

The Project Gutenberg eBook of Népdalok és mondák (3. kötet); Magyar népköltési gyűjtemény, by János Erdélyi

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Népdalok és mondák (3. kötet); Magyar népköltési gyűjtemény

Author: János Erdélyi

Release date: May 7, 2012 [EBook #39649]

Language: Hungarian

Credits: Produced by Albert László, P. G. Máté (This book was produced from scanned images of public domain material from the Google Books project.)

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK NÉPDALOK ÉS MONDÁK (3. KÖTET);
MAGYAR NÉPKÖLTÉSI GYŰJTEMÉNY ***

Megjegyzés: Az eredeti képek elérhetők innen: <http://books.google.ro/books?id=c58WAAAAYAAJ>
Facebook oldalunk: <http://www.facebook.com/PGHungarianTeam>

**MAGYAR
NÉPKÖLTÉSI GYŰJTEMÉNY.**

NÉPDALOK ÉS MONDÁK.

HARMADIK KÖTET.

**A
KISFALUDY-TÁRSASÁG
MEGBIZÁSÁBUL**

**SZERKESZTI ÉS KIADJA
ERDÉLYI JÁNOS.**

**PESTEN,
NYOMATOTT BEIMEL JÓZSEFNÉL.
1848.**

ELŐSZÓ.

Midőn a Kisfaludy-Társaság czime és tekintélye alatt megindított Népköltési Gyűjtemény jelen

harmadik kötete világ elé megy, be van fejezve az első folyam, vagyis az, melly az időnkénti beküldésekből, úgy a hogy összeállítva, kiadathatott. Ennyi az eredménye néhány év előtti felszólalásunknak; igen elég arra, hogy tanuságot tegyen a népköltészetnek keletéről irodalmunkban; de még mind kevés ama hoszú történeti élethez, mellyet fajunk a négy folyam mellékén századok óta nemzetileg él. Mi van, mi nincs e népi szellemvirágokban, döntse el a kritika, s a közönség bíráló véleménye, mert míg ez nem történik, további lépés lehetlen, vagy csömört okozó volna az első hatás kellemes íze után. Részemről, mint e vállalat sürgetője, vagy tán létesítője is, örömmel fordíték reájok minden időt és figyelmet, könnyű szívvvel mondván le ama kétes dicsről, mi talán eredeti dolgozatok után jutott volna irodalmi pályámnak, mert használnom kelle az időt, a közönség fogékonyságát, s tömegben adni elé a mit lehetett, hogy kielégíttessék vágyakodása. Tudom, mit s miért tevék. Az én gondolataim az irodalomról nagyobb körűek, mint legtöbb emberé, s ha a népben akarék alapot vetni az irodalmi ösmereteknek, nem annyit tesz, mintha nagy feneket igyekeztem volna terveimnek keríteni, hanem mivel jól tudom, hogy szűk alapon nagyság nem emelkedhetik. S ezt tudva, hálás köszönettel tartozom mind azon érdemes ügybarátoknak, kik a Kisfaludy-Társaságot, s általa engemet küldéseikkel gyámolítva, anyagot gyűjtének emez alap lerakásához; miért legyen itt nevök följegyezve, mint munkatársaké, folyó rendben:

VII.

157. Kelecsényi Pál ujjobban Családról, néhány régibb és ujjabb dalt és töredéket küldé 3. számú gyűjteményben.
158. Zerpák Antal, széplaki segéd lelkész 76 dalt.
159. Borzi Nagy Iván Vácáról több rendbeli régi kéziratú és nyomtatott dalokat.
160. Karancsvidéki Népdalok (folytatás) Nógrádból, beküldve Hegyessy Sándor által.
161. Pécskai és környékbeli dalok, öszveszedve Ruszt Teréz által Arad megyéből.
162. Domoszlai György Bécsből, nógrádi, gömöri, honti, borsodi dalok (gyűjteményét engedé át használatul).
163. Májer István esztergami tanár által a) veszprém-somlyói 6 népdal. b) Esztergamból, kőhid-gyarmati 18 d. c) Csallóközről, nagypákai 4 d.
164. Népdalok. Öszgyűjté Galambos István Jász Kis-éren (használatul volt átengedve).
165. Henczy József gyűjteménye Sümegről.
166. Kelecsényi Pál ujjabb (4. számú) gyűjteménye.
167. Szvorényi J. több füzetkéből álló küldése Fehérvárról.
168. Sopronból Irinyi József.
169. Marmaros-Szigetről, Bartók Gábor, oktató, I. II. füzetben mondákat.
170. Népdalok második küldeményben. Gyűjté Pesty Frigyes, Temesvárról.
171. Machik József, a magyar irodalom tanítója a zágrábi főiskolában, két kötetet.
172. Romy Ágoston beküldé néhai édes atyja Romy Károly György becses gyűjteményét.
173. Mondák, III. küldemény Bartók Gábortól Máramaros-Szigetről.
174. Pest megyei Népdalok, Gyűjté Szeberinyi Andor.
175. Pesty Frigyes harmad izben Temesvárról.
176. Obernyik Károly Népregék czim alatt mondákat.

Fogadják mindnyájan hálámat s köszönetemet becses fáradságaikért. Pesten, marczius **15. 1848.**

Erdélyi János.

NÉPDALOK.

SZERELMI DALOK.

-1-

1.

Babám szerelmiért
Mit nem cselekedném!
Folyó s tenger vizét
Kalánnal kimerném.

Annak fenekéről
Apró gyöngyöt szednék,
Apró gyöngyöt szednék,
Gyöngy koszorút kötnék.

Szeged.

2.

Szólnak a kakasok,
Majd is reggel lesz már,
Fordulj felém babám,
Mert magad maradsz már.

Bár csak az a hajnal
Hamar ne hasadna,
Gyenge szerelmünknek
Vége ne szakadna.

Látod-e te, babám,
Azt a száraz nyárfát?
Mikor az kizöldel,
Akkor jövök hozzád.

Könnyebb kősziklából
Poharat csinálni,
Mint két igaz szívnek
Egymástól elválni.

Babám szerelmiért
Mit nem cselekedném!
Sebes tenger vizét
Kanállal kimerném.

Szeged.

3.

Hosszú farkú fecske,
Bácskai menyecske,
Hogy jöttél te ide,
Az idegen földre?

Nem jöttem én ide
Senki látására,
Barna kis angyalom
Szive szakadtára.

A másik faluba
Legény a lányt hívja,
Párját nem találja,
Annak vagyok párja.

Szeged.

4.

Lányom, lányom, gyöngyvirágom,
Kerti rózsaszálom,
Elmennél-e a kovácshoz,
Az eszemadtához?
Jaj anyám a kovács,
Olyan mint a rosz bogrács.
Nem megyek én ahhoz.

Lányom, lányom, gyöngyvirágom,
Kerti rózsaszálom!
Elmennél-e a takácshoz,
Az eszemadtához?
Jaj anyám a takács,
Olyan mint a záptojás.
Nem megyek én ahhoz.

Lányom, lányom, gyöngyvirágom,
Kerti rózsaszálom!
Elmennél-e a Jánoshoz
Az eszemadtához?
Jaj anyám a János,
Valamennyi mind álmos.
Nem megyek én ahhoz.

Lányom, lányom, gyöngyvirágom
Kerti rózsaszálom!
Elmennél-e a diákhoz
Az eszemadtához?
Jaj anyám a diák,
Olyan mint a gyöngyvirág.
Elmegyek én ahhoz.

Szeged.

5.

Esik eső a haraszton,
Nem kapok én a paraszton;
Jó az isten, jót ad nekem,
Hej szolgabíró vesz el engem.

Én ezután már nem bánom,
Kocsi jöjjön értem, három,
Lovaslegény tizenhárom,
Hej de nem leszel az én párom.

Szeged.

6.

Kiöntött a Duna vize meszsire
Valamennyi szép leány van, elvitte;
Fogja hát ki mindenki a magáét,
Ne szeresse soha senki, soha senki, a másét.

Nincsen kedvem, mert elvitte a fecske,
Egy száraz jegenyefára letette,
Akkor leszek, - édes rózsám, a tied,
Mikor az a jegenyefa, jegenyefa, megered.

Nincsen kedvem, mert elvitte a gólya,
Mert ott jártam, a hol nem kellett volna.
Lesz még kedvem, majd elhozza a szélvész,
Füred alatt, Füred alatt, majd kifogja a révész.

Pápa.

7.

Söprik a füredi utcát,
Masíroznak a katonák.
Tizenhat esztendő barna kis lány
Megyen a regement után.

Hová hová, barna kis lány?
Kérdi tőle a kapitány.
Ne kérjje azt hej huj, fő kapitány,
Megyek a szeretőm után.

Nem is leány, ki nem barna;
Nem is legény, ki nem nyalka,
Nem menyecske, hej huj, ki nem csalfa,
Ki az urát meg nem csalja.

Pápa.

8.

Fölszántottam a kőrösi nagy utcát,
Vetek belé piros pünkösti rózsát;
A két szélin piros rózsza nyildogál,
Közepiben barna legény sirdogál.

Nem meszsze van az én rózsám tanyája,
Ide látszik annak az almafája;
Rá szállott egy fehér galamb bújába,
Kedves babám, itt hagylak nem sokára.

Tisza-Vezseny.

9.

Szeretnék én páva lenni,
Pávaruhába öltözni,
Szomszéd asszony menyé lenni,
A fiának párja lenni!

Tisza-Vezseny.

10.

Estve kezdem pej paripám nyergelni,
Hajnalig tart a rózsámtól bucsúzni;
Elbucsúzok, kedves rózsám, örökre;
Nem kacsingatsz világos kék szemembe.

Tisza-Vezseny.

11.

Vizi malom, őröld meg a buzámat,
Azzal sem fárasztom pej paripámat,
Van hat ökröm, befogom a szekérbe,
Ugy állok a vizi malom elébe.

Nem forog már a jászkiséri malom,
Mig én azt jól körül nem igazgatom;
Nem alhatik az én kedves galambom,
Mig én őtet körül nem csókolgatom.

Tisza-Vezseny.

12.

Csak azért szeretek falu végén lakni,
Hogy az én galambom arra jár itatni.

Arra jár itatni, magát fitogatni,
Magát fitogatni, a lovát ugratni.

Mig a lova iszik, lehet vele szólni,
Piros két orcáját meg lehet csókolni.

Tisza-Vezseny.

13.

Eszem a te istenedet,
Mért nem szeretsz te engemet?
Ha szeretsz is, nem ér semmit,
Nem szeretek már én senkit.

Kimentem én a kis kertbe,
Arczczal borultam a földre,
Még se láttam a kit kéne,
Kit a szívem kedvelene.

Tisza-Vezseny.

14.

Már én többet éjtszaka nem járok,
Mert megtudják hogy szeretőt tartok,
Rászokott a szemem az intésre,
Gyenge karom az ölelgetésre.

Már ezután kis kalapot veszek,
És melléje rozmaringot teszek,
Szagos leszek a merre én járok,
Annál jobban szeretnek a lányok.

Tisza-Vezseny.

15.

Vezseny felé látok eget,
Ott látok egy bús fölleget;
Ha Vezseny felé fordulok,
Talpig gyászba beborulok.

Álnok hitü, de megcsaltál,
De kedves szeretóm voltál!
Azt kívánom hogy az halál
Ragadjon el, ha rád talál.

Eddig rózsám, enyém voltál
Csalárd szived nyugszik másnál,
Jobb-e hát más mint én voltam?
Pedig érted majd megholtam.

Nem tudtam volna gondolni
Hogy egy álnok meg fog csalni,
De megcsalt egy gonosz lélek,
Már ezután mindig félek.

Tisza-Vezseny.

16.

Búsul a gerlicze madár,
Minden erdő szélén leszáll,
Hát a szegény szolgalegény,
Mikor utra indul szegény?

Búsuljon már, ki nem élhet,
Búsuljon a kutya többet,
Bolond volnék, ha busulnék,
Ha szeretőd nem tartanék.

Tartottam is egy kis barnát,
Kéért szólt az egész világ.
Egész világ rólam beszél,
De azt mind elfujja a szél.

Tisza-Vezseny.

17.

Szól a világ mit hajtok rá,
Ugy ég a tűz, ha tesznek rá.
Tettek is rá, tesznek is rá,
Ugy-e babám, ne hajtsunk rá.

Megmondtam, hogy lányt ne szeress,
Ha menyecskére szert tehetsz,
Nem egyébbre való a lány,
Csak járítani maga után.

Nem is erdő, kibe fa nincs,
Nem is falu, kibe lány nincs;
Ha leányok nem volnának,
A kutyák sem ugatnának.

Tisza-Vezseny.

18.

Ide kékellik a Mátra,
Rózsa nyilik oldalába,
A ki aztat leszakasztja,
Kedves rózsám neve rajta.

Kékellik a liliomszál,
Rabod vagyok, mert megfogtál;
De ne úgy bánj mint raboddal,
Hanem úgy mint galamboddal.

Tisza-Vezseny.

19.

Szép a csikó, ha szépen fölnyergelik,
Szép a leány, ha szépen felöltözik,
Ha elmegyen a templomba előttem,
A lelkem is majd kirepül belőlem.

Tisza-Vezseny.

20.

Minden bokor a szállásom,
Csak a botom a pajtásom,
Minden falu édes hazám,
Minden asszony édes anyám.

Nincsen nekem édes anyám,
Ki szánó szemet vessen rám,
Idegenből lett mostohám,
Az is mindig haragszik rám.

Azt gondolod, rózsám, bánom,
Hogy te tőled meg kell válnom?
Én előttem az csak álom -
Van szeretőm kettő, három.

Tisza-Vezseny.

21.

Egerben a fűszál mind bánatnak hajlik,
Az én kedves rózsám rólam gondolkozik:
Rab vagyok, rab vagyok, szabadulást várok,
A jó isten tudja mikor szabadúlok.

Akkor leszen, rózsám, hazajövetelem,
Mikor kapufélfád piros rózsát terem;
Azt pedig jól tudod, hogy soha sem terem,
Igy hát nem lesz nekem hazajövetelem.

Kivánod-e rózsám, szabadulásomat?
Vagy jobban kivánod csendes halálomat?
Csak azért kivánom csendes halálotat,
Rabsággal töltöd el fiatalságodat.

Tisza-Vezseny.

22.

Elmenygek, elmenygek, messze földre menygek,
Ennek a falunak lakosa nem leszek.

Ha elmégy, ha elmégy, csak hozzám igaz légy,
Igaz szereteted hamisra ne fordítsd.

Kisérd el galambom, csak a kapuig is
Azután elmegyek magam egyedül is.

Tisza-Vezseny.

23.

Búval és bánattal élem világomat,
Búval is terítik az én asztalomat.

Ha nem szeretsz rózsám, csináltass koporsót,
Annak oldalára egy keserves jajszót.

Ird fel a nevemet kalapod szélire,
Hogy mikor leveszed, hadd jussak eszedbe.

Tisza-Vezseny.

24.

Hogy tudott kend, rózsám, ide jönni, ide jönni,
Árkot kellett kendnek itt ugrani, itt ugrani;
Ha a lába ki fog ficzomodni, ficzomodni,
Ki fog kenden, rózsám, szánakozni, szánakozni?
Szánakoznék rózsám, de nem merek, de nem merek,
Barna szeretőm van, attól félek, attól félek.

Tisza-Vezseny.

25.

Fekete pántlikám fujdogálja a szél,

Köszönöm, galambom, hogy eddig szeretted;
Arról sem tehetek hogy már megvettedél,
A sok irigy miatt elidegenedtél.

Az igaz szeretet azt hozza magával,
Hogy minden érje meg maga galambjával;
De te meg nem érted, az enyim elvetted,
Verje meg az isten a te álnok szived!

Tisza-Vezseny.

26.

Este későn ne járj hozzám,
Mert nagy vigyázat van reám;
Ha eljössz is, lassan járjál,
Ablakomon hallgatózzál.

Kopogtasd meg ablakomat,
Majd kinyitom az ajtómat,
Meg is vetem az ágyamat,
Rá fektetem galambomat.

Nem mind arany, a mi fénylik
Nem gyémánt, a mi tündöklük,
Nem szeretőd az mindegyik,
A ki szivből hizelkedik.

Hiába kelsz, hiába jársz,
Hiába taposod a sárt,
Mert én rózsám, gyenge vagyok,
Nem is kendhez való vagyok.

Tisza-Vezseny.

27.

Megérem még azt az időt,
Sirva mégy el kapum előtt,
Megöleled kapufáját,
Ugy siratod a gazdáját!

Elmehetsz már házam előtt,
Nem vigyázlak mint ezelőtt.
Szólok hozzád egy vagy kettőt,
De azt sem úgy mint ezelőtt.

Elmehetsz már a kert alatt,
Nem kérdik hogy ki lánya vagy;
Ha kérdik is, csak azt kérdik,
Hány szeretőd lesz még őszig?

Elmehetsz már én előtttem,
Szeretőt is tarthatsz tőlem;
Meg is csókolhatd én tőlem,
Szemedre sem vetem, szivem.

Tisza-Vezseny.

28.

De szépen megy a hajó a vizen, a vizen,
De szépen szól a kis madár a réten, a réten,
Szállj le, szállj le te kis madár, a földre,
Vidd el az én leveletem messzire.

Makó alatt van egy kis ház magába, magába,
Abba van az én galambom rabságba, rabságba,
Irok neki vigasztaló levelet,
Én is elmék, kedves babám, ha lehet!

Szépen szól a kolozsvári cimbalom, cimbalom,
Eszkendőre biztat kedves galambom, galambom,
Eszkendőrül eszkendőre angyalom,
Áldjon meg a jó isten, azt kívánom.

29.

Sír a leány a kocsiba,
Mikor viszik más faluba;
Sirhat is az, mert van miért,
Az ő szülötte földeért.

Sirhat az az édes anya,
Kinek katona a fia,
De még jobban az az anya,
Kinek eladó a lánya.

Tisza-Vezseny.

30.

Szerettelek, kedves babám, a nyáron,
Fáradtam tizenhárom határon;
Hol erdőben, hol mezőben, hol sáron;
Nem hagylak el, míg élek a világon.

Kedves babám, ha azt tudnád, a mit én,
Jaj de igaz szívű leány vagyok én,
Álnoksággal megcsaltad a szívemet,
A jó isten úgy áldjon meg tégedet.

Már ha elmégy, kedves babám, kívánom
Hogy az ut előtted rózsává váljon,
Még a fű is édes almát teremjen,
Az én szívem téged el ne felejtsem!

Tisza-Vezseny.

31.

Ne szomorkodj, légy vig,
Nem lesz az mindig így,
Ki megszomorított,
Meg is vigasztal még.

Rab vagyok, rab vagyok,
Szabadulást várok;
A jó isten tudja,
Mikor szabadúlok.

Ha rabot volnék is,
Csak tied is lennék,
Virágos kertedbe
Gyomlálód lehetnék.

Ne szeress, ne szeress,
Mert nekem nem kellesz,
Elmult az az idő,
Mellyben voltál kedves.

Az egek is tudják
Szomorú szívemet,
Mert ők is hallgatják
Jajos beszédemet.

Míg ezt az unalmas
Föld hátát taposom,
Emlékezetedet
Könnyeimmal mosom.

Ha megszűnik a bú
Szívemet gyötreni,
Még a halál sem fog
Onnét kitörteni.

A mit én mondtam,
Azt fogadtam ma is,
Hogy téged szeretlek
A koporsómban is.

32.

Ha Petriből elmégysz,
Soha vissza ne nézz,
Talán a szivednek
Nem lesz olyan nehéz.

Petriből elmentem,
Visszatekintettem,
Szomorú szívemnek
Nagyobb bút szereztem.

Szerelem, szerelem!
Ugyan hol lellek fel?
Kősziklán nem termeszt,
A mezőn sem vetnek.

Ha az a szerelem
Kősziklán teremne,
Nem egy kisasszonynak
Keze lába törne.

Ha a mezőn vetni,
Mint búzát lehetne,
Sok nyalka urficska
Szántó vető lenne.

Bereg-Szabolcs.

33.

Túl a hegyen, Tótországon
Űl a madár egy zöld ágon,
Tört vettem a lábára,
De elrepült nem sokára.

Repdess madár, repdess szívem,
Tied vagyok, te légy hivem,
Siess vissza kebelembe,
Mert visellek hiv szívembe.

Im ha elszállt, hadd repüljön,
Csak a szive meg ne hüljön,
Hogy tavaszra visszatérjen,
Szívem célját úgy elérjem.

Csak ne volna az irigység!
Szeretni nagy gyönyörűség.
Mert a ki szeret, kétszer él;
Jaj de minden irigytől fél.

Akár élek, akár halok
Tőled, kincsem, meg nem válok.
Én is olyan barna vagyok,
Épen hozzád való vagyok.

Szabolcs-Bereg.

34.

Most akadtam egy hajóra, de jóra,
Evező nélkül valóra, hajóra.
Magam vagyok evezője,
Barna rózsám szeretője, haja ha.

Nem jó erdős helyen lakni, haja ha!
Mert sok ölfát kell ott vágni, haja ha!
Ha elvágom a lábomat,
Nem láthatom galambomat, haja ha!

Esik eső karikára, haja ha!
Az én rózsám kalapjára, haja ha!
Azért esik karikára,
Hogy én vagyok a rózsája, haja ha!

Esik eső a fenyvesen, haja ha!
Ne kapj rózsám, a nemesen, haja ha!
Inkább kapjál a paraszton,
A kupeczes kalapосon, haja ha!

Az én rózsám a kocsmába, haja ha!
Lobogós ing, gatya rajta, haja ha!
Érte mennék, eső esik,
Majd szégyenli, ha elesik, haja ha!

Tiszahát.

35.

Megemésztett engem a bú,
Mint a levágott fát a szú;
Engem ugyan megemésztett
A titkon való szeretet.

Jó szeretni, de titkosan,
Nem mindenkor világosan.
A ki szeret világosan,
Szenvedi gyalázatosan.

A kit a szerelem megfog,
Nem kell annak semmi dolog.
Engem a szerelem fogott,
Kell a kutyának a dolog.

Tiszahát.

36.

Terjed a kökényfa ága,
Keservesen sír az árva,
Bár csak isten adta volna,
Hogy egy árva se lett volna.

Végig mentem a kő hidon,
Szembe jött rám az én hugom,
Nem a hugom: a galambom,
Kinek orcáját csókolom.

Én istenem, hogy tud élni,
Melly madár nem tud repülni,
Az a legény házasodni,
Ki csak most tanul szeretni.

Ez az utca tekervényes,
Mi nálunk a lányok kényes,
Nappal a legényt megszólja,
Estve pedig megcsókolja.

Én istenem, add meg nekem,
Szabad világomat érnem,
Hozd fel a régi napomat,
Add vissza a galambomat.

Tiszahát.

37.

Zavaros a Tisza vize nyárba,
Ha szépen felárad a partjába,
Ha megfujja záporosó szele,
Vajjon, rózsám, jutok-e eszedbe?

Akkor jutok én neked eszedbe,
Mikor bú száll szomorú szivedre,
Szállott már egy, rózsám, az enyimre,
Szálljon másik párja a tiedre.

Kerecsenyen végig süttött a nap,
Rajta sétál a rózsám mindennap.
Ha feltekint seprett udvarára,
Hull a könnyü piros orcájára.

Mondd meg rózsám, szeretsz-e engemet?
Ha nem szeretsz, ne biztasd szívemet.
Ha nem szeretsz galambom, hagyj abba,
Mert nem varrtak engem a nyakadba.

Ha meghalok, el ne temesetek,
Megizenem az én édesemnek.
Hogy lássa meg hideg tetememet;
Ugy tegyetek a sirba engemet.

Minden madár siratja a párját,
Ugyan ki ne szánná meg rózsáját,
Mikor előtte a sirba teszik,
A szívére olly nagy bánat esik!

Tiszahát.

38.

Nem megyek én sebesen,
Csak az uton csendesen,
Ott sem áll meg a szemem,
Csak az én édesemen.

Majd megnézem mentemben,
Mi van a kiskertedben,
Apró virág, viola,
Tied leszek valaha.

Tiszahát.

39.

Uj a csizmám, most vették,
Huzd rá cigány, hadd kopjék.
Kicsi nekem ez a ház,
Majd kirugom a padlást.

Kedves szívem, galambom,
Te vagy az én orvosom.
Beteg szívem igen fáj,
Orvosa az édes száj.

Kicsiny perge kalapom,
Adjál csókot, galambom,
Mert a kezem úgy is már
Csak te véled leszen pár.

Egy pohár bor, egy jó szó,
Szádnak csókja olly forró,
Hogy égeti képemet
Hozzád köti szívemet.

Itt van gyűrű, karika,
Háljunk itt az éjtszaka;
Ha megfázol, tubiczám,
Majd betakar bő gubám.

Erdély.

40.

Sárga csikó, csengő rajta,
Vajjon hová megyünk rajta?
A kő hidról nagy utczára,
Onnan Kis Pál udvarára.

Annak van egy kényes lánya,
Írás után nyolcz párnája,
Kék asztala, zöld abrosza:
Vajjon ki koczkázik rajta?

Erdély.

41.

Gyere rózsám, Enyedre,
Ott a világ közepe;
Ott árulják a rózsát,
Köss belőle bokkrétát.

Erdély.

42.

Jobb a bor, jobb a bor,
Jobb a pálinkánál;
A magyar menyecske
A német lánykánál.

Erdély.

43.

És az eső, zug a dara, haja haj!
Ne nézz rózsám a diákra, haj, haj;
Mert a diák el nem veszen,
Utoljára csuffá teszen.
Hajja huj!

Erdély.

44.

Nagy árnyéka van a fának,
Nagy hire van a szép lánynak.
Ugy folyik annak a hire,
Mint Dunába Garam vize.

Bars.

45.

Mikor én kis leány voltam,
Szép bábuért majd megholtam.
De mikor most nagyobb vagyok,
Szép legényért meg is halok.

Meghalok én valahára,
Pünkösd második napjára.
Kiterítnék engem szépen
Galambomnak eleiben.

Bars.

46.

Szeretőm szépsége most jutott eszembe,
Fekete két szeme ragyog a szemembe.
Piros két orczája tündöklük elmémbe,
Az ékes beszéde habzik a szívembe.
Nincsen virágos kert, ki olly rózsát nyilna,
A kit leszakajtnak, hogy el ne hervadna.

Bars.

47.

Nyárban esik nyárban a derék aratás,
Karácson havában a szerelemország;
Kinek esik jóra, kinek esik roszra,
Sok édes anyának szíve fájdalmára.

Bars.

48.

Debreczeni czédulaház!
Földig beborított a gyász.
Sem anyámért, sem apámért,
Csak a kedves galamboméért.

49.

Én istenem, mi az oka?
Körül veres az ég alja.
Bokros bú járja szívemet,
Bánom én az édesemet.

Nyírség.

50.

Erdő, erdő, be szép kerek erdő!
Közepibe két szál gyenge vessző.
Gulya, ménes legeli azt,
Az én rózsám téríti azt.
Ej hej kedves rózsám, tőled meg kell válni.

Guba, guba, debreczeni guba!
Kit nem adnék hat ökörért soha.
A hat ökör szántó vető,
De a guba hív szerető.
Ej haj stb.

Erdő, erdő, be szép kerek erdő!
Be szép legény kerüli azt kettő.
Ha az isten megengedi,
Őszszel párja fogok lenni.
Ej haj kedves rózsám, tőled meg kell válni.

Nyírség.

51.

Ha meghalok, el ne temessenek,
Hadd üzenjek a nemzetségemnek;
Legelőszőr barna szeretőmnek,
Hogy ő véle egy sirba tegyenek.

Nyírség.

52.

Volt nekem egy rozmarinom,
Elvesztettem, jaj be bánom,
Örül az a ki meglelte,
De én holtig sirok érte.

Sír a kis lány a kocsiba
Mikor viszik más faluba.
Sirhat is ő, mert van miért
Az ő szülötte földéért.

Nyírség.

53.

Rózsa, rózsza piros rózsza,
Mért nem jársz te a templomba?
Hej! mig két orczád pirosítod,
Hej! a templomot elmulatod.

Zemplén.

54.

Jaj be szegény legény vagyok,
Egy pénznek ura nem vagyok.
Hej kölcsön kérnék, de nem kapok.
Mert nagy interest nem adhatok.

Jaj be szegény legény vagyok,
Csókot pénzért se kaphatok.
Hej! de ha egyszer megindulok,

Hej! fejem alá is rakhatok.

Szánjon meg hát, hugom asszony,
Legyen feleségem asszony.
Építsünk csak a szereteten,
Boldogok leszünk mind a ketten.

Hegyalja.

55.

Hogy mehetnék én te hozzád,
Én édes szerelmem?
A kutyának ugatása
Észre vétet engem.
Adok csontot a kutyának,
Véget vet az ugatásnak.
Igy bejöhetsz hozzám.

Hogy mehetnék én te hozzád,
Én édes szerelmem?
A lovaknak dobogása
Észrevétet engem.
Adok szénát a lovaknak,
Vége lesz a dobogásnak.
Igy bejöhetsz hozzám.

Hogy mehetnék én te hozzád,
Én édes szerelmem?
A ludaknak gágogása
Észrevétet engem.
Adok zabot a ludaknak,
Vége lesz a gágogásnak.
Igy bejöhetsz hozzám.

Hogy mehetnék én te hozzád,
Én édes szerelmem?
A macskának nyávogása
Észrevétet engem.
Adok tejet a macskának,
Véget vet a nyávogásnak.
Így bejöhetsz hozzám.

Hogy mehetnék én te hozzád,
Én édes szerelmem?
Az egérnek czinczogása
Észrevétet engem. -
Félre vitéz, minek is élsz,
Ha már egy egértől is félsz;
Távozz tőlem messze.

Hegyalja.

56.

Kicsike még az én párom,
Három esztendeig várom.
Haj rózsám, violám,
Csókold meg az orczám.

Szemöldöke sugár vagyon,
Az enyimhez illik nagyon.
Haj rózsám stb.

A lesz a maga magzatja,
A kinek én leszek atyja.
Haj rózsám, violám,
Csókold meg az orczám.

Zemplén.

57.

Buzával él a vad galamb,
Szomorun szól a nagy harang,
Szomorun szól, a mint hallom,

Halva fekszik a galambom.

Bárcsak addig ki ne vinnék,
Mig én innen oda érnék.
Koporsójára borulnék,
Jaj de keservesen sirnék.

Hegyalja.

58.

Árva vagyok, árva lettem,
Hogy hívetem elvesztettem.
Árva vagyok, mint a gólya,
Mellynek nincsen pártfogója.

Nem kell nekem senki híve,
Senki megunt szeretője,
Beérem a magaméval,
Az én barna galambommal.

Majd elmegyek valamerre,
Valamelly ország szélére,
Fészket rakni fügefára,
Sok irigyeknek daczára.

Isten hozzád, Magyarország,
Nekem nem zöldel itt több ág.
Isten hozzád, szép vidékem,
Szívemet nem keserítem.

59.

Tudod rózsám, tudhatod is,
Jó voltam én, de hamis is;
Megcsaltam én ezeret is,
Megcsallak, rózsám, téged is.

Annyi nekem az irigyem,
Mint a fűszál a mezőben;
Csipkebokor a szállásom,
Nincs Kaposon maradásom.

Szerettelek, azt megvallom,
De már annak vége vagyon,
Vége vagyon szerelmünknek:
Betelt kedve irigyünknek.

Szóltak, ha veled beszéltem;
Irigyeltek, ha rád néztem.
Irigyeljék már, nem bánom,
Szerettelek, holtig bánom.

Szidott anyád, ne szidjon már,
Szólt a világ, nem hajtok rá,
De sokat szidott hiába,
Szálljon az a vén nyakába.

Ung.

60.

Harangoznak Csengerbe,
Vajjon ki halt meg benne?
Egy szép barna legénynek
Szeretője, szegénynek.

Harangoznak estvére,
Menjünk a temetésre.
Egy szép barna menyecske.
Holt meg a szerelembe.

Jaj be sáros ez az út,
Volt szeretőm de rám unt.
Be csillagos ez az ég,
Majd eszedbe jutok még.

61.

Falu végén keskeny gát,
Barna kis lány, ugord át.
De te, szőke, ne próbáld,
Mert elreped a szoknyád.

Falu végén magas ház.
Hát te kis lány mit csinálsz?
Egyengetem magamat.
Várom a galambomat.

Vékony deszka kerítés,
Jaj be karcsu teremtés.
Mihelyt őtet megláttam,
Mindjárt magamnak szántam.

Ung.

62.

Apró fának apró a virága,
Barna legény fekete gubába.
Szőke kis lány alá húzta magát,
Mégis kilátszik a karton kabát.

Ung.

63.

Kecskeméti cifra szó,
Ott te rózsám ne gyászó,
Ha gyászolsz is három nap,
A gyászodnak vége van.

A szivedben három szó,
Egyik: rózsám, ne gyászó,
A második: szerelem,
A harmadik; gyöttelelem.

Nyitra.

64.

Mutasd kérlek, szerelmedet,
Ne hunyd be fényes szemedet,
Az rongálja én mellemet,
Nem találom én helyemet.

Akar merre járok, kelek,
Előttem a fényes szemed.
Pillants reám, adj szerelmet,
Ugy találom én helyemet.

Nyitra.

65.

Kinek van, kinek van
Tarka kezkenője,
Annak van, annak van
Barna szeretője.

Van nekem kezkenőm,
Fehér is, tarka is,
Van nekem szeretőm,
Szőke is, barna is.

Sümeg.

66.

Árka mellett a szőlőnek

Hallom szavát Örzsikémnek.
Ott arat ő, ott énekel,
Tehene mellette legel.

-32-

Tehenének füvet arat,
Ad az neki tejet, vaját;
Vajas pogácsát süt nekem,
Őt azért én megölelem.

Adj Örzsikém, még csókot is,
Szeretem a pogácsát is:
Jó az, hogy ha vajas tejes,
De jobb a csók, mert az édes.

Szeretsz Örzsím, te engemet,
Szeretlek én is tégedet;
Ha adsz csókot egyet kettőt,
Adok érte tizenkettőt.

Sümeg.

67.

Széles a kalapom karimája,
Meleg a nap, állj babám, alája.
Gyenge orczád pirosa, fehérre,
Napsugártól égne feketére.

A kikelet nyíló virággal jár,
Zöld ágak közt él vigan a madár,
S a legénynek akkor van élete,
Ha babáját szive mellé vette.

Uj a subám, fél vállamra vetem,
S irigyeim kényemre nevetem,
Mit nekem a világ? hadd fecsegjen,
Csak a szívem igaz helyén legyen.

Pest megye.

68.

Boldogtalan az én sorsom,
Rózsafa lesz a koporsóm,
Nem hittem, hogy valahára
Legyek babám unalmára.

Nekem a legtisztább estve
Fekete színre van festve;
Komor felettem az ég is;
Elhagyott a szeretóm is.

Pest megye.

69.

Azért hogy én szegény vagyok
Fekete hat lovon járok;
Fekete hat lovam karcsu,
Magam vagyok barna fattyu.

Kupeczes kalapot veszek,
Mellé rozsmaringot teszek;
Szagos leszek merre járok,
Jobban szeretnek a lányok.

Pest megye.

70.

Elmehetsz, elmehetsz,
Nekem már nem kellesz.
Elmult az az idő,
Mellyben voltál kedves.

Nem azért szeretlek,

-33-

-34-

Hogy én elvegyelek,
Csak azért szeretlek,
Szóval hitegetlek.

Győr.

71.

A fekete retket
Csütörtökön vetik;
Azt a szőke leányt
De sokan szeretik.

Ne félj pajtás, ne félj,
Hogy soká szeretik;
Valamerre jár, kel
Tudom, kikerülik.

Győr.

72.

Bárányom legel mezőben,
Iszik babám a pinczében,
Vörös bor van a kezébe,
Nem tom, jutok-e eszébe.

Csak akkor jussak eszébe,
Mikor más ül az ölébe,
Akkor se jussak egyebért:
Csak az igaz szeretetért.

Győr.

73.

Bujdosik egy ifju a városból,
Bucsúzik ő minden barátitól,
Az kedvese reá níz,
Hull a könnye, mint a viz.

Mit hagysz hát, galambom, ha elmégysz?
Ezt a gyűrűt ujjamról,
Ez vagyon gyémántból,
Ezt hagyom örök ajándékul.

Győr.

74.

Itt a kocsi, el kell menni,
Nem is tudok szólani.
Csak az nehéz a szívemnek,
Hogy tőled meg kell válni.

Gyöngé testem testére,
Bágyadt szívem szívére,
Lehajtanám bús fejemet
Fehér hattyu mellére.

Győr.

75.

Egy kis kórót kaszáltattam,
Ugy megégett, ugy ugy úgy.
Egy kis tejet forraltattam,
Ugy megforrott, ugy ugy úgy.

Pap fogja kezemet,
Ugy szégyenlem, ugy ugy úgy.
Mester mondja: hozzá menjek,
Ugy akarom, ugy ugy úgy.

Győr.

76.

Sirass anyám, sirass,
Mig előtted járok,
De aztán ne sirass,
Ha utnak indulok.

Lesznek siratóim
Az égi madarak,
Kik eltemettetnek,
Az erdei vadak.

Hulljatok levelek,
Rejtsetek el engem,
Mert az én kedvesem
Sírva keres engem.

Győr.

77.

Szívem szép bálványa,
Alig hogy láttalak,
El sem is hagytalak.

Kincsem, szép angyalom,
Emléked csókolom.
Szemem lánggal lobog.

E szál virágodat,
Emlékszalogodat
Szivemnél felleled,
Már most isten veled!

Győr.

78.

Szép a rozmaringszál bokorba,
Mikor kötik azt koszorúba;
Felteszik a szűz lány fejére,
Ugy kísérik a menyekzőre.

Győr.

79.

Érik a szőlő,
Hajlik a vessző,
Borul a levele.

Két szegény legény
Vándorolni készül,
De nincsen kenyere.

Eredj haza rózsám,
Süss neki rétest,
Főzz neki levest,
Hadd legyen jó kedve.

Jól megzsírozd neki,
Jól megtúrózd neki,
Ugy add a kezébe.

Sütöttem is neki,
Főztem is neki,
Még sincsen jó kedve.

Jankovács.

80.

Dörög a kocsi
Pattog a Jancsi,
Talán értem jönnek;

Oh édes anyám,
Kedves szülő dajkám!
De messze elvisznek.

Kocsira ládám,
Kocsira ágyam,
Magam is felülök.

Jankovács.

81.

Örül a viola reggeli harmatnak;
Ej, én is örülök barna galambomnak.

Mikor a menyecske sétál a kis kertben,
Szedi a violát, selyem kezkenőben.

Mikor a menyecske sétál a templomba;
Én pedig vigságban megyek el korcsmába.

Mikor a menyecske czifrán felöltözik,
Elmegy a templomba, de nem imádkozik.

Hányja veti széjjel ragyogó szemeit,
Hogy hol láthatná meg kedves szeretőjét.

82.

Ugat a kutyám, a kicsi, haja haj!
Jön a szeretóm, a piczi, haja haj!
Ha egy kicsint nagyobb volna,
Mindjárt hozzám való volna, haja haj!

Ugat a kutyám, a Rajna,
Jön a szeretóm, a barna;
Ha barna is, de nem cigány,
Szeret ő engem igazán, haja haj!

Ugat a kutyám, a hangyás,
Jön a szeretóm, a ragyás,
Azért hogy ő kicsint ragyás,
Az az igaz magyar fizás, haja haj!

Nem mind ezüst, a mi tallér;
Nem minden legény gavallér;
Nem minden legénynek való,
Arany csipkés nyakravaló, haja haj!

Az atkári kerek réten, haja haj!
Csak egy csillag van az égen, haja haj!
Gyöngyös felé jobban ragyag,
Én is onnan való vagyok, haja haj!

Gyöngyös város szép helyen van,
Három csillag felette van;
Én is onnan való vagyok
A hol az a csillag ragyog, haja haj!

Domony.

83.

Sokat köszöntem apádnak,
Sokat az édes anyádnak:
Csak hogy kedveket lelhessem,
Benned reményem lehessen.

Az igaz, hogy semmim sincsen,
Bár akárki megtekintsen;
De van becsületem, szívem,
Ha bár egyebem is sincsen.

Van egy parányi házacskám,
Van egy néhány bogaracskám;
Lesz mindig egy két krajczárom,

A falut sorba nem járom.

Lesz egy darabka kenyerelem,
Ha feltörök is tenyerem;
Lesz jó vizem, tiszta szívem,
Csak te lennél igaz hivem.

Domony.

84.

Felsütött a nap a cserjén,
Bús a besenyői legény;
Meg akarna házasodni,
De nincs a lányt hová vinni.

Haszonbérlett tanyájába,
Superlátos nyoszolyába
Fekteti a menyasszonyát,
Királynak képzele magát.

Domony.

85.

Jaj be szép csendes este van,
Nem fuj a szél;
Jaj be szépen remeg az a
Nyárfalevél.

Minek nekem a szép leány,
Hú szerető?
Szeretőm már nekem az a
Bús temető.

Ki is visznek már engemet
Nem sokára,
Kedves rózsám gyászt köthet a
Kalapjára.

Domony.

86.

Felsütött a nap sugára,
Szép szeretőm ablakára.
Kikönyökölt két karjára,
Most is hí, hogy menjek arra.

De mert megcsalt a hitetlen,
Lett irántam érzéketlen.
Nem megyek többet hozzája,
Had süssön a nap reája.

Domony.

87.

Jaj be fenszáll az a héja,
Mégis körme közül él a:
Hát én magamban egyedül
Hogy éljek meg nálad nélkül!

A kis madár is párt talál,
Vidámon ágrul ágra száll,
Csak én páratlan és árva,
Mindentül el vagyok zárva.

A szép tavasz közel van már,
Most minden új öröme vár:
Csak magam vagyok szomorú,
Mint a hervadó koszorú.

Domony.

88.

A gyöngyösi kő híd alatt, kő híd alatt,
Fürtös gubám oda maradt.
Vámot kérnek, de nem adok, de nem adok,
Mert én hevesi fi vagyok.

A gyöngyösi kő híd alatt, kő híd alatt,
Piros csizmám oda maradt.
Vámot kérnek de nem adok, de nem adok,
Mert én hevesi lány vagyok.

Domony.

89.

Nincsen nekem feleségem, se babám,
Nincs is nekem tiszta ingem, se gatyám.
Majd lesz nekem feleségem, babám is,
Majd lesz akkor tiszta ingem, gatyám is.

Kinek nincsen szeretője, babája,
Menjen ki a zöld erdőre magába,
Irja fel a falevélre bujába,
Hogy nincs neki tiszta inge, gatyája.

Arra mennek haza felé a lányok,
Szomorun tekintgessenek reájok.
Majd megszánja a legszebbik közülök
Ha pedig nem, fogjon egyet belőlök.

Domony.

90.

Jaj be fázom egy ümögbe,
Takarj, rózsám, a szűrődbe;
A szűrőmnek nagy az ára,
Nem takarlak be hiába.

91.

Hogy ha tudnád mért szeretlek,
Avagy pedig mért kedvellek?
Elhidd, hogy hozzám eljőnnél,
Talán ugyan megölelnél.

Szemed neked szép mosolygó,
Ajakad is csókra való,
Termeted is hozzám való,
Épen te vagy nekem való.

Szebb vagy te az Dianánál,
Piros orczád a rózsánál,
Kedvesebb vagy az aranynál,
Bárcsak engem megcsókolnál.

A ki ez éneket hallja;
Én elhiszem, azt gondolja:
Jaj, be jól van ennek dolga,
Bár én nekem is úgy volna!

92.

Kis kertemben kinyílt szép dupla viola,
Galambomnak kikerül belőle bokréta,
Ha kikerül, kötök neki,
Kalapjára tűzöm neki,
De csak úgy, ha lehet.

Kihajtom én arra alá mind a hat ökrömet,
Leterítem legszebb gyöpre czifra szép szűrömet;
Oda várom galambomat,
Az én kedves angyalomat,
De csak úgy ha lehet.

Akkor szép a vad túskefa, ha zöldellik,

Akkor szép a barna leány, ha öltözik,
Kezkenőjét kötözgeti,
Szőke legény ölelgeti,
De csak úgy, ha lehet.

93.

Hamis a szemed,
Hamis a szived,
Hamis te néked
Minden csep véred.

Jusson eszedbe,
Ki volt kedvedbe,
Lám én is voltam
A te szivedbe.

Szend.

94.

Gerlicze turbékol a jegenyén,
Kincsem háza előtt busúlok én:
Be kár hogy ablaka olly igen szűk,
Hogy egymást benne nem ölelhetjük.

Én be nem mehetek, ő pedig ki,
Észrevesz az utcán még valaki,
Csak csókot sem adhat s vehet ajkam,
A rámaszálkákba akad hajam.

Rothadjon el a fád, gonosz ablak,
Vagy minden szerestül kiszakasztlak,
Mért tiltád el tőlem szeretőmet,
Hogy ne ölelhessem, s ő engemet!

Szend.

95.

Repülj madár, ha lehet,
Vidd el ezt a levelet,
Mondd meg az én szeretőmnek:
Ne sirasson engemet.

Sirtam én már eleget,
De nem sirok már többet,
Ugy is tudom, kis angyalom,
Hogy nem leszek a tied.

Szend.

96.

Ez a falu de be vagyon kerítve,
Kincsem, rózsám, hogy mégysz ki belőle?
Be vagy te a szívembe kerítve,
De ki soha nem is mégysz ám belőle.

Tulsó soron most nyilik ki a rózsa,
Még ide is illatozik a szaga,
Leszakasztom azt a szélső levelét,
Nem felejttem úgy el galambom nevét.

Szend.

97.

Kis kertembe retket vetek,
Ollyan legényt nem szeretek,
Kire apja, anyja vigyáz,
Mert ott a szerelem hibáz.

Eljárkálhatsz már előttem,
Szeretőt is tarthasz tőlem,

Nem mondja már többet a szám:
Jere be, gyenge violám!

Elmenj innen, ne füttyöréssz,
Kis kertemben ne törd a rést,
Mert hiába töröd a rést,
Engem ugyan te el nem véssz.

Szend.

98.

Megizentem az édes anyámnak,
Készítse el az én gyöngy ruhámat,
Piros czipót fekete sarokra,
Fejér szoknyát hat felhajtásosra.

Megizentem az édes anyámnak,
Készítse el az én bokkrétámat,
Két szélire szálas rozsmaringot,
Közepibe bokros búbánatot.

Szend.

99.

Szomorú udvar ez nekem,
Ajtót sem nyitnak itt nekem,
Nem is nyitnak itt egyébnek,
Csak a szolgálégényeknek.

Karancsvidék.

100.

Mit tehetek már én arról,
Hogy a nap alulról borúl.
Napok, holdak elborulnak,
Vig napjaim mind elmulnak.

Kedves rózsám, ha elhagytál,
A beszéddel alább hagyjál.
A nyelvedet zabolázd meg,
Engem rózsám, ne gyalázz meg.

Karancsvidék.

101.

Fonjál rózsám, fonjál
Két, három orsóra,
Csak a mi elég lesz
Két szemborítóra.

Megfonom, könyemmel
Ki is fehérítem,
Ugy se soká élek,
Szememre terítem.

Elment, elbucsúzott,
Duna felé tartott,
Jaj egeknek ura,
Talán belé ugrott!

Karancsvidék.

102.

Telki Pista kötött bokkrétája,
Három napig állott a pohárba.
Ugyan, rózsám, minek is kötötted,
Mikor én a tiéd nem lehetek.

Karancsvidék.

103.

Nincsen nekem jobb tanyám,
Mint a rózsám udvarán;
Leterítem a subám,
Oda várom a rózsám.

-49-

104.

Micsoda lárma ez
Abba zöld erdőbe?
Talán a galambom
Lovat lop belőle?

Csörög a békója
Tán be vagyon hajtva.
Kössétek, vigyétek,
Hadd fizessen érte;
Mert a piros hajnal
Tilalomba érte.

Tilalom, tilalom,
Karancs-keszi malom,
Nékem is tilalom,
A kedves galambom,
Meg nem csókolhatom,
A mikor akarom.

Karancsvidék.

105.

Ne nézz rám haragos szemmel,
Ne idegenedj tőlem el.
Ej, mert ha engem elszalasztasz,
Ej, ilyen rózsát hol szakasztasz.

Jaj, ha elmegy tőlem, kedves,
Kérlek hoszú utat ne vess.
Ej, mert most is az a keserves,
Ej, hogy messze vagy tőlem, kedves.

Karancsvidék.

106.

Oh be esik, oh be borul,
Oh be fázom bal oldalról;
Oh be fázik az a karom,
Kivel rózsámat takarom.

-50-

Vásáros-Namény.

107.

Elindulok hosszú utra,
Kiről, rózsám, ne várj vissza;
Hosszu utnak mennyi pora,
Szívemnek annyi bánatja.

Árok előtt nőtt czédrusfa,
Nem vétettem neked soha,
Ha én vétettem valaha,
Megbocsáss nekem, rózsafa.

Ékes madár, be elhagyál,
Békeséges utakon jársz;
Csendes folyóvizet igyál,
Rózsám, rólam gondolkozzál.

Én nem bánom, élj kedvedre,
Csakhogy meg ne bánd végtére,
Nem élsz még mindig kedvedre,
Még bú is szállhat szívedre.

108.

Barna kis lány udvara,
Kövicscsel van kirakva,
Legény, ne járj éjtszaka,
Ébredezik a gazda.

Megfogja a hajadat,
Rimánkodhatsz ott magad.
Barna kis lány, eredj ki,
Vár a rózsád oda ki.

Nem gondolom, hogy várna,
Gyenge szívem dobogna.

Vásáros-Namény.

109.

Kapum előtt jár a posta,
Leveletem még sem hozta,
Hogy a rózsám él-e, hal-e
Vagy jó egészségben van-e?

Se nem élek, se nem halok,
Mert csak rólad gondolkozok.

Vásáros-Namény.

110.

Édes anyám rózsafája,
Engem nyitott egyik ága.
Bár engem se nyitott volna,
Maradtam volna bimbóban.

Elmehetsz már én mellettem,
Szeretőt tarthatsz felőlem,
Ne félj, hogy megirigyeljem,
Soha szemedre se vetem.

Édes anyám mondta nekem,
Minek a szerető nekem?
Felgondolom gyengeségem,
Tudni sem kéne azt nékem.

Vásáros-Namény.

111.

Erdő, erdő, oh be szép zöld erdő!
Közepiben két szál gyenge vessző;
Gulya, ménes legel benne,
Barna rózsám az őrzője.
Hej rózsá, rózsá,
Rózsá, barna rózsá!

Kaszás csillag jár fel a réteken,
Nem házasodom meg én e télen;
Mégvár engem az a rózsá,
Ki két orczámat csókolja,
Hej rózsá, rózsá,
Rózsá, barna rózsá!

Ugyan rózsám, mit vétettem én neked,
Hogy úgy megszomorítottad szívemet?
Sírok bús gerlicze módra,
Nem felelek minden szódra,
Ne hagyj el, galambom,
Nagy árvaságomra.

Vásáros-Namény.

112.

Esik eső, bugyborékol,
Szól a kakas, kukorékol,
 Oh, be csalárd az a kakas,
 Éjfélre szól, hajnal hasad.

Hajnal hasad, csillag ragyog,
A rózsámnál még sem vagyok,
 Bizonyságom a kapufél,
 Hogy mindig ott ér az éjfél.

Vásáros-Namény.

113.

Elszakadt a buza töve,
Nincsen a legénynek szeme;
 Ha szeme vón, szégyenlene,
 Kettőt, hármat nem szeretne.
 Megérhetné egy rózsával,
 Vagy én velem vagy egy mással.

Vásáros-Namény.

114.

Piros a konkoly virága,
A szép legény mindig rózsá;
 Meházasodik, elhervad,
 Legénységétől elmarad.

Hegytetőn terem a bokor,
A legényeké a pokol;
 Magas fán terem a zöld ág,
 A lányoké a mennyország.

Ne higgy akkor a legénynek,
Mikor azt mondja: szeretlek;
 Mikor kezded a kezébe,
 Akkor is más van eszébe.

Vásáros-Namény.

115.

Szépen ragyog a hajnali csillag,
Szeretőm ablakom alatt ballag,
Édes anyám, ereszd ki hozzája,
Gyenge szívem megszakad utána.

Rózsi lányom, kicsiny vagy szeretni,
Ráérsz még te főkötőt feltenni,
Hidd el, fiam, addig tart világod,
Míg a legény kérni jár utánad.

Rózsi lelkem, jer az ablakodra,
Hogy teszek egy csókot ajakadra,
Ezer búval van életem tele,
Egyszerre mind temessem el vele.

Hallod, anyám, milyen szépen hí ki,
Koszorút is kötöttem már neki,
Olly jól illik kerek kalapjára,
Mint a csókja lányod orcájára.

Rózsi lányom, ne higgy a legénynek,
Addig szeret, míg nem tart övének,
Hogyha egyszer fejed bekötötte,
Veréssel kezdődik szeretete.

Hiszen apám kendet is megverte,
Ugy-e, anyám? mégis csak szerette,
Ha kend megvolt, én is csak megleszek,
Azért biz én csak hozzája megyek.

Rózsi lelkem, te enyém, én tiéd,
Megesküszünk majd pünköszt ünnepén,
Hidd el, rózsám, olly jó leszek hozzád,
Mint tulajdon édes apád, anyád.

Hallod anyám, mit fogad a lelkem,
Hiszed immár gyönyör lesz életem.
Édes anyám, ereszs ki hozzája,
Gyenge szívem meghasad utána.

Pécska.

116.

Szerettelek, rózsám, nagyon,
De már annak vége vagyon.
Vége vagyon már mindennek,
Hosszu utaim végének.

Tudod, rózsám, mit fogadtál,
Mikor kis kertben sétáltál?
Rózsabokor mellé álltál,
Virágot is onnan adtál.

Sümeg.

117.

Elmegyek én szeretőmhöz,
Felköltöm én mély álmából.
Ébredj, rózsám, mély álmodból,
Hadd bucsuzzam városodtul.

Elmennél-e, itt hagynál-e?
Vagy hogy szived nem fájna-e?
Ha kő volna, meghasadna,
Öveg volna, elpattanna.

Irigylették, ha rád néztem,
Bánták, ha veled beszéltem,
Vagy ha házadba bémentem,
És a felé nézegettem.

Verje isten azt a szívet,
A ki kettőt, hármát szeret,
Nám én csak egyet szeretek,
Mégis eleget szenvedek.

Én istenem, add azt érnem,
Kit szeretek, azzal élnem.
Ha azt nem engeded érnem,
Nem is kívánom életem.

Sümeg.

118.

Már mi nálunk így köszönnek:
Adjon isten engem kendnek!
Én pedig ezt így fogadom!
Köszönöm, édes galambom.

Már mi nálunk az a szokás,
Nem is leány, ha nem ragyás,
Illik neki rettenetes,
Ha egy kissé himlőhelyes.

Ugy meg vagyok határozva,
Mint a csikó kantározva.
Szabadságom be van zárva,
Mint a madár kalitkába.

Megégett a réten a nád,
Mindig szerettem a barnát.
Megégett a cserfatóke,
Szébb a barna, mint a szőke.

119.

Amott egy kis patak csereg,
A mellett csókoltalak meg,
Mig csak az ki nem apad,
Hív leszel, azt fogadtad.

Szép a fülemile madár,
Be régen nem láttalak már.
Vennék egy olly pántlikát,
A millyet senki sem lát.

Hajladoz a széltől a nád,
Hajlandó a szívem hozzád.
De ha elhagysz valaha,
Meghalok bánatomba.

Jó ízű a ma sült lepény,
Nincsen náladnál szebb legény.
Illik a szádra a csók,
Mint a szegletbe a pók.

Jászság.

120.

Ne szomorkodj, légy vig,
Nem lesz ez mindég így.
Ki megszomorított,
Meg is vigasztal még.

Rab vagyok, rab vagyok,
Szabadulást várok.
A jó isten tudja,
Mikor szabadúlok.

Légy erős szivedben,
Szomorú ügyedben,
Hidd el, a jó isten
Nem hágy ez inségben.

Én is, hogy szerettem,
Mennyi kint szenvedtem!
S mikor nem is véltem,
Boldoggá lett éltem.

Légy hát türelemes,
Szenvedő szerelmes.
Az ég megkegyelmez,
Csak reá figyelmezz.

Jászság.

121.

Álom, álom-e vagy valóság?
A mit látok, mind mulandóság.
E ritka szépség, látom, én vagyok,
Örömemben majd elájulok.

Czukorban, téjben, mézben feredek,
Bibor-bársonyba öltözködhettek.
Száz szolgát, s szobaleányt tarthatok,
Üveges hintóban járhatok.

Jászság.

122.

Te kis rózsám, szép kis rózsám,
Be szépen nevetsz rám,
Szerelemszin orczáddal
Az alélt lelkeket,
Bágyadt tetemeken,

Hogy ujitod csókoddal.

Én kedvesem, szép kedvesem!
Igy bájolsz te engem
Angyali kellemeddel.
A te vidámságod,
Édes mosolygásod
Paradicsomba emel.

Jászság.

123.

Tudod-e galambom, minap mit fogadtál?
Hogy a boglya mellett nekem csókot adtál.
Többet is ígértél, ha együtt lehetünk,
Ha sok ránk vigyázó szemtől nem félhetünk.

Még azt is ígérted: magadhoz vezeted,
Ha öreg nénédétől titkon kiszökhetsz.
De ez arany napot mind hiába várom,
Látom, nem tetszik fel hajnali sugárom.

Pedig úgy szeretlek, mint a lány kenyeret,
Sohajtok éretted egy nap százezeret.
Kérlek hát, galambom, ha béestveledik,
Jer ki, ha vén nénéd ágyba heveredik.

A kert hátuljánál fogok én rád lesni,
De ne késs, mert nagyon nehezen fog esni.
Ne félj, hogy megfázzál, jó subám betakar,
Nem fázik az úgy is, ki csókolni akar.
Ölembe viszlek el, rózsám, a tanyára,
S ismét visszahozlak hajnal hasadtára.

Jászság.

124.

Szabad a madárnak három ágra szállni,
Szabad a legénynek három lányhoz járni.

Az egyikhez elmegy, a másikon ott hál,
Harmadiknak mondja, hogy sehová sem jár.

Nincsen e világon nagyobb nyomorúság,
Ki megházasodik, ej nem szereti egymást.

Könnyebb a tevének tű fokán átbujni,
Mint két szerelmesnek egymástól elválni.

Csallóköz.

125.

Fuj a szellő barna felhő tornyátul,
Az én rózsám eprezni van Sajón tul,
Gyere vissza, barna rózsám, ne eprezz,
Százszor mondtam, de nem hitted, eső lesz.

Mennydörög a záporosó, szakadoz,
Sajó vize árkán felül dagadoz.
Ne félj, rózsám, az én karom általnyul,
Ide haza hozlak másik partjárul.

Csallóköz.

126.

Csókolj engem, kedves rózsám,
Adósod nem marad a szám;
Ha így velem mulatozol,
Reggel szebben pirosodol.

Szép szemed lesz hajnalcsillag,
Piros hajnal léssz az ajkad;

Te pedig majd, kedves rózsám,
Mint fényes nap, simulsz hozzám.

Hegyalja.

127.

Megesküdtem az egekre,
Mind a három istenekre:
Atya, fiú, szentlélekre,
Téged szeretlek örökre.

Megérem még azt az időt,
Azt a boldog, vig esztendő,
Kedvesemmel vacsorálok,
Véle kedvemre sétálok.

Esküszöm is mindezekre,
Hogy hív leszek mind örökre.
Ha az én szívem változott,
Legyek én akkor átkozott.

Hegyalja.

128.

Nézd, angyalkám, mint hervadok,
Szemem miként sirdogál,
Nézd, érted, hogy ellankadok,
Mint egy gyenge virágszál.

Kérlek, tölts balzsamot sebhedt
Lelkemre hív kezedből,
Vagy egy szánakozó cseppet,
Gördíts szép szemecskédből.

Hegyalja.

129.

Nem iszom bort, csak a szőlő levét,
De azt is úgy, ha megszűrök elébb.
Szeretem én a barna menyecskét,
De azt is úgy, ha megcsókol elébb.

Nem iszom bort, fogadásom tartja,
Iszom vizet, ha a rózsám adja,
De azt is úgy, ha szájából adja,
Mint gerlicze, ha párját itatja.

Hegyalja.

130.

Már én a tiszántúl maradok,
A hol egy madárszót sem hallok.
Bár csak egy madárszót hallanék,
Kivel a babámnak izennék.

Hegyalja.

131.

Udvaromon csépelik a zabot,
Kis kertemben rakják az asztagot.
Barna kis lány, csak addig váraozz,
Míg korcsmáros egy itcze bort felhoz.

Ha kicséplik, felmérem a zabot,
Ha behordnak, tetézek asztagot.
Barna kis lány, sima csókod tüze
Lesz majd szemes asztagom teteje!

Hegyalja.

132.

Kicsapott a Körös az alföldre,
Isten hozzád, galambom, örökre.
Már én hozzád nem is fogok járni,
Jaj de nehéz, meg kell tőled válni!

Ha örökre el kell tőled válni,
S ha búmban tán meg is fogok halni,
Ültess egy szép rózsát a síromra,
Mégkönyezlek minden viradóra!

Hegyalja.

133.

Van szeretóm, János nevű,
Van szép ökre, daru nevű.
Selyem neki az ostora,
Zöld pántlika a csapója,
Kapum előtt csattogatja,
S szegény szívem hasogatja.

Székelyföld.

134.

Nézz ki, rózsám, ablakodból,
Most indulok a városból,
Nézz utánam keservesen,
Vagy látsz többet, vagy soha sem.

Szerettelek, de nem hitted,
Hú szerelmem megvetetted,
Megvetetted, s eltaszítál,
Engem búbanatnak adtál.

Megérem még azt az időt,
Sirva mégy el kapum előtt.
Szólok hozzád egyet, kettőt,
De azt sem úgy, mint azelőtt.

Székelyföld.

135.

Gyászban derült én reggelem,
Szomorúan jött éjjelem.
Nekem a legtisztább este,
Gyász színre van érted festve.

Ellenem fúnak a szelek,
Enyhelyet is alig lelek,
Kedvem semmiben sem telik,
Bumat minden nap nevelik.

A kinek kedvében jártam,
A kitől legtöbb jót vártam:
Rágalmazó nyelvek mellett
Az is ellenségemmé lett.

Székelyföld.

136.

Hej páva! hej páva!
Királyné pávája!
Ha én páva volnék,
Jobb reggel felkelnék.

Jobb reggel felkelnék,
Folyóvizre mennék,
Szépen megmosdanám,
Tollam hullogatnám.

Tollam hullogatnám,
Hogy kapja meg a lány,
Hú szeretőjének
Kalapjára éknek.

Mert tollad, szép páva!
Gyöngy, mint rózsám szája,
S valahányszor látnám,
Mindig öt gondolnám.

Székelyföld.

137.

Hazám! hazám! édes hazám!
Bár csak határod láthatnám!
Látom füstjét, de csak alig.
Hogy az égen lengedezik.
Édes anyám, gyujts gyertyára,
Haza érek vacsorára.
Forralj nekem édes tejet,
Morzsolj belé zsemlyebelet.
Hogy egyem egy vig vacsorát,
A mit édes anyám csinált.

Székelyföld.

138.

Az a madár micsa madár,
Ki kertembe szólani jár?
Én istenem, hogy tud élni,
Mikor ő nem tud beszélni!
Én jól tudok beszélni,
Mégis alig tudok élni.

Székelyföld.

139.

Tótfaluban jártam az estve,
Azt is az én rózsám megleste.
Még ma mindig hányta szememre:
Hol voltál te rózsám, az estve?

Nem ültem én ott is sokáig,
Éjfél után három óráig.
Nem csináltam én ott egyebet,
Vállára tettem két kezemet.

Megöleltem karcsu derekát,
Megcsókoltam piros ajakát;
Édes rózsám, kérlek tégedet,
Ne pirongass azért engemet.

Mert majd sokat sirok, busúlok,
Meghasad a szívem, meghalok.

Székelyföld.

140.

Ha nem tudod rózsám, hol lakom,
Jere velem, majd megmutatom.
Kicsin az én lakom, nem nagy vár,
Téged a szerelem oda vár.

Ezt a kerek erdőt járom én,
Ezt a barna kis lányt várom én.
Ez a barna kis lány ibolya,
Én vagyok a vigasztalója.

Székelyföld.

141.

Ne küldj rózsám, a mezőre,
Mert elsül az orczám bőre;
S ha elvesztem szép színemet,
Nem csókolsz szívből engemet.

Ne küldj rózsám, a templomba,
Ha nem követsz engem nyomba.
Mert ha szemem felemelem,
Sok legény néz szembe velem,

Ne küldj rózsám, a vásárba,
Sok eladó van ott nyárba,
Ha engem is annak néznek,
Hát ha tőled eligéznek?

„Menj el, rózsám, a mezőre,
Ha elsül is orczád bőre,
Ugy is barna szép képedet,
Csókolom a jó lelkedet.

Menj el rózsám, a templomba,
Követlek én téged nyomba.
S ha a szemed felemeled,
A választást bennem leled.

Menj el rózsám, a vásárba,
S ne ereszkedj mindjárt árba,
Minden lépteden én nézlek,
S mások elől eligézek.“

Székelyföld.

142.

Elment az én rózsám
Idegen országra;
Azt izente vissza
Hogy menjek utána.

Ha én aztat tudnám:
Mellyik uton ment el,
Azt én felszántanám
Aranyos ekével.

Azt én be is vetném
Apró szemű gyönggyel,
El is boronálnám
Sűrű könyeimmel.

Azt én meggyászolnám
Délig feketével,
Délután pediglen
Patyolat fehérrel.

Székelyföld.

143.

Sárga sinór, selyem sujtás,
Hová megyünk estve pajtás?
„Ide fel a guzsalyasig,
Ott mulatunk jó hajnalig.“

Hej! pajtás hej! liktárium!
Szeretnél jobb az álom;
Mert az álom nyugodalom,
A szeretet szívfájdalom.

A guzsalyas messze innen,
Ne fáradjunk oda ingyen.
A leányoknak hívsége
Vékony, mint a fonal vége.

Székelyföld.

144.

Fáj a szívem szivedért,
A te két szép szemedért.
Azért se mindegyikért,
Csak az én édesemért.

A te szemed fekete,
Az én szívem belepte.
A te szemed tiszta kék,
Az én szívem érte ég.

Székelyföld.

145.

Kertem alatt foly a Tisza,
A vize szép s elég tiszta,
Eredj kis lány, hozz belőle,
Hadd muljék a szomjam tőle.

Tisza vize nem zavaros,
Az én rózsám szép takaros.
Nem adnám a févilágért,
Nem senkinek birtokáért.

146.

Be szépen szól a muzsika,
Mi lesz belőlünk valaha?
Lesz belőlünk árva madár,
Minden falu szélén leszáll.

Be szépen szól a klarinét,
De szeretem a csaplárnét;
Megöl az a nézésével,
Megcsal a szép szemeivel.

Haragszik rám a szomszédom,
Hogy úgy nem mondom: galambom.
Ne haragudj rám szomszédom,
Majd úgy mondom: hogy galambom!

147.

Bodor füst száll erdőbe,
Még ma eső lesz belőle.
Megázik a virágszálom,
Virágszálom, szép angyalom.

Hej, de messze van a vágás,
Ott virágzik a szép hajtás.
Szeretsz-e soká galambom?
Hej nem tudom, hej nem tudom.

148.

Gyócs ingem, gyócs gatyám mi haszna nekem már,
Ha a szívem belül fekete gyászban jár.

Nem megyek el már a kapud előtt többet,
Nem látom, a kinél nem szült anya szebbet.

Nem mondják már nekem, gyere be violám,
Gyere be violám, csókold meg az orcám.

Én is megcsókolom vasárnap délután,
Vasárnap délután, kétszer egymás után.

Kinra születtem én, búra nevelkedtem,
Beborúlt örökre az ég is felettem.

Bacchus köszöntője.

(Bacchus csapos hordón keresztbe vetett lábbal ül, korhely féle öltözetben, kezében csudálatos hoszú töklopót, szőlőt s poharat tartván, fejét fedő kis veres kakastollas csákója félre csapva; minden évben kapásból alkalmával az utcán zene kíséretében, kardos legények őrködése mellett, meghordoztatik, előtte két fehérbe öltözött szűz leány szőlőtökét, zöld hajtású venyigét, s néhány érett szőlőgerezdet visz.)

Servus, Bacchus urunk!
Légy mostan mi velünk,
Kit most mint borgazdát,
Akképen tisztelünk.
Tudod, nyáron által
Hogy mi sok port nyelünk,
A mint szárad torkunk,
Aként kapanyelünk.

A te jó kulcsárod,
A hiv Ganymedes
Mondja, hogy pinczédben
Van sok jó bor, édes.
Hogy megihatja azt
Akármelly negédes,
Sőt ha jól felhörpent,
Akkor szós, beszédes.

Kérünk, tegyed velünk
Mostan tehát aztat,
Töltesd kulcsároddal
Tele poharunkat,
Áztasd meg elepedt
És szomjú torkunkat,
Hív szolgálatodra
Ajánljuk magunkat.

(Az utcán mondandó vers.)

A t ő r ő l .

Im vigyük a hév nyár megérlelt zsengejét,
Mellytől óvá az ur csapkodó vesszőjét,
Vegyük hát jó szívvel jó ízű gyümölcsét,
Csákánynyal, kapával ástuk, véstük tövét.

H a j n a l j á r á s k o r .

Adjunk dicséretet jótevő urunknak,
Hogy megadá izét s erejét borunknak,
Mellyel vidámságot szerzünk mi magunknak,
S vigságot okozunk felebarátinknak.

Cselekedje az ur, hogy mind a magvető,
Mind a szőlőmives legyenek szerető,
Kedves hű barátok és senki kivető
Ne legyen közöttök s csalárd hitegető.

A többek közt e ház érdemes gazdáját,
Asszonyát és ennek hűséges dajkáját,
Áldja meg az isten a familiáját,
Ott érhesse az uj az ó szalonnáját.

Im itt áll most Bacchus,
Nézzétek emberek,
Kinek szüksége van
S izzad a tenyerek.

Neki gondja vagyon
Minden emberekre,
A kik csak a kapát
Foghatják kezekre.

Teremtette isten
Sikon a hegyeket,
S plántáltatta erre

A szőlővesszőket.

De minthogy a szőlőt
Munka után adja,
Magának sokallta,
Bacchusnak átadta;

Elvállalta aztat,
És pártfogója lett;
A ki őt kedveli,
Adjon hát az kezét.

Ő vidámságot ad
Az emberi szívnek,
Ha tövét munkálja
A szőlővesszőnek.

Igyekszik ő mindig
Gondját is viselni,
S a szőlőszemeket,
Tövön megérlelni.

Ne szomorkodjatok,
Ti kiket kapára
Fogott a természet
S juttatott e sorsra.

Hogy kapát vagy ásót
Nyomott markotokba,
Mert édes leve foly
Ennek gyomrotokba.

Ha teli látjátok
Csengő poharatok,
Cselekszi ezeket
A ti jó Bacchustok.

Most is tele vagyon
Jó öblös hordója,
S tölti jó uj borát
Csengő poharába.

150.

H e g y a l j a i k a p á s d a l .

Muszka, polyák, lengyel, görög,
Czigány, zsidó, magyar, török,
Kiknek a „kétágú” tetszik
S erejéhez igen bizik:

Katona, kántor avagy pap,
Mihelyt a kapanyelhez kap,
Kapásnak, ha kezébe csap,
Czéhünkbe vétetik az nap.

A ki csak a kapát birja,
Azt ez a czéh mind beirja,
Mert itten próbahét nincsen,
Mindent be kell venni ingyen.

Kundschaft és más keresztlevél
Csak abból áll: igyál, egyél,
A remek is épen annyi,
Csak a kapát bird vagdalni.

Sőt több czéhek kit kivernek,
Azok is itt bevétetnek,
Hozzánk lesznek egyenlővé,
Azért nem teszszük elsővé.

Mátyás-napkor már a vinczlér
Erős legényeket szemlél,
Hívja őket áldomásra,
A szakmányfelvállalásra.

Gergely, József ha érkezik,
Minden munkás örvendezik,
Veszen kapát a vállára,
Ugy megy a szőlőmunkára.

Rajta tehát szőlőműves,
Ásd a tövet, nyissad és metszd;
Akár dudvás, akár kemény,
Itt kell már a derék legény.

Huzd rá vond rá, megkell lenni,
A szakmánpénzt fel kell venni,
Majd a zsidónak is adunk,
Ha megkapjuk a szakmányunk.

Pajtás, azon ügyekezzünk,
Hogy minden nap végezhesünk,
Ugy is egy legény a „zsidó”,
Az akasztófára való.

Atyamestereket¹⁾ tartunk,
A hová herbergre járunk,
Jó szívvel fogadnak minket:
„Isten hozta kelmeteket!”

„Mi tetszik? parancsoljanak,
Pálinkát vagy bort hozzanak,
- S csak akkor jut az eszünkbe:
Nincs szakmánpénz a zsebünkbe.

Befizettük a cassába,
Ott van az asztalfiába;
Azt sem tudjuk hogy hány órát
Ütött, - kérjük a vacsorát.

Feleségünk s gyermekinket,
Kiugrassuk s szid bennünket:
Te pokol tüzére való!
A ki nevelt, a sem volt jó.

Éljen a kapésczéh sokára
A ki ért ma az ő czéljára.
Éltök sokáig terjedjen,
Hirök, nevök növekedjen
Egész Hegyaljában.

151.

Éljen a ki most issza ki
Borát a pohárból,
Éljen a ki nem vonja ki
Magát a barátságból.
Éljen minden jóban járó
Akár szegény akár báró.
Éljen minden vig mulatság,
Éljen a barátság!

152.

Éljen a ki most iszsza ki borát poharából,
Éljen a ki nem vonja ki magát a tréfából.
Éljen a jó szízzel járó,
Akár szegény, akár báró.
Éljen, éljen, éljen a,
Éljen a barátság.

El kell mennünk, nincs mit tennünk,
Nincs már itt mit innunk, ennünk.
El kell mennünk, nincs mit tennünk,
Más utat kell innen vennünk.
Mit is érünk a szép szóval,
Ha nem kínálsz borral, jóval.
Mit is ér egy két itcze bor,
Isten hozzád jámbor!

Hegyalja.

153.

Richten lakodalom lesz,
 Benne százszor összeüssük a bokánk,
 Hoppa! kedvem éledez.
 Vig öröm tanyája vár ránk,
 Ucczu ficzkó! flóta, czimbalom,
 Tánczra termett cifra lányserereg,
 Borözön, sült, csőrögehalom
 Mellett, eb a ki kesereg.

Hegyalja.

154.

B o r k ö z b e n .

A vasvári malomban sok verebek laknak,
 A vasvári verebek sok malomban laknak.

Lám megmondtam, Jutka,
 Ne menj oda!
 Tili tuli, tili tuli nyaff!

De a Jutka oda ment, nem fogadta a szót,
 Engedetlenségeért méltán is meglakolt.

Mert a buzás garad
 Reá szakadt.
 Tili tuli, tili tuli nyaff!

Hegyalja.

155.

Haragszik a gazda,
 Hogy mit itt mulatunk;
 Vigye el a házát;
 De mi itt maradunk.

Ung.

156.

Nosza legény, a tánczba!
 Itt a leány, szedd ránczba.
 Ugrasd, forgasd mind orsót,
 Köszönts reá a korsót.
 Ez az élet gyöngyélet!

A sarkantyúd zörögjön,
 Fényes patkód dörögjön.
 Kezed, lábod mozogjon,
 A lejtőre hajuljon.
 Ez az élet gyöngyélet!

Hipp hopp itt is, amott is,
 A mi házunk előtt is.
 Menjünk tánczba, vigadjunk,
 Egyet kettőt ugorjunk.
 Ez az élet gyöngyélet!

157.

Széles az asztal,
 Keskeny az abrosz,
 Vékony a vacsora.
 Hunczut a gazda,
 Nem néz a napra,
 Csak a szép asszonyra.

Győr.

158.

Adj kezembe egy pohár bort,

Hadd igyuk el a régi tort,
Ez a pohár ha kiürül,
Minden gondom bele merül.

-79-

159.

Bort ide ifju asszony!
Hogy torkunk el ne aszszon.
Ha német torok aszna,
Megáztatná a Kraszna.

Bort a haramiának,
Bort a magyar fiának,
Bort a hány, annyi itczét,
Vagy felveszjük a pinczét.

160.

Csipkebokor, körmös agyag
Énekemet énekeli.
Már megürült a poharam,
Töltsd koma teli.

Sárga rigó, torkos fuvó,
Rezes kalapácsa,
Bikfa nadrág, tüdős hurka,
Mamariska kása.

Akaszsa fel három águ
Vasvilla nyakára,
Hadd piruljon, holnap után
Jó lesz vacsorára.

Lovagolni kurta farku
Paripa körme tetején,
A kit meg nem bir a lába,
Járjon a fejen.

Ritka madár okos ember
Ezen a világon,
Amott ül egy sárga rigó
Egy letörött ágon.

Fejtsétek meg meséimet,
Kik tudósok vagytok:
Lengyel, oláh, német, görög,
Magyar, angol, török.

Félre csapá komámasszony
Paszomántos kontyat,
Ölbe hordja cigányasszony
Sivító porontyát.

Bereg.

-80-

161.

Nem kell nekem sem cziprusi
Sem a veres burgundi.
A rajnai, malagai,
Hiszem istenemet,
Nem hevít engemet.

Van somlaink, badacsonyink,
Híres magyar boraink;
Észgyulasztók, gondszaszaltók,
Annyi mint a tenger,
Ihatik az ember.

A soproni, ruszti, tokai,
Az istenek itali,
Ha pediglen ilyenekben
Halandó részesül,
Úgy tartson, idvezül.

Félre gondok, kurvanyátok,

Nem is nézek reátok,
Igyál pajtás, jól hozzá láss,
Úgy jó, ha az halál
Bennünk vigan talál.

-81-

Jó éjszakát édes eszem,
Nincs ma reád szükségem.
E poharat kiürítem,
Újra tele töltöm,
Te reád köszöntöm.

Igyál pajtás, jól hozzá láss,
Ha ez elfogy, majd lesz más.
Nem róják ezt sem rovásra,
Sem a gerendára,
Csak a jég hátára.

162.

Ez az élet vig fiaké,
Nem a szürke barátoké.
Játék, bor és szerelem:
Világomat így élem.
Hej haj! ki korlátol?
Miénk az éj,
Hej haj! csillagostul;
Bolond, ki fél.

De szerelmem kaczer legyen,
Mert ha nem, hát eltemetem
Borral, öreg, jó vén borral,
Korcsmárosné! adj egy kortytyal.
Hej haj! ki korlátol?
Miénk az éj.
Hej haj! csillagostul;
Bolond, ki fél.

163.

Kis kalapom csurgóra,
Mindig innám ha volna,
Egy itcze bor vagy kettő,
Nem vág engem a földhő.

-82-

Ha megdönt is a korsó,
Nem kell mindjárt koporsó.
Megint iszom, jól vagyok,
Ivással föl nem hagyok.

Lányka, csókot ajkamra,
Esküszöm a kulacsra;
Jézus ugyse! elveszlek,
Olly tüzesen szeretlek.

Pápa.

164.

Veres dinka szőlő, avagy bajor,
Ebből lett ám az az igen jó bor;
Ettől mondom rózsám, sokáig élj!
Iszom rózsám, az egészségédért.

Tisza-Vezseny.

165.

Bor, bor, bor, ej be jó a bor;
Torkainkat nedvesíti,
Elméinket élesíti,
Bor, bor, bor, ej be jó a bor.

Bort, bort, bort, tölts hát ide bort;
A szőlőnek édes leve,
Ettől Noé részeg leve.

Bort, bort, bort, tölts hát ide bort.

Bort, bort, bort, igyunk tehát bort,
A vendégek vig kedveért,
A magyarok nagy neveért.
Bort, bort, bort, igyunk tehát bort.

Hegyalja.

166.

Élet, élet! kedvessé
Csak a barátság tész.
Az öröm is édessé
Épen az által lesz.

Vedd ki a barátságot
A teremtettségül:
Nem találsz boldogságot,
E világ öszvedül.

Hegyalja.

167.

Félre barát, nincs itt klastrom,
Nincsen itten regula;
Félre orvos, nem kell flastrom,
Nem kell édes pilula.
Bor kell nekünk, és vig szív.

Mit törődjünk az életről,
A melly folyton folydogál;
Akár arrul, akár errül,
Valahogy csak majd elszáll.
Bor kell nekünk, és vig szív.

Üsse manó, mit ásítol?
Mért nincs pajti, jó kedved?
A pohártul mit huzódol,
Ha okos vagy vedd el, vedd
Bor kell nekünk, és vig szív.

Hegyalja.

168.

Hajtogassuk a kancsókat,
Feltaláljuk benne jónkat.
Rajta hát! vitéz barátim,
Lám a bor jó kedvet ad.
Ez deríti fel vérünket;
Élesíti fegyverünket,
Bátorít fel a csatára,
Bátorít fel a csatára.

169.

Muljon el a világ,
Maradjon a szőlő.
Melly kapálás nélkül
Legyen bőven termő.
A mi szánkat édesítse,
Gégéinket nedvesítse.

170.

Vigan barátim, csak igyatok!
Tele a korsó, vigadjatok.
Kedvünkre éljünk,
Mástul ne féljünk.
Bátran igyunk,
És mulassunk.

Szabadok vagyunk, nincsen urunk,

Addig az élet, míg van borunk.
Ne szomorkodjunk,
Ne fohászkodjunk.
Bátran igyunk,
És mulassunk.

-85-

Kurvanyja, ki bort nem iszik,
Mit bánjuk, holnap ölni viszik.
Nappal, éjfélkor
Nincs jobb mint a bor,
Mint a veres bor.
Nosza igyunk,
És mulassunk.

Töltsd tehát pajtás, azt a korsót,
Forgasd kezedben mint az orsót;
Ezen a gégén
Ne legyen vége
A bor ivásnak;
Tölts, tölts, tölts, tölts!

GUNYDALOK.

-86-

171.

A melly leány sokat szeret,
Jámbor asszony ritkán lehet.
Mert ha már annyira mehet,
Hogy fejére kontyot tehet:

Nevezi az urát lónak,
Hol deresnek, hol fakónak;
Magát pedig tartja jónak,
S nem barátja egy jó szónak.

Ha ura megy a mezőre,
Más fekszik a lepedőre.
Míg haza jön nagy későre,
Megellik addig a sóre.

Szend.

172.

A melly leány sokat szeret,
Jámbor asszony ritkán lehet;
Mert mihelyt annyira mehet,
Hogy fejére kontyot tehet:
Az urát nevezi lónak,
Hol deresnek, hol fakónak;
Magát pedig mondja jónak,
Nem barátja a szép szónak.

Ha még egyszer legény lennék:
Megnézném a kit elvinnék;
Meválogatnám a leányt,
Mint a piacon a dohányt.
A dohánynak a pirosát,
A leánynak a csinosát.

Ha még egyszer leány lennék:
Megnézném, hogy kihez mennék;
Meválogatnám a legényt,
Mint a piacon az edényt.
Az edénynek a mázosát
A legénynek a szálását.

Erdély.

173.

Egybegyültek egybegyültek a miskolci lányok.

-87-

Ühü, ejha! a miskolczi lányok.

Mit hozának, mit hozának? Egy marok lisztecskét,
Ühü, ejha! egy marok lisztecskét.

Összegyurák, összegyurák zsiros pogácsának,
Ühü, ejha! zsiros pogácsának.

Erdély.

174.

A vén asszony kását főz,
Mind megposzogatja;
A vén ember borjut őriz,
Mind elszalasztgatja:

Fut utána, fut utána,
Lebeg a gatyája,
Fut utána, fut utána,
Reszket a szakálla.

Erdély.

175.

Az egri kávésnak két lányát ismérek:
Nánika, Bábika, ketten egy testvérek.
Nánika csak úgy vidul,
Bábika csak úgy busul,
Csak úgy busul magában,
Ama felső szobában.

Egynek is másnak is szolgálni nem győzők,
Németnek, magyarnak kávé csak én főzők.
Karom hányom, farom rázom,
Mint az ürge a pórázon.
Utczu német, rajta most,
Rajta magyar, rakd meg most.

A magyart szeretem, élek halok érte,
Mert az ő szerelme szívemet megérte.
Arról fogadást is teszek,
Inkább holtig leány leszek,
Németet nem csókolok,
Mig csak egy magyart kapok.

A német szorongat, hogy őtet szeressem,
A magyar tapogat, hogy őtet kedveljem.
Félre német a czondráddal,
Ama vékony lábikráddal,
Félre német! csak hamar,
Hadd jőjön ide magyar.

Erdély.

176.

Vale immár,
Álnok madár;
Otthon ülhetsz,
Makkot süthetsz,
Tákok ehetsz,
Mig én többet
Hozzad megyek,
Ajtódon belépek.

Erdély.

177.

Boritalban vén asszonyt
Én már sokszor láttam,
Tíz kupa bort felhörpentett,
Szemeimmel láttam.

Ugrik aztán mint az őz,
Bár legyen a haja ősz;
Ha ihatik, vigadozhat,
Annál jobban süt, főz.

Erdély.

178.

A szegény legénynek búlátott fejére
Jó hire, jó neve, jó viseletére:

Illyen teremtette
Szigoru élete. Jaj, jaj, jaj!

Igy hát az életben meg kell házasodni,
Mondja meg hát kend is, kit kelljen elvenni.
Illyen stb.

Ha kisasszonyt veszek, sok gombostűt neki;
Ha tarlóra viszem, nem kell sarló neki.
Illyen stb.

Ha gazdag lányt veszek, nem tud czipót sütni;
Vendég jó házukhoz, szégyenlem kínálni.
Illyen stb.

Ha szolgálót veszek, azt meg kell ruházni,
Azt meg kell ruházni s mást fog az szeretni.
Illyen stb.

Ha vén asszonyt veszek, az mindig szomorú,
Annak minden szava csak égi háború.
Illyen teremtette
Szigoru élete. Jaj, jaj, jaj!

Domony.

179.

A kukeri lencsének,
Igmáncsi menyecskeének
Híre vagyon:
Nem főtt meg a lencséje,
Oda a szerencséje,
Oda vagyon!
Nem főznek több kuka lencsét egy csomóban,
Nem próbálok több szerencsét Kis-Igmáncsban.

Komárom.

180.

Akár milyen vén asszony,
Ha férjhez mén, csak menyasszony,
Haja czicz, trallárom,
Elhagyott a párom.

Akár milyen füstös tőke;
Szebb a barna mint a szőke.
Haja czicz stb.

Feleséget csúnyát ne végy,
De a széphez hűséges légy.
Haja czicz sat.

Barnát ne végy, mert részeges,
Szőkét se végy, mert beteges.
Haja czicz, trallárom,
Elhagyott a párom.

181.

Szegény panyókás németi,
A gazdasszony nem szereti. Halahula.

Bizony isten majd meglopik

Egy likas selyem kalapik. Halahula.

Az enyim madar gazdasszony
Hogy megsétálni piaczon. Halahula.

Madar katonát meglátik,
Komplimentom megcsinálík. Halahula.

Szegény német csak busulik,
Hogy gazdasszony nem szeretik. Halahula.

Bereg.

182.

Az én uram jó volt, a mire kellett,
Kasza, kapa neki soha se kellett,
A hol czégért látott, oda sietett,
A ki neki bort mért, annak fizetett.
Annak annak annak fizetett,
A ki neki bort mért, annak fizetett.

Feleségem jó volt, a mire kellett,
Szita, rosta neki soha se kellett,
Ahol bált tartottak, oda sietett,
A ruhaszabónak sokat fizetett,
Sokat sokat sokat fizetett,
A ruhaszabónak sokat fizetett.

Szeged.

183.

Tót asszonynak tót a lánya,
Kacsaringós a szoknyája,
Voltam egykor vele tánczba,
S elakadtam a zománczba.

Alig tudtam majd megválni,
Tánczból is ki kellett állni,
A tánczot, zománczot szidtam,
Jó, hogy le nem szakítottam.

De megfogadtam, hogy tánczba
Nem akadok több zománczba.
Tarka szoknyás, magyar tánczos,
Lesz már párom, nem zománczos.

184.

A gyöngyösi leányok
Járnak koszorúba;
Arra mentek a legények
Sárga sarkantyúba.

Lányok vagytok, szépek vagytok,
Piros az orczátok,
Kertbe mentek rózsát szedni,
Szívem szakajtjátok.

Mindeniknek szeretője,
Csak én nekem nincsen,
Bár az isten egyet adna!
Igen megbecsülném.

Kezét, lábát összekötném,
Úgy a füstre tenném,
Mennél jobban sirna rina,
Annál jobban nézném.

185.

Azt akarod hogy szép legyél,
Pirosítót sokat vegyél.
Tűkört tartsál a zsebedbe,
Gyakran megnézd magad benne.

Elárulja a ruhája,
Keze, lába, szeme, szája,
S ha füle is ki van fúrva,
Mellyik jó lány, mellyik kurva?

Kitetszik hogy ki a kurva,
Körül van a haja nyírva,
Kitetszik, hogy ki a lator,
Éjszaka jár mint a bagoly.

Laposban terem a kapor:
Szép legényből lesz a lator.
Szár az fára foly a komló:
Szép leányból lesz a ringyó.

186.

Azt mondja kend, hogy megver,
Hogy a guzsaly csak hever.
Hát kend ugyan mit csinál?
Kertbe néha kisétál.

Mit veszekszik kend mindég,
Tudja az egész alvég,
Mondtam, hogy nem szeretem:
Minek vett kend el engem?

Csak egy rása szoknyába
Nem mehetek a bálba:
Adja el kend a tinót,
Vegyünk rajta viganót.

Azt mondja kend, nem bánja,
Hogy a pénzét kihányja:
Veszen nekem nem egyszer
Vásárfiát a mester.

Csak rá vesztek még egy szót:
Ha nem vesz kend viganót,
Úgy elmegyek a háztúl,
Nem lel kend meg falustúl.

Hegyalja.

187.

Kincsem, komám asszony!
Csak olyan az asszony.
Újjai az orsón,
Szemei az korsón.
Ha megitta magát,
Félre üti kontyát.
Kincsem, komám asszony!
Csak olyan az asszony.

Dudolja nótáját,
Hajtja kotyogóját,
Mereszti a száját,
Nyeli borocskáját.
Kincsem, komám asszony stb.

Ha azt mind kiitta,
Vesztett ilyen adta
Pörög síkos nyelvén,
Urától sem félvén.
Kincsem, komám asszony stb.

Medve pofozza meg,
A bagoly rúgja meg,
Vágja le a sárkány,
Röfögje az ártány.
Kincsem, komám asszony stb.

Ha magát megunja,
Pajtását kínálja,
Igyál! most van módunk,

Még fenn áll a kontyunk.
Kincsem, komám asszony stb.

Ha az majd lecsuklik,
Nékünk is úgy tetszik,
Fekszünk nyoszolyánkra,
A puha párnánkra.
Kincsem, komám asszony!
Csak olyan az asszony.

188.

Kecskeméti vásárfiát egy pénzen,
Vettem minden enni valót fél pénzen.
Magamnak is, másoknak is,
Emez amaz enni valót,
Jaj még maradt is.

Még egy pénzen vettem egy szép lovat is,
Arra vettem szép szerszámot, nyerget is.
Annak vettem szénát, zabot,
A kitől az jól meghizott.
Jaj még maradt is.

Még egy pénzen vettem egy szép bundát is,
Arra vettem piros szijat, csatot is.
Az alá vettem egy dámát,
Kinek csókolgatom száját,
Az kén neked is.

189.

Ha leány kérné a legényt,
Nem sütném itthon a lepényt;
Százat is kérettem volna,
Ha egy nem, más elvett volna.

Már most ugyan dudolnék,
Sok vén leányt csúfolnék,
De most engem csúfolnak,
Mind csak vénnek mondanak.

190.

Messze jártam házasodni,
Bár ne jártam volna!
Édes kedves feleségem,
Bár ott vesztél volna!

Bár az ördög olly jó volna,
Talyigára tenne,
Mennél jobban sikoltaná,
Annál jobban vinne.

191.

Mindennek van szeretője,
Csak én nekem nincsen,
Kinek kettő, kinek három,
Nekem egy csep sincsen.
Ha az isten egyet adna,
Jaj de megbecsülném,
Kezét lábát összekötném,
A füstre feltenném.

A barátok, a barátok
Fa czipőben járnak;
Azok élnek világokat,
A kik ketten hálnak.
Én mint szegény árva legény,
Csak egyedül hállok,
Minden felé tapogatok,
De csak falat látok.

192.

A dió is törve jó,
Az asszony is verve jó.
Elhidd bizony, elhidd bizony,
Ritka van jó asszony.

Mert az asszony gyarló,
Másokhoz hajlandó.
Elhidd bizony, elhidd bizony,
Ritka van jó asszony.

Azon kívül csacska,
Hamis mint a macska.
Elhidd bizony, elhidd bizony,
Ritka van jó asszony.

Hárman négyen öszvegyülnek,
Csak úgy tanácskoznak,
Sógor asszony, komám asszony,
Bába asszony! gyerünk a korcsmára,
Meggyühetünk, ha sietünk,
Holnap után délre.

193.

Az asszony egy szükséges rossz, de a férje
Jóvá teszi, csak lábsziját ne kimélje.
Csókolja meg kétszer,
Lábszijazza meg hétszer
Minden héten,
Ujjú! minden héten.

Bánom én a házasságom, a mig élek,
Szaporodik a sok poronty, attul félek.
Már is tele a kuczó,
Majd megbódul a ficzkó
Boszújában,
Ujjú! boszújában.

Föl sem veszem a világot, eb busuljon!
Csak hogy tőlem a komorság eloszoljon.
Előveszem a pintest,
Megujul ettül a test,
Egyszeriben,
Ujju! egyszeriben!

194.

Csipi nyelvem a paprika,
Nem hallgatok az urfira.
Mert az urfi szeles állat,
Hazud, mig a szája járhat.

Nem érzi azt, a mit beszél,
Szava mint a tavaszi szél.
Feneke sincs a szivének,
Ablaka van a szemének.

Jászság.

195.

A tüt ember mestersága vikony gyolcsot zarulní,
Kuszalгатni, kupalգadni, fazekokat trotozni.
Csak nyerünk csak veztunk,
Mindig buzig az ember.

Ha nincs pizung maj elmegyung Bisztikara banásnak,
Vad valami zuraságnak, ha szugsig lesz, zispánynak.
Jaj szeginy túd leginy!
Mindig krumpli zabálni.

Ha van pinzung vigan leszung, ziszung egy kis palinka
Eszung ziszung, vigan leszunk, ölelgetung szép lánka.
Jaj szeginy túd leginy!
Mindig krumpli zabálni.

196.

Ne készíts nagy palotákat jó barátid számára;
Kik borodra beköszöntnek, ott hagynak elfogytára:
Egy kis lóczára mind ráfér, ki igaz barátod,
S utoljára magad maradsz azon is, meglátod.
Jobb az isten minden papnál,
És az erszény száz barátnál.
Gazdálkodj és imádkozz:
A konyhára többet hoz.

Jászság.

197.

Magyarország szép haza,
Hiába oltalmaz
Annyi kar s kard tégedet,
Im elvesztéd fényedet!

E nagy változást de nem
Hittük volna istenem!
Hogy az Árpád fiai
Lésznék még más csufjai.

Hol van hol, felelj puha
Nép, a gyöngy magyar ruha?
Egy rongy frakért elhányod
Dicső mentéd, dolmányod.

Régi bőrét most vedli
Nemzetem, - forhemedli,
Gérok, spenczel uj bőre,
Igy áll a szégyenkőre.

Jaj! ha dicső eleink,
Párduczbőrös őseink,
Sirjokból kiszállnának,
Magyart hol találnának?

Jászság.

198.

A nagy ember bámultatik,
A jó ember csalattatik,
A rossz ember használtatik,
Nem mindig csendesen.

Czigánytúl ló cseréltetik,
Jó énekes heréltetik,
A katona veréttetik,
Nem mindig rendesen.

A nagy barom esettetik,
Ló mellette keféltetik,
Pénz bárkitül szeréttetik,
Nem mindig eszesen.

A jó föld boronáltatik,
A kis gyerek elaltatik,
Az ember borotváltatik,
Nem mindig helyesen.

Nyitra.

199.

Szép a leány ideig,
Tizennyolcz esztendeig.
Ékesebb a rózsánál,
Mindenféle virágnál.

A bajuszos leánytól

Távozzál mint pokoltól,
Simát, pirost válaszsál,
Gyengét, friset hajhászsál.

Ha füstös már pártája,
Ránczosodik orczája,
Ezt is csak úgy szeressed,
Hogy soha se keressed.

Inkább legyen pántlikás,
Hogy sem boros, pálinkás,
Dicsérje azt a fonás,
Aratás és kapálás.

200.

Jobb Mátyás nap után bizni jéghez,
Mint, kedves hugocskám, kelmetekhez.
Kend hunczut, ő hunczut, ő keme is,
A ki kendteknek hisz, hunczut az is.

Hegyalja.

201.

Mit használ a világ,
Mondd meg, sok kincs jószág?
Mint a füst és a szél,
Olly hirtelen elkél.

Mit használ korona,
Királyi szép pálcza?
Pálcza, birodalom,
Elvész, mint hó halom.

Mit az aranyalma,
Melly sárga, mint szalma?
Az arany sárga föld,
Érte magad ne öld.

Mit használ a szépség,
Angyali ékesség?
Szépségek elmulnak,
Rózsák földre hullnak.

Mit használ szép nyakad,
Kláris szín ajakad?
Orczádat mit fested?
Majd földbe lesz tested.

Mit használ a puha
Bibor, bársony ruha?
Bibor szín csigavér,
Ez hát nem sokat ér.

Selyemben, mit használ,
Tested ha talpig áll?
Ezt egy féreg fonja,
Melly szivedet vonja.

Mondd meg hát micsodák,
Mellyeket a világ
Illyen nagyra becsült?
Porból, sárból épült.

Menj el hát rosz világ,
Nincsen benned jószág,
Hanem csak mulandó,
Nincs semmi állandó.

Elég, hogy sokáig
Vontad szívem máig.
Közelg a boldogság,
Örökkévalóság.

Hegyalja.

202.

Három éli van a sásnak,
Hamis (igaz) lelke a leánynak.
Négy éli van a gyékénynek,
Igaz (hamis) lelke a legénynek.

Nem tud tettetni a legény,
Gyakran megcsalódik szegény.
De a leány szép szín alatt
Megcsal, mérget ad méz alatt.

Hegyalja.

203.

Ugy tetszik, a világ csak öröme vezet:
Nevetek, nevetsz te, ő nevet:
Számptalan vigságok bennünket követnek,
Nevetünk, nevettek, nevetnek.

De sokszor bennünket nagy bú bánat is ér:
Sírok én, te is sírsz, ő is sír.
Az egek a bűtől megóvni nem bírnak.
Sírunk mi, sírtok ti, ők sírnak.

Ah! talán az isten minket még megkimél:
Remélek, remélsz te, ő remél:
Igy bú közt emberek ismét jókat vélnek.
Remélünk, reméltek, remélnek.

Hát a ki magának hív hölgyecskét szerzett:
Szeretek, te szeretsz, ő szeret.
Boldogok, ha mindig békével élhetnek.
Szerettünk, szerettek, szeretnek.

A vig társaságba ha az embert viszik:
Iszom én, iszol te, ő iszik.
Heje huj! mindnyájan, kik erszénynyel bírnak.
Iszunk mi, isztok ti, ők isznak.

De örökké nem tart, se tölgyfa, se kőfal:
Meghalok, meghalsz te, ő meghal.
Nem adhatsz világerért semmit a halálnak.
Meghalunk, meghaltok, meghalnak.

Azonban jóllehet hogy testünk elporhad:
Maradok, maradsz te, ő marad.
Ird tüzes betűkkel szívedbe magadnak:
Maradunk, maradtok, maradnak.

204.

Ki engem censurált,
Nagyon megránczigált,
Hogy nem rejiciált,
Becsülöm mint királyt.
Éljent kiáltok rá,
Ne legyen hamuvá.
Ki őt nem követő,
Hamuvá legyen ő -
Hamuvá.

Juratus lenni bár
Nem szégyen és nem kár.
Jobb mégis az ügyész,
Csak így az ember kész.
Örül amaz ugyan,
Sok pénze hogyha van.
De ám ez nem soká
Lesz ismét hamuvá -
Hamuvá.

Gyakorta szép leány
Ő neki csókot hány,
S csak addig szereti,

Míg pénzét csörteti,
De a zseb ha üres,
Szerelme sem tüzes.
Az eskü azután
Hamuvá lesz korán -
Hamuvá.

Máskép tesz az ügyész,
Nem fárad el az ész.
Hogyha egy pöre vész,
Mindjárt a másik kész.
De bármit tegyen ő,
Ha nincs pörkedvelő,
Kinek erszénye bő,
Hamuvá leszén ő -
Hamuvá.

Igy jártam én is hajh!
Nagy volt mindig a baj.
S a pör ha elveszett,
Minden hiába lett.
Fogytak clienseim,
Velek hah, pénzeim,
Igy csillagom leszállt,
S minden hamuvá vált -
Hamuvá.

205.

Mondd meg, rajkó, birónak:
Ne vigye el a fuvót.
Majd eljő az öreg apó,
Majd eljő az öreg apó,
Mégfizeti, mégfizeti, mégfizeti az adót.

Kérjük hát a tanácsot,
Hagyják a kalapácsot,
Ha nincs fuvó, kalapács,
Ugy nem lesz, ugy nem lesz
Rajkó fogára kalács.

Veszek magam feleséget,
Egyiptomi szépséget,
Csókaszemű, kenderhajú,
Kenderhajú, csókaszemű,
Egyiptomi, egyiptomi, egyiptomi szépséget.

Veszek neki katrinczát,
Paszomántos zöld szoknyát.
Megtanítom szeget verni,
Az fog engem ébresztgetni,
Fuvóval, fuvóval tüzet gerjeszteni.

206.

Elvettem egy vén leányt,
Mit csináljak vele?
Kiszeg, koszog a papucs,
Majd meghalok tőle.

Vagyon esküdt, vagyon biró,
Válaszszon el tőle.
De én - isten teremtése!
Meg nem élek vele.

Télen, mikor hideg van,
Ott ül a kuczkóban,
Nyáron, mikor meleg van,
Heverész a porban.

Győr.

207.

A báránynak négy a lába.

Többnyire mind vén a bába.
Boldog a ki él magába.
Nem üthetni ki nyers fába.

A melly leány sokat szeret,
Jó már abban ritkán lehet;
De mihelyt annyira mehet,
Hogy fejére kontyot tehet:

Az urát nevezi lónak,
Hol kesének, hol fakónak;
Magát pedig mondja jónak,
Nem barátja a szép szónak.

Gyakran figyelmez ablakra,
Mint a kancza az abrakra.
Ha kérdi ura, hogy mit néz?
Arra már a felelet kész.

Mi bajod uram, mit kérdesz?
Egy kedves bátyám ma itt lesz.
Adj pénzt hamar a kocsmára,
Serre, borra, pálinkára.

Oh szegény legény, mit tettél?
Mikor ilyen leányt vettél?
Talán bolond gombát ettél,
Mikor ilyenre szert tettél.

Ha az ura megy erdőre,
Más fekszik a lepedőre,
Mig haza megy nagy későre,
Megfonyad addig a bőre.

Akkor úgy néz az urára,
Mint egy nagy akasztófára,
Igazítja ganéjára,
Hogy tegye a pipájára.

Pest megye.

208.

Debreczen ám híres város,
Professor ott a csapláros.
Csiri biri dongó, rittalárom,
Diri dongó!

Délig az istent dicséri,
Délután a vad bort méri.
Csiri stb.

A mellett egy kutyát lopott,
S abból csináltatott dobot.
Csiri stb.

A deákok észrevették,
S mindenütt dobra ütötték,
Csiri stb.

Elkezdték azért dalolni:
..... a bort méri,
Csiri stb.

Pedig még kutyát is lopott,
Abból csináltatott dobot.
Csiri stb.

Ezt mint meghallotta,
Azonnal kidoboltatta:
Csiri stb.

Hogy ki a dongót danolja,
Tizenöt forint a díja.
Csiri stb.

De azért nem hallgattatik,

S a dongó most is mondatik:
S csak azért is dongó, rittalárom,
Diri dongó!

Szabolcs.

209.

Kenyeresen csuda esett,
Két kis kakas összeveszett.
Én a kakasom nem hagyhatom,
Mert a kendé vágta azt agyon.

Az enyém csak egy kevés volt,
De a kendé két éves volt.
Én a kakasom nem hagyhatom,
Mert a kendé vágta azt agyon.

Az enyém volt hoszu farku,
De a kendé kurta farku.
Én a kakasom nem hagyhatom,
Mert a kendé vágta azt agyon.

Debreczenbe kéne menni,
A kakasnak törvényt tenni.
Én a kakasom nem hagyhatom,
Mert a kendé vágta azt agyon.

Ha ottan nem segítenek,
A palatinushoz menek;
De a kakasomat nem hagyom,
Mert a kendé vágta azt agyon.

210.

Volt egy szegény ember,
Nem vala egyebe,
Csak egy kék tehene,
Egy szép felesége.

Lám a szomszéd asszony
Nem olyan szép mint én:
Mégis van ruhája,
Szép piros csizmája.

Az asszony az urát,
Arra ösztönözi:
Adja el a kéket,
Ruházza fel őtet.

Elhajtják a kéket
Gyorsan a vásárra,
Vásárolnak posztót,
Száz forint az ára.

Sem flaner, sem posztó,
Sem sinór reája.
Édes kék tehenem,
Hová lett az ára?

Ung.

211.

Hogyha szépet veszek el:
Ki győz rá vigyázni,
Nem lehet a szépnek,
Hívségében bízni.
Hamar elhódítják,
Ha az ember nem őrzi;
Egyik nyomorúság
A másikat éri.

Hogyha rútat veszek el:
Hogyan szerethetem?
Vagy igaz jó kedvemből

Hogyan ölelhetem?
Ugy nem leszen veled,
Éltem boldog soha;
Látom a szerencse
Nekem csak mostoha.

Ha gazdagot veszek el,
Egy sulyos keresztet.
Csak azt hányja szememre:
Hogy csak készre jöttem.
Az övé a jószág,
Mellyet én nem kerestem;
Még azt is sajnálja,
A mit iszom, eszem.

Hogyha szegényt veszek el,
Jaj! miként élhetünk?
Most is szegény vagyok én,
Még szegényebb leszünk.
Egy koldusból kettő,
Utóbb több is válhat,
Elég nyomoruság
Bús fejemre szállhat.

Ha városit veszek el,
Nem szokott munkához;
Nem illik a dolog
Kisasszonyságához.
A sült galamb pedig
Nem repül szájához,
Ha serényen nem lát
A maga dolgához.

Ha falusit veszek el:
Otthon ül, goromba,
Minden mulatságban,
Csak orczám pirítja.
Nem is leszen veled
Éltem boldog soha;
Látom, a szerencse
Nekem csak mostoha.

Ki hasonló hozzám,
Ugy látom én ebben,
Mint egy világos színt
Mutató tükörben.
Mintsem hogy én sokat
Szenvedjek éltében,
Jobb én nekem, maradok
Ifju legénységben.

Zala.

212.

Apám ki volt, nem tudhatom,
Mert senkire sem foghatom.
Nagy nemzetből kellett lenni,
Mutatják a levelei.

A minapában mondták,
Nekem tudtomra úgy adták:
Hogy az én nagy atyám neve
Írásban légyen feltéve.

Anyám neve volt Regelfloh,
Habsburgban taligatoló,
Megtette végső szándékát;
Reám hagyta taligáját.

De én a tolást meguntam,
Habsburgból Bécsbe utaztam;
Au weh! mi vagy most te szegény?
Egy vándorló vargalegény.

213.

Hej liba, liba, liba!
De jó volna a tolla.
Hej dunna, dunna, dunna,
Kimaradtunk alóla!
Lesz még olyan éjszaka,
Meggpihenünk alatta.

-114-

214.

Csütörtökön viradóra,
Lement két lány a folyóba,
Fehér lábát mosta,
Jól megszappanozta,
A folyóba.

Már mi nálunk kidobolták,
Hogy a szappant ne árulják;
Mert a lányok nyalkák,
A lábukra mossák,
A folyóba.

HADI ÉS KATONADALOK.

-115-

215.

Áll a verbunk, tánczoljunk,
Nosza kun legények!
Tele csordultig borral
Állnak az edények.
Pántlikát kalapunkra
Majd osztogatnak,
Mentét, dolmányt és nadrágot
Hozzánk szabatnak.

Itt állnak a lovak is,
Készen abrakolva,
Mellyek a magyar legényt
Hordozzák tánczolva;
Ha sebesít sok franczot
Az én jobb karom,
Akkor mondja jó királyom:
Édes magyarom!

216.

Nem kell nekem papiros,
Maradjon a boltba.
Jobban illik fényes kard
Az én oldalomra.

Gálicz helyett golyóbis
Csörög a zsebemben,
Tinta helyett palacz bor
Villog a kezemben.

-116-

Szolnok.

217.

Megbolondult a világ,
Fegyverben az ország.
Elmult már az békeség,
Támad sok ellenség.
Összevesztek királyok,
Nagy hatalmas országok,
Uri méltóságok.

Szegény Magyarország is
Tanácsát ujítja,
Mert fölséges királyunk
Táborba hivatja.
Készül minden vármegye,

Az ország nagyobb része,
Mert kénytelen vele.

Katonát ad nemesség,
Hajdut a szegénység.
Mindeniket sulyosan
Nyomja az nagy inség.
Lovat, szablyát, karabint,
Bagaria pantallért,
Mind készítnék mundért.

Buslakodik, bánkódik,
Az gazda magába,
Nagy kénytelen, kelletlen
Nyúl az ládjába,
Előveszi erszényét,
Számlálja a költségét,
Régi keresményét.

Gyakorta gyűlnek egybe
Falu gyűlésében,
Pörlekednek egymással,
Hol egy hol más helyben.
Majd üstökbe is kapnak,
Erősen káromkodnak;
És haragban vannak.

Az katona vigan van,
Iszik, csókolódik.
Gazdasszony szomorkodik,
Szívében bánkódik.
Mert megürült ládája,
Oda köntöse ára,
Kelt az katonára.

Öszveülnek némellykor
Szomszéd asszonyával,
Panaszkodnak egymásnak
Jutka leányával.
Mondja szegény, mit tegyen,
Nem tudja hová legyen,
Csizmát is min vegyen.

Mert rám hozták a zászlót,
És executiót,
Kitekerték kezembül
A szoknyára valót.
Mivel földjem testemet,
Mezitelenségemet,
Hitvány szemérmemet?

Nem régiben eladtam
Tiz pár kappanomat,
Tikom, ludam, kenderem,
Kevés olajkámam.
Jaj! reám melly sok eset!
Az mit uram keresett,
Eb szájába esett.

Nem ugy neveltem volt
Egy néhány csibémet,
Kiért adott a tyukász
Egy erszény pénzecskét:
Hogy katonára költsem,
Az ő erszényét töltsen,
Más szobáját fütsem.

Elvitte uracskámnak
Egy szép paripáját,
Az nyakába vetette
Kontos karabinját.
Egy aranyos szép nyergét,
Péter bátyám fegyverét,
Abban köpönyegjét.

Nem maradt már uramnak

Testére valója,
Elül hátul kilátszik
Eldugni valója.
Magamnak sincs pintőkém,
Elrongyollott köntöském,
Kilátszik a könyököm.

Bárcsak immár valami
Kis pénzecském volna,
Az mellyen az urammal
Bort ihattam volna.
De imé mind elhúzták,
Katonára prédálták
Mim volt, mindenemet.

Jaj! édes komámasszony!
Bezzeg pórul járánk,
Pálinkára valóból
Szépen kipusztulánk.
Az kasbul is kifogyott,
Erszényből is kikopott;
Igyunk már csak itt ott.

Hallod-e, komámasszony,
Ne gyötörd magadat,
Gyere hozzám jó reggel,
Megöntöm torkodat.
Maradt még amaz kasban,
Lisztem, buzám hordóban;
Jó lesz égett borra.

Elküldtem a szolgálót
Két font pecsenyeért,
Ilona leányomat
Vagy három pint borért.
Vonjad cigány az nótát,
Ne kiméljed az hurját,
Megadom az árát.

Megeheti az uram
A szegény kenyeret,
Megihatja reája
Amaz szép kútvizet.
Nem szeretem a dolgát,
Roszul forgatja magát;
Nem tudja a dolgát.

Jó bort kezdett csárdában
Tegnap az csaplárné,
Nála iszik, vigan van
Nyalka katonáné.
Tedd félre most rokkádat,
Holnapra hagyd dolgodat,
Készítsd az torkodat.

Jó emberem korcsmáros,
Semmit se búsuljunk.
Az urammal veszettel
Ne sokat gondoljunk.
Nosza vigan csak igyunk,
Igen jó helyett vagyunk,
Estig dombéروzzunk.

Jer be rózsám, katonám,
Járjunk egy pár tánczot.
Majd nyakadba függesztek
Egy szép arany lánczot.
Nem is tudom, hogy vagyok,
Mert érted majd meghalok,
Még ma veled hállok.

218.

Rajta vitéz! paripára,
Rajta! csata piaczára!
Nézz az István zászlójára,

Hiveinek int.

Sohajts egyet istenedhez,
Küldj egy csókot kedvesedhez,
Légy hűséges vezéredhez,
Harczpiaczra ronts.

Né nézd: sok-e ellenséged,
Mindent győző vitészed,
Régtől fénylő dicsőséged
Feljebb viszi még.

Édes hazád, királyodért,
Ki segelmet tóled most kért,
Kiönteni minden csepp vért
Mindig készen állj.

Édes hazám, szép országom,
Hol van arany szabadságom?
Boldogító kebeledben
Vigan élek én.

Benned élni, érted halni,
Örökre felmagasztalni,
Hiv őseink Árpád alatt
Megtanulták már.

Rontsad bontsad ellenséged,
El ne hagyjon reménységed,
Meg ne gyalázd nemzetséged,
A ki magyar vagy!

Eleidnek szép példája,
Vezérednek bokkrétája,
Vezéreljen a csatába.
Halni tanulj ott.

Jászság.

219.

Mikor marsirozunk, kapitány uram?
Holnap, holnap, holnap után,
Csütörtökön ebéd után,
Kedves katonáim!

Mi lesz az ebédünk, kapitány uram?
Lencse, borsó káposztával,
Jó borocska szalonnával,
Kedves katonáim!

Elszakadt a nadrág, kapitány uram!
Elszakadt a bakancs kapitány uram!
Vagyon szabó csizmadia,
Ki megvarja, ki megfoldja.
Kedves katonáim!

Vetetlen az ágyunk, kapitány uram!
Itt van Sári, majd megveti,
Még magát is belé veti,
Kedves katonáim!

220.

Hip, hop, hap!
Eb lesz pap!
Egyszer voltam, kicsaptak.
Inkább leszek katona,
Ferencz király madara.

221.

Már én majd csak ellesem,
Mire szorulsz, kedvesem.
Ha katonának elmégy,
Rólam azért le ne tégy,

Eszem adta!

Lóra vitéz, előre,
Szállj ki a harczmezőre.
Tíz évig elgyászolok,
Ha meghalsz, megsiratlak,
Eszem adta!

Árván hagysz már engemet,
Búba merült fejemet.
Gerliczeként nyögdelek,
Álmomban is öllelek,
Eszem adta!

Nyergelve a piripa,
Megy, de nem tudja, hova;
Francziára, törökre,
Jaj de itt hagysz örökre,
Eszem adta!

Szolnok.

222.

Elküldötte Ferencz császár
Nyalka verbunkját,
Kitétette az utcákra
Vörös zászlóját.

Nosza, ide gavallérok!
Vigan táncoljunk,
Tele borral az edényünk,
Vigan mulassunk.

Bor, pecsenye! de jó volna
Most mellé ülni,
De az atyám asztalától
Meg kellett válni.

Nem ugrálok, nem tánczolok
Most jó kedvemből,
Csak ugrálok, csak tánczolok
Kénytelenségből.

Felülök pej paripámra,
Elmasírozok,
Már én, édes kedves rózsám,
Többet nem szólok.

A kardomnak markolatja,
Tiszta ezüsthől,
Ki van rakva csillagokkal,
Nem öntött rézből.

Ha erre a nap reá süt,
De szépen fénylik,
A mellyet sok édes anyák
Sírva könyezik.

Katonaság de szép élet,
Jaj de csak nézni;
Jaj de erős kinek kinek
Köztük szenvedni.

A ki eztet el nem hiszi,
Tessék beállni,
Lehet eztet rövid idő
Alatt próbálni.

223.

Bátorkeszin verbuválnak,
Engem hínak katonának,
El is mennék katonának,
Ha szilaj csikót adnának.

Szilaj csikó, bársony nyereg,
Abban ül egy gyenge gyerek.
Lábam vetem a kengyelbe,
Magam ülök a nyeregbe.

A muzslai legényeket,
Mefogdosták szegényeket,
Viszik Léva városába,
Patyolat ingbe, gatyába.

224.

Czifra huszár a szeretóm,
Aranyos lesz a fejkötóm.
Keleti gyöngy a nyakamon,
Piros czipő a lábamon.

Sok országot fogok látni,
Nagy urakkal mulatozni,
Gond nélkül és vigan élek,
Kántornékkal nem cserélek.

Sírni fogsz te, édes anyám,
Hogy falunkat ide hagyám.
Ne sírj, majd meglátogatlak,
S tallérokka boldogítlak.

Soká jön meg a regement,
Eszteje van hogy elment.
Ideje már, megjöhetne,
Hogy belőlem asszony lenne.

Hát ha levágta a török
Galambomat: akkor örök
Lesz búm, s a kincsről lemondok,
És falunkban elhervadok.

225.

Mikor katonává lettem
Ej! mikor katonává lettem,
Sárga csikót fölnyergeltem,
Magam ültem a nyeregbe,
Magam ültem a nyeregbe,
Lábam tettem az kengyelbe.

226.

Mikor katonává lettem,
Sárga csikóm felnyergeltem,
Lábam tettem a kengyelbe,
Úgy ültem fel a nyeregbe.

Isten adta katonája,
Ki ne hajolna hozzája!
Sem országa sem hazája,
Mégis piros az orczája.

227.

El kell menni, nincs mit tenni,
Jaj, jaj de keserves!
Marsot vernek, pedig ennek
Engedni köteles.

Vegyen az ur jobb karjára,
Vigyázzon, mint sajátjára;
Hogy téged ne érjen
Semmi veszedelem.

228.

El kell menni, nincs mit tenni,
Oh jaj, be keserves!
Marsot vernek, pedig ennek,

Engedni köteles.
Szegény fejem, mert felvettem
Hó pénzem, s ezzel kötöttem
Zászlómhoz hitemet,
Egész életemet.

Bár betegség, vagy más inség
Rongálja testemet,
Tűz, vagy tenger, éles fegyver
Fogyasztja éltetem:
Akkor is végső csep vérem,
Hozzád von érzékenységem,
Mig tart lélekzetem,
Mig tart lélekzetem.

229.

Édes anyám! ne sirasson kend,
Katonának beiratott kend,
Kihuzom az első czédulát,
Viselem a király ruháját.

Levetem a rojtos gatyámat,
Mellyet édes anyám varratott,
Felhuzom a vörös nadrágot,
Mit a király ajándékozott.

Katona vagy rózsám, igaz is,
Rövid a bokancsod szára is.
Sárba viszed, rózsám, elmerül,
Ha isten rajtad nem könyörül.

Katona vagy rózsám, azt mondják,
Illik neked a vörös nadrág.
Kardot kötnek, rózsám, oldalodra,
Zöld dolmány illik a nyakadba.

Keszthely.

230.

Az a szőke legény rosz katona,
Tudja isten, hol a lova.
Mariskánál istállóba,
Szénát eszik a jászóba.

Hozd ki, Maris, kantáromat,
Kantározzam a lovamat.
Magam ülök a nyeregbe,
Téged veszek az ölembe.

231. Egy öreg őrnagy sírverse.

Elérted már az öreg kort,
Vert le a bokádról a port.
Készen vár már téged is a sír,
Tehát innen, alló! masír.

Sárospatak.

232.

Huszár vagyok, lelke babám,
Az is maradok,
Szemed színű dolmányomon
Sárga gomb ragyog;
Uczu! peng a sarkantyum,
Csekély gondom, semmi bum,
Csak úgy vigadok.

Kard villog az oldalamon,
Tajték a pipám,
Veres csákó süvegemen
Leng a bokkrétám,
Mind a mellett csak az kár,

Hogy tán nem is kedvel már
Hűtelen babám.

Oh te szívemet epesztő,
Kaczér szőke lány!
A huszárnak szeretője
Akad akarhány;
Nyájas, gyöngéd, deli, szép,
Olly takaros olyan ép,
Mint a tulipán.

Mikor nekem jó kedvem van,
Boka hegedül,
Mellém intek egy leánykát
A szebbek közül,
S megforgatom, míg daczos
Babám szeme bánatos
Könyekbe merül.

Selyem szőrű pej paripám
Száz aranyat ér,
Horkol, tombol, tüszkölődik,
Bőrébe nem fér;
Még egyszer és utólszor
Megugratom hajnalkor,
Babám kedveér.

Van-e széles e világon
Szebb a nótámnál?
Jöszte babám, béküljünk meg
Bájos hangjánál!
Mebékülünk ugy-e bár?
Nyujtsad ajkad... enyém már
Csókolóra áll.

Pápa.

233.

A katona szép paripán megugratja magát,
Pantallérja, karabinja megrángatja vállát,
A szép asszony ha meglátja, elfelejti búját,
Még azután is ohajtja katona galambját.

Napsugárként ragyog kardja vitézi kezébe,
Ezüst lánczos tajpipája illik a kezébe,
Elhagyott szép asszonykája gyakran jut eszébe,
Győzedelmes nyertes fejét hajthatná ölébe.

Lengedező forgós csákó ingadozik fején,
Vitézségért érdemlett bér tündöklük bal mellén,
Diszkeskedik szülő háza illy nevelt remekjén,
Midőn borostyán koszorút emelget a fején.

Ha táborba bemegyén, kard, pisztoly a kezében,
Győzedelmes, bátor a szív vitézi mellében,
Hogyha pedig visszatér hazája keblébe,
Rejtett kincse, rabbilincse csókolja ölébe.

Az huszárok igyen élük vigan világokat,
Menyecskékkel játszodozva töltik napjaikat,
Jó helyekből jobb helyekbe teszik marsaikat,
Szép szavakkal vigasztalják síró rózsáikat.

Székelgyöld.

234.

Erdélyország alsó felén
Háboruba mén a legény.
Karcu leány int feléje:
Ne menj rózsám ellenségre.

Hadd menjek én, édes rózsám,
Majd megtérek a harcz után,
Fakó lovad ha oda vész,

Kihoz haza, barna vitéz?

Ne félj rózsám, ha megmarad
Kardom éle, nyes az utat.
Barna legény, ne váljunk el,
Nálad nélkül hervadok el.

Adj egy csókot, mást nem kérek,
Nem sokára visszatérek.
Egyet, kettőt, hármat, négyet,
Visszajövet megadd őket.

Nem megyek én a csatára,
Csak a szomszéd vásárookra,
Hozok neked szép rokolyát
Segesvárról, rá pántlikát.

Jaj te hamis, mint megcsalál,
Tán bizony hogy csókot adál?
Visszadom én százasaival,
Akár egész garmadáival.

Nem bánom én, visszaveszem,
Csak örökre maradj velem.
Veled vagyok, veled leszek,
Többé el sem eresztelek.
Nem dul török, sem a tatár,
Csak két szemed, a két bogár.

Erdély.

235.

Őszi eső, tavaszi szél,
Mikor már a nap is felkél.
E szomorú borongós nap
Kezdődött dél előtt tegnap.

Hallom nesztét a felhőnek,
Tetején a hegytetőnek,
Leomlik ma éjszakára,
Estveli kilencz órára.

Istenem! már valahára
Adj szép időt viradtára,
Szánd meg szegény katonáknak
Sorsát, kik lógerban hálnak.

Tegnap este tisztát vettem,
Magamról ma levetettem,
Csupa lucsok, teli vízzel,
Nem győzöm már magam inggel.

Hol vagy rózsám? most láthatnál,
Tudom, hogy sírva fakadnál,
Mikor látnád, hogy az karom
Ölelésedre nem birom.

Képzellek gyakran álmomban,
Galyból csinált sátoromban.
De felébreszt őszi hideg,
Nincs köpenyegemben meleg.

Általázott köpenyegem,
Meg sem ismernél tán engem.
Vizes kabátom, nadrágom,
Az főrposztot abban állom.

Éjfél után két órakor,
Hallatik már az fikátor;
Kelj fel pajtás az früstökre,
Megyünk mindjárt az törökre.

Ott vár reánk, a mint hallom,
Szenvedésünkért jutalom;
Vagy az élet vagy az halál,
Valamellyik csak ránk talál.

236.

Az katonák masiroznak;
Fényes fegyverek ragyognak,
Veres zászlók szakadoznak,
Apró fegyverek ropognak.

A nagy ágyuk könnyen szólnak,
Látom, az népek hogy hullnak;
Fejem felett kard megfordul,
Piros vérem földre csordul.

Nincs itt nekem atyám anyám,
A ki gondot viselne rám.
Az ur isten az én dajkám,
Ez visel gondot én reám.

Magyarország! kedves hazám!
De idegen lettél hozzám,
Sem ebédem, sem vacsorám,
Bánat nélkül nincs egy órám.

Esik eső, fúj a szellő,
Kedves pajtás, fogy az erő.
Jobb mi nekünk marsirozni,
Mint az lógerban kinlódni.

Lóger-karó árnyékában
Fekszem a szomorú ágyban,
Köpönyegem az sátorom,
Magam árnyékában nyugszom,

237.

Eszem adta katonája,
Se országa, se hazája!
Se országa, se hazája:
Mégis piros az orcája.

Árva vagyok, tudod rózsám,
Nincs ki gondot viseljen rám.
Árvából lesz a katona,
Kinek nincsen édes anyja.

Én is árva legény vagyok,
Én is elbirok egy kardot,
Kit más szegény legény tartott,
És rá sok könyűt hullatott.

Domony.

238.

Belgrádra, vitézim! omoljatok,
Mert még inaimra felállhatok.
Falait rontom, bontom,
Haragom tetejére kiontom.
Falaim rontod, bontod,
Ugyanaz betemetheti csontod!
Míg csak meg nem veszem ezt a várt,
Itt kell lennem,
Ozmán bár kerüljed is e kárt,
Meg kell tennem.
Adj hát pardont! azt üzenem. „Nem, nem.“

Én sem megyek addig előled el,
Míg ellenem állni törekedel.
Faladon ágyum dörgő, zörgő
Ropogó tüze rontva rohan be.
Magam is bombim bömbölve
Dühös seregedbe lövöm be.
Lőjjed mérges nyilaidat rá.
Mit felelget!
Szűnj meg - rémülve fehér zászlót
Mert emelget.

238. Hertelendi indulója.

Hát fiaim! ti vitéz nevetek
Rablánczczal váltjátok-e fel?
Ósz fejem is ma tehát veletek
Nyert koszorúját veszse-e el?
Nem magyar az, czudar az, ki kivont
Karddal is esdekel és kér pardont.
Rajta! tehát velem, a ki vitéz,
A csatán elül lobogó tollamra néz.
Ezeredem vér mezején vezetem,
Győzni vagy halni tanulj seregem!

-135-

239.

Nosza, hív magyarim, nosza!
Bajnoki virtusaitok tüze nemesitse lelketeket,
Igaz ügybe forogtok, az ég
Haragos karjai összerontják ellenségeteket.

Kardot köszörüljetez ölni tehát,
Ellenetez a ki csikorgatja fogát.
Európa előtt tegyetez hadi csudát,
Fegyveretezben Hunyadi szemléltesse magát.

240.

Kezd már vidorulni egünk,
Az erős falakon diadalmat nyert seregünk.
Nosza mars! hív az öröm ide,
Mars köti fejetezre a koszorút.

Kérkedik a maradék veletez,
Emlegeti érdemetez,
Izzadott homlokotokon süvegeteken lebegő
Kócsagotokra lengedez a szél,
Csókra vár oda haza a feleség.

Jertek azért a harczra velem,
Én is az ilyen pálmát érdemelem.
Villámjon egyre ezer tüzetez,
Nem törheti meg semmi nagy lelketek.

Ballag a lovatok
Délczegebben.
Derekatok
Merőebben.
Illegeti fejetezket,
Nézeti termetetezket,
Trombitaszóra
Tánczol az uton,
Bajnokival enyeleg a paripa.

NEMZETI DALOK.

-136-

241.

Hol vagy te most, nyalka kurucz,
Ki olly voltál mint egy szép strucz?
Már hazádba soha nem jutsz,
Ez világbul is majd kifutsz.
Nyalka kurucz!
Nyalka kurucz!

Fájhat szived alsó földért,
Dunán tul szép országodért,
Elhagyott szép asszonyokért,
Télben rendelt kvártélyodért.
Nyalka kurucz!
Nyalka kurucz!

Nem vigyázz most Soprontájra,
A kőszegi nyájasságra,
Szombathelyi szép dámákra,
A sümegi kevély tánczra.
Nyalka kurucz!
Nyalka kurucz!

Hol van hoszu pántos kardod,
Majd tiz fontos a tarsolyod,
Menykó-ütött nagy pallosod?
Nyalka kurucz!
Nyalka kurucz!

Hol van cifra karabinod,
Gréczi, bécsi pár pisztolod,
Üsttel rakott pantallérod,
Czifrán varrott szép tarsolyod?
Nyalka kurucz!
Nyalka kurucz!

Szegénységet szidta, verted,
Nemzetséged sem böcsülted,
Senki személyét sem nézted,
Testét, lelkét megmivelted.
Nyalka kurucz!
Nyalka kurucz!

Te jó kurucz! akkor voltál,
Midőn czifrán adtat mondtál,
Nyelveddel sokakat szidta,
Isten ellen káromkodta.
Nyalka kurucz!
Nyalka kurucz!

Azért isten megbüntetett,
Idegen országra vetett,
Szabadságot tőled elvett,
Téged messzi földre vetett.
Nyalka kurucz!
Nyalka kurucz!

Kőszegen hogy vásárlottál,
Szombathelyen kurválkodta,
Sümegen mikor tánczolta,
Nem vélted hogy erre jutna.
Nyalka kurucz!
Nyalka kurucz!

Czafrangokat most hol varratsz,
Párnát, dunyhát hol tapogatsz?
Melly vigan te lovat ugratsz,
Kedved szerént nem mulathatsz.
Nyalka kurucz!
Nyalka kurucz!

Szaladj kurucz, gyün a labonc,
Lásd, melyl bűdös lompost is hoz,
Megelőz bizony ha érhet,
Dragonya vége elérhet.
Nyalka kurucz!
Nyalka kurucz!

Akkor mondod: állj meg pajtás!
Ki van előtted, jól meglásd.
Akkor nyeregben ha maradsz,
Kedved szerint nem mulathatsz.
Nyalka kurucz!
Nyalka kurucz!

De mióta elszaladtál,
Eszedbe jutott, mit loptál,
Szegény embertül elvontál,
Mindenébül kifosztottál.
Nyalka kurucz!
Nyalka kurucz!

242.

Nemes ember vagyok,
Szabadságim nagyok.
Mit ér nekem a vén,
Akár az uj törvény.

Kutyabőr van nálam,
Hajdan jó királyom
Jobb apámnak adta,
Az meg nekem hagyta.

Gyűlésekbe járok,
„Halljuk“ kiabálok.
Mert az ország dolga
Reám is van bízva.

Nem parancsol senki,
Jusomból tegyen ki,
A ki magát többnek
Tartja s nemesebbnek.

Urak verbuválnak,
Velem inni állnak.
Mondja a fac totum:
Öt forint a votum.

Hej öt forint szép szó,
A votum csak egy szó,
Egy pár csizma ára,
A kortes lábára.

Ha betörik fejem,
Kinek gondja velem?
Őseim is, mondják,
Véröket ontották.

Éljen a szabadság!
Ha nincs is igazság:
Az legyen a vivát,
A ki legtöbb bort ad.

243.

Készülj, szép magyar nemesség,
Mert csak benned a reménység
Sok nemzetek tartománya
Éles kardodat kívánja.

Országodért, királyodért,
Törvényes szabadságodért,
Omlott őseidnek vére,
Siess tehát védelmére.

Már is nyerít paripája,
Vérrel tajtékozik szája,
Rugva visít, kapálódzik,
Jeladásra várakozik.

Mintha mondaná urának:
Ő is kész a francziának
Tábora közé nyargalni,
Vele mindent felprédálni.

Mint a sas a kakas tollát,
Tépi és szaggatja csontját:
Ugy bánj dühös francziákkal,
Országunkat prédálókkal.

Rajta tehát vitéz nemzet!
Midőn egy királyfő vezet.
Megmutatván vitézséged,
Széjjelszórván ellenséged.

Megvetvén az ellenséget,
Lelvén csendes békeséget,

Visszatérünk kebelébe,
Édes hazánknak ölébe.

244.

Im látod a szép kövér, fejér, czepe kanczát,
A tótok vezetik mint menyasszony Manczát.
Mellyet midón láttak, megkedvelék tánczát,
Ugy drága szerszámu nyergét, fékét, lánczát.

Magyarok ajánlák tótok királyának,
Mellyért földét, vizét s fűvét országának
El is harácsolá, tót birodalmának
Igy lón vége diján s árán egy kanczának.

-141-

245.

Adjon isten minden jót,
Pár pisztolyt, lódingtartót,
Mittet, mattot, mogyorót,
Pénzt, paripát, posztót.

Szénát, szalmát, szalonnát,
Pipát, bocskort, talyigát,
Szij hámot, vasas kocsit,
Egész lószerszámot.

Fertővidék.

246.

Német szív ritkán hív
Csalfasággal van tele;
Csatában bátran vív,
Hol senki nincs ellene.

Otthon pedig kényes,
Nincsen nála barátság,
Neki más nem édes,
Csak a kutyatársaság.

A maga hasznaért
Minden roszra kész lelke,
Tulajdon honaért
Sem gerjedeze kebele.

Csalfaságot szeret,
S ahoz halálíg hív,
De mást hamar megvet.
Illyen a német szív.

Jászság.

247.

Áldom nagy nevedet, magyarok istene,
Mert lenéztél reám, szegény vitézedre.
Alkottál számomra széles nagy vállakat,
Izmos két ép kezet, nyers inú lábakat.

Teremtettél vasat kardnak, buzogánynak,
Hogy ellenállhassak harcban a pogánynak.
S ha nyugszik a pogány holdas sátorában,
Játékbajt vihassak fent Buda várában.

De mély csendesség ül magas Buda fölött,
Mert Hunyad hős fia el harciba költözött.
Rákos néma üres, vitézt nem látni rajt,
Elmentek irtani pogányt, a kutyaajt.

Mehetnék bár én is a vitéz nyomokon,
De megsülyed fakóm a sima homokon,
Varjú hadd lakozzék belőled, rosz pára,
Mért hagysz engem ide világ csudájára.

Áldom nagy nevedet, magyarok istene,

-142-

Mert lenéztél reám szegény vitézedre.
Van erőmhöz való kard, buzogány, paizs,
Add uram, hogy nőjön alám paripa is.

248.

A magyar oldalán
Szép görbe kardvas áll.
Ellenség vére foly,
S attól földre omol.

Élve, halva,
Élve, halva

Vigan megy a csatára,
Csatára!

Hangzik a csatadal,
A magyar vigan hal,
A magyar vigan hal,
Ő vigan hal, ő vigan hal.

A kard a hitvesem,
Én csak azt ölelem.
A piros hajnalba,
Vigan a csatába.

Élve, halva,
Élve, halva,

Bátran megy a csatára,
Csatára!

Hangzik a csatadal,
A magyar vigan hal,
A magyar vigan hal,
Ő vigan hal, ő vigan hal.

Hegyalja.

249.

A bandéros magyar legény aranyalma,
De a pundrás gyáva német sárga szalma.

Hej! magyarom, angyalom,
Bajszos ajakad nyalom,
Ezer csókkal,
Rád valókkal!

Nincsen a kerek ég alatt, kit kivűled
Jobban kedveljek.

Hegyalja.

250.

Nézzed magyar! itt a Bihar őrző rende,
Mellynek Buda nem régiben már örvende.

Attila termete, szittyá tekintete
Fénylik Debreczenbe.

Örülj magyar, igaz okod van reája,
Nemzetednek mert lehullott maskarája.

Kalpag, öv, kócsagtoll,
Mente, dolmány, tarsoly
A magyar ruhája.

251.

A jász és kun legénynek
Subája van szegénynek.
Tartja ő azt rendesnek,
Magát nyalka legénynek.

Nem adná azt menteért,
Arany lánczra valóért.
Mert azt mondja, többet ér
Ezeknél bundagallér.

Zsíros inge, gatyája,
A gulyások módjára.
Mert ő aztat úgy tartja,
Szebb, mintha gyolcsbul volna.

Bár próbáld patyolatért
Ha odadja vagy gyolcsért;
Mert ő csak azt ahítja,
Az atyjának módjára.

Kutyából vársz szalonnát,
Szarkából erős bikát,
Farkasból szelíd bárányt,
Szamárból vad orozlánt:
Hogyha ezek meglesznek,
A jász és kún legénynek
Akkor inge, gatyája
Finom gyolcsból lesz varrva.

252.

Magyar, szeress magyar lányt,
Ha szerelem tüze bánt.
Mert a magyar meg nem csal,
Becsületért meg is hal.
De a tót mind csapodár
A németnek hinni kár.

253.

Bajusz kell a magyarnak,
Míról sokat tartanak.
Félre bajusztalan száj!
Orrom alatt ne piszkálj.

Hej magyarom, magyarom,
Bajuszos szád csókolom,
Bajusz kell a magyarnak,
Mikor csókot akarnak.

Magyarország azért jó,
Ritkán üres a hordó,
Ha kiürül, megtöltik,
S vele kedvöket töltik.

Jaj be messze elviszik,
Hogy a magyar bort iszik:
Pedig a terengettét!
Nem iszsza meg az esztét.

254.

Én vagyok a magyar gyerek,
Azzal dicsekedni merek.
Én vagyok a jászági fi,
Nekem nem parancsol senki.

Sem a Jászág sem a Kúnság,
Sem a hevesi uraság.
Nincsen itten szolgabíró,
Szegény legényeket kínzó.

Irigylik a bajuszomat,
Legkedvesebb jószágomat,
Felpödörítem a végít,
Ugy megyek a falun végig.

Én vagyok a halászlegény,
Én állok a gát közepén;
Én fogom az arany halat,
A szép selyem k..... alatt.

Domony.

255.

Természete a magyarnak,
Hogy jusait nem hagyja,
De ha vele bánni tudnak,
Az ingét is odadja.

Drága kincse a magyarnak
Hazája és királya,
Örömköneyei ragyognak,
Ha közelít hozzája.

Drága kincse a magyarnak,
Hűségese felesége,
Ő a szegény kunyhójának
Öröme, dicsősége.

-147-

256.

Honi legény, honi lány,
Honi pogácsát csinál,
Honi kendőbe köti,
Honi legénynek viszi.

Szép szegedi menyecske,
Mi van a kezkenőbe?
Harmincz forint, mind apró,
Honi kendőre való.

Boltos legény, hallja-e,
Honi kendője van-e?
Zsebembe van az ára,
Csapom az asztalára.

Szeged.

ROMÁNCZOK ÉS ROKON.

-148-

257. Szent Iván éneke.

Tűzét megrakoljuk,
Négy szöggre rakoljuk.
Egyik szögén ülnek szép öreg emberek,
Másik szögén ülnek szép öreg asszonyok!
Harmadikán ülnek szép ifju legények,
Negyedikén ülnek szép hajadon lányok.

(Mikor gyujtják a tüzet.)

Meggyulandó N. N.²⁾ kő háza,
Oltsuk, oltsuk!
Jaj ne hagyjuk szegényeket
Meggyulandó N. N.³⁾ kő háza,
Oltsuk, oltsuk!
Jaj ne hagyjuk szegényeket!

(Ezután folyvást ezeket éneklik.)

Melly magas rút a fa ága, elágazott,
A tengeren által hajlongott.
Egyik ága hajlott N. N.⁴⁾ udvarába,
Selyem sár hajú⁵⁾ Magyar Ilonának.⁶⁾

Hajon felül gyöngy koszorú,
Gyöngy másik ága,
Hajlott N. N.⁷⁾ udvarába,
Selyem sár haju Magyar Ilonának.

-149-

Hajon felül gyöngy koszorú, gyöngy,
Vetekedik velem háromféle virág.
Virágom! veled elmegyek;
Virágom! tőled el sem maradok.

Egyikféle virág a buza szép virág.
Ne vetekedj velem,
Te szőlő szép virág!
Mert bizony én velem
Széles e világ él.
Virágom! veled elmegyek,

Virágom! tóled el sem maradok.

Szóval a szót mondja:
A szőlő szép virág,
Mert bizony én velem,
Szent misét szolgálnak.
Virágom! veled elmegyek,
Virágom! tóled el sem maradok.

Ne vetekedj velem,
Ivolya, szép virág,
Mert bizony, én velem
Lányok dicsekednek.
Virágom! veled elmegyek,
Virágom! tóled el sem maradok.

Lassan csendeljetek én apró diákim,
Hogy aludjon Maria felköltjén.⁸⁾

Ha a dió megéri,
A levele lehullik.
Roppán dió, mogyoró levél alá.
Hajtsad, rózsám, hajtsad
A cseresznyeágot.
Hadd szakajtsak szépébül,
Szeretőmnek szépébül,
Magamnak javábul.
Roppán dió, mogyoró levél alá.

Ha én volnék a budai nemes asszony,
Kisöpreném a budai nagy piacot,
Megöntözném hidkő-kutnak vizével,
Behinteném apró pünkösdi rózsával.
Rendvel ülnek a szép lányok,
Rendvel néznek a tükörbe,
Ha a tükör nem hazudna,
Vaj ki volna náladnál szebb.⁹⁾

Kolony.

258.

Ugy rakják, úgy rakják
Magas Déva várát,
Tizenkét kőmives, tizenkét kőmives.

A mit délig raknak,
Dél után mind lehull.¹⁰⁾

(A többi hiányzik.)

259.

Vajjon hol van az a kecske,
Kit apám vett a vásáron,
Fél pénzen, fél garason?
Fejded anyám, fejded.

Vajjon hol van az farkas,
Ki megette azt a kecskét,
Kit apám vett a vásáron,
Fél pénzen, fél garason?

Vajjon hol van az a puskás,
Ki meglőtte azt a farkast,
Ki megette azt a kecskét,
Kit apám vett a vásáron,
Fél pénzen, fél garason?
Fejded anyám, fejded.

Vajjon hol van az a nagy víz
Ki elnyelte azt a puskást,
Ki meglőtte azt a farkast,
Ki megette azt a kecskét,
Kit apám vett a vásáron,

Fél pénzen, fél garason?
Fejded anyám, fejded.

Vajjon hol van az a tehén,
Ki megitta azt a vizet,
Ki elnyelte azt a puskást,
Ki meglőtte azt a farkast,
Ki megette azt a kecskét,
Kit apám vett a vásáron,
Fél pénzen, fél garason?
Fejded anyám, fejded.

Vajjon hol van a mézárós,
Ki levágta a tehenet,
Ki megitta azt a vizet,
Ki elnyelte azt a puskást,
Ki meglőtte azt a farkast,
Ki megette azt a kecskét,
Kit apám vett a vásáron,
Fél pénzen, fél garason?
Fejded anyám, fejded.

Vajjon hol van az a halál,
Ki elvitte a mézáróst,
Ki levágta a tehenet,
Ki megitta azt a vizet,
Ki elnyelte azt a puskást,
Ki meglőtte azt a farkast,
Ki megette azt a kecskét,
Kit apám vett a vásáron,
Fél pénzen, fél garason?
Fejded anyám, fejded.

Erdély.

260.

-153-

Menjetek el Sári biróékhoz,
Hívjátok el lányát:
Legények hívatják.
Híjjátok el lányát,
Szalai kis Katát.

„Isten jó nap, Sári biró néném!
Ereszsze el lányát:
Legények hívatják!”
„Eredj fiam, eredj!
Huzd fel a csizmádat,
Szép karmazsin csizmát;
Vedd rád selyem ruhád,
Szép pár selyem ruhát;
Tegyél az ujjodba
Tíz pár arany gyűrűt:
Hadd szakajtsa szívét,
Szeretődnek szívét!”

„Nem mék, anyám, nem mék,
Ott van Csomor Danyi!”

„Eredj, fiam, eredj!
Huzd fel a csizmádat,
Szép karmazsin csizmát;
Vedd rád selyem ruhád,
Szép pár selyem ruhát;
Tegyél az ujjodba
Tíz pár arany gyűrűt:
Hadd szakajtsa szívét,
Szeretődnek szívét!” -

„Eredj Csomor Danyi!
Hadd menjek ki hülni,
Nem fogok elmenni,
Vissza fogok jönni.
Szép karmazsin csizmám,
Tele aludt vérrel;
Szép pár selyem ruhám
Testemre tapadva;

-154-

Tiz pár arany gyűrűm,
Ujjomba dagadva!“
„Nem méggy már innét el,
Igy kell most meghalni,
Ha enyim nem lettél,
Hogy másé se legyél.
Tested a testemmel
Egy sirban nyugodjék;
Lelkem a lelkeddel
Egy istent imádjék;
Véred a véremmel
Egy patakot mossék!“

„Eredj Csomor Danyi!
Hadd menjek ki hülni,
Nem fogok elmenni,
Vissza fogok jönni.
Szép karmazsin csizmám
Tele aludt vérrel;
Szép pár selyem ruhám
Testemre tapadva;
Tiz pár arany gyűrűm
Ujjomba dagadva!“

„Nem méggy már innét el,
Igy kell most meghalni,
Ha enyim nem lettél,
Hogy másé se legyél.
Tested a testemmel
Egy sirban nyugodjék;
Lelkem a lelkeddel
Egy istent imádjék;
Véred a véremmel
Egy patakot mossék!“

„Oh átkozott anya,
Átkozott légy apa!
Ki az ő leányát
Illy sokára hagyja!“

„Huzd cigány! éjfélig,
Éjfélől reggelig;
Azután mindétig,
Halálom óráig!!!“¹¹⁾

Tisza-Vezseny.

261.

Egykor két lányok virágot szedni,
Elindulának mezőre menni,
Egyik másiktól kezdé kérdezni:
Ment-e valaki téged kéretni?

Engem legények tizen kérettek,
Most a tiz közül mellyikhez menjek?
Adj jó tanácsot szegény fejemnek,
Hogy virág helyett kórót ne szedjek.

A legelsőnek János a neve,
Annak szívében megvan szerelme.
Inkább szeretném őtet kedvemre,
Ha lépett volna Venus kertébe.

Második László, azzal én szívem,
Meg nem nyughatik vele én lelkem,
Mert lám előtte legkisebb vétkem
El nem szenvedik ok nélkül nékem.

Harmadik Péter, az igen fősvény,
Annak a háza, tudom, hogy fővény.
Ha ahhoz megyek, perpatvar, szégyen,
Jaj lesz majd nekem egész életem.

Már negyediknek a neve István,
Abban az a kár, hogy igen hitvány.
Ha feküdnék is a jobb oldalán,
Nyugodalmat ő sohsem lel talán.

Az ötödiknek volt neve Zsigmond,
Ha megharagszik, ő kurvának mond,
Lészen kezében korbács, és dorong,
Szállna fejemre keserves nagy gond.

Hatodik Ferencz, bátyja Jánosnak,
Ő nem szereti nyelét a szónak,
Nem is rossz fia a sörnek, bornak,
Felét kinn tölti az éjszakának.

Szeretem Gábort, mert nem utolsó,
Látom, előtte van boros korsó,
Szép leányokkal ő gyakran játszó,
És azok után mindig kapdosó.

Györgyöt szeretem, mert jó játékos,
Annak ruhája, tudom, aranyos.
Paripája is hatvan talléros,
A konyhája is mindenkor zsíros.

Kilencediknek a neve András,
Ki hűségesen szegte hállóját,
Hogy megfoghatná kedves mátkáját,
Régen ohajtja édes galambját.

Tizedik Mihály, most is ohajtom,
Vélem tett jókért meg is siratom.
Mert ő volt nékem édes gyámolom,
Ő szép személyét magamnak tartom.

262.

Nézd meg lányom, nézd meg jól:
Ki kopogtat az ajtón.

Jaj anyám, egy paraszt,
Keze lába egy araszt.
Nem kell nekem az.

Nézd meg lányom, nézd meg jól:
Ki kopogtat az ajtón.

Jaj anyám, egy takács,
Olyan mint a sárga ház.
Nem kell nekem az.

Nézd meg lányom, nézd meg jól:
Ki kopogtat az ajtón.

Jaj anyám, egy kovács,
Olyan mint egy szenyves zsák.
Nem kell nekem az.

Nézd meg lányom, nézd meg jól:
Ki kopogtat az ajtón.

Jaj anyám, egy szabó,
Tetű- bolhaszurkáló.
Nem kell nekem az.

Nézd meg lányom, nézd meg jól:
Ki kopogtat az ajtón.

Jaj anyám, egy diák,
Olyan mint a gyöngyvirág.
Az kell nekem, az.

vagy:

Jaj anyám, katona,
Olyan mint a viola.
Az kell nekem, az.

263.

Fiam, te sántikálsz,
Tán megrugott a ló?
Nem anyán, arattam,
Megsérte a sarló.

S a koszorú, fiam,

Kitől süvegeden?
Nem tudom, valaki
Tréfát üzött velem.

Álmatlan vagy, fiam,
Talán meleg a ház?
Nem anyám, nem meleg,
Sőt a hideg is ráz.

Fiam, ne menj tova,
Kiméld meg sebedet.
Keresnem kell, anyám,
Gyógyító szereket.

Oda megyek, a hol
Megsérte a sarló;
Ott nyílik egy virág,
Illy betegnek való.

264.

Egy pásztor leány a mezőn,
Kis báránykát legeltetvén,
Kövér fűben virágokat
Vigan csipegetvén:
Kakuk madár is azonban,
Kialtozni kezd mind jobban:
Kukuk! kukuk! ku kukuk kukuk kuk!

Leült most ő a lággy fűbe,
Kérdi nevetvén:
Kakuk! meddig élek még én?
Kérdi nevetvén.
Már százig ő elolvasa,
Még is kakuk kialtozza:
Kukuk! kukuk! ku kukuk kukuk kuk!

A leány megboszankodva,
Felugrik mérgében,
És fut oda, hogy hol leli
Őtet ültiben.
Kakuk sejtven és szárnyra kap,
Sietve az erdőnek csap:
Kukuk! kukuk! ku kukuk kukuk kuk!

Karancsvidek.

265.

„Hol jár kend itt, Pista bácsi,
Mikor itthon nincsen senki?
Az apám, az anyám a szőlőbe,
Onnan pedig mennek a pinczébe.

Csak magamat hagytak itthon,
Hogy a ház így ne maradjon;
S a mint így magamban üldögéltem,
Nem tudtam hogy kend jön; jaj be féltem.“

„Hej galambom, be sajnálom,
Hogy tőlem félsz, holtig bánom;
Jer ide közelebb, egyet mondok,
S megszűnnek szivedből minden gondok!‘

„Enyje, csak ne figurázzon,
Ne játszodjék, ne tréfáljon.
Rá ér kend mindig a teréfára;
Majd haza jön anyám nem sokára.“

„Hát osztán, ha haza jön is,
Itt maradok én akkor is.
Nem dűtöm tán ki a ház oldalát,
Csak adja nekem anyád a lányát.‘

Enyje gazhordta zsványa!
Ki a lányomat kívánja. -

Vagy te vagy jó Pista, mond az anya,
Neked adom lányom, légy hű párja.

266.

Szederkényi szép legényt,
Felakasztották szegényt.
Mert a papot megölte,
Most is gyászol érette.

De a pap azt nem bánja,
Nyugszik a föld gyomrába.
Nyugszik a föld gyomrába
Tiszta fehér gatyába.

Borsod.

267.

Ha betekintsz a gyandai csárdába,
Bort iszik a szegény legény bujába.
Mig a csaplárné jóféle italt hoz,
Paripáját megköti az ágashoz.

„Megáldj isten“ szóval iszik egy hajtást,
Bó ingéből megkinálja a pajtást;
S azzal félre vágja zsiros kalapját,
Eldanolja bús szeretők nótáját.

Tisza felől beborult az ég alja,
Barna Bandi szeretőjét fájlalja,
Haj! be sok szegény legény azt gondolja:
Övé a lány, ha egyszer megcsókolja.

Ne keseregj, Barna Bandi, babádon,
Lám a lepke sem áll meg egy virágon.
Bár kedves volt a szép barna, felejtse őt,
Ád az isten nála hívebb szeretőt.

268.

Szép ficzkó a molnár legény,
Sétál a víz partján,
Van is neki szeretője,
Szőke piros leány.

Szőke kis lány nyoszolyáját
Magasra vetette,
Molnár legény a kalapját
Rajta felejtette.

Hozd ki, babám, kalapomat,
Hadd tegyem fejembe,
Hogy ne nézzen minden kis lány
Csalfa szemeimbe.

Szend.

269.

Egy út megy a Vág-dunára,
A Vág-dunának hidjára,
Ott egy csinos szögletű ház van,
Karcsu kis lány lakik abban.

Karcsú kis lány, szép galambom,
Mért nem néztél az ablakon?
Kétszer mentem el előtted,
Még sem láthattam a képed.

Föl is mentem, le is mentem,
Ablakodra nézve néztem,
Néztem, néztem, de hiába,
A szívem is sírt bújába.

A Vág felől hűs szél támad,

Körüllengi a rózsámat,
Bár felém is lengedezne,
Bút bánatot tőlem űzne.

Komárom.

270.

-162-

Elmentem én arra, alá,
Fehér vármegye felé.
Elmentem én arra, alá,
Fehér vármegye felé.
Utánam jött egy gerlicze,
Repült Baracska felé.
Repülj, madár, ha lehet,
Vidd el ezt a levelet,
S mondd meg az én galambomnak
Ne sirasson engemet.

Lám, megmondtam galambomnak
A mult hólnap végébe,
Hogy ne vessen tiszta buzát
A szerelem földébe.
Egy: a madár megeszi,
Más: az árvíz elviszi;
Annak az én kis angyalom
Semmi hasznát nem veszi.

Egy kis kertet csináltattam
Udvarom oldalába,
Felszántattam, bevettetem
Piros rózsá magjába.
Barna kis lány locsolja,
Tudja, mi a jutalma,
Arra jár az ő galambja,
Körös körülcsókolja.

271.

Elment az én uram
A farancziára,
Csak azt írja nekem,
Menjek el utána.

Két fiam, egy lányom
Vetem a kockára;
A mit adnak érte,
Vigyem el utána.

Katona az uram,
Magam katonáné,
Nem paraszt menyecske
Már a Nagy Pistáné.

-163-

272.

Bundás Geczi házasodni
Régen akar már;
Dudás Kati férjhez menni,
Kivánt lenni pár;
Elmentek az aratásra,
Megismerkedtek,
Mások előtt ártatlanul
Szerelmeskedtek.
Nem kellett más közbenjáró
Az ő szívöknek,
Tetszett Geczi a Katinak,
Kati Geczinek.

Bundás Geczi az oromján
Gyorsan aratgat,
Látja Katit, hogy tömérdek
Markot hajtogat.
Ez ám, mondja, a serény lány,
Nekem ilyen kell.

Hallja Kati, és mosolyog
Hajol alá, s fel.
Látja Geczi a Katinak
Ina kását,
Köszörüli a sarlóját,
Áldja munkáját.

Bundás Geczi megszólítja,
Teszi próbáját,
Dudás Kati ellent nem áll,
Köti a haját.
Elmennek a plebánushoz,
Kihirdettetnek,
Kiket isten özveszerzett,
Meg is esküsznek.
Megjelennek az aratók,
Rakják tánczokat,
Irigylik a több leányok
Aratásukat.

-164-

273.

Hallgass meg barátom,
Hozzád lesz szólásom;
Halld mit mondok:
Tegnap mint sétáltam,
Egy kisasszonyt láttam;
Jaj meghalok!
Gyönyörű termete
És szép tekintete,
Hogyha eszembe jut:
A vigság tőlem fut
Csak ájulok.

El nem hallgathattam,
Hogy meg ne szólítsam
Kisasszonykát,
Mert alig várhatom,
Csak hogy megláthattam
Ábrázatját.
Édes kisasszonykám!
Szépen megszólítám,
Nem tudom, szerencsém,
Kihöz legyen, kincsem,
Hadd tudhatnám.

Szóla a kisasszony:
Szerelmes barátom!
Én ez vagyok.
Meglépett unalom,
Azért kell sétálnom,
És járkálnom,
Hogy az időm teljék,
Bús napom hadd muljék;
Bár csak estve lenne,
S a nap úgy lemenne,
Föl se kelne!

-165-

Lelkem, kisasszonykám!
Kincsem, galambocskám,
Hát mi lelte,
Hogy a nap felköltit,
Melly mindent megvidit
Megvetette?
Talán a szerelem
Bántja, mély gyötrelmem
Szűzeket gyakorta
Háborgatni szokta,
Kisasszonykám?

Már nem titkolhatom,
Igazán megvallom.
Gyötrelmimet;
Ugy is észrevette,
Rajtam megszemlélte

Nagy bibimet,
Melly miatt nincs nyugtom,
Éjjel sem alhatom,
Hervad, busúl szívem,
Nincsen semmi kedvem,
Jaj életem!

Mert egy kedvesem volt,
Minapában megholt,
Azt fájjalom.
Bár vele a sírba
Lemehettem volna!
Azt sajnálom.
Oh kegyetlen halál!
Mért ettől megfosztál?
Elvetted kedvemet,
Vedd el most éltemet
S mindenemet.

Bús szívem megreped,
Kegyese! éretted.
Hogyha látnád:
Miként sohajtozik,
Hozzád kívánkozik
Kisasszonykád!
Tudom, hogy megszánna,
Hozzád szorítaná.
Elmegyek sirodhoz,
Kérlek végy magadhoz.
Már ne kínozz.

274.

A merre én járok,
Még a fák is sirnak;
S ej gyenge ágairól
Levelek hullanak.

Csütörtökön estve,
Csak azt vettem észre:
Csetényi birónál,
Vasra vagyok verve.

Oda jön angyalom,
Sirat engem nagyon,
S ej ne sirass, galambom,
Fáj a szívem nagyon.

Mért ne siratnálak,
Mikor vason látlak.
S ej holnap tiz órára
Beszperémbe látlak.

Keszthely.

275.

Sárosdi Ilusnak fekete a szeme,
Jaj de szépen illik rá a szemöldöke;
Szölke legény, hogyha aztat megláthatja;
Jaj de gyengén mosolyog rá szája.

A földvári tömlöcz a dunaparton van,
Siák Jancsi régen már abban fogva van,
A Siák Jancsinak gylcs ünge, gatyája,
Gyöngén lobog, ha áll a tömlöczajtóba.

A Siák Jancsinak helyes a csizmája,
Rá verték a vasat piczinyke lábára;
A tömlöcz oldala vetett nyoszolyája,
A tömlöcz teteje takaró párnája.

Kedden nyolcz órakor feláll az ur széke,
A Siák Jancsinak jelen kell lennie;
Sárosdi Ilusnak szive majd meghasad,
Ha a Jancsi lábán meglátja a vasat.

A Sárosdi Ilus piros czipellője,
Nem sétál már többé a tömlöcz elébe;
Mert a Siák Jancsit ítelték fogságra,
Csütörtökön viszik négy lovon Szegszárdra.

276.

Ki vagy, mi vagy? mit háborgatsz,
Csendesen aludni miért nem hagysz?
Alusznak mások, alhatnám én is,
Ha tetszik, lefekhetsz ott künn te is.

Talán, talán nem is ösmersz,
Gondolom, nem tudod, kivel beszélsz.
Nyisd ki, rózsám, ablakodat,
Hadd csókoljam gyöngé ajakodat.

Mit jársz, mit jársz, ilyen későn,
Már túl van az óra tizenkettőn,
Mért nem nyugszol csendességben,
Hogy ne rontsd magadat egészségben.

Épen, épen hozzád jöttem,
Hogy ma nem láttalak, drága kincsem.
Nem nyughatom, nem alhatom,
Míg kegyes személyed meg nem látom.

Estve, estve jer be hozzám,
Készen lesz megvetve a nyoszolyám.
Ott nyughatol, ott pihenhetsz,
Ha tetszik, jó reggel el is mehetsz.

El kell, el kell nékem mennem,
Mert holnap jó korán fel kell kelnem.
Nincs maradni módodom itten,
Jó éjszakát neked adjon isten.

Adjon, adjon te neked is,
Te hozzád hasonló hiveknek is.
Jó éjszakát adjon isten!
Jó reggel elvárlak szívem itten.

277.

Szegény Bíró Jancsi
Be sokat szenvedett,
Hej, mikor a ladikból
A Dunába esett.

Eleget kajdászott,
De senki nem hallá,
Hej csak egy molnárlegény
Malomból siratá. -

Engem, szőke habok,
Csendesen vigyetek,
S ej osztán oda alá,
Oda kitegyetek.

278.

Zöld erdő zugása,
Vad galamb bűgása,
Szegény Barna Péter
Szája mosolygása.

Fujd el, szellő, fujd el
Hosszu utnak porát,
Hogy meg ne találják,
Sárga csikóm nyomát. -

Leszállott a páva
Vármegye házára,
Szegény Barna Péter
Szabadulására.

279.

Barna Pista felült a lovára,
Beugratott Veszprém városába;
Beugratott Veszprém városába,
Galambjának látogatására.

Bár ne látta volna szeretőjét,
Barna szemű csalfa szerelmesét!
Barna szemű csalfa szerelmese,
Gonosz módon bánt oda benn vele.

Gonosz a lány; hej, ne higgy barátom,
Jó barátom, kedves egy pajtásom,
Jó barátom, kedves egy pajtásom,
Hej, csak te vagy kedves jó barátom.

280.

Amott egy virágos kertben,
Nyugszik puha pázsit székben
Egy holt szín kisasszony, ülve,
Virágokkal körülvéve.

Egy ifjú is ott halad el,
Látásán illendő díszszel:
Mondd meg nekem, szelidecske,
Leány vagy-e vagy menyecske?

Én sem leány sem menyecske
Nem vagyok, én szelidecske;
Én egy kerti virág vagyok,
Már lassan el is hervadok.

„Ha te virág vagy a kertben,
Én meg harmat leszek ebben.
Estve a virágra szálllok,
Reggelig rajta maradok.“

281.

Gyere haza, édes anyám,
Betegen fekszik édes apám.
Mindjár mindjár, édes lányom,
Csak egy tánczot járok,
Egy pohár bort felhörpentelek,
Egy szép legényt látok.

Gyere haza, édes anyám,
Mehalt már az édes apám.
Mindjár mindjár, édes lányom,
Csak egy tánczot járok,
Egy pohár bort felhörpentelek,
Lesz már más apátok.

Gyere haza, édes anyám,
Temetik már édes apám.
Mindjár mindjár, édes lányom,
Csak egy tánczot járok,
Egy pohár bort felhörpentelek,
Van már más apátok.

282.

Elment a vén ember,
Leányt kérni ő magának;
Ő magának, ő fiának,
Ő magának, ő fiának.

Haza vitte a menyecskét,
Kiment a menyecske az utczára.
Játszodozni, mulatozni,
Játszodozni, mulatozni.

Utána ment a vén ember,

Haza, haza, te menyecske!
Nem azért vettelek én el,
Hogy az utcán játszadozzál.

Hanem azért vettelek el,
Ringyem rongyom varrogassad,
Rühes hátom vakargassad,
Tüskés bajszom nyalogassad.

Elment, elment a vén ember
Az erdőre tüzet rakni,
Tüzet rakni, ludat sütni,
Tüzet rakni, ludat sütni.

Utána ment a menyecske,
Belé taszítá a tűzbe.
Mind elégett vén szakálla,
Csak megmaradt csontja álla.

Átkozott légy, vörös hagyma!
Keserítsd meg a szememet,
Hogy sirassam vén uramat,
De még jobban a ludamat.

Mert a ludam szép bubos volt,
De az uram vén hunczut volt,
De az uram vén hunczut volt.

Fertővidék.

283.

Oh én édes komám uram!
Nem látta kend az én uram!
Tegnap elment a vásárra,
Nem jött haza vacsorára.
Ej már nem tudhatom,
El sem gondolhatom:
Hová ment el, hová lett el,
Talán csak a föld nyelte el.

Oh én édes komám asszony,
Én kendnek csak azt mondhatom:
Tegnap jókor regvel
Házam előtt ment el.
De igen sirt, és zokogott,
Még jó regvelt sem mondhatott.

Oh én édes komám uram,
Merre ment hát az én uram?
Addig járok, kelek,
Míg reá nem lelek,
Megölelem, megcsókolom
Soha többé meg nem bántom.

Oh én édes komám asszony,
Én kendnek csak azt mondhatom:
Tegnap viradtára,
Egy cserfa ágára
Felakasztá sugár nyakát,
Ugy végezte házasságát.

Oh átkozott csunya mérgem!
Hogy pokolba vivé férjem.
Oh én nagy szemtelen,
Helyemet sem lelem,
Adjatok hát egy zsineget,
Én is utána elmegyek.

Kend már roszul gondolkodik,
Hogy zsinegért sohajtozik,
De mivel kend azt fogadta,
Hogy életét megjobbitja:
Én már most kimondom,
Többé nem titkolom,
Ő van pipacsárdában

Ott iszik, tánczol bujában.

Fertővidék.

284.

Bodó Maris patyolatja,
Hábor Miska lobogtatja,
De mind addig lobogtatja,
A farsangon haza kapja,
A farsangon haza kapja.

Harangoznak, harangoznak;
De nem délre harangoznak,
Szöke piros leányt hoznak,
Az elébe harangoznak,
Az elébe harangoznak.

VEGYES DALOK.

-174-

285.

Mikor én nőtelen voltam,
A kapuba kiállottam:
Egyet kettőt kurjantottam,
Mindjárt tudták hogy én voltam.

De mióta házas vagyok,
A kapuba kiállhatok:
Akármennyit kurjanthatok,
Még se tudják, hogy én vagyok.

286.

Megverek valakit,
Vagy engem valaki,
De az én rózsámat
Ne szeresse senki.

Vagy levág valaki,
Vagy én le valakit,
Hej de galambomhoz
Nem bocsátok senkit.

Karancsvidék.

287.

Kár a szép asszonyt megverni,
Mert a szépen tud ölelni.
Szalad az asszony ki felé,
Ugrik a kontya le felé.

Karancsvidék.

-175-

288.

Utczu kis lány, de megnőtél,
De kár, hogy férjhez nem mentél!
Kértek engem, de nem mentem,
Mert még akkor nem volt kedvem.
Mentem volna, de nem vittek,
Engem itthon felejtettek.

Karancsvidék.

289.

Félre tődő a májtól!
Félre legény a lánytól!
Erre te, ide te!
De szép legény vagy te, te.

290.

Réz tepsiben sül a málé,
Majd menyasszony leszek már én.
Ma menyasszony,
Holnap asszony,
Holnapután komám asszony.

Jászság.

291.

Szeretőmnek szerettelek,
De férjemnek nem szeretlek,
De férjemnek nem szeretlek,
Mert nagyon megösmertelek.

Karancsvidék.

292.

Tul a Dunán, nem messze
Tarka szoknyás menyecske.
Ugy szerette az urát,
Hogy kirúgta két fogát.

293.

Hörcsök bujjon a mentédbe,
Láttam, ki ült az öledbe.
Akárki ült az ölembé,
Mégis te voltál eszembe.
Zsup!

Ördög bujjon magába,
Mit válogat a lányba!
Egyik olyan, mint másik,
Ha lefekszik, elalszik.

294.

Tedd le rózsám a szűrödet,
Hadd ugorjam veled egyet.
Nem teszen le a szűrömet,
Úgy is ugrom veled egyet.

295.

Ha érzed fogad fájását,
Járd körül az akasztófát,
Szakits egy szálkát belőle,
Piszkáld meg a fogad véle,
Eszem adta!

296.

Szeretem én azt a pávát,
Ki el nem hullatja tollát.
De még jobban azt a lánykát,
Ki szépen viseli magát.

297.

Járd meg, borzas, neked illik,
Ott törjék el, a hol hajlik.
Illik a táncz a borzasnak,
Minden haja mozog annak.

298.

Hallod hallod, hogy eljártan!

Az uramat borotváltam.
A nyakába szalasztottam,
Mert magam is úgy akartam.

299.

Fáj a kutyának a lába,
Megütötte a szalmába.
Ördög bujjék a lábába,
Mért nem huzza topánkába.

300.

Ékes a Berencs városa,
Ékes annak a határa.
Ott terem a rima¹²⁾ sóska.
Édes a szép lánynak csókja.

301.

Mindennek van szeretője, csak én nekem nincsen,
Kinek kettő, kinek három, nekem egy csep sincsen.
Ha az isten egyet adna, bizony megbecsülném,
Kezét, lábát öszvekötném, a füstre feltenném.

302.

Vas a patkóm, réz a szege,
Kedvesemnek kék a szeme,
Ha a festőhöz vihetném,
Talán barnára festetném.

Jászság.

303.

Mind bolond az a dáma,
Kinek pap az mátkája.
Lám az enyim gavallér,
Takaros mint a tallér.

Jászság.

304.

Hej a szendi kis leányok
Mind a templom előtt állnak;
Szidják, átkozzák a papot,
Mért hagyott rövid farsangot.

305.

Azt mondják: legény vagy;
Az biz! isten nyila!
Hej a te legénységed
Elvitte a Tisza.

306.

Komám asszony, adjon nekem szállást,
A kordémnak a félszerben állást.
Akár merre legyen a kereke,
Csak a rudjának legyen jó helye.

307.

A vasadi pusztaszélen
Kész az akasztófa régen.
A ki megunta világát,
Akaszsa fel oda magát.

308.

Kinek vagyon öreg ura,
Igazitsa országutra.
Vessen tarisznyát nyakába,
Menjen pokol kurvanyjába.

309.

A te ujjod üveg hintó,
Hej az én gyűrűm szolgabiró.
Nyissuk fel az üveg hintót,
Tegyük belé szolgabirót.

310.

Ha kicsiny is a legény,
Lehet azért vőlegény.
Széket tesznek alája,
Úgy megy föl a kis ágyra.

311.

Az én bátyám eszét
Zacskóba kötötte,
A zacskó zsiros volt,
A kutya megette.
Már most János bátyámnak,
Egy csep esze sincsen.

312.

Bécsből hoztam feleséget,
Még sem kaptam nyereséget.
Hej feleség, feleség!
De nincs benned nyereség!

313.

Meghalt, meghalt a vén kalmár,
Talán többé meg nem csal már,
Mert a ki illy deszkát árul,
Nem jön haza a vásárral.

314.

Cserebogár, cserebogár!
Mondd meg nekem, mikor lesz nyár?
Mikor a tök virágozik,
A vén asszony bogározik,
Akkor lesz nyár.

315.

Mig a leány hajadon, hajadon,
Viczkándozik szabadon, szabadon,
De ha egyszer párja van, párja van,
Dizzeg, duzzog magában, magában.

316.

Elvettem egy vén leányt, mit csináljak véle?
Életemnek szűz virágát megkötöttem véle;
Szűz Mária, szent József! szabadíts meg tőle,
Isten engem úgy segítjen! elszököm mellőle.

317.

De jóra gondoltam,
Hogy megházasodtam:
Talán örömemben
Felakasztom magam!

318.

Két menyecske szeretőm volt,
Mind a kettő szabóné volt,
Két vén asszony kerítőm volt,
Mind a kettő boszorkány volt.

Az egyiket megégették,
A másiknak fejét vették;
Azt bizony jól cselekedték,
Mert ők azt megérdemlették.

Arad megye.

319.

Én nem tudom, a világ
Kinek szoros, kinek tág;
Nekem ugyan a világ
Se nem szoros, se nem tág.

Arad megye.

320.

Hallod-e, te batyus zsidó!
Van-e nálad pirosító?
Az én rózsám olyan sárga,
Rá megyen száz forint ára.

Torontál.

321.

A tárkányi bíró lánya
Férhe menne, de nincs ágya.
Még a belé való tollut
A réten hordozza a lúd.

Egervölgy.

322.

Csak azt mondják, hogy én korhely vagyok,
Éjjel nappal a korcsmában lakok,
Dolgozok én, mikor nekem tetszik,
Mikor, rózsám, pénzed fogyatkozik.

Egervölgy.

323.

Haragszik rám a maklári bíró,
De még jobban a főszolgabíró;
Csak azt írja nekem a levelbe:
Megállj hunczut! kerülj a kezembe!

Egervölgy.

324.

Ha felülök a lovamra,
Keresztet vetek magamra;
Én nem tudom, mely órába
Kitörik a lovam lába.

Egervölgy.

325.

Szeretnélek, szeretnélek:
De elvenni nem mernélek.
Mert azt hallom te felőled,
Hogy rossz asszony lesz belőled.

326.

Szüret után egy hétre,
Rá üzenek szülédre:
Vegyem engem vejének,
Téged apám menyének.
A pap adja az áldást,
Megigyük az áldomást.

327.

Meghalt a juhász, oda a juhász!
Ki mondja majd a kutyának:
Kadarcs ne! füty!
Meghalt a kocsis, oda a kocsis!
Ki mondja majd a lovának:
Sárga ne! hih!

328.

Vörös korsó, égettbor,
Kályhába bújt a rektor.
Jöjjön ki rektor uram,
Nincs már itthon az uram.

329.

Ha azt mondják a gazdagok,
Miből élnek a parasztok:
Eladják a gazdag lovát,
Úgy fizetik a bor árát.

-184-

330.

Dunna, dunna, be puha!
Kimaradtam alóla.
Ám a legény azt mondja,
Alá jutok valaha.

331.

Oh átkozott kalamajka!
Ki a szüzet földhöz vágta.
A szoknyáját fölajtotta,
Fehér lábát kimutatta.
Oh átkozott kalamajka!
Mért a szüzet földhöz vágta.

332.

Oh be édes, oh be jó
A csongrádi mogyoró.
Abból bizony nem eszel,
Míg menyasszony nem leszel.
Akkor is csak úgy eszel,
Hogyha velem lefekszel.

333.

Hála legyen az istennek,
Hogy nincs szarva az egérnek,
Mert ha neki szarva volna,
Minden kazalt széjjelszórna.

334.

Jaj istenem! mit csináljak,
Férjhez menjek, vagy szolgáljak?
Férjhez megyek, csókot kapok,
Szolgálatban ruhát varrok.

335.

Borsos-győri kirifántos menyecske,
Ki volt nálad látóba a mult este?

-185-

Gyertyavilág ablakodba,
Juhász legény az ágyadba.

336.

Sötét van az erdőn éjtszaka;
Este felé, héj, ne menj oda.
Hej nem jó ott járni a lánynak,
Ki szeretőt keres magának.

337.

Megiszom a jó bort
Csutora nélkül is,
Lefekszem az ágyba
Szép asszony nélkül is.

338.

A kazai útcza csupa fa,
Tetejében virít a rózsa;
Barna legény sétál alatta,
Kalapjára hull a virága.

339.

Mikor pénz van a zsebemben,
Nem iszom akkor a hitelben;
Tajtékpipa kevélységem,
Istenben van reménységem.

340.

Szép a fekete bárány,
A fekete szemű lány.
A legény, is ha barna,
Kinek göndör a haja.

Ung.

341.

A ki szép búzát akar aratni,
Háromszor kell az alá szántani.
A ki szép asszonyt akar tartani,
Nem kell azt a mezőre hajtani.

342.

Kis lány vagyok én,
Majd meg nőlk én.
Kell-e rózsa vagy ibolya?
Azt is adok én.

343.

Kicsin vagyok én,
Majd megnövök én,
Mint a tődő a fazékból,
Kidagadok én.

344.

Hej galambom, szép barna galambom!
Zsebemben van két bankó forintom.
Bánja meg bár mind a két forintom:
Kimulatom magamat, galambom.

Haj! mi haszna, haj mi haszna járom,
Galambomat csak hiába várom;
Mind hiába várom galambomat,
Kivel kimulathassam magamat.

345.

Kicsapott a Sajó a partjára,
Isten veled, rózsám, utoljára.
Lemenek a Tisza mellé lakni,
Ott fogok szép szeretőt tartani.

Böszörményben töltöttem a nyarat,
Kedves rózsám, be rég nem láttalak.
De minek is sietnék én hozzád,
Mikor az egész világ rám kiált.

346.

Elhagyott szeretőm,
Egy hétre, kettőre;
De ha én elhagyom,
Elhagyom örökre.

347.

Csizmadia legényeknek
Nincs nadrágjok, szegényeknek;
Akár micsa időtájban
Járhatnak ők egy gatyában.

348.

Jól meggondold, rózsám, házasságod dolgát,
Hogy kivel kötöd be két szemed világát.
Mert nem tarka kendő, hogy megfordíthatnád,
Se nem kölcsön kenyér, hogy visszaadhatnád.

349.

Be haragszom a szememre,
Mért kacsingat a legényre,
De még jobban a szívemre,
Mért vágyik a szerelemre.

350.

Cseresznyefa levelestül, ágastul;
Hogy válunk el, kedves rózsám, egymástul?
Ugy válunk el, kedves rózsám, egymástul,
Mint a fényes csillag a holdvilágtul.

351.

Végy el engem, kincsem,
Kilencz ingem készen.
Ujja hía, vállá likas,
Egy csep alja sincsen.

352.

Aranyosi kis leány!
Gyere által a Dunán.
Mindjárt megyek, angyalom,
Fehér szoknyám fodrozom.

353.

Kis kertemben rózsá nyílik,
Barna rózsám hozzám illik;
Mi haszna, ha hozzám illik:
Ha nem lehet velem mindig.

354.

Te kis leány, ne bízd el magadat,
Rojtos kendő veri a farodat.
Ha az isten azt engedi érni,

Eszteendőre selyem is verheti.

Te kis leány, ne bízd el magadat,
A legények verekesznek rajtad.
Mert az neked nem igen becsület,
Faluházán forog a leveled.

Keszthely.

355.

Azért rózsám, ne bízd el magadat,
Hogy patyolat ing nyomja válladat.
Ha az isten nekem talál adni,
Tudok még én neked ollyat varrni.

Nyírség.

356.

Esik eső ki felé,
Hajt a juhász be felé.
A Nánika udvarán
Szaporodik a bárány.

357.

Eltemették már az öreget,
Lábához tették a keresztet.
Azt sem tudják merre a feje,
A pap is a lábát szentelte.
Majd nehéz lesz a feltámadás,
Nem ér oda akkor, mikor más.

Veszprém.

358.

Esik eső, csepereg,
Az én rózsám kesereg!
De mi haszna kesereg,
Kötény alatt a gyerek.

359.

Szép a pávának a tolla, aranyos,
Nem vagyok én a rózsámmal szabados.
Megérem én azt az időt, de nem most,
Leszek még én a rózsámmal szabados.

360.

A legénynek ha van uj subája,
Uton, kocsmán csak a lányt vizsgálja.
A leánynak ha van gyolcs viklája,¹³⁾
Bátran mehet a kérő hozzája.

361.

Mikor az árvát fésülik,
Két orcáját pofon verik;
Mikor az ételt beviszik,
A kis árvát kirekesztik.

362.

De haragszom a szemedre,
Minek kacsint a szemembe,
De még jobban a szívedre,
Minek gerjeszt szerelemre.

363.

A kinek mostoha anyja vagyon,
Az a két szemeit sírja agyon.
A kinek hív szeretője vagyon,
Annak az élete kedves nagyon.

364.

Már mi nálunk azt kapták szokásba:
Nem lakhatnak az alacsony házba.
A kisasszony, nagyra vágy a szive,
Letörrik a bodros fejkötője.

365.

Kocsmárosné! ejnye, ejnye,
De kicsiny a kend üvege!
Furja kend ki az üvegét,
Ne csalja kend a vendégét.

Korcsmárosné! ejnye, ejnye,
De piszkos a kend kendője.
Mossa ki kend a kendőjét,
Ugy várja kend a vendégét.

366.

Éjtszaka huhogat a bagoly,
Mert nem lehet annak mindenkor.
Éjtszaka virad a legénynek,
A hol ágyat vetnek szegénynek.

367.

Lágy a kenyér, pirítani nem lehet;
Kicsiny a lány, férjhez adni nem lehet
Meg kell előbb kérdeni a leánytól:
Ad-e csókot a legénynek magától.

368.

Édes szívem, kisasszony,
Ki fekszik az ágyadon?
Tarka macska, egerész,
Barna legény heverész.

369.

Apró fának apró a virága,
Barna legény fekete subába;
Szőke kis lány alá huzta magát,
Még is kilátszik a karton kabát.

370.

Ritka búza, ritka,
Kiben konkoly nincsen,
Ritka a szerető,
Kiben hiba nincsen.
Mit ér a nagy erdő
Zöld levele nélkül,
Mit ér a szerelem
Jó reménység nélkül!

371.

Hová tegyem a subámat,
Hogy megleljem reggel?
Reggel rózsám, reggel,
Mikor a nap felkel.

Hová tegyem a kalapom,
Hogy megleljem reggel?
Reggel rózsám, reggel,

Mikor a nap felkel.

Hová tegyem tarisznyámat,
Hogy megleljem reggel?
Reggel rózsám, reggel,
Mikor a nap felkel.

Tedd emide, tedd amoda,
Tedd az ablakomba.
Ott megleled reggel,
Mikor a nap felkel.

MONDÁK.

-193-

-194-

-195-

1. A világ szép asszonya.

Ázsia legszebb földén, hol Ádám és Éva lakhattak, hol minden állat, még a tehén is vadon él, a gabona vadon nő, a kenyér fán terem, élt egy gyönyörű leány, kinek palotája egy nagyon de nagyon szép völgy felett egy kis dombocskára volt építve, honnan az egész világot be lehet látni. Ugyan azon országban élt egy ifju király, ki elhatározta hogy addig meg nem házasodik, míg a legszebb asszonyt vagy leányt fel nem találja. - A szép kisasszony csak két szobaleányával és öreg apjával lakott. - Az ifjú király a legszebb gavallérok közt élt és mulatozott.

Egyszer az ifjú királynak eszébe jut, hogy jó lenne neki megházasodni. - Felszólította tehát gavallér barátait: mennének el széles országába, s menjenek mind addig, míg a legszebb leányt fel nem találják. - Azzal ne gondoljanak semmit, hogy a leány szegény-e vagy gazdag, csak hogy legszebb legyen. - Mindenik szálljon meg abban a városban, mellyikben azt a leányt megtalálja, a mellyik neki legszebbnek látszik, és onnan irjanak neki levelet, hogy ő osztán mindenüvé elmenvén, a sok szép közül a legszebbiket válaszsza ki, a mellyik neki leginkább tetszik. Egy esztendő alatt mind a hetvenhét barátjától levelet kapott, még pedig mind a hetvenhétől egy helyről, onnan, hol egy igen szép völgy felett egy kis dombocskán egy arany palota látszik, melly palotában egy kisasszony, két szoba leány és egy szép öreg ember lakik, melly palotának négy ablakából az egész világra be lehet látni.

-196-

A királyfi nagy násznéppel indult a világ legszebb leányához. - Ott találta hetvenhét barátját, kik mind szerelemhidegletben sínlődtek, s a palota pagyimentomán, selyem fűnek a szalmáján, mind egy szálig sóban feküdtek.

Mihelyt a gyönyörűséges leányt meglátta az ifju király, elkiáltotta magát: téged teremtett nekem az isten, te az enyim, én a tied, egy sirban akarok nyugodni veled. -

A kisasszony is erősen belé szeretett a szép királyfiba, egy szót sem birt hozzá szólni szerelmetességében; csak megölelte sugar derekát, s atyjához vezette. - Öreg atyja sirt örömeiben, hogy valahára akadt ember, kit az ő leánya szeret, ki eddig minden férfiút rútnak talált. Rövidesen túlestek kézfogón és esketésen. - A király szép felesége kívánatára, a szép helyre jött lakni, mellynél szebbet az egész világon nem találni.

Volt a palota mellett egy föld kunyhó is, mellyben egy öreg boszorkány lakott, ki a kisasszonynak minden titkát tudta, ki a kisasszonynak, mikor kellett, tanácsot adott, ki a kisasszony szépségét az egész világnak eldicsérte, s a hetvenhét gavallért az egész világról a palotába gyűjtötte. Ez a lakodalom estvéjén a világ szép kisasszonyához ment, dicsérte a királyt, annak szépségét és gazdagságát s mikor már vagy két óráig dicsérte, egy nagyot sohajtott.

A szép kisasszony kérte, miért busúl, ha az ő férjét olly szépnek, gazdagnak és deréknek mondja. Csak azért világ szép asszonya, gyönyörűséges királyném, hogy ha ti sokáig együtt éltek, úgy te nem fogsz legszebb lenni a világon; mert te is igen szép vagy, férjed is legszebb a férfiak közt, ha nektek leányotok talál születni, az szebb lesz náladnál, szebb lesz a hajnalcsillagnál. - Ezért szomorkodom én, világ szép asszonya!

-197-

Igazságod van, jó néni! én tanácsodat követem, mit mondasz? - mondj akármit, én megcselekszem, csak hogy én maradjak legszebb asszony e világon. Ezt mondta a szép kisasszony a vén boszorkánynak.

Adok én neked egy csomó pamutot; mikor férjed melléd fekszik, tedd ajakadra a pamutot, de vigyázz, hogy meg ne nedvesítsd, mert méreg lesz rajta, ha férjed a tánczból izzadtan megy hozzád s megcsókol, egyszerre szörnyű halált fog halni.

A kisasszony azt tette, mit a boszorkány mondott, s az ifjú király már reggel halva találtatott. A méreg ollyan volt, hogy nem lehetett a doktoroknak kitudni sehogy se, mitől halhatott meg a király.

A menyasszony özvegyen maradt, ismét szobaleányaival és öreg apjával lakott, megesküdött,

hogy soha senkihez férjhez nem megyen, nem is ment.

Mégis hogy hogy nem? mi isten csudájából? egynéhány hónap mulva azt veszi ő észre, hogy másod magával van; lefut a vén boszorkányhoz, hogy mi tevő legyen?

A boszorkány egy tükröt adott neki, s azt tanácsolta: ettől a tükörtől minden reggel kérdd meg, van-e te nálad szebb asszony, míg ez azt mondja: nincs, még sokáig nem is lesz, addig nyugodt lehetsz, ha pedig azt mondja, hogy van, vagy lesz, azon majd segítek én.

Örömmel kapta el a világ szép asszonya a tükröt a boszorkánytól, s alig ért be öltöző szobájába, alig tette le a kis tükröt az ablak párkányra, mindjárt azt kérdezte a kis tükörtől: ugyan édes kis tükröm, van-e nálamnál szebb asszony a világon? A tükör azt mondta: nincs még, de nem sokára lesz, ki kétszerte szebb lesz mint te.

Szinte megháborodott bújában a szép asszony, s megmondta a boszorkánynak, mit mondott neki a tükör.

Sebaj! mondta a vén banya; hadd szülessék meg, majd elteszszük láb alól.

A világ szép asszonya lebetegedett. - Lett egy gyönyörűséges kis leánya, kire rossz szemmel vétek volt nézni. - Meg se nézte a rossz asszony az isten legszebb csudáját, tükrét kapta elő, s attól kérdezősködött: ugyan édes szép kis tükröm, van-e szebb teremtése az istennek nálamnál? A tükör azt mondta: te is igen szép vagy, de kis leányod hétszerte szebb.

Alig gyógyult fel a beteg ágyból, tüstént a vén banyával tanácskozott, ki midőn a gyermeket kezébe vette, felkiáltott, hogy még ilyen gyönyörű teremtést soha nem látott, de mikor már a szép kis leány nézésében eléggé gyönyörködött, annak szeme közé köpött, betakarta képét, s figyelmeztette a szép asszonyt, hogy tekintsen a gyermekre akkor, mikor ő azt három óra mulva kibontja, el fog rajta csudálkozni, milyen ocsmánynya válik gyönyörű gyermeke.

Nyughatatlan volt a szép asszony, s kérte a vén banyát, szabad-e neki a tükörtől kérdezősködni? Óh szabad, mondá a boszorkány, tudom, hogy te vagy már eddig is legszebb a világon.

A tükör azt mondta: te is szép vagy, de leányod hetvenhétszerte szebb, mint te. Majd a méreg ette meg a szép asszonyt, de a vén banya csak mosolygott, bizva ezer mesterségében. A három óra eltelt, a kis leányt a takaróból kibontották. - A boszorkány elájult mérgeiben, mert a kis leány nem hétszert, hanem hetvenhétszer lett szép attól, mitől más gyermekek rút csudákká ocsmányultak. - Mikor ájultából fölébredt, azt tanácsolta a szép asszonynak, hogy azt meg kell öletni; mert azon az ördög hatalma nem fog. A szép asszony öreg apja látva leánya gyalázatát, hogy az megesett, szörnyű halált halt. A szép asszony csaknem halállal emésztette meg apja kimulását. Hogy szomorúságát felejthesse, meghagyta leányát tizenhárom esztendeig életben; de a kis leány minden napon szebb lett. Nem állhatta tovább az asszony a dicsőséget, oda adta a vén banyának, hogy ölje meg. Kapott a boszorkány a konczon, elvitte azt egy rengeteg erdőbe, ott midőn kezeit összekötözte szalma kötéllel, fejére szalma koszorút font, derekára szalma övet készített, hogy azokat meggyújtván, tüzzel emészsze föl az isten legszebb remekét, nagy kiabálás támadt az erdőben, s oly sebességgel rohant a vén boszorkány és szép leány felé tizenkét zsvány, mint a madár. - Egy közülök megragadja a leányt, másik főbe kollintja, s jól megöklözi a vén banyát. A boszorkány halottnak tette magát; a zsványok ott hagyták fekvé a gonosz lelkűt, a szép leányt pedig, ki a rémülés miatt elájult, gondosan vitték ölükbén. Fél óra mulva felébredt a vén boszorkány, s inalt a vár felé, melyben a világ szép asszonya lakott. - No királyné! ne kérdezd többé tükrödet, magad vagy a legszebb teremtés e világon, földben nyugszik gyönyörű leányod. - A szép asszony ugrált örömeiben, s megcsókolta az ocsmány boszorkányt. -

A szép kis leány midőn ájultából fölébredt, egy csinos kis házban, tiszta ágyban találta magát, ágyát tizenkét ember állta körül, kik suttogva dicsérték szépségét, millyet még ember fia soha nem látott. Jámboran nézett a rábámuló nagy bajuszú férfiakra az ártatlan, fölkelő lány fekvő helyéről, s köszönte a jó embereknek, hogy őt azon borzasztó asszony kezéből kiszabadították. Később kérdezte tőlük, hol van ő, mit akarnak vele? ha megakarják ölni, ne késsenek, ő örömet hal meg, csak ne azon irtóztató boszorkány ölje el, a ki őt meg akará égetni.

A tolvajok közt egyik sem birt szólani, annyira elérékenyítette szivüket azon édes beszéd, millyet még ők emberajakról soha nem halottak, s azon jámbor tekintet, mely a vad bikát is megszelídíté. Végre egy csinosan öltözött zsvány megszólalt: te gyönyörű teremtése az istennek! jó szivű, rossz erkölcsű emberek között, tizenkét zsvány közt vagy; megszabadítottunk egy undok csuda kezéből, kit én agyon ütöttem, s úgy hiszem meg is öltem, - megölni a világért sem akarunk, sőt az egész világgal harczba állanánk érted. - Légy a mi házunk ékessége, a mi szemünknek gyönyörűsége, mi szemednek szádnak tetszik, elhozzuk akárhonnán, hol csak ember jár; - légy a mi leányunk, mi neked leszünk mindened, atyáid, bátyáid, testvéreid, őrizőid, s mikor parancsolod, katonáid. - A leányka mosolygott, örült, a zsványok közt több boldogságot talált, mint édes anyja palotájában, mindeniknek megfogá kezét, magát mindeniknek oltalmába ajánlá, s főzéshez fogott. A zsványok közt a legöregebbik egyet kiáltott, és három fehér ruhába öltözött erős leány jött elő egy barlangból, kiknek megparancsolta, hogy az ő királynéjoknak parancsolatját egyszerre teljesítsék, mert ha ellenök csak egy szót panaszkodik is, disznóhalállal halnak meg. - A kisasszony a három leányhoz is szivességgel beszélt, s őket társainak nevezte.

Vigan mentek a zsványok fosztogatni az országút szélére, s daloltak, füttyöltek örömeikben, hogy az ő házuknak és társaságuknak e világ legszebb királynéja van.

A világ szép asszonya szinte meguntta magát, senkitől nem hallotta már magát dicséretetni rég óta, unalmában elővette tükrét, s hozzá így szóla: édes szép kis tüköröm! van-e nálamnál a föld kerekségén szebb teremtés? A kis tükör így felelt: te is igen szép vagy, de a leányod ezerszerre szebb!

Egy kicsibe mult, hogy a világ szép asszonyát a rossz ki nem törte ijedtében és mérgében, hiszen ő nem is tudta gyanítani, hogy az ő átkozott leánya élne; s mint a kinek az esze elment, úgy futott a boszorkányhoz panaszra: mit mondott néki a tükör.

A boszorkány azonnal utnak indult, cigány asszony képében, elérkezett az udvar kerítéséhez hol a szép kisasszony lakott. Az udvar virágokkal, nagy rózsákkal volt beültetve, a virágágyak közt gyönyörű királynéi ruhában sétált a kisasszony, kit midőn a banya meglátott, csaknem meghasadt a szive, mert még olyan szépséget, mint a millyen a kisasszony, gondolni sem birt. Felkullogott az udvarra a virágágyak közé; látá, hogy a szép kisasszony ujjá teliden tele van a legdrágább gyémántos gyűrűvel. Megcsókolta a kisasszony gyönyörű kezét, s kérte, hogy engedné meg neki, hadd húzzon ujjára egy gyűrűt, mellynél drágább egy sincs ujjain. A kisasszony megengedte, s az ujjára húzott gyűrűt meg is köszönte. De midőn a házba bement, egyszerre összerogyott, mint a ki meghalt.

-201-

A boszorkány haza futott, megvitte a jó hirt a szép királynénak, ki a tükörtől tüstént kérdezte, van-e ő nálánál szebb élő asszony e kerek ég alatt? A tükör azt mondta: nincs. - Örült, majd megörült örömeben a szép asszony, hogy ismét ő a legszebb, s a boszorkánynak egy marok aranyat adott.

Délre haza szállingóztak a zsványok a rablásból, hát majd fává lettek, mikor látták, hogy az ő udvaruk s házuk dicsekvése halva fekszik. - Jajszóval siratták mindnyájan a szép halottat. Fenyegette kérdezik a leányokat: mondanák ki, mit csináltak vele; de azok legkeservesebben siratták a jó teremtést, szólni sem tudtak, csak annyit mondott egy, hogy egy cigány asszonynyal beszélgetett egy darabig, s mihelyt az elment, egyszerre leesett lábáról. Sok sirás után kiteríteni készültek imádott királynéjokat, lábbeliét leoldották, hogy szebbet vonjanak gyönyörű lábaira, gyűrűit vonogatták le, hogy azokat kitisztogatva tegyék ismét vissza ujjaira. - A mint kisujjáról legutoljára egy legszebb gyűrűt levont a zsvány, a kisasszony felült s szépen mosolygott, mondta hogy igen jól aludt, szépeket álmodott; de ha azt a gyűrűt le nem húzták volna ujjáról, mellyet ma egy cigány asszony vont rá, soha fel nem fogott volna ébredni. A zsványok a gyilkos gyűrűt fokosaik fokával porrá törték, s megkérték gyöngy királynéjokat, hogy rajtok kívül senkivel ne beszéljen, mert a többi emberek gonoszak, irigykednek a szépségre, de ők imádják.

-202-

Jól ebédelve, nyugodtan és dalolva mentek a zsványok napi munkájukra, s egy pár hétig semmi sem történt a szép kisasszonyon, de két hét múlva ismét meguntta magát a világ szép asszonya, s kérdezte tükrétől: van-e az élők közt e földön ő nála szebb asszony? A tükör azt mondta: te is igen szép vagy, de leányod még ezerszerre szebb. - A haját tépte mérgében a világ szép asszonya, s ment panaszra a boszorkányhoz, hogy leánya ismét él. - A boszorkány utra kelt. A virágágyak közt találta a szép kisasszonyt. - Zsidó asszony formát vett most magára a boszorkány, csudálkozva dicsérte az aranyos, gyémántos tüköt, mellyekkel kezkenője össze volt akasztva, s kérte a kisasszonyt engedné meg neki, hadd szúrjon ő is egyet emlékül azon tűk közé, mellyek kebelén ragyognak. Mind azon tűk közt legszebb volt az, mit a zsidó asszony képű boszorkány dugott a kisasszony kebelébe. - A kisasszony megköszönte az emlékjándékot és sietett főzni. De a ház közepén nagyot sikoltva összerogyott, meghalt. -

Volt a világ szép asszonyának öröme, mikor a boszorkány vigan jött haza a munkáról, s a tükör is bizonyította, hogy a leány nem él többé.

A zsványok jó előre örültek, hogy ismét megláthatják a gyönyörű leányt, kit a napok fogyta mindig szebbé szebbé tesz; de midőn a három szolgát jajszóval hallották sirni, minden kedvök elveszett, sirtak ők is, mikor a gyönyörű halottat meglátták, mintha apjuk, anyjuk a teritőn fekünnék. Sirdogálva hordták be hárman a terítő deszkákat, míg a többi a leányt vetkeztette és mosogatta. A mint a tüköt szedik ki felé kendőjéből, megtalálnak azok közt egy gyönyörű ragyogásut, hozzá kap a szép tühöz kettő is, hogy azt majd ő dugja a szépen felöltöztetendő kisasszony mellére, de a szűz királyné fölkelt, s megbeszélte, hogy mostani halálát egy zsidó asszony okozta. A zsványok a mellűt öt ölnyire ásták be a földbe, hogy valahogy elő ne keríthesse valami gonosz lélek.

-203-

Nincs nyughatatlanabb teremtése istennek az asszonynál; az is baj neki ha szép, az is, ha nem. - Ha szép azt szeretné, hogy azt neki valaki mindig mondaná; ha nem szép, szeretne szép lenni. A világ szép asszonyát megint körülfogta a gonosz lélek, megint kérdezősködött a tükörtől: van-e ő nála az élők közt szebb teremtés? A tükör leányát szebbnek mondta.

Már most mindennek elmondta dühösségében a vén boszorkányt, s fenyegette, hogy ha leányát igazán meg nem öli, megmondja a világnak, hogy minden rosszra ő vitte; ő ölette meg vele gyönyörű férjét, ő adta a gonosz tükört, melly miatt meg se halhat nyugodtan.

A banya semmit sem szólott, csak nagy dirrel durral elment. - Szép leánynya vált. Bement egyenesen a házba, mellyben a kisasszony öltözött, azt hazudta, hogy őt a zsványok fogadták meg, hogy ő öltöztesse mindig, mert valami cigány meg zsidó asszony már kétszer megölte, s azt mondta, hogy a zsványok azt is parancsolták, hogy ő az öltöztetésen kívül soha semmit ne csináljon. Az ártatlan lélek elhitte, mit az ördög beszélt, kibontatta haját az álnokkal, megfésültette, s ismét befonatta a legújabb divat szerint, hánytá tekerte, a hajtűket helyökre

rakta; de egyet ő is hozott magával, és azt úgy a haj közé rejtette, hogy az egy cseppet se látszott ki onnan. Kikéredzkedett egy pillantásnyi időre az új szobaleány: de örökre oda veszett; a kisasszony pedig hoszas zokogás és keserves sirás között meghalt.

Sirva végezték körülte a férfiak és leányok szolgálatjukat, gyűrűit, melltűit, hajtűit mind kiszedegették, ruhájának még a ránczait is mind szétbontogatták, de a kisasszonyt föl nem költhették.

Most már igazán örült a világ szép asszonya; mert három négy napig mindig kérdezgette a tükröt, s az mindig kedve szerint felelt.

-204-

Sirtak, jajgattak a zsványok, az étel sem esett jól egynek sem. – Egyik azt tanácsolta: ne temessék el, így halva járjanak terítőjéhez imádkozni, mások azt mondták: kár lenne a földnek ilyen szép testet megemészteni, némellyek szívök fájdmáról panaszkodtak, s azt mondták, hogy az ő szívök megreped, ha illy szépséget kell sokáig halottan nézniök. – Csináltattak tehát neki vert aranyból gyönyörű koporsót, betakarták biborba, patyolatba; fogtak egy jávor szarvast, a koporsót annak szarva közé tették, hogy így a földbe ne rothadjon el a drága test. – A jávor szarvas csendesen hordta a drága koporsót, hogy valahogy szarva közül és hátáról le ne essék. Mikor Persia országban járt, a persa király huszonhárom éves fia épen vadászni ment egyes egyedül. – Meglátja a jávor szarvast és szarva közt a pompás arany koporsót; kivett a táskájából egy font czukrot, mind megétette a szarvassal, a koporsót levette róla. – Reszketve bontotta fel az arany koporsót a persa király fia. – Midőn kibontja a patyolatot, meglát egy halottat, millyen még neki a képzetében sem volt soha, költögeti, csókolgatja, letérdepel melléje. – Kéri az istent támassa fel neki; de az mégis halva fekszik. – Elviszem, – mond végre zokogva – szobámba; ez régi halott, még sem szagos; halva is szebb ez, mint Persia leányai élve.

Sötét estve ment haza a királyfi, s köpönyege alatt vitte az arany koporsót. Sokáig siratta halottját, s vacsorálni ment. – A király aggodalmasan nézett fia szeme közé, nem merte tőle kérdezni bajának okát. Éjjelre mindig elzárkozott, s miután halott kedvesét keservesen megsiratgatta, elaludt, éjjel ha fölébredett, ismét sirt.

A királyfinak volt három leány testvére is. – Igen jó leányok voltak, nagyon szerették testvéröket. Leskődtek a kulcslyukon estvénként, de semmit nem láthattak, csak bátyjok zokogását hallották, és ez nekik nagyon nehezen esett.

-205-

A persa királynak a szomszéd ország királya hadat izent; – már az öreg király nagyon idős volt. – Fiát szólította fel, hogy menne el helyette, meggyőzni az ellenséget. Szívesen ígérkezett a derék fiu, pedig lelkét nagy bánat gyötörte, hogy szép halottját itt kell hagynia; de tudván, hogy háború után azt ismét láthatja és sirathatja, két álló óraig szobájába zárkozva sirdogálván, s halottját végig hoszig csókolgatván, szobáját bezárta, a kulcsot tarsolyába tette, apjától elbucszott, s ment a háborúba. A jó királyleányok alig várhatták, hogy bátyjok kimenjen a határból seregével, minden kulcsot összeszedtek a vár lakatosánál, s addig addig próbálták testvérök szobáját nyitogatni, míg utoljára egygyel csakugyan kinyilt. Minden cselédet lehajtottak azon contignatiúról, mellyen a zárt szoba volt, s magok hárman abba bementek. Felkutattak mindent, kaszlit, almáriomot, még az ágyat is széjjelbontották! Mikor az ágydeszkát kiszedték, meglátják ragyogni az arany koporsót, hirtelen föltették azt az asztalra, megtalálták az alvó angyalt, s mind a hárman megcsókolták. De midőn látták, hogy nem lehet fölkelteni, mind a hárman keservesen siratták, dörgölték, balzsamot tartogattak orra alá; semmire se mehettek. Azután vizsgálgatták öltözetét, az különb volt az övéknél, gyűrűit, melltűit kiszedegették, meg felöltöztették mint valami szép bábót, a legkisebbik fésűt és illatos hajkenőcsöt hozott, hogy haját rendbe szedje a kedves halottnak. A hajtűket kiszedték, rendbe rakták, hogy ismét visszaduggathassák oda, a hol voltak. Fürtökre szedték arany hajszálait, 's úgy kezdék fésülgetni, s mindenik fürtöt egy egy hajtűvel ékesítettek fel; mikor a nyakcsigánál fésülték a halott haját, a fésű megakadt, nézik, mitől nem akar a selyemszálu arany fürt bomlani, hát egyik arany hajtű volt az akadály; azt nagy vigyázattal kiveszi a haj közül a legnagyobb királyleány, – s ekkor a szépséges leánynak felnyilik a szeme, ajka elmosolyodik, s mint a ki régi álmából ébred föl, egy kicsit nyújtózva felül, s a koporsóból kiszáll. Nem ijedtek meg a leányok tőle, hisz a ki halottan olly szép, elevenen sokkal szebb. – Befutott a legkisebbik az öreg királyhoz, megmondta nekik, mit tettek, miért sirt az ő bátyjok, és hogy ők millyen szerencsések! Sirt örömeiben az öreg király; futott leánya után, s mikor a szépséges gyermeket meglátta, így kiáltott neki: te lészesz fiam felesége, unokáim anyja! s ekkor az megölelte, megcsókolta, szobájába hívta leányaival együtt. Éneklő madarakat hozatott, hogy azok gyönyörködtessek kedves kis új leányát. Kérdezősködött az öreg király arról, mi módon jött ismeretségbe fiával, hol találkozott vele legelőször; de erről a szép kisasszony semmit nem tudott, hanem elbeszélte a mit tudott, hogy neki két ellensége van, kik őt előbb utóbb meg fogják ölni, el fogják vesztetni, azt is megmondta, hogy ő tolvajok közt is élt, hogy azoknak kezébe őt egy vén boszorkány adta, ki őt halálig fogja üldözni.

-206-

Az öreg király megbiztatta, hogy senkitől ne féljen, legyen nyugodt, ide sem anyja, sem a boszorkány be nem juthat; mert a persa bölcsek megtudják választani a rossz lelkeket a jóktól.

A kis leány nyugodt volt, evett, ivott a király leányaival, a királyfiról kérdezősködött, kérdezte szép-e vagy rút, mert akár szép, akár rút, ha elvesz, én hozzá megyek. A kisasszonyok lehozták a királyfi lefestett képét, s azt a kis angyal annyira megszerette, hogy mindig kezébe hordozgatta, csókolgatta.

Egy estve az a hir futotta el az országot, hogy az ifju király meggyőzte ellenségét, s jön sietve lakó városába. A hir igaz lett, már látszott a porfelleg, mellyet a katonák lovai vertek. A királykisasszonyok arra kérték szép új testvéröket, hogy menne el velök annak a szobának a

Alig ugrott le a királyfi lováról, apjának még nem is köszönt, legelőbb is bezárt szobáját nyitotta ki, s elkezdett hangosan sirni. Kivette csendesen a koporsót az ágy alól, s vigyázva az ágyra emelte. – Sirva nyitotta fel a fedelet; de a koporsóban csak egy hajtút talált; mint a szemevert, rohant ki szobából; koporsót, ajtót nyitva hagyott; kiáltozott: mi istentelen kéz rabolta el az ő angyalát?

Mosolygva állott előtte az angyal, kiért ő annyit sirt, az ifjú csókot adott rá, a mennyi fér, bevitte mátkáját, kit neki az isten adott, atyjához, ott elbeszélte, hogy s mint találta a jávor szarvas hátán a szép halottat; a leány is elbeszélte egész életét, a leányok elmondták, megvallották, hogy ők bátyjok házáat feltörték, s kedvesét miként hozták életre.

Örömeben részeg volt az öreg király, még az napon papot hívatott, s nagy lakodalmat tartott. – Boldogul élt a két ifjú, kiket isten szerkesztett együvé. – A tündér szépségű királyné megmondta férjének, hogy üldözik, s míg anyja él, ő addig nyugodt nem lehet.

Ne félj semmit, szívem angyala, mondta az ifju király, itt sem emberi, sem ördögi erő nem érthat neked; isten pedig mindnyájunkkal szabad. – Ő téged, úgy látszik szeret, s a gonoszok ellen oltalmaz.

Vallásos volt az ifju királyné, s hitte férje igaz szavait, mert ő is így gondolkozott.

Ez idő alatt szinte fél esztendő mult el. A világ szép asszonya boldog volt; tükrét a por is belepte; esze ágában sem volt, hogy leánya élne; de régi multságát ismételni kívánta, tükrét leporozta, s kebléhez szoritva kérte tőle: van-e szebb élő teremtes nálam a föld hátán? – A tükör válaszolt: te is igen szép vagy, de leányod hetvenhét ezerszer szebb nálad.

Ugy elájult a világ szép asszonya a tükör feleletére, hogy két óraig kellett vízzel locsolni, míg felébredett. – Betegen ment a boszorkányhoz, isten nevében kérte, mentse meg már valahára igazán őt azon átkozott leánytól: mert különben megöli magát. – A boszorkány biztatta, hogy a mi tőle tőlik, mindent megcselekszik.

Nyolcz hónap alatt az ifjú királyfinak ismét háborúba kellett menni. Nehezen hagyta el kedves szép feleségét, mert az szép reménységben, ha ki kell mondani, várandós volt. A királynak menni kellett. – Elment, feleségét, ki igen sirt, vigasztalta, hogy nem sokára haza jön; de az igen keservesen sirt. – Meghagyta az ifjú király, hogy mihelyt felesége megszabadul terhétől, azt neki egy hűséges szolgája által levélben egyszeriben adják tudtára. – Elmenetele után kevés idővel két gyönyörű arany haju fiúval áldotta meg az isten az ifjú királynét. Nagy volt az öröm a háznál. Az öreg király ugrált, mint a gyermek; a kisasszonyok a gyermekeket biborba, selyembe takargatták, s mint csudás szépségeket mindennek mutogatták. Az öreg király megirta az örömet, egy hűséges katonájának általadta, s megparancsolta neki, hogy semmi szín alatt sehová bemenni ne merjen. – A vén katona bajúszára fogadta, hogy míg az ifjú királyhoz nem ér, soha meg sem pihen. –

Mig az angyalok örültek, az ördög fejét gonoszba törte, a vén boszorkány egy butykos pálinkát kötője alá rejt, siet azon utra, a hol a levélvivő katonának el kellett menni. Ő az útfélen egy kis sátort húzott szurkos lepedőkből, s pálinkáját maga eleibe téve várta a vendégeket. Sokáig várakozott, nem jött senki. Hirtelen egy nagy felleg kerekedik, a vén banya kezd örülni; alig indul meg szakadni a zápor, látja a boszorkány, hogy egy vén katona fut az eső elől. – A mint sátora előtt akar futni, rákiált a gonosz, hogy míg az eső eláll, üljön sátorába. A katona félve az ég dörgésétől, beült s gondolkozott, az asszony egy jó porciót eleibe tett, a katona bekapta, – megint egyet, azt is leöntötte. A pálinkában álompor volt; a katona aludt mint egy bunda. – A vén asszony kikereste táskájából a levelet, s a vén király irását épenségesen utánozva, azt írta, hogy házukat nagy szomorúság érte, mert feleségének két kutyakölyke született; az irást lepecsételte, a katonát felköltötte, az futott, meg sem állott, míg a táborba nem ért.

Az ifjú király nagyon megszorodott apja levelére, de válaszában mégis megirta, hogy feleségének akármilyen gyermeke született, míg ő haza nem megy, addig azt ne bántás, nézzék úgy mint az ő gyermekét. – A levélvivőre ráparancsolt, hogy sehová be ne térjen, siessen a válaszszal. – De az öreg katonának eszébe jutott a jó pálinka, betért biz ő, s jól ivott. – Álompor volt ismét az italban; a levélvivő ismét elaludt, míg az aludt, a boszorkány a levelet kilopta, s a fiatal király irását utánozva, az öreg királynak azt írta, hogy feleségét gyermekeivel együtt ölesse meg, mert ő az olyan asszonyt, a kinek egyszerre két gyermeke születik, rossz személynek tartja. Csudálkozott fia levelén az öreg király, nem szólott senkinek, az öreg katonát éjszakának idején magához hívatta, menyét fekete kocsiba ültette, a kocsni bakjára a vén katona ült, kinek meg volt parancsolva, hogy az erdő közepén mind az asszonyt mind a két gyermeket üsse főbe. Megállott az erdő közepén a kocsni, sirva nyitotta ki a vén katona a kocsiajtót, botját az ülésből kihúzta, kérte az ifjú királynét szálljon le, az leszállott két gyermekét karján tartva. Háromszor is próbálta a katona a botot felemelni, de nem bírta, annyira elgyengült a szomorúság miatt. A királyné kérte, hogy ne ölje meg. Elmegy ő az emberek szeme elől, hogy soha senki ne lássa.

A vén katona elbocsátotta a szomorú asszonyt, ki két gyermekével egy fa odvába vonult. Az erdőben gyökerekkel és vad gyümölcsökkel élt.

Haza menvén a katona, kérdezte az öreg király, megölte-e igazán az ifju királynét, mert nem szeretné fiát megszorítani vele, ki holnap haza jó a háborúból. A katona esküvel állította, hogy megölte gyermekestül együtt, s testöket a vízbe hányta.

Szomoruan érkezett haza az ifju király, félt látni szerencsétlen feleségét s undok képü

gyermekait. Az öreg király a levelet, mellyet fia neki irt, az asztalán felejtette, az ifju király fölvette és csudálkozva olvasta. - Ez - mondá - saját kezem irásának látszik, én ezt nem irtam, ezt valami ördög irhatta. Kiveszi zsebéből az atyja levelét, s átadja. - Az öreg király elrémül a borzasztó hazugságon, mit saját kezével irt valamelyik ördög. - Nem, édes fiam! mond sirva az öreg atyja, nem ezt irtam én neked; én azt irtam, hogy neked két arany haju fiad született.

Én meg - mond az ifju király - azt válaszoltam, hogy akármilyen is feleségem magzata, addig azzal semmi ne történjék, míg én országunkba nem érkezem. - Hol van feleségem, hol vannak arany haju gyermekeim?

Én, fiam, - mond az öreg király - a mint parancsoltad, úgy bántam velök, kivitettem az erdőbe, s megölettem, az udvari káplár testöket a vizre hánytá. - A vén katona az ajtónyílásban hallgatta a sirva beszélő két király töprenkedését, hivatlanul a palotába ment, s azt mondta: nem vitt rá a lélek, uram király, hogy elveszessem az isten legszebb teremtését, elbocsátottam őt az erdőbe, és sirva elment; ha a vadak meg nem ették, még most is élnek.

Nem is vacsorált az ifju király egy falatot sem, lovat nyergelt udvarostul. Három nap és három éjszakán át keresztül mind untalan járta az erdőt összevissza. Negyedik éjféiben egy faoduban gyermeksirást hallott, melly olly szépen csengett, mint a fülmile éneke. - Leugrott lováról az ifju király, megtalálta gyönyörű feleségét, kinek szépsége még nőttön nőtt, megtalálta gyermekeit, kik az anya két karján vigan enyelegtek. - Muzsikaszónál vitte haza feltalált házanépét, s egész országában örömmünnepet hirdetett. Ismét említette a szép asszony, még pedig reszketve, hogy mig az ő anyja és a nöstény ördög él, addig ő nyugodtan nem élhet. - Mikor az ifju király rendeléseket tett hogy a vén banyát elfogassa, egy iszonyu tövissel benőtt csudát vezetett a vén katona egy hoszú pályván maga mellett, mellynek homloka közepén egy nagy szaru volt. Az ifju királyné ráismert a vén boszorkányra, ki az erdőben épen őtet kereste, hogy gyermekestül együtt megölje.

-211-

Titkos szobába vezette az ifju királyné a vén boszorkányt, kikérdezte tőle: miért üldözte őt teljes világ életében? Azért - monda a vén banya, - mert nagy apádnak a leánya voltam én, anyádnak a testvére voltam én, de nagy anyád még szopós koromban a vizre vetett engemet, a viz mellett ment egy ördög, az nevelt fel engemet. - Anyádat azért hitegettem, hogy azt gondoltam, majd megbolondul bánatában, ha ő nála szebb teremtés van, de téged az isten őrzött, anyád meg nem bolondult mind addig, mig őt meg nem himlősítettem, orczája csupa gödör lett, a tükör mindig csúfolta őt, már most jár ország világ, a gyermekek hajigálják, ő pedig mindig utánad siránkozik. Az ifju királyné mindezt megmondta férjének; az a vén banya nyakára kötelet hurkoltatott, egy fára köttette, alá bűdösköből tüzet rakatott. Mikor a pára kiment a gonoszról, a két kezére és a két lábára egy egy lovat köttetett, s testét négy darabra szakasztatta, s elküldte a világ négy részére, hogy példáján a többi boszorkányok is tanuljanak.

Az elrutult „világ szép asszonya“ oda is eljutott, hol a legszebb királyné lakott. - Leánya őt megsiratta, szép szobában tartotta, kis gyermekeit az üveg ajtón keresztül annak minden nap felmutatta. - Addig sirt és kinlódott a megbolondult asszony, hogy a palotaablakról egyszer lebukott, a nyaka kitört, és meghalt. - Az ifju király gyönyörű szép nejét úgy szerette, mint a galamb a párját; álmát is meghallgatta, helyét is megtörölte, a fuvó széltől is oltalmazta. - Az arany haju két kis fiuból hatalmas vitézek lettek. Az öreg királyt a két arany haju unoka vitte karjain a kriptába. - A sok nyomorúságot megpróbált ifju pár most is él, ha meg nem holt.

-212-

2. A kezetlen lány.

Egyszer hol volt, hol nem volt, volt egy király, kinek egyetlen, szép és vitéz fia elment messze, a szomszéd országban lakó király ellen háboruba. Az ósz király leveleket szokott küldözgetni egyetlen fiának a sereghez, egy öreg hű szolga által. Történt egyszer, hogy a levelet vivő vén szolga egy magános házhoz tért be éjjeli szállásra, mellyben egy közép idejű asszony és ennek szép, igen szép leánya lakoztanak. A háznép vacsorát készített a levélvivő szolgának, s evés közben azt kérdé tőle az asszony, hogy vajjon őtet tartja-e vagy pedig leányát szebbnek? A szállást és ételt kapott szolga nem akará kimodani egyenesen az igazságot, s csak ennyit felelt: mi tagadás benne, csak valljuk meg, hogy mi idősebbek nem lehetünk már olly szépek, mint a fiatalok. Az asszony nem szólt semmit, de mihelyt a király embere elment, megparancsolá a maga szolgájának, hogy leányát elvivén az erdőre, ölje meg, s tüdejét, máját és két kezét hozza vissza neki. A szolga elment a szép leánynyal jó messze, s egy helyen megállapodva elbeszélte neki az anyja parancsát. Hanem, így szóla tovább, én téged meg nem ölhetlek, mert jó gazdasszonyom voltál mindenkor; itt van a kis kutya, melly utánunk eljött, ennek tüdejét, máját kivéve elviszem anyádnak, azonban már meg kell lenni, a két kezedet szükség elvágnom. A szolga úgy tett, miként mondta; kivette a kis kutya tüdejét, máját, s a leány két kezét levágta, habár nehezen esett is neki. Elvágott karját azonban erősen betekervén ruhával, a leányt utra bocsátotta, maga pedig visszament asszonyához. Ez fogta a tüdőt és máját, szájába vette, s ezen szavakkal: belőlem kerültél, belém mégy vissza, elnyelte, a két kezet pedig felhajította padlásra. A szolga azonban, mihelyt szerit tehette, sietett elhagyni az asszony házát, s oda nem is tért vissza többé soha.

-213-

Ezalatt a kezetlen lány ment, mendegélt, ismeretlen helyeken, félve, nehogy ráakadjanak. Nappal elbujt az erdős helyeken, s csak éjszakára jött elő élelmét keresni, s ha kertekbe juthatott, a mi gyümölcsöket szájával elérte, azokkal táplálta magát. Utójára a király városába jutott el. Már ekkor a herczeg haza tért a háboruból. - Egy reggel kinézett ablakából a király, s boszankodással

látta, hogy a kertében levő kedvencz körtvefán ismét kevesebb gyümölcs van, mint mennyit azelőtt való nap megszámlált. Haraggal hívatta kertészét, kire a gyümölcs megőrzése különösen bizva volt; de azzal mentette magát, hogy őt a virasztás közben olly ellenállhatlan álom lepte meg, millyet eddig soha sem tapasztalt, s mellyből fölébredni nem tudott. A király más embert rendelt a fa alá éjszakára. Ez is úgy járt, mint az első. Mőd nélkül boszankodott a király. Harmadik éjszakára önmaga a királyfi vállalkozott, hogy fővirasztand; s megőrzendi a kedves fa termését. A herczeg egy, a fa alatt levő, gyepágyra feküdt, de nem hunyá be szemét. Éjfél felé a kert sűrűjéből előjött a kezetlen leány, s meglátva a királyfit, ezt mondá neki: a fél szemed alszik, a másik fél is mindjárt elalszik. E szavakra a herczeg mély álomba merült. Ekkor a kezetlen leány a fa alá lépett, s szájával szaggatá le a gyümölcsöket. Azonban már csak igen kevés körtve volt azon ágakon, mellyeket a földről elérhetett. Hogy tehát jóllakjék, kénytelen volt a gyepágyra fölhágni, s onnan nyújtózkodni a gyümölcsök után. Azonban ezen helyzetben, nem levén keze, mivel tartózkodjék, lába megsíklott, s egyenesen a fekvő királyfi fölé esett. A herczeg a reá esett teher ütése miatt rögtön fölébredt, – mind két kezével erősen átkarolta a leányt, s nem is bocsátotta el magától. – Reggel, kinézvén ablakán a király, s nem látva hiányát a gyümölcsnek, egy követet küldött a kertbe fiához, megtudni, mi történt? Ez alatt a herczeg a hajnal fényénél meglátta a leány gyönyörűséges arcját. A küldött követ elérkezett a királyfihoz, s ez így felelt: mondd meg atyámnak, hogy megfogtam a tolvajt, s el sem is ereszttem; de ha király atyám nem engedi, hogy az feleségem legyen, többé soha sem megyek házába; különben a leánynak két keze nincs meg. – A király nem ellenkezett fiának kívánatában, s a kezetlen leány felesége lett a herczegnek, s boldogul éltek egy darab ideig.

-214-

Azonban a háború ismét kiütött a szomszéd ország fejedelmével, s a herczeg ismét elment a sereghez. Ez alatt a kezetlen leány lebetegedett, s két arany haju gyermeket szült. – Az öreg királynak igen nagy öröme volt, s rögtön irt fiának, tudatva vele az örvendetes ujságot. A levelet ismét azon ember vitte, ki az első háboru alkalmával meg volt bizva. Ez utjában megemlékezett azon házról, hol az előtt olly jó szállást talált, s úgy intézte a dolgot, hogy éjszakára oda szálljon be. Már ekkor csak az öregasszonyt találta a háznál. Beszéd közben kérdezte az asszony, hogy hova megy, s mi ujság a király városában? A szolga elbeszélte, mikép akadt a királyfi egy gyönyörűséges leányra, kinek kezei nincsenek, kit feleségül vett, s ki most két szép gyermeket szült. Az asszony mindjárt tudta, hogy ez az ő leánya, s szolgája őt megcsalta. Addig kínálta tehát a követet étellel és itallal, míg ez lerészegedett, és elaludt. Ekkor az asszony kikutatta a szolga táskáját, meglelte a király levelét, felbontotta s elolvasta. A levélben ez volt röviden: kedves fiam, hoztál a házamhoz egy drága szép feleséget, ki neked szép arany haju gyermeket szült. Az asszony rögtön egy más levelet irt, mellyben ez állott: hoztál a házamhoz egy szajhát, ki meggyalozott tégedet, mert lebetegedvén, két kutyakölyköt szült. Ekkor ez új levelet összehajtott, bepecsételte, miként a másik volt, a szolga tarisznyájába tette. Reggel a követ elhagyá az asszonyt, miután ez rá bízta, hogy visszajövet is térjen be házába, mivel a gonosz anya tudni akarta: mit válaszol a királyfi a koholt levélre. – A szolga elért a herczeghez, átadta neki a levelet, mellyet ez elolvastván, kimondhatlan nagy lön bánata; azonban mivel hitvesét mód nélkül szerette, csak annyit válaszolt, hogy akármiképen legyen is a dolog, addig, míg ő haza nem megy, feleségének semmi bántódása ne legyen. A szolga visszatért e levéllel, s ismét meglátogató a vén asszonyt, ki is nem késett a postát ujolag leitatni, s a választ titkon elolvasni. Boszankodva, hogy a királyfi csak ennyit felelt, egy másik levelet készített a herczeg nevében, mellyben az volt, hogy ha úgy van a dolog, mint a levélben iratott, hitvese rögtön eltakarodjék a háztól, hogy haza menetelével őt ott ne találja. A levélvivő nem gyanítva semmit, átadá a királynak a levelet, ki is nagy bánattal olvasá azt el menyé előtt. Az öreg király fölöttébb sajnálta szép és jó menyét: de mit volt mit tenni. Megnyergeltek egy jó szelíd lovat, s a két arany haju királyfit egy kosárban a kezetlen asszony elé a lóra kötötték, s így a kezetlen asszony utnak indult sirás és zokogás közt. Három napig utazott szakadatlanul, – a harmadikon egy vidékre érkezett, hol egy olly vízzel bíró tó állott, mellyben ha valamely csonka tagu ember vagy állat megfürdött, azonnal megújult s kiegészítettet a csonkult tag. Megfürdött tehát ezen tóban a kezetlen asszony is, s ime, azonnal kinőtt mind a két keze. Azzal megmosta a tóban gyermekei ruháit, s ismét tovább folytatta utját.

-215-

Nem sok idővel ezután a szomszéd királylyal folytatott háboru bevégeztetvén, a királyfi haza sietett. Megtudván, mi történt hitvesével, iszonyuan bánkódott, s elly igen beteg lett, hogy minden nap halálát várták. Sok időre mégis javulni kezdett egészsége: de csak igen lassanként, s esztendők teltek belé, míg a betegség és a nagy bánat annyira csilapodott, hogy kimenni ereje és kedve legyen. Végre megpróbálta a vadászatot, és gyakran egész napokat is eltöltött az erdőben. Egy napon is így vadászgatott, s egy szarvast kergetve, mind beljebb beljebb hatolt a sűrűbe. Ez alatt a nap lehanyatlott, – az est beállott, – s a királyfi azonkívül, hogy igen messze elbolyongott, az utat sem tudta egész bizonyossággal. Szerencsére messziről egy házacsát látott, – e felé indult tehát hogy az éjre szállást kérjen. Bement a házacskába, – hitvese lakott ott, néhány esztendő két gyermekével. Az asszony mindjárt megismerte a herczeget, de ez, miérthogy feleségének mind két keze kinőtt, nem merte gyanítani sem, hogy az ő hitvese legyen: azonban ő előtte is különösnek tetszett a nagy hasonlatosság, s mindjárt, egy látásra valami különös vonzódást érzett az asszony iránt. – Más nap egyetlen hű szolgájával ismét vadászni ment, s kész akarva ismét elesteledett, hogy a mondott házacskánál szállást kérhessen. A királyfi ellankadva aludni dült; hitvese az asztalnál varrogatott, míg két kis gyermeke mellette játszogatott. Egyszer a herczeg álmában az ágyból leejtette kezét. Az egyik gyermek meglátva ezt, figyelmeztette rá anyját. Az asszony erre azt mondá fiának: tedd fel fiam, tedd fel, király atyád keze az. A fiu oda ment az alvóhoz, s visszatette kezét. Majd ismét lábát ejtette le a királyfi az ágyról alvás közben. A gyermek ujolag figyelmeztette anyját, s ez így szólott: tedd fel fiam, tedd fel, király atyád keze az. A fiu föltevé az ágyra a nélkül, hogy ez arról és a mondottakról valamit tudott volna. Azonban a királyfi hű szolgája történetből nem aludt, s mind jól megértette, a mit a ház asszonya fiának

-216-

beszél, s más nap el is beszélte azt urának. A herczeg bámult rajta: többé nem kételkedett már, hogy ez asszony az ő saját hitvese, akárhonnán vette is két kezét. Azért is más nap ismét vadászat ürügye alatt kiment a házból, s mintha az erdőben elkésett volna, szállást kért a kis házban. A királyfi lefeküvén alvást színlelt, pedig ébren volt, s leejtette az ágyról egy kezét. Hitvese ezt látva, ismét így szóla: tedd fel fiam, tedd fel, király atyád keze az. Azután másik kezét, s két lábát ejtette le a herczeg szándékosan, s az asszony a mondott szavakkal parancsolta fiának azok feltevését. Végre feje hanyatlott le az ágyról a herczegnek, s hitvese ismét mondá fiának: tedd fel fiam, tedd fel, király atyád feje az. Azonban a kis gyermek megunván a sokat, ezt mondá vissza: nem teszem biz én, tegye már fel egyszer anyám. Tedd fel fiam, nógatá anyja; de a fiu nem engedett. Ekkor tehát az asszony az ágyhoz ment, hogy fölemelje a herczeg lehanyatlott fejét: de alig nyult hozzá, midőn férje mind két kezével megkapta és átölelte. Miért hagytál el engemet, így vádolta őt a herczeg? Hogy ne hagytalak volna, felelt hitvese, midőn azt parancsoltad hogy elkergessenek. Én ezt meg ezt irtam a levélben, felelt férje, és elmondta, a mit a koholt levélre válaszolt; hitvese pedig fölvilágosítá, mit olvastak a fölcserélt válaszból. Most tehát már kiderült minden család, s a királyfi mód nélkül örült viszont feltalált nejének és két igen szép gyermekének. Nem is késett mind a hármat mindjárt visszavitetni palotájába, hol második menyekző s olly nagy vendégség készült, hogy még heted hét országról is eljöttek a vendégek a nagy vigaságra. Azonban a levélvivő szolga vallomásaiból kisülvén, hogy minden baj szerző oka nem más mint az irigy anya volt, a királyfi, hitvese szép kérelmére, mindent elengedett, és az ifju házasok sok, igen sok esztendőtt értek boldog szerelemben, - gyermekeik nagy számra szaporodtak, s az öreg király halálával az egész ország a boldog házaspár igazgatása alá jutott, - kik is még most is élnek, ha meg nem haltak.

-217-

-218-

3. A király és az ördög.

Abban az országban, hol az orozlánok meg a szakállas farkasok teremnek, volt egy király, kinek legfőbb kedve a vadászatban telt. - Volt kopója száz is, puskája egy egész házzal, vadászegénye számtalan sok. Jó keze és szeme volt a királynak, a mellyik vad felé az ő keze állott, az nem ment tovább: elég a hozzá, hogy a király oda lőtt, a hova nézett; az a különös erkölce volt a királynak, hogy csupán maga embereivel vadászni nem szeretett; azt szerette volna, hogy ha ő egy vadat elejt, azt az egész világ lássa, abból az egész világ jó embere egyék. No osztán, ha felesen talált vadat lőni, volt akkor estvére dolga a szakácsnak, volt dolga a pinczesternek, kivilágos kiviradtig. Illyen volt a király, a ki ott uralkodott, hol orozlánok és szakállas farkasok teremnek.

Egyszer ez a király, - mint az ő természete hozta magával, - nagy vadászatra hívja meg a szomszéd országok királyait, meg azoknak a királyoknak fő embereit. Nyári időben hívta öszve őket épen kánikula kezdetén. - Már reggel jókor, mikor a selyem juhokat hajtották ki felé, ugyancsak vinczogtak a kopók, a jágerek ugyan csak köhögtek a kürt kisebbik végibe, a kürt ugyan csak visított, recsegett, szintúgy rengett belé a királyi udvar. Amúgy katonásan beszédtek a villás reggelit, sastollas kalpagjokat fényes szíjjal álluk alá köték, lóra kavarodtak, s egy kis idő alatt árkon bokron túl voltak.

Egy nagy erdőbe mentek most vadászni, mert egyebütt a hőség igen nagy volt. Szélt vett mindenik király a maga embereivel, s ejtették a vadat, mint az isten nyila. - Az erdő királya csak maga ment most, hogy megmutathassa király társainak, milly sok vadat tud ő egyedül is ellőni. - De ki tudja hogy esett? a mi királyunk elébe csak nem akad vad, a mi királyunk megy, fut az erdőben, mint az ítélet, de vadat nem lát. - Egyszer széjjeltekint maga körül s észre veszi, hogy még az erdőnek ezen részén a nagy apja teremtése se járt. - Megy előre, nem isméri az utat. - Megy oldalvást, itt se tudja hol jár. - Megy jobbra, - észre veszi, hogy úgy van ő, mint Csankó Teleken; ha csak valaki haza nem viszi, ő haza nem talál. Kiáltott az istenhez, de minthogy ezt ez előtt nem tette (a király nem szeretett templomba járni, a papot is csak halottak napján szokta ebédre hívni), az isten nem ment segítségére; kiáltott az ördöghöz, az ott termett egyszeribe; hiszen az ördög hivatlan is ott terem akárhol, még a hol nem kéne is.

-219-

Ne is szólj, derék király, - mond a gonosz lélek - tudom mi járatban vagy; vadászni jöttél, egy vadat se lőttél, eltévedtél! - Igérd meg, hogy a mi házadban nincs, azt nekem adod. Lesz vad elég, haza is vezetlek. - Keveset kérsz, szegény lélek, azt mondá a király, vagyonomból is adok, a mi kell, csak vezess haza.

Egy kis idő mulva otthon lettek. - Vad volt elég, majd letört a ló alatta. Már a többi király szinte megunta várni a gazdát; de annál inkább megörültek, mikor haza jött. Vacsorához ültek, ettek, ittak. Az ördög nem evett egyebet, mint a mi a lábas meg a fazék oldalához ragadt, a bornak is csak az alját, a gazosát itta. - Éjfél tájban egy öreg asszony bejött a vig királyok közé, s a mint csak tudta, olly nagyon elkiáltotta magát örömeiben, mert a királynak egy gyönyörűséges kis leánykája született. - Az ördög nagyot ugrott, összeverte csontbokáját örömeiben, a királyt megforgatta mint a forgószél, és fülibe ezt kiáltotta: ez nem volt ma házadban, tiz esztendő mulva érte jövök. - Az ördög megnyergelte az éjfélt és ment mint a villámlás.

-220-

A vendégek összenéztek. - A király elsápadt. - Más nap reggel felszámították a vadakat: a király maga két annyi vadat hozott, mint a többi mind, mégis szomorú volt. Vendégeit megajándékozta, katonáival mindeniket országa határaig elkisértette.

Mint a madár olly sebesen elröpült a tiz esztendő, az ördög pontosan eljött. - A király kerül,

fordul, mit gondol, mit nem? Felöltözteti a kondás leányát annak rende szerint, mint a király leányokat szokták, azt a felesége ölibe teszi, beviszik ketten az ördögnek, keservesen megsiratják, s a fekete léleknek átadják.

Vigan ment az ördög e cifra teremtéssel. Mikor egy disznónyjá mellett mentek, a kis leány megszólal: no kis malaczkák! nem ver meg már többször értetek édes apám, megyek tőletek heted hét országig oda, hol az angyalok teremnek. – Az ördög csak hallgatja a kis leány beszédét. Utoljára észre vette, hogy őtet a király megcsalta. – Mérgesen röpült vele a király várába, s a szegény gyermeket úgy a kapufélfához csapta, hogy a legkisebbik csontja is ezer pozdorjára tört. – Rákiáltott a királyra az ördög olly hatalmasan, hogy az ablakkarika mind kihullott, a cément a falról táblánként szakadozott. – Tulajdon leányodat add nekem; mit az ördögnek ígérsz, azt magadd, mert majd azt is elviszi, mit nem ígértél. – A király megint előszedte minden esztét, s a selyem juhok pásztorának tiz esztendő leánykáját öltöztöztette fel királyi módon, és nagy jajgatás közt az ördögnek adta. Fedeles kocsit is adott az ördögnek a király, hogy leányát a nap el ne süsse, a szél meg ne fújja. Pedig de hogy azért adta a fedeles kocsit! nem azért, hanem hogy a kis leány széjjel ne tekintgessen, s magát el ne árulja. De midőn a selyem rét mellett ment a hintó, meghallotta a kis pásztorleányka a bárány bölgécselését, a hintó ajtaját kinyitotta, s a kis állatokhoz így kiabált: no kis báránykák! nem ver már többször meg édes apám miattatok, nem futkározom többé a hőségben utánatok, mivel heted hét országig királyunk vitet oda, hol az angyalok teremnek. – Szörnyen megboszankodott az ördög, visszafordult a király palotája felé, mérgében úgy jött a láng a két orralyukán, mint a karom vastagsága... A kis leányt a fellebbe hajította. –

-221-

Meglátta a király a kocsit, reszketett, mint a nyárfalevél. Siránkozva öltöztetgeté kis leánykáját, s mikor az ördög a palotába toppant, már akkor vitte eleibe a gyönyörű gyermeket, millyet még anya nem szült. Az ördög haragosan dugta inge hasítékába a gyönyörű liliomot, és ment vele hegyen völgyön keresztül mint az égi háboru. Bevitte a kis reszkető Máriát sötét házába, mellyben büdöskővel világítottak, kitette egy bagolytollal megtöltött dunnára, eleibe egy fekete asztalt tett, s két véka kását három véka hamuval öszvekavarván, eleibe töltött. – No! eb a lelke kis pindrie! ha ezt két óra alatt ki nem tisztítod, kinos halállal öllek meg, – s ott hagyta, az ajtót rácsapta, szintugy rengett a ház belé.

A kis ártatlan Mária keservesen sirt, mert előre tudta, hogy ilyen munkát két óra alatt el nem végezhet. – A mint ott sirdogál magában, belép hozzá nagy csendeszen az ördög fia, egy szép kis fiu, kit Jánoskának neveztek. – Jánoskának megesett a szive a kis leányon, s megbiztatta, hogy ha nem sir, ő a munkát egyszeribe elvégezteti: ekkor zsebébe nyul, bemegy egy oldalházbba, zsebéből kivesz egy sipot, abba belé fú. – A ház egyszerre teli lett ördögökkel, kiknek Jánoska megparancsolta, hogy mig ide oda tekintnek, a kása tiszta legyen. – Mig a kis Mária hármát pillantott, a kása nemcsak tiszta lett, hanem még úgy is ki lett fényesítve minden szem, hogy csupa gyémánt kalárisnak látszott. – Mig az apjuk haza érkezett, addig Mária és Jánoska mulattak játszottak.

A haragos ördög meglátván a munkát, megrázta üstökét, szintugy hullott belőle a parázs tűz; a kis leánynak égi mannat adva, lefeküdt elaludt. Más napra két annyi kását és két annyi hamvat vegyített öszve a csunya ördög, szerette volna boszuját tölteni a kis leányon, kinek atyja őt kétszer úgy rászedte. – De a kása a Jánoska szolgálainak segedelmével ismét tiszta lett. – Az ördög haragjában szakállát rágta öszve, s köpködte a földre, hol minden szál szakáll egy egy taréjos kígyóvá váltott. – A kis leány visított, visítására a kígyók mind elnyujtóztak, mert annál szebb hangot még soha sem hallottak, s a kis leány előtt, mint a csíkok ártatlanul ugrándoztak. – Az ördög szörnyen boszankodott, hogy ezt a kis tejfelhabot ő rajta kívül minden állat, még az ördög is, úgy szereti. – No eb a lelke kis tejfelhabja! – monda az ördög fogcsattogtatva, – ha a házam ablaka alá reggelre semmiből olly templomot nem építesz, mellynek mennyezete az ég legyen, papja az ur isten, kit apád nem igen szeret, akkor olly kinnal öllek meg, mellyet még pokolban senki nem szenvedett. – Borzasztóan megijedt a kis Mária; a vén ördög a parancsolat után dörgés között eltávozott. – De a jó Jánoska tüstént betoppant. Sipjába fuvott, szolgálai előtermettek. A parancsolatot meghallgatták; de arra csak azt mondták, hogy semmiből az ördögök nem tudnak csinálni templomot, az éghez jutni ördögnek nem lehet. – Istent pappá tenni nincs hatalmukban, ugyanazért csak azt mondák ők, hogyha az öreg ördög kinzásait ki akarja kerülni a szép angyallal, illanjanak el minél hamarább, mig el nem késnek. – Megfogadták a szolgálalek tanácsát. – Jánoska sipját jó helyre elásta, hogy apja meg ne lelhesse, s az ördögöket utánok ne küldhesse. – Siettek a Mária apja országába. – Egyszer Mária érzi, hogy orczájának bal oldala nagyon ég; midőn Jánoskának erről panaszkodik, az hátra tekint, hát meglátja, hogy anyja egy pemetén ugyancsak lohol utánok. Jánoska feltalálta magát, s azt mondta Máriának, változzál te kölesfölddé, én meg őrző leszek melletted. – Mária egyszerre kölesfölddé változott, Jánoska meg egy csörgővel ugyancsak riasztotta róla a verebeket. A hirtelen oda érkezett öreg asszony kérdezte a csősz, nem látott-e itt mostanában egy fiut és leányt szaladni? Sok biz itt a veréb, tekintetes asszony, nem tudom tőle megmenteni ezt a kis kölest, hess – hess!

-222-

-223-

Nem azt kérdem én, van-e veréb vagy nincs köleseden, hanem nem láttál-e itt egy fiut, meg egy leányt szaladni?

Már két kan verébnek el is törtem a szárnyát, felakasztottam, hadd ijessze a többit, – válaszolt a hamis fiu.

Ez siket is, bolond is, monda az ördög, s visszatért pokolba. – A fiu és leány visszanyerék előbbi formájukat, s tovább siettek. –

Ismét égett a Mária bal orczája sokkal fájdalmasabban, mint az előbb. Nem is ok nélkül; mert

midőn Jánoska visszatekintett, meglátja atyját, ki a déli szelet nyergelte meg, s azon vágtatott utánok. Utána irtóztató eső fellegek nyargaltak. Mária egyszerre ócska templommá változott, Jánoska pedig egy vén kalugyerré, kezében egy kapcsos bibliát tartott.

Nem láttál itt, te isten bolondja, egy kölyköt, meg egy kis pindri leányt futni? Ha láttál szólj, ha nem láttál, némulj meg! – így ordított a vén ördög a bibliás papra.

Jöjj be, – mond az áhitatos pap – ez isten házába, ha jó lélek vagy, könyörögj, megsegít isten utazásodban, s megtalálod, a kikért fáradozol, tedd alamizsnádat e zacskóba, a tiszta kezek ajándékában gyönyörködik a mi jó istenünk. – Veszsz templomoddal, isteneddel, vén bolond, majd biz én vesztegetem bolondságra pénzemet. – Arra felelj, mit én kérdek, nem láttál itt egy fiut, meg egy leányt kutyagolni? Már ezt igen mérgesen mondta az öreg ördög. –

Térj istenhez vén átkozott! válaszolá a szent atya, – megtérni soha nem késő; de a javulást halogatni vétek. – Tedd le alamizsnádat, megtalálod, a mit keressz.

Az ördög orczája kicsattant mérgében, iszonyu buzogányát fölemeli, a pap fejének méri, s oda sujt, mint egy isten nyila; de a buzogány elsiklott a fő mellett, s az ördögnek úgy csapta meg a lába szárát, hogy az egész házanépével mai napig is sántítna, ha volna. – Sánta lábbal felugrott az ördög a szél hátára, s haza felé tartott.

Már nem messze volt a pár ifju az országtól, hol a Mária atyja királykodott; de hirtelen égni érzi Mária mind a két orczáját még pedig úgy, a mint soha nem égett. – Jánoska visszanez, meglátja apját, anyját futni utánok két megnyergelt sárkányon, mellyek sebesebben futottak a szélnél. Mária egyszeribe ezüst tóvá, Jánoska ezüst kacsává változott. A két ördög mikor a tó mellé ért, tüstént munkához fogott. Megérezték, hogy a tó a leány, a kacsá pedig a fiu, mert ott, hol két ördög van együtt, titok nem lehet. A tavat merete az asszony, a kacsát kövekkel hajigálta a kan ördög; de a tó minden merítésére inkább áradott, a kacsá pedig a tó fenekére bukott le. A hajigálásban kifáradt az ördög, s intette feleségét: menne be vele a tóba, s kezeikkel fognák meg a gonosz kacsát, mert fiok kár volna a földnek. – Beúsztak az ördögök; de a tó mind inkább áradott; kiúszni próbáltak, de erejük elfogyott, s mind a ketten befultak. – Már most több ördög nincs.

A leány és fiu ennyi baj után a Máriának palotájába jutott. – Mária elbeszélte mik történtek vele, mióta az ördög őt elragadta, Jánoskát mint védelmezőjét nagyon dicsérte. – Figyelmeztette atyját, hogy a ki az istent nem szereti, az elvész, nem méltó a boldogságra.

A király meghallgatta leánya intését. – A legközelebbi faluból hozatott magának egy papot, azzal legelőbb is az ördög fiát, meg a maga leányát esküdtette össze, kik együtt igen boldogok voltak. – A király felhagyott a vadak üldözésével, a szomszéd királyoknak megüzente, megírta, hogy ő boldog atya, országában, a szegény pártfogást és igazságot talált. – Egyszerre halt meg a király és felesége. Utána Jánoska és Mária lettek királyai az országnak, mellyben az orozlán és szakállas farkas terem.

4. A három királyfi, a három sárkány és a vas orrú bába.

A kék tenger mellett volt az ország, mellyben a sárkányok termettek. Azon országnak volt egy királya, kinek udvara gyászszal volt bevonva, szeme örökösen sirt; mert az országban pusztító sárkányoknak minden pénteken kilenczven kilencz embert kellett küldeni; a kilenczven kilencz embert a sárkányok mind megölték, mind megették. A királynak volt három fia, mindenik szebb és okosabb a másikkal: ezeket a király igen szerette s nagyon őrizte. – A királyfiak közt a legnagyobbikat Andrisnak, a középsőt Imrének, a legkisebbiket Ambrusnak hívták.

Már az országból szinte minden legény kifogyott, mert a sárkányok csak legényhússal éltek. – Andris és Imre elmentek atyjokhoz, kérték őt, bocsátaná őket is a sárkányokra, majd megmutatnák nekik, hogy nem kellene azoknak több legényhús; de az atya rá se hallgatott legénykedő fiaira. Ambrus kérni se merete apját. – Andris és Imre addig sarkalták atyjokat, hogy utoljára elbocsáttattak a sárkányviadalba. – Már csak három sárkány élt az országban, egyik hét, másik nyolcz, a harmadik kilencz fejű volt; a többit ez a három ette meg, minthogy a legényeket már az országból mind egy szálíg fölemésztették. – Andris és Imre vigan vágtatott a réz, ezüst és arany hidak felé, mellyeknek környékében a sárkányok tanyáztak. Ambrus egyedül maradt, vigasztalagatta édes atyját, ki elment fiai után, és sirdogált.

Ambrusnak keresztanyja egy tündéraszony volt. Szokása a keresztanyáknak, hogy keresztfiaiknak ajándékot adnak. – Ambrusnak is adott keresztanyja egy öt szegletű fekete tojást, még pedig ajándékát a kis Ambrusnak hóna alá rejtette el. A tojást hét télen hét nyáron hordta Ambrus bal hóna alatt, s a nyolczadik esztendő hamvazó szerdáján a tojásból egy öt lábú paripa ugrott ki, mellynek három feje volt. A paripa tátos volt, beszélni is tudott.

Ambrus akkor, mikor bátyjai a sárkányok ellen mentek, tizenhárom esztendő és tizenhárom napos volt, paripája épen öt esztendő, csak mikor a két idősebb királyfi már jól elmehetett, kiment Ambrus kis lovához az istállóba, s fejét annak nyakára hajtva, igen keservesen sirt.

A kis ló nagyot nyerített, s megszólalt: miért sirsz, édes gazdám?

Nem merek édes apámtól kérezkedni, pedig én igen szeretnék elmenni, mondá lovának

zokogva a kis gazda.

Menj be, édes gazdám! király atyádhoz, most igen fáj a foga, mondd meg, hogy a három fejű tátos paripa által azt izente a füvek királya, hogy foga fájása addig meg nem áll, míg téged a sárkányok ellen hadakozni nem bocsát, azt is mondd meg, hogy ha te elmegy, úgy sárkány egy se marad e világon, de ha el nem mégy két nagy fia a sárkányok gyomrában rothad el. Mondd meg, hogy én azzal biztatlak, hogy te a sárkányokkal mind azon legényeket kiokádtatod, a kiket csak azok elnyeltek, s országa a sárkányok hasában megerősödött legények által olyan hatalmas lesz, hogy azt míg e világ, soha semmiféle nemzet meg nem győzheti. – Így beszélt a tátos csikó, és nagyot nyerített, hogy a világ kongott belé.

A kis fiu megmondta atyjának, mit a tátos csikó neki mondott. Sokáig ellenkezett a király. Hogy is ne? Féltette egyetlen egy gyermekét. De fájdalma erőt vett rajta; három órai ellenkezés után megígérte fiának, hogy ha a tátos végbeviszi a miket ígért, megengedi elmenését a sárkányháborúba. Mikor ezeket mondta, a fogfájás egyszerre elhagyta. Szaladt a kis fiu a lóhoz, melly örömeiben ugrált és nyerített.

-227-

Hallottam, hogy alkudtatok, – mondá a kis gazdának ki nem tudott örömeiben hová lenni; meghallottam volna még akkor is, ha száz mérföldnyire beszéltetek volna is tőlem. Ne félj semmit, kis gazdám! Hoszu lesz utunk, de vége szerencsés fog lenni. Menj, a szépanyám szépanyjának amott van a nyeregszerszáma a görbe fűzfában, azt kötözd rám, az illik rám.

A királyfi ment, futott, mint a szemevert; elhozta a rongyos nyeregszerszámot, lovát felszerszámozta, a kapufélfához kötötte s elment atyjához búcsut venni.

Mielőtt megindultak, megszólította a kis ló kis gazdáját, hogy az ő orra lyukát dugja be: a gazda megcselekedte. A kis ló rá fuvott gazdájára orra lyukával, melly nyitva maradt. Hát köpedelem! a kis fiu olyan koszos lett, mint a rossz malacz; a kis ló meg arany szőrű paripává váltott, s olyan fényes lett, mint a tükör. A kis fiu meglátta csúnya képét fényes lova szőrében, s nagyon elszomorodott.

Dugd be az orrom másik lyukát is, – monda az aranyszőrű paripa.

A kis gazda már ezt nem akarta cselekedni. De a kis ló erősen rá nyerített, hogy egyszerre cselekedje; mert a tátosok kérését későn cselekedni nem jó.

Mit volt mit tenni szegénynek, bedugta lovának másik orralyukát is. – A ló eltátotta száját, s gazdájára rá sohajtott. – A királyfi egyszerre olyan gyönyörű teremtéssé váltott, mintegy tündérr király.

Most ülj hátamra, kis gazdám! nagy királyom! most vagyunk egymáshoz valók! nincsen olyan erős semmi az isten földén, mellyel te nem birkóznál: örülj! te győződ meg a sárkányokat, visszaadod atyád országának embereit, csak azt tedd, a mit én mondok, másra senkire ne hallgass.

-228-

A veres tenger bal partjára érkeztek egy óra alatt, melly a kék tengerbe foly. A veres tenger mellett egy korcsma volt, a korcsmához egy kiáltásnyira állott egy réz hid, mellyen túl a hét fejű sárkány csavargott. Már Andris és Imre ott ültek a korcsmában, s minthogy nagyon elfáradtak, enni meg inni kezdtek. Mikor az új vendég érkezett, kés, villa kiesett a két királyfi kezéből; de mikor megtudták, hogy az is a sárkányok ellen jött hadakozni, vele összebarátkoztak, de a világért se birtak rá ismerni.

Estve lett. Andris és Imre sokat ettek, sokat ittak, s tisztességesen lerészegedtek; igen mélyen elaludtak. Ambrus kevesett evett, semmit nem ivott, nagyon ébren aludt. Hajnalkor a tátos paripa meghúzta gazdájának a haját, hogy ébredjen fel; tudta, hogy a sárkány hajnalban leggyengébb, mert annak a nap ad erőt. – Ambrus hirtelen lovára pattant, s a réz hid végén ott termett. A sárkány meghallotta a dübögést, és egyszerre oda repült.

Szhü! kiált a sárkány tüszkölve, idegen büzt érzek! – Ambrus te vagy? Ismerlek! vesztél volna el lovastul! gyere a síkra!

Hét fertályig hadakoztak. – Hat fejét két vágásra szelte le Ambrus a sárkánynak, de a hetediket igen sokára vághatta le, abban volt a sárkány ördögsége. – A sárkánynak hét paripája volt. Ambrus a hét paripát pályvára szedte, a korcsmához vitte, s azokat az Imre paripájához kötötte. Andris meg Imre csak kilencz órakor ébredtek fel. Imre Andristól kérdezte, ha ő ölte-e meg a sárkányt? Andris meg Imrétől kérdezte. Utoljára megmondta Ambrus, hogy ő ölte meg a hét fejű sárkányt, attól vette el a hét paripát, de azokat Imrének ajándékozta. Imre a lovakat megköszönte.

Tovább mendegéltek már hárman, s elérték az ezüst hidat. A hid melletti korcsmában Imre meg Andris jól ettek, ittak, el is aludtak, de a tátos ló, mikor hajnallani kezdett, gazdáját felköltötte. – Ambrus felugrott hamarosan, takarosán is felöltözött; két bátyját aludva hagyta.

-229-

Már tiz mérföldre megérzette a tátos a sárkány szagát, s kutyásan hortyogott; a sárkány pedig már négy német mérföldről ugyan csak hányta rájuk a mérges szikrákat.

A hidon nagy dörömbözéssel összecsaptak. Nehéz volt Ambrusnak a szörnyű csudát legyőzni; de végre lovának ügyes forgása által leszedte a sárkánynak mind a nyolcz fejét. A sárkány nyolcz lovát nagyobbik bátyja, Andris, fejéhez kötötte.

Andris meg Imre csak dél felé ébredtek fel, csudálkoztak a szép lovakon, s kérdezték, ki

hozhatta azokat ilyen jókor ide? végre kitalálták, hogy a hercegfi ölte el a sárkányt, azé lehetnek azok a szép lovak, millyenek még ember alatt nem nyerítettek. – Ambrus is megvallá, hogy ő ölte meg a sárkányt, s annak lovait hozta el nékiek: egyszersmind intette két társát, hogy siessenek a harmadik sárkányt megölni, ha elkésni nem akarnak.

Mind hárman lóra kavarodtak, s örömben kettő közülök torkig evett, ivott, de Ambrus csak az elégnél maradt. – A két bátya szokás szerint ismét úgy elaludt, mint a rothadt fa; de Ambrusnak a kis tátos, még alig kezdett kacagni a hajnalcsillag, meghúzta a haját, s Ambrus felugorván, serényebben öltözött fel, mint akármikor is. Az utra egy kulacs bort tett a nyeregkápára. A ló figyelmeztette gazdáját, hogy ne mutassa magát egyszerre a sárkánynak, mert az igen mérges, ha tőle jó előre megrémül, igen nehéz lesz azt legyőzni.

Elérkezett egyszer a kilencz fejű csuda, olyat döbbsentett az arany hidra, hogy az szinte rengett alatta. – Ambrus a dühös sárkányra rá rohant, hatalmasan küzdött vele, de egymással semmire sem mehettek, pedig soká birkóztak együtt. Különösen a legutolsó összeölelkezéskor annyira elgyengült Ambrus, hogy ha a kulacsot meg nem húzza, – kampesz neki. Attól ereje meggyült; ismét összekaptak; de semmire sem mehetvén, Ambrusnak azt mondta a sárkány, hogy válják ő aczél kerékké, ő pedig, a sárkány, kova kerék lesz, menjenek fel arra a sziklára, mellyhez a nap csak egy bakarasznaira van, onnan fussanak le; ha leszaladásuk közben a kova kerék a kerékvágásból kiugrik, s az aczél kereken szikrát vet, akkor Ambrusnak essék el a feje; ha pedig az aczél kerek ugrik ki vágásából, s a kova kerekhez csapódván tüzet ad, akkor a sárkánynak hulljanak le fejei. De mindketten okosak voltak. A kerékvágásban a hegy aljaig mindig egyenesen futottak, s össze nem ütődtek, a hegy alatt megfeküdtek... Így nem boldogulhatván, azt mondta a sárkány: leszek én veres tűz láng, légy te fehér láng; a mellyik láng magasabban felnyúlik a levegőbe, a lesz a győző. Ambrus erre is rá állott; a mint egymással ugyancsak küzdöttek, mindenik meglát egy vén varjut, melly egy odvas fából krárogott reájok. – A sárkány ismeretségben volt az öreg varjuval, s megkérte, hozzon szájában annyi vizet, mennyivel a fehér lángot elolthatja, ha ellenségét meggyőzi, annak husát az utolsó falatig mind neki fogja adni. Ambrus csak egy csep vizet kért, s azért a nagy testű sárkánynak minden husát a varjunak ígérte. A varju Ambrusnak segített, s vízzel tele szivott begyéből leönté a veres lángot.

Igy Ambrus utolsó ellenségét is legyőzvén, lovára ült; a kilencz fejű sárkány kilencz lovát felpányváztta s két bátyjához ment. Még azok erősen hortyogtak, pedig a nap már délen sütötte pecsenyéjét. – Végre a két heverő fölkelvén, köztök Ambrus a kilencz lovat elosztotta, s tőlök így bucsúzott el; menjetek békeségesen! nekem futnom kell, merre szememmel látok.

Titkon örült a két jóféle testvér, s haza felé vágatott. Ambrus pedig egy kis tengeri nyulát változott. – Midőn hegyen völgyön keresztül futott, belé szaladt egy kis kunyhóba, hol a három sárkány három felesége ült. A hét fejű sárkány felesége ölébe vette a kis nyulat, azt sokáig czirógatta, s hozzá így beszélt: nem tudom, megölte-e uramat Ambrus? ha megölte: lesz döghalál e világon, mert én akkor egy körtvélyfává fogok válni, az azon termő gyümölcsök szaga hét mérföldnyire el fog érzeni, azoknak íze édes lesz, de halálos mérges; csak akkor fog az én belőlem nőtt fa kiszáradni, mikor annak gyökerébe Ambrus fogja kardját bemártani, akkor én is meg fogok halni.

A nyolcz fejű sárkány felesége is ölébe vette a kis tengeri nyulat, s ahhoz így beszélt: ha Ambrus megölte uramat, akkor lesz ám pestis e világon, mert én akkor forrássá fogok buvomban válni, lesz nyolcz ága forrásomnak, minden ága nyolcz mérföldre fog elfutni, ott mindenik ismét nyolcz nyolcz ágra fog eloszlan; ki vizemből iszik, meg nem él; de ha Ambrus kardját véremlen, vagy forrásom vizében megmossa, azonnal kiszárad annak vize és én meghalok.

A kilencz fejű sárkányné pedig így szólott a tengeri nyulhoz: ha Ambrus megölte uramat, én buvomban szederinná fogok változni, végig nyulok az egész világ minden országutain; ki bennem megbotlik, annak meg kell halni; de ha Ambrus csak egy helyen vágja ketté inamat, a szederin mindenütt elszárad, én is meghalok.

Mikor ezeket a kis nyul végig hallgatta, kiugrott a kunyhóból. De egy vas orru bába, kinek fia volt a három sárkány, őt üldözőbe vette, s hegyen völgyön kergette. Futott, futkározott mind addig, míg bátyjait utólérte; felpattant kis lova hátára, s utazott, a mint szemének szájának tetszett. – A mint utaztak, a legnagyobbik bátyja nagyon kívánt volna valami jóféle gyümölcsöt; – épen akkor érkeztek a körtvélyfához. Ambrus leugrott lováról, s kardjával a fa tövébe szurt, a honnan vér szökött ki, és jajszó hallatszott. –

Néhány mérföldig mentek ismét együtt, mikor Imre szerfelett szomjúhozván, meglátott egy forrást, s leugrott lováról, hogy abból igyék; de Ambrus elébb oda ért a vízhez, belé ütötte kardját, a forrás vize egészen vérré vált, s belőle keserves sikoltás hallatszott, egy percz alatt a forrás vize egészen kiapadt.

Előre vágatott akkor Ambrus, vagy két mérföldet, mert tudta, hogy nem messze nyúlik az országuton keresztül a szederin, azt is ketté vágta, abból is vér csurgott, az is egyszerre elszáradt.

Miután bátyjai elől minden veszedelmet kiirtott, őket megáldotta, s tőlök elvált; azok haza indultak.

Ambrust a vén vas orru bába ezentul sokkal mérgesebben üldözte fiaiért és menyeeinek előldöséséért. Futott Ambrus, a mint tőle telt, mert lovát bátyjaira bizta, de midőn már egészen kifáradt, többé magához nem bizott, bement egy kovácsműhelybe. A kovácsnak azt ígérte, hogy két esztendeig ingyen fog nála szolgálni, csak őt jól dugja el. – Alig alkudtak össze, alig dugta őt

-230-

-231-

-232-

el a kovács, egyszeribe ott termett a vén banya, kérdezősködött egy ifju felől, elbeszélte annak szeme szája állását, teste magasságát, bajusza és haja színét, öltözetét és teste állását. De a kovács nem volt bolond elárulni a legényt, ki nála két esztendeig ingyen fogja ütni a vasat. – A vas orru bába elment nagy duzzogva.

Egyszer Ambrus a meleg ülő mellett nagyon megizzadt, s úgy estve felé kiment szellőzni az országuton egy darabon. Már szinte az erdő széléhez ért, melly a műhelytől csak néhány kutya futtáig volt, hát jön vele szembe egy mohos képű igen öreg asszony, kinek kocsiát két kis macska húzta. Ez elkezd a vén lelkével a kis Ambrusra nézegetni, s vele amugy menyecskésen ingerkedni.

Hogy a pokol nyeljen el, vén boszorkány, szóla hozzá Ambrus haragosan, ugyan még neked is van bolondság az eszedben? s e szavak után a kocsihoz rúgott, mellyben a vén banya ült. De szegény Ambrusnak a tengelyhez ragadt a jobb lába. Akkor a két macska megiramodik; illa berek nád a kert! azon veszi magát észre, hogy már a pokolban fütyöl, és Pilátussal néz farkasszemet.

-233-

A vén vas orru bába, mert az járt macskákon, halálosan belé szeretett a fiatal fiuba, felszólitotta, hogy vegye őt feleségül.

Ambrus összeborzadt a természettel veszekedő kérésre.

No, ha el nem vettél, – mond a vas orru asszony, – tömlőczre veled! tizenkét mázsa vas a lábodra! Kilencz fekete cseléd megfogta a szegény Ambrust, s levitte a föld belső részébe kilencz mérföldre, s ott tizenkét mázsás vasat lakatoltak a lábára. Sirt és sohajtozott a szegény fiu, de senki nem jött hozzá, hanem csak a vén banya egy szobaleányával.

A vas orru bába szobaleánya nem olyan csúf rántás volt mint vén asszonya: olyan szép leány volt, mint annak a rendi! El-ellátott ő, az Ambrus tömlőczéhez, akkor is, mikor a vén bába nem gondolta; mert Ambrusba tisztességesen belé szeretett. –

Ambrus se idegenkedett a szép leánytól, sőt megígérte neki, hogy ha őt mély tömlőczéből kiszabadítja, feleségül fogja venni. A leánynak se kellett több; hozzá fogott a gondolkozáshoz: utoljára talált kettőt, s így beszélt kedves Ambrusának: te csak úgy szabadulhatsz ki innen, ha a vas orru bábát elveszed, ő neked, mint feleséged, minden titkát ki fogja vallani, s megmondja mitől él ő olyan soká, s mi okkal móddal lehet őt túl tenni a gáton? – Ambrus szót fogadott, a vén banyával őt egy pap összeeskette; mert ám pokolban is van pap, a mennyi kell. –

Első éjen, mikor sokáig csókolódott Ambrus a vén vas orruval, kérte tőle: mitől él olyan soká, és mikor gondolja, hogy meghal? – Nem azért kérdezem, kedves édesem, hizelge Ambrus, mintha halálotat óhajtanám, hanem azért, hogy én is használnám azokat a szereket, mellyektől te olly sokáig élsz, és távoztatnám azon eszközöket, mellyek életemet rövidítenék, hogy veled együtt sokáig élhetnék. – A vén asszony hitte is nem is e beszédet; hogy osztán e beszéd felett tovább gondolkodott, ollyat rúgott az ágyban, hogy Ambrus pokolban három mérföldet repült ijedtében: de a sok kérdezősködésnek és hizelkedésnek utoljára is csak a vége, hogy az öreg bába vallott, – kivallotta, hogy van neki egy vad disznaja a selyem réten; ha azt megölik, abban találnak egy nyulat, a nyulban egy galambot, a galambban egy kis katulyát, a kis katulyában egy fényes és egy fekete bogarat, a fényes bogár az életét, a fekete az erejét tartja magában; ha a két bogár megdöglik, akkor vége az ő életének is. –

-234-

Mihelyt a banya kocsizni ment, mert oda minden nap el kellett mennie, tüstént megölte Ambrus a vad disznót, kivette belőle a nyulat, a nyulból a galambot, a galambból a katulyát, a katulyából a két bogarat, a fekete bogarat egyszerre megölte, a fényeset még életben hagyta.

Elhagyta ereje a vén boszorkányt, mire haza jutott, s ágyat vettete magának. – Szomoruan ült mellette Ambrus, és sirva kérdezte, hogy ha ő a lelke fele meghal, mi lesz a földi emberből itt pokolban, mint nem ide való jó lélekből? – Ha meghalok, édes férjem! – monda szelid hangon az elkárhozott asszony, megnyitod e kulcschal, melly keblemben van, ama fekete szekrényt, melly a falba van becsinálva, – de a kulcsot csak holtom után veheted ki kebelemből, a szekrényben találsz egy kis arany vesszőt, azon vesszővel e várat, mellyben vagyunk, oldalba ütöd, akkor ez arany almává változik. A másik világra pedig úgy mégy föl, ha két macskámat befogod, és az arany vesszővel megcsapkodod.

Ekkor Ambrus a fényes bogarat is megölte, s a vén banyából a pára egyszerre kiszakadt. –

Ő is megcsapja arany vesszővel a vár oldalát, az almává váltott, befogta a két macskát, megveregette azokat az arany vesszővel, a szobaleányt magához ültette, s hirtelen a más világon termett; a szobaleányt a felvilági ország királyától lopta el a vas orru bába, azon ország királyától, kinek országa a pokol lyuka mellett van.

-235-

Ambrus az arany almát az ország legszebb részén letette, a vesszővel oldalba ütötte, abból egy gyönyörű arany vár kerekedett, mellyben ő kedvesével öszvekel, s boldogul éldegélt.

Elment onnan apja országába, hol temérdek sok erős katona termett, mióta a sárkányokat Ambrus elölte. A vén király három fia közt osztá meg országait, a legszebb birodalmakat Ambrusnak adta, ki apját magánál nagy tiszteletben tartotta. Feleségének szép gyermekei lettek, kik a tátos lovon minden nap paripáztak.

5. A király és inasa.

E világ legeslegszebb földén élt egy nagy király, ennek volt három leánya, a három leány közül mindenik szebb volt a másinál, de a legkisebbik még is legszebb volt, mert legifjabb volt. Ezeknek a szép kisasszonyoknak az a rossz erkölce volt, hogy topánka nékiek minden napra egy kellett; mert ők lábbeliüket hol? hol nem? elég a neki, hogy laskává tánczolták. Az öreg királynak nem tudott ez a dolog fejébe férni. Mit gondol, mit nem gondol? egyszer csak kihirdették az egész megteremtett országában, hogy a ki tudja az ő leányainak fortélyát és hamisságát, annak egy falut fog ajándékozni.

Meghallja ezt a király három hajduja, meg a kis inas, nekik se kell több! bemennek a királyhoz, s felvállalják, hogy ők tüskén bokron, égen földön felkeresik a helyet, hol a királykisasszonyok czipellője összeszakad.

-236-

Mihelyt besötétedett, lefeküdtek a király kisasszonyok, a házkulcsot ráfordították, és egyet se szóltak, mintha már ők ki tudja milyen nagyon aludnának. – Pedig dehogy aludtak! úgy égett azoknak a talpa, mintha veres szenet kapartak volna alájok. A legvénebb hajdu is fogja magát, oda fekszik az ajtó küszöbére kívül, a hol a kisasszonyok lefeküdtek. Tizenegy órára a vén hajdu becsülettel elaludt mint a tej, hortyogott mint a cseh duda. De bezzeg nem aludtak oda benn, erősen verték a készülőt, s mint a forgószél a nád tetején, általugráltak az öreg hajdu felett. – Másnap megint czipőket kellett a leányoknak vásárolni. – A következő estvén más hajdu feküdt a küszöbre, olyan, ki mint híreskedni szokott, már a keresztuton is ült Lucza éjszakáján, de éjfél előtt semmi készületi lármát nem hallván, letette a fejét a küszöbre, s szép csendesen elaludt, szintugy hortyogott. – A király kisasszonyok rajta átugráltak, más nap megint csupa rongygyá tették lábbeliüket.

Harmadik éjjelre a legokosabb hajdu következett a vártára, ki katona viselt ember volt, ki hét nap hét éjtszaka nem aludt, ha körülte bor volt – Nagy készületeket tett éjszakára; de a legidősebb kisasszony borospalaczába mérget tett, s a hajdu már ozsonnakor ki volt terítve.

Nagyon busult a király, hogy legkedvesebb hajduja meghalt. Semmi reménysége nem volt, hogy valaha leányainak álnokságát megtudhassa. – De előugrott a kis inas, ki eddig csizmatisztító volt, s azt mondta, hogyha ő meg nem tudja azt, hogy a kisasszonyok hol töltik el az éjszakákat, ötöt akasztanak fel. A király hitte is, nem is, bánta is, nem is, a mit a kis inas beszélt, – hiszen, gondolta magában, a gyermek szája eljár, ha megtudja, megtudja, ha nem tudja, nem tudja; de biz azért szegényt fel nem akasztatom. Egy szó sem volt vacsora után a kisasszonyok szobájában, még a gyertyát is egy szálíg eloltották, csak a legkisebbik tekintett ki az ajtónyíláson, ugy tíz óratájban, és hangosan kaczagva mondta nénejeinek, hogy most csak egy kis fiu fekszik a küszöbön, a kinek ő haját is meghuzta, még sem ébredett fel. Pedig egy cseppel se voltak ők ébrebben, mint a kis fiu; hortyogott ugyan annak az orra, de nem hortyogott füle, ugy hallott mindent, mint a macska.

-237-

A kisasszonyok nevetkérezve lépegettek át a kis inason s ugrálva futottak le az arany grádícson, de a fiu sem maradt tovább a küszöb mellett, – utánok iramlott a kisasszonyoknak, s egy kis távolságban mindenütt futott utánok. – Mikor vagy két fertály óraig futottak, beértek egy réz erdőbe; hát a czipőkopás, a beszéd – minden ugy hangzott az egész erdőben, mintha ezer harangot huztak volna öszve. – A boszorkánylelkü leányok közül a legvénebbik meghallotta, hogy az ő czipőik csoszogásán kívül valami vastagabb hangu dőbögés is hallatszik az erdőben. A kis inas meghallotta a beszédet, s csizmáját egyszerre lerántotta, s mire a kisasszonyok hátra tekintettek, már ő egy vastag réz fa mellett huzta meg magát. A kisasszonyok abban nyugodtak meg, hogy az a hang az ő czipőjük kopása lehetett, melyekre sár ragadott s az azokon a sebes futás alatt megszáradt. Minden gyanut kihajigáltak fejükből, s tovább haladtak. A kis fiu letört egy réz galyat s azt zsebébe rejtette.

Néhány percz alatt beértek az ezüst erdőbe. – Hát ott milyen csengés bongás volt, a szót se lehetett benne magyarázni. Gyönyörű egy erdő volt ez.

Mind a három olyan széppé váltott benne, mint milyen igazán volt. – A kisasszonyok csupa angyaloknak látszottak benne, pedig dehogy voltak angyalok. A kis inas azt gondolta, hogy a mennyországban jár. – Letört egy ezüst galyat, s kebelébe dugta; sietett a három jóféle után.

Mig a kis inas az erdőben bámulja a fákon termett ragyogó csillagokat, ezüst forrás vizét a fák alatt, s a sok fehér madár csudálatos nótáját, addig a kisasszonyok az arany erdőbe jutottak. Már ott a cigányleány is angyalnak látszott. A varjúkárogás is fülemileéneknek hallatszott. – Nem is lehet azt kimondani az embernek, a mit ott látott, meg a mit hallott. Nem hiában vágyakodtak oda a királykisasszonyok. Az erdő közepén állott egy arany orozlán. – Mikor a kisasszonyok a mellett elhaladtak, az igen nagyot ordított. – A volt ám egyszer a hang! – Ugy zengett arra az egész arany erdő, mintha az egész világ öszve akarna szakadni. A leányok ugráltak, mint a forgó szél, a kis inas ugy reszketett, mint a kocsonya: még is letört egy arany ágat, az is ollyat roppant, mint egy mennydörgés. Erre visszaneztek a kisasszonyok, de az inas az arany fa mellé huzódott.

-238-

Végre kiértek az arany erdőből, az inas az apró arany bokrok közt botorkázott. Az erdő szélében volt egy kis pompás ház, abban minden csupa arany volt, még a sut is. A kisasszonyok az arany kanapékon heveredtek le, a kis inas a sutba bujt meg, a ház pagyimentoma, melyben a kisasszonyok heverészték, beretvával volt kirakva. Ott volt még ám a vendégeskedés! arany tálakból, arany késekkel és villákkal ettek, arany kacsákat, pulykákat és ökröket hordtak fel az arany zsinóros szolgák. Ettek, ittak a kisasszonyok, mint annak a rendi. A legkisebbik kisasszony mikor evett, s evés közben szeretőjével ölekezett – mert tündérország királyának három fiával volt a három leány szerelemben – arany kését elejtette. A kis inas bolhává váltott s a sutról lepattanva a kést felkapta, meg egy beretvát is kifeszített a pagyimentomból, s a két késsel ismét

a sutra ugrott. Soká keresték a kést, mert azt a kisasszony hazulról hozta magával, de nem találván, többé nem keresték. – Étel után ezüst tálakból gyönyörűségeesen megmosdottak, felöltözködtek. – A réz, ezüst és arany erdőből egy egy madár repült be az ablakon. Rákezdtek azok az éneket. – Soha se hallott még emberi fül olly pompás muzsikálást, millyet az a három madár tett. – A három tündér királyfi módisan meghajtotta magát a három királykisasszony előtt, tánczra kerekedtek, s a borotvák élén úgy forogtak, mint a gondolat, nem csuda ha a topánka laskává szakadozott! –

-239-

Már a legnagyobbik leánynak egy gyönyörű arany haju kis fia is volt, kinek ajakára az égből csepegett tej, s attól nőtt olyan gyönyörűre; a középső is jó reménységben volt; már kis tündérkéjének el volt készítve a bölcső hóból meg napsugárból, s úgy emlegették, hogy már két hét mulva az ő kisedők is úgy fog mosolyogni, mint a hajnal hasadása. – A legkisebbik még épségben volt; – szeretője mindig térden beszélt vele, a kisasszony meg igen ártatlanul mosolygott szeme közé.

Mikor kitánczolták magukat, mindenik megcsókolta a szeretőjét, s holnap estvére ismét megígérték egymásnak, hogy ide öszve fognak jöni. – A legkisebbik király kisasszony sirt, mikor elhagyta a házat, meglehet, szeretőjét is siratta; de nagyobb nehézség is feküdt az ő szívéen; az arany kés, mellyet ő is igen szeretett, atyja is. – Tudta, hogy azt tőle számon kéri.

Az inas látta, hogy már csakugyan haza felé indulnak, előre elfutott, és még jókor visszafeküdt a küszöbre, s erősen hortyogott. – A kisasszonyok mikor megérkeztek, sietve ugráltak át a küszöb-őrzt, és suttoztak egymásnak: „Nézd csak, hogy alszik az álomzsák, s tudna minket meglesni!” –

Más nap nagy vendégség volt a király udvarában. A királykisasszonyok a legszebben felöltözködtek. A király nem tudott enni, ha csak nem arany nyelvű késsel evett. Kérte kis leányát, adná által neki, mert ő szokta gondját viselni. De ez sirva mondta, az elveszett.

„Dehogy veszett, felséges király uram! – mondta a kis inas igen sebesen – de bizony nem veszett, itt van la!” – Oda adta a kést a királynak, még a mellett az arany galyat, az ezüst faágat, meg a réz erdő növéését is megmutatta. A vendégek mind elbámultak, a király álmétkodott, a kisasszonyok egészen elpirosodtak, egyik se tudott egy szót is szólani. – Az inas mindent elbeszélt úgy a mint látta és hallotta a dolgokat. – Két leánya csintalanságán nagyon felboszankodott, s őket tündér mátkájokhoz vezette, s mind a kettőből boszorkány lett. A kisebbik még ártatlan volt, megszólította az apja, akarna-e az inashoz, mint vőlegényéhez menni, ha kedve lenne hozzá és szeretné, akkor ő utána az igazgatná az országot.

-240-

Mikor a kis fiu a kis arany kést és beretvát megmutatta, melly beretvák miatt kopott el a kisasszonyok czipője, minden éjjelen, oda hagyta volt a kisasszonyokat, meg a vendégeket, mosdáshoz fogott, mosdó vizébe belé tette az arany, ezüst és réz ágakat, szépen felöltözött aranyos ruhába. A királykisasszony se azt nem mondta hogy elmegy a kis inashoz, se azt hogy nem, csak arra kérte a királyt, hogy addig ne erőltesse a férjhez menésre őt, mig egy fertályig bezárt házban a kis inással nem beszélget.

A kis inast már jó előre beküldték a király legszebb szobájába, ugyan oda vezették a kisasszonyt. De mint elfogódott a kisasszony szíve, mikor látta, hogy az inas az ő tündérlegényénél is szebb. Képe úgy tündöklött a kis fiunak mint a nap, szeme úgy ragyogott mint esthajnalcsillag. Még az ajtóban megszaladt a királykisasszony s úgy rohant a kis inas karja közé, s azt kiáltotta: „te az enyim, én a tied; ásó, kapa választ el minket egymástól.” –

A vendégek még el se oszlottak, midőn a két gyönyörű teremtés egymást öelve a vendégszobába futottak, s a frekvencia szeme láttára egymás megcsókolták. – Az öreg király megáldotta őket, koronáját fejéről letette, s a kis inaséba helyezte. – Sokáig élt, boldogul uralkodott a szép uj király gyönyörű feleségével; most is él, ha meg nem holt. –

-241-

6. A pelikán madárról.

Egyszer hol volt, hol nem volt, volt a világon egy öreg király. Ennek egyik szeme mindig sirt, a másik mindig nevetett. – Volt ennek három fia, közülök a legkisebbik tizenkét, a legnagyobbik husz, a középső tizenhat éves volt. – E három fiu egy tavaszi reggelen összeült; beszélgettek sok holmiról; a nagyobbik szeretőjéről, a középső háts lováról, a legkisebbik madarairól. Beszélgetésök komoly irányt kezdte venni; okát ohajtották tudni: miért sir atyjoknak egyik szeme mindig, a másik miért nevet mindig? Elhatázzák tehát ezt tüstént megkérdezni.

Az atya reggelinél ült, szokása szerint villás reggelit falatozott. Legnagyobbik fia bekopogtatott, s reggeli köszöntés után atyja kezét megcsókolván, kérte király atyját, mondaná meg: miért sir egyik szeme mindig, s a másik miért nevet? – Az atya haragosan tekintte kérdező fiára, s inté, hogy tisztuljon szeme elől; a fiu megrémülve a váratlan atyai haragnak miatta, futásnak eredett, s midőn az ajtónyílásnál ment, csöndülést hallott sarka megett; atyja hajítá utána a kést és villát, mellyekkel reggelizett. Megvitte a megijedt fiu a szomorú választ testvéreinek.

„Majd megkérdem én, ha senki nem is,” mondá a középső fiu, kit lovagias természeteért atyja leginkább szeretett. – A reggelizés még folyt. – Mint az első fiu ez is arra kéré atyját, mondaná

meg: miért sir egyik szeme mindig, a másik miért nevet? – Az atya ennek is késsel és villával válaszolt, mellyeknek egyike, a villa, saruja sarkába furódott. – Rémülve fut a kegyetlen válaszszal testvéreihez, kik ő benne leginkább biztanak.

„Már te ne is menj,“ monda a két bátya a legkisebbiknek, – „ugy is haragszik rád király atyánk madarász természetedért.“ – De a kis fiu csak elment, s reszkető, de bizalmas kérelemmel szólítá fel a reggeliét szinte bevégzett atyát: mondaná meg okát szemei sirásának és nevetésének. – Kés, villa röpült a kérdezősködő után; a kés hegye a kis fiu czombját megvérezte. De a kis fiu könyhullatás közt kihuzá a véres kést sódarából, megtörölgetve visszavivé atyjához s kérdését ismételte.

Az atya szeretettel simogató meg kis fia haját és zsámolyszékre ültetve, megmondá néki a kérdezett titkot, illetéknépen: egyik szemem azért nevet, hogy ti mind hárman szép gyermekek vagytok, és ha én meghalok, mind a három országomnak egy egy derék királyt adhatok, a másik szemem meg azért sir, hogy volt nekem egy gyönyörű pelikán madaram, mellynek éneke olly igéző vala, hogy ki azt hallotta, tüstént tizenhét éves ifjává változott; azt a madarat két fekete ruhás ember tölem ellopta; azért sir az én szemem, azért fáj az én lelkem.

A kis fiú kezét csókolta siró atyjának, és sietett a testvérekhez, kik őt gunyosolylyal várták: de ám nagyon megszegyenelték magukat, midőn a véres sódaru gyermek a kérdésre feleletet hozott.

Megvigasztaljuk, megifjítjuk király atyánkat, monda a három testvér egyszerre. Megkeressük pelikán madarát, ha csak e föld hátán, vagy a tenger fölött él; s e szavak után ugyancsak verték a készülőt.

A nagyobbik és középső testvér egyszerre atyjok istálójából a legszebb paripákat nyergelék föl; temérdek kincset rakván tarsolyukba, utnak indulának; a kisebbik gyalog marada, minthogy előle a neki is tetsző lovakat bátyjai elfoglalák. Midőn a falu végén mentek, eléjük álla egy igen öreg koldus, kérvén tőlök egy fillért, vagy egy harapás kenyeret; a két nagyobbik fiu elvágatott a koldus mellett, gunyoló szavakat kiáltván utána; a kis fiu pedig, ki fél órával később érkezhetett, a kebelében vitt pogácsának felét adá a koldusnak.

Ha te segítettél én rajtam, királyurfi, én is segítek te rajtad; tudom hová indultatok. Tudom, mit kerestek. Három ember életét kellene annak összeszedni, ki azt gyalog, vagy közönséges ló hátán utól akarná érni, és haza akarná hozni, tul van az operenciás tengeren az a templom, mellyben a ti pelikán madaratok énekel; sárkánytejet kellett szopni annak a háttas lónak, mellynek lába el nem kopik, mig oda elmehet, hová te szándékozol. Hanem jó tett helyébe jót várj! te engem felsegítettél, én is felsegítlek téged, legalább tanácsommal: koldustól ennyi is elég. E hidtól, hol állunk, öt mérföldnyire lakik egy vén boszorkány, van annak két lova, három nap nála egy esztendő, ha az esztendőt kiszolgálod, annyit ád, a mennyi pénzt kérhetsz, ha ki nem töltöd az esztendőt, fejedet vágja le. Még olyan ember nem akadt, a ki nála az esztendőt elvégezhetette volna, mert lovai a boszorkány két lánya, s midőn a kocsis elalszik, a két ló hol a fellegbe, hol a tengerbe, hol a föld alá buvik el, csak akkor kerül elő, mikor már a szolga feje a karóban áll, hanem te meg fogod őket őrizni. Vedd e sipot, nesze, ennek van három lyuka, ha az első lyukat kinyitod, eljön parancsolatodra a szunyogok királya, ha a másikat, akkor a halaké, ha a harmadikat, akkor az egerek királya. E sipot megőrizd. Ha esztendő kitelik, ne kérj te pénzt, se ruhát, se marhát, se földet, mert mindennel fog kínálni a vén boszorkány, hanem a ganéjdombba van vájva egy félig rothadt csikó hét ölnyire, azt kérd; a tyúkólpadon egy nyereg és nyeregszerszám, azzal szerszámozd föl, mikor a csikót kivárod és felszerszámozod, nem fog birni menni, vedd fel a hátadra, vidd ki a falu végire, van ott egy hid, tedd az alá egy óraig a vízbe, azután mosogasd meg – többet nem mondok.

Már estve, tehénhajtás után, a vén boszorkánynál ült a fiu, az utcaajtó küszöbén. A boszorkány lovait hajtá haza a mezőre, mellyek néha a földön ugráltak, néha a levegőben repültek, de a vén banya egy lába közé fogott, s megnyergelt, pemetén mindenütt nyomukban volt.

Jó estvét, édes öreg anyám! mond a fáradt fiu bizodalmasan.

Hozott a szerencse, édes fiam! válaszolá a boszorkány. Jól jártál, hogy anyádnak szólítottál, mert látod, ott a karóban kilenczven kilencz ember feje áll, tied lett volna a századik. Mi járatban vagy, édes fiam?

Szolgálatot keresnék, édes öreg anyám!

Szerencse hozott, édes fiam! nálam három nap az esztendő, két lovat kell azalatt megőrizned; fizetésed, a mit kívánsz, a mennyi kell, akármiből, ha a lovakat meg nem őrzöd, halál a fejedem.

Megsegít az isten!

Gyere be hát vacsorálni, mert hálóra ki kell a lovakat vinned a selyem rétre.

A királyfi bement. Vacsora után a boszorkány álomitalt tölte új kocsisa ivó csuprába. Esthajnalon a királyfi bement az istállóba s a lovakat megsimogatva, a koldustól adott, gatyamadzagból készített, fékkel mind a kettőt felkantározta, s a szebbiknek hátára veté magát. Szép csendesesen ment alatta a szokatlan kantárral nehezé s jámborrrá tett ló, min a boszorkány nagyon csudálkozott. – No még ez is tudhat kettőt! sohajta utána a vén banya s az ajtót magára csapta.

Alig érkezett a királyfi lovai hátán a selyem rétre, nehéz álom nyomta el fáradt testét, s egész

éjszakán keresztül aludott. – A nap már jól fölkel, mikor ő álmos szemét dörzsölve, kiáltozó lovait, de azok nem jövének. Szinte kétségbeesett, midőn zsebében kaparászva, meglegelte a kis sipot, melybe belé fujt, s felső lyukat nyitva hagyva, előhívta a szunyogok királyát.

Parancsolatodra állunk, mondá a nagy szunyog, szólj, beszélj, mi a levegőben van, én feltalálom.

Két lovat őriztem, nem találok; ha haza nem viszem, halál a fejemen.

A szunyogok a föld minden résziről előrepültek királyuk énekére, s fél óra múlva két grif madár szállott a fiu elé, melyeknek ő kantárát fejökhöz csapá, s azonnal lóvá levének.

Vigan mene haza a kis kocsis.

Hát megőrizted, fiam? Reggelid készen van; edd meg, azután aludd ki magad, délben ismét enni fogsz, mára egyéb dolgod nincs. Ezt mondá a vén boszorkány, s a kenyérsütő lapáttal lovait hatalmasan megverte, és parázs tüzet adván azoknak enni, bement házába s egy szögletben délig gyöngyöt szemelgetett.

Estve ismét több álomport vegyített a vén asszony kis kocsisa italába. A lovakat kivitte, és a hátsról még ut közben lehanyatlott a királyfi, s másnap fél délig aludott. A lovakat felébredtekor sehol nem találta, sipjának második lyukat fölnyitván, abba belé fútt, s előjött a halak királya.

Parancsolatodra állunk, monda a nagy czethal, szólj, beszélj, mi a tenger felett és keblében van, én feltalálom.

Két lovat őriztem, sehol sem találok, ha haza nem viszem, halál a fejemen.

A halak a tengerekről és folyamokból előusztak királyuk jeladására, s egy óra múlva egy nagy csukát hajtottak a parthoz, melyben két kis aranyhal volt; a csuka hasát a czethal egy kardhal által fölmetszette; a kis fiu az előtte uszkáló aranyhalaknak fejökhöz csapta kantárát s azokból lovak váltak.

A kis kocsis kenyérebédkor lovaival az udvaron termett. –

Menj be fiam, egyél, estvig semmi dolgod, mondá a boszorkány, s piszkafájával lovait verni ment, s zsarátnok abrakkal megvendégelve, házába kullogott, aranyokat olvasgatni. –

Még egy éjt kelle a királyfinak a lovak mellett eltölteni.

Estve a vén banya hatalmasan ráparancsolt lovaira, és megfenyegette őket, hogyha ugyancsak el nem rejtezkednek, borzasztóan fognak megbüntettetni. – A kis szolgát félálomossá itatta, párnát adott neki hármat, melyek bagoly tollakkal valának megtöltve, hogy annál mélyebben alhassék, el is aludt, hogy dél költötte őt fel a selyem réten; de a kis sip szolgálatára állt; felnyitá annak alsó lyukát, beléfuvott és az egerek királya előtermett.

Parancsolatodra állunk, mond a bajuszos patkány, mi a föld felületén, vagy kérge alatt van, csak szólj, előhozzuk.

Két lovat őriztem, nem tudok nyomára akadni, ha haza nem viszem, halál a fejemen.

Az egerek minden falból és földüregből elő futottak királyuk czinczogására, s másfél óra alatt előhajtának két patkányt egy magtárból, melyeknek fejéhez vágván kantárát a kis fiu, azonnal lovakká alakulának.

Megőrizted, édes fiam? Az esztendő kitelt, kérj a mit akarsz. Itt van három kulcs, egyikkel egy pincze nyílik, melyben arany, ezüst kádakra van töltögetve; fizesd ki magadat a mint akarod; e másik kulccsal ruhatár nyílik, válaszs magadnak akár királyi akár tátos ruhákat, mely utóbbiak olyanokká válnak, millyenekké akarod; e harmadik istállómban kulcsa, istállómban akár arany, akár ezüst szőrü paripák lesznek kedvesek neked, nekem mindegy, vigy közülök a hányat akarsz.

A királyfi megnézte a kincseket, ruhákat, lovakat, de nem választott közülök, s a kulcsokat szomorúan visszaadta. Király atyámnak van lova, van ruhája, van aranya, ezekre nem szorultam.

Kérj hát a mit akarsz, kérd életemet, mert ki nálam esztendőt tölt, az megérdemli fizetését.

Nem kell nekem sem életed, sem halálod, édes öreg anyám. Ganéjdombod alá van ásva egy rossz csikó hét ölnyire; tyukólad padán van egy rossz nyereg elundokítva, azt add nekem, az kell nekem.

Te ördöggel cimborálsz, édes fiam! meglásd pokolba ne fuss.

Sokáig vonakodott, sok kifogásokat tett a boszorkány, végre elhozta az arany ásót, s kimérte a ganéjdombon a háromszöget, melynek irányában lehete egyenesen feltalálni a bűdös csikót. Hét nap és hét éjen keresztül ása a királyfi, midőn a nyolczadik éjt követő hajnalon ásója alatt megmozdult a föld, s a tátos csikó kidugta körmeit. A ronda port lekapará róla a királyfi, a tyukólból lehozott nyeret tárábára rákötözvén, boszorkány gazdasszonyától elbucsuzva, a lovat vállára vette a hidig. Míg a ló a vízben ázott, az öreg koldus a hid végén termett, a királyfitól darab kenyeret kapott.

Ha felülsz lovadra királyfi, mond a jó koldus, magadra vigyázz; az fellegeken, vizeken meghordoz; az tudja utját az országnak, melyben a pelikán madár él, bocsásd arra, merre menni akar; majd ha az operenciás tengerhez elérték, ott hadd lovadat; háromszáz mérföldet gyalogolj.

Utadban minden házhoz betérj, kérdezősködjél, száján az ember messzire elmehet, többet ér egy kérdezem száz keresemnél is. Az operenciás tenger partján van két fa, innen is egy, tul is egy; csak akkor mehetsz a tengeren által, ha a két fa csókolózik. Az egy esztendőben csak kétszer történik, nyár utóján és tavasz kezdetén – többet nem mondok – Isten járjon veled!

Beszélgetés közben eltelt az óra. Hát, lássa meg a kereszturi ember! – a бүdös csikóból olyan három lábú arany szőrű paripa vállott, mint annak a rendi. Felveti magát az aranynya vált nyeregbe a kis királyfi, szép csendesken végig mennek a hidon. A hid végén megszólal a paripa: most látom meg, kis gazdám, mindjárt ha utazhatunk-e együtt, s a fellegbe ugrott; onnan a holdba, onnan a napba, onnan a fiastyukba, onnan ismét a hidra. Sok ezer esztendeje, de még ilyen ember, mint te, nem ült a hátamon. – És ment heted hét ország ellen. Fél óra alatt bátyjait utólérte, kik már három éjen és napon keresztül vágtattak. Darabig együtt mentek. – De a legnagyobbik így szólalt: öcsém! ha mi mind hárman együtt megyünk, ugy a pelikán madarat soha föl nem találjuk. Itt három ágra foszlik az országot, menjünk külön külön országokra. Jegyezzük meg itt ez oszlopot, és esztendő mulva itt várjuk egymást. Ha ebből az oszlopból vér fog csurogni, akkor az annak legyen jele, hogy a még távol levő testvér nyomoruságban vagy fogságban kinlódik, ha pedig tej foly, akkor jól van dolga.

-248-

A határozat és vélemény elfogadtatott, a két nagyobbik testvér jobb, a kicsi bal oldali utra indult.

De a két nagyobbiknak hamis volt a lelke, ők nem a pelikán madarat keresték, hanem gonosz úton jártak, kisasszonyokat ölelgettek, és csábitgattak; apjuk ifjúságával keveset gondoltak s egy uton ellovagoltak.

A kis királyfi ment, és haladott mindennap ezer mérföldet. Végre elért az operenciás tengerig, a két fa a tenger partjain épen akkor csókolózkodott. A királyfi lovának hasalóját megeresztette, s fölugrott az innenső fára, s felső összeérő galyain átfutott a tulsóra, s egy óra alatt a tulparton lett. Lovát térdig érő selyem fűben hagyá. Az utána nyerített, inté a sietésre.

A tenger tulpartján arany erdő volt. Kézbeli baltájával a fák oldalait megforgácsolta, hogy visszajövet el ne tévelyedjék. Az arany erdőn tul egy kis ház volt, mellyben egy száz esztendő asszonyt talált.

Jó napot, édes öreg anyám!

Hozott a szerencse, édes fiam! hol jársz itt, a hol a madár se jár? Mi járatban vagy, édes fiam?

A pelikán madarat keresném, édes öreg anyám!

-249-

Biz én, fiam, nem tudom, hol van; hírét hallottam, menj, amaz ezüst erdőn keresztül, ott száz mérföldnyire lakik a nagyanyám, ha az nem tud, senki se tud róla. Ha visszajössz madaraddal, térj be hozzám, édes fiam, jó utravalót adok. Élne igen jó!!

Az öreg asszony elküldé macskáját a királyurfival, s a macska az igaz ut szélén egyet nyávogva, haza ment. A vándor királyfi napok és hetek után kiért az ezüst erdőből, s megtalálá a kunyhót, mellyben olly öreg asszony lakott, kinek orra a földet érte.

Jó estvét, öreg anyám!

Hozott a szerencse, édes fiam! hol jársz itt, a hol a madár se jár? mi járatban vagy, édes fiam?

A pelikán madarat keresném, édes anyám, mellynek éneke ifjává teszi az öreget; apámtól lopták el a jézsoviták.

Bizon, fiam, én nem tudok róla semmit; hanem tul ama réz erdőn lakik ötven mérföldnyire édes anyám; ha ő nem tud, már ugy senki sem tud róla. Ha visszajössz madaraddal, térj be hozzám, édes fiam, jó utravalót adok. Az élet még nekem is kedves.

Ismét utra kelt a királyfi egy rőt kakas kíséretében, melly midőn az igaz út végén egyet kukurikolt, haza röpült. –

Hetek, napok mulva a réz erdő szélén meglátá a királyfi a kis házat, mellyben olly öreg asszony ült, kinek szeme már mohos volt.

Jó napot, édes öreg anyám!

Hozott a szerencse, édes fiam! mi járatban vagy?

A pelikán madarat keresném.

Jó helyen jársz, édes fiam! Én ugyan soha nem láttam, mert mikor ide hozták, már nem birtam jární. Lépj ki a küszöbön; látsz egy rövid puskaövésnyire egy régi roskadozó templomot, abban van a pelikán madár. – A templom melletti szép házban lakik két vén jézsovita, a hozta a madarat idegen országról, – de a madár nekik énekelni nem akar. Menj el hozzájok, s mondd, hogy te megdaloltatod, meglehet, idegen országi embernek énekel.

-250-

De a királyfi nem mert a barátokhoz menni, csak arra várt, mikor harangoznak estvére, vagy reggelre, s belopózkodott a templomba; azonban hét napig hasztalan várt, a madár dalát nem hallhatta, mert nehéz álom nyomta el, pedig két nap óta a két barát tizenhét esztendő ifju lett. – Hogy mitől szólalt meg a madár harmad nap, senki nem tudá. Ekkor a királyfi a templom küszöbét átlépven, orra vérét megindítá, s ezzel az álmod magától elhajtá. – A madár énekét hallá,

és látá az ugráló barátokat, kik czukrot rakának a madár kalitkájába. – A királyfi szék alá rejtette magát. S midőn az estveli imáról nyugodalomra mentek mások, ő a madarat kalitkájából kiszabadítá, köpenye alá rejté, s mene az öreg asszonyhoz, s megifjítá. – Az öreg asszony örömeben ugrált, a királyfinak aranyat, ezüstöt adott, mennyi kellett. – Elment néhány hét alatt az ezüst és arany erdő asszonyaihoz is, azokat is megifjította, kik őt királyi módon megajándékozták.

Mikor a tenger szélihez ért, a két fa ismét csókolódott, ő madarával azokon átfutott, s lova mellett állott, mellyet a jó fű annyira föl hizlalt, hogy a lekötő szinte hasába vágódott. Lovát is megifjítván, hátára ült, s igen kevés idő alatt az oszlop mellett állott, mellynél bátyjaitól elvált. De az oszlopból azon oldalon, mellyen bátyjai elmentek, vér csörgedezett. Szomorúságba merült érzékeny szive, hogy bátyjai veszély, vagy inség közt kinlódna. Elindult tehát azoknak szerencsétlen útján. Alig ment pár mérföldnyit, egy csárdára talált. A csárda kertében dolgoztak bátyjai vasra verve, minthogy mindenöket, még lovaikat is eltékozolván, italért adósak maradtak. A csárdást megdorgálván, bátyjait a kis királyfi kiváltván, lovaikat megvevé. Utnak indult velök, elbeszélé, mennyi viszontagságot állott ki, míg a kedves pelikán madarat birtokába kerítette.

-251-

A két idősb testvér atyjok városához három mérföldnyire, egy erdőszélben összebeszélt. A jó testvért hátulról megrohanták, lováról levetették, kezét lábát elvágták, madarátul megfosztották, és siettek haza, hogy a messziről hozott kedves madár által atyjok életét meghoszabbítsák.

A szegény kis királyfi, mind fájdalmi, mind félelme miatt igen sirt. Sirását meghallotta egy kondás, ki nyáját az erdőben legeltette, mellyben a hamis lelkű testvérek kis öcscsöket megnyomorították. Fölvette a pásztoreMBER a kezetlen s lábatlan gyermeket, és kunyhójába vitte. Jó lész, monda a kanász, kunyhót őrizni, ő is isten teremtése. – Estve elbeszélte a kis csonka fiu bátyjai kegyetlenségét; és a szegény kondás szive megesett a gyermek szerencsétlenségén. Midőn reggel a disznópásztor nyájához ment, szörnyű sikoltással hívá őt vissza a királyfi. Hát látja a kanász, hogy a föld alól valami emberkoponya buvik föl felé; hirtelen lecsapja baltájával annak koponyája tetejét; a többi rész ismét földbe búvott. Az ott maradt fejrészből a földre vér csepegett. A vérből és földből készült sárba valahogy bele ért a kanász elvágott ujjá, és az nagy csudálkozására egészen kinőtt! Volt nagy öröme a durva pásztornak! Hozzá érintette a levágott láb tövét a sárhoz, és az egészen újra nőtt; megkené a sárral a kéz helyét, az is egész lett. A fiu lábára állott, s pártfogóját mint bojtár szolgálá.

Mikor a király lakó városában megtudták, hogy a pelikán madarat haza hozták, a sok öreg ember összegyűlt. Sok ajándékot hoztak a királyfiaknak, s a városon végig huzták kocsiokat. Reggeli tíz óra után tömött vala a templom, bevitték a pelikán madarat régi helyére, megkezdék az orgonát, de a madár nem énekelt.

Széles országaiban kihirdeté a király, hogyha lenne olyan ember, ki a pelikán madarat megszólaltatná, annak fele királyságát adná.

-252-

A hir a kondáshoz is eljutott. – Ez megmondá bojtárának a hirt. Vegyen kend engem, bátya, szür alá, monda a kis királyfi, mert ha bátyáim meglátnak, elveszítenek; menjünk el abba a városba, kend is elég öreg már, majd szól nekem a pelikán madár.

Az öreg kanász bojtárjával elindult, s a legnépesebb gyűlésbe beizente, hogy ő bizik az istenben, hogy neki a madár fog énekelni.

Seregestül tódultak a pásztor ember elé, ki szüre alatt egy szép növésű ifjat rejtegetett. Bevezették őt a templomba, szürét bojtárjáról letakarta. – A madár meglátva szabadítóját, gyönyörűen kezdé énekelni, és a nagy számu öreg nép mind tizenhét évessé változott.

A király megismeré fiát, elbeszélte vele utazása történeteit. Midőn tagjainak elcsonkítására került beszéde, az egész nép zúgott, s elhatározták, hogy a két gyilkost felnégyeljék, lovak farkán a városon meghurczoltassák, s a vár szögletére kiakaszszák. A határozatot végre is hajtották. – Hiába kérte a jó szívű ifju szabadon bocsáttatásukat, azoknak meg kellett halni.

Az ifju királyfinak pedig atyja általadta fele királyságát. Az öreg kondást biborba, bársonyba öltöztette; most is élnek, ha meg nem haltak.

7. Az özvegy ember és árva lány.

Nem tudom mellyik országban, és annak mellyik vármegyéjében, a vármegye mellyik járásában, a járásnak mellyik falujában, a falunak mellyik utcájában, az utcának mellyik részén volt egy szegény özvegy ember; nem messze hozzá egy módos özvegy asszony. Az özvegy embernek volt egy igen szép lánya, az özvegy asszonynak két nem igen szép, de idősebb lánya. Az özvegy ember az özvegy asszonynyal egybekelt, s gazdaságukat összerakva együtt éldegéltek. Az özvegy, vagy is már uj házas ember épen ugy szerette uj felesége két lányát, mint a magáét, de a vén menyecske jobban szerette saját két lányát, mint férjének egyetlen leányát, a két idősebb leány is szerette apját anyját, de a szép lányt nem szerette. Ezen a szegény ember nagyon szomorkodott, de rajta nem segíhetett.

-253-

Egyszer a falutól nem messze eső városban vásár esett; a vásárra a szegény embernek mennie kellett. Nem volt szeri száma a sok öltözőknek, mellyet a két nagy lány, és azoknak szerető anyjok a vásárról hozatni parancsolt: de a szegény ember ártatlan szép leánya száját se merte feltátni

kérés végett.

Hát neked lányom, mit hozzak? mond a szomorú szegény ember, szólj már te is, te érted is leesett a varjú a fáról.

Ne hozzon nekem egyebet, válaszol a kis szép lány, csak három diót, elég nekem annyi; kis lánynak még nem kell cifra ruha.

A szegény ember megjárta a vásárt; elhozta a temérdek sok cifra ruhát, piros cipőket, karkeztyűket; hányta vetette a két szép lány egyik rakásból a másikba a sok drága portékákat, a sok pántlikát, krongolt gyűrűt, csinált rózsát; illegették fejükre a török kezkenőt, próbálgatták arczokon a pirosítót; ugráltak, danoltak örömben, anyjukat vigán ölelgették, apjuk választását dicséretgették, s kifáradván a nézegetésben, a maga részét mindenik saját szekrényébe rakta. A kis szép leány a három diót szomorúan kebelébe bocsátgatta.

-254-

Alig várhatta a két cifra lány a vasárnapot, badárosan felöltöztek; orcájukat kipirosították, harangszó után templomba siettek, s a legelső székbe bigyesztették magokat. A kis szép lánynak meg igen szemetes buzát adtak, s ráparancsoltak, hogy azt, melly egy fél vékányi lehetett, míg ők a templomból haza jönnek, kiszemelje.

A kis lány hozzá fogott a szemeléshez sirdogálva, s könyeit hullatta a buzaszemek közé. De sirását meghallotta az isten, s elkülde hozzá egy sereg fehér galambot, mellyek az előtte állott buzából a konkolyt és szemetet egy pillantás alatt kiszedték, s egy perc alatt visszaröpültek oda, a honnan jöttek. – A kis lány hálát adott a jó istennek, s többé nem sirt. Elővette három dióját, hogy azokat megegye. Hát a mint a dió haját ketté választja, az elsőből egy gyönyörűséges réz öltöző ruha, a másikkól ezüst, a harmadikkól ragyogó arany ruha esik ki! Neki se kellett több! a két diót, mellyekben arany és ezüst ruha volt, elzárta, a réz öltözetet magára vette, sietett a templomba, s beült a legutolsó székbe, a vén asszonyok közé. Hát az egész templom feláll; a pap majd elakadt a predikációban, s a két éltes lány csudálkozva néze hátra, látván, hogy azon idegen lánynak szebb a ruhája, mint az övék. Ott volt a templomban azon ország királyának a fia is, melly országban az a falu is volt, mellyben a szegény ember, és annak új felesége lakott. A réz ruhában ragyogó tündér szépségű lány mindjárt szemébe tűnt a király fiának, ki most az egész országban feleséget keresett magának.

Mikor észre vette a szép kis lány, hogy a szent ige vége felé jár, kiszállott a székéből, és sietett haza, hogy mire mostoha anyja, és testvérei haza jutnak, levetközhessék. A király utána indítá szolgáját, megparancsolván annak, hogy jegyezze meg a kaput, mellyen a gyönyörűséges lány bemenend: de a futós lányka gyorsabban ment, mint sem őt a király inasa elérhette volna. Hirtelen levetkezett, mire a két mostoha testvér, legények kíséretében, haza érkezett, ő réz öltözőjét dió szekrényébe zárta, s midennapi, tiszta ruháját magára vette, s a káposztás fazék mellé tüzet szított, gazdasszonykodott.

-255-

Jaj árva testvér! nem láttál te semmit! mondának a vig mostoha testvérek, templomban volt a király fia; velünk épen szembe ült. Ugy nézett ránk egy darabig, mint az ígézet, nem láttál te semmit; a szent beszéd kezdetén egy olyan szép leányt tiszta tündöklő ruhában, millyet még soha élő ember szeme nem látott!

Láttam biz én azt a szép leányt, a mint amott az utca szögletén ment.

Honnan láttad? kérdék egyszerre az irigykedő mostoha testvérek.

Hát a lajtorján felmástrom a kémény mellé, s onnan néztem.

Ugy! hát te bámulással töltöd az időt! majd ad neked édes apád, ha a buza nincs meg szemelve; és siettek az asztalhoz.

De a buza olly tiszta volt, mint a mosott arany; még a konkoly és gaz is ki volt hordva a házból.

Már dél után a lajtorja el volt a ház elől téve, hogy az árva ne bámulhasson.

Dél után is beharangoztak. A két nagyobbik lány még pompásabban felöltözött s templomba ment. A királyfi is ott termett. A kis árvának két annyi buzát tettek, s megfenyegették, hogy ha akkorra ki nem tisztítja, mikorra haza jönnek, megkinozzák. – A kis lány nagy busan munkához fogott. De a fehér galambok ismét előröpültek két annyi számmal, mint reggel. S a buza egy perc alatt tiszta lett, mint az arany. Hirtelen kinyitja a kis lány a második diót, mellyből fehér ezüst ruha ömlött ki, min a holdsugár. Templomba ment, beült reggeli helyére. A királyfi elővette szemüvegét, s úgy nézte az ezüst ruhás kis leányt, majd megette szemével. Csak kevés ideig mert helyén ülni, s mikor senki sem nézett rá, kisiklott a templomból s haza futott. A királyfi inasa most sem akadhatott nyomába. Mikorra két testvére haza jutott, a lány a szemelt buzát rakta tarisznyára, s készült azt padra vinni.

-256-

Ne vidd még, vára kozzál, mondának mindketten a testvérek, míg élsz se látsz olyat, mint mi láttunk. A reggeli tündér kisasszony tiszta ezüst ruhában volt most a templomban. Ollyan volt mint a ragyogó holdvilág.

Láttam én azt, mond jámboran mosolyogva az árva lány; felállottam a kerítésre, a palánk felső deszkájára, mikor a templom küszöbén átlépett, akkor is láttam.

Hát a buza? nézzük csak! most elbámultad a szép időt, majd ad neked édes apád! mondának az átkozottak.

De a buza tiszta volt, ha még annyi lett volna is.

Az utczakerítés betöviseztetett, hogy a szegény árva onnan se nézhessen többé.

Nehéz volt a két nagy lánynak bevárni a jövő vasárnapot; mert azon ruháikat akarták mutogatni, mellyek még testükön nem voltak. Eljött a vasárnap. A milly czifrán felöltözökdhettek, olly czifrán öltöztek fel a nagy lányok, gyűrűiket felrakták, pántlikáikat felbokrozták, czipőiket, orczáikat kipirosították. Harangozás után egyszerre siettek. A királyfi ismét jelen volt; néhány pajtása is volt vele. A nagy leányok ugyancsak illegették magokat, szájukat kicsinyre igazították, fejüket jámborul félre tartották, pántlikáik bokrait ugyancsak igazgatták. Ha a királyfi, vagy annak pajtásai rájuk tekintettek, szemeiket szemérmesen lesütötték, s a kezökben lévő majoránacsomón bibirkéltek. A kis lányt most is otthon hagyták; elibe három annyi igen szemetes buzát öntöttek, s megfenyegették, hogy ha haza jövetelökre tiszta nem lesz, apjával keményen megrakatják. A szép gyermekhez most is galambok szálltak segíteni, három annyi számmal mint az előtt, s a csomó szemetes buza egy perc alatt tisztább lett az aranynál. – Kinyitotta a kis lány a harmadik diót, a belőle kifejtett arany öltözőt magára vette, templomba sietett, s a régi szokott helyére leült. Most bámultak ugyan csak az emberek; az asszonyok és lányok ülő helyökből felugráltak; a papszóra nem figyelmeztek, s míg csak jól nem laktak a tündérszépségü lány bámulásával, addig mindig suttogtak. A királyfi elhatározá, hogy akár mint teszi szerét, az lesz az ő felesége. De a szép tündöklő lány elfutott; futott nyomában a királyfi szolgája és a kapufélfá hasadékába, mellyen a kis lány bement, egy arany rózsát szurt. Ezt a kis lány észre épen nem vette.

-257-

Futva jöttek haza a dicsekvő lányok. Ha ezer esztendeig élsz, se látsz olly szépséget, millyet mi láttunk; egy tiszta aranyba öltözött teremtest láttunk mi, millyen csak egy van e világon.

Láttam én is, mond nevetve a kis lány, fölállottam az eperfára, az utczasarktól egész a templomig kísértem szememmel.

Hát a buza meg van-e szemelve?

Megsegített az isten, mond a jámbor lélek, az segíti meg az árvákat.

Az eperfa délutánra kivágotott.

Dél utáni templomkor már nem jövének hirrel haza a lányok. Nem kérdék: ha ki van-e tisztítva a buza, mert látták, hogy mostoha apjuk neheztel rájuk, hogy lányára úgy irigykednek. A szegény apa kis lányát bekérte a falu végén álló kunyhóba egy özvegy asszonyhoz, kinek gyermeke épen nem vala, ott táplálta szük eledellel néhány hétig.

A királyfi több vasárnapon nem ment templomba. Hanem három hónap, három hét és három nap mulva, dél utáni három órakor, három fertálykor és három perczkor gyalog jött el azon faluba, mellyben a szép leányt látta. Csak szolgája kíséretében jött. Minden kapufélfát megtekintettek. Meglelték az arany rózsát, mellyet a szolgál a kapufélfába szurt. Bementek a házba, mellyben egy öreg asszony ült, könyörgést olvasgatva.

-258-

Van-e e házban leány? kérdé a királyfi.

Van felséges királyurfi, szól a vén asszony, van kettő; akármellyik megérdemli a királyfi szeretetét.

Szólítsd elő öreg anyám, mind a kettőt, megisméri lelkem közülök a magáét.

Itt vannak, uram királyfi, mond a mosolygó anya felöltöztetvén fél óra alatt két lányát, a mint csak tudta.

Nincs köztök az enyém, mond szomoruan a királyfi. Nincs több lányod, jó asszony? hozd el a harmadikat is, ha boldogságomat szereted.

Nem adott nekem isten többet! elég ez a kettő, ennél szebbet, jobbat nem találsz e faluban.

Nincsen férjed, s nincs férjednek leánya? kérdé buslakodva a királyfi.

Férjem megholt, mond a vén banya, három esztendeje, hogy sirba kísértük.

Menjünk tovább, uram királyfi! mond a szolgál, ha isten akarja, megtaláljuk.

Mikor a kapufélfánál mentek, kirántotta a szolgál a hasadékból az arany rózsát, és azt szélnek eresztette. Az arany rózsza csendesesen repült a királyfi és szolgája felett. Imádkozva kísérek a szerencsekeresők a rózsát, melly a falu végső házának kapuja előtt földre esett.

Ide menjünk be, uram királyom! ide segített minket könyörgésünk.

Ha isten hí, megyünk szolgám, mond a királyfi.

Kakas kukorikolt az ajtó verőczéjén, mikor beléptek, s egy igen szegény asszony lépett a vendégek elfogadására. Van-e lányod öreg anyám? szól kegyesen a királyfi. Nincsen uram, soha sem is volt, mond a vén asszony szomoruan.

-259-

Hát árvát nem tartasz? isten az árva mellett megtartja az árva tartó anyát is.

Van jó uram, de ruhátlan, nem arra való, hogy te nézzed. Rosz, dologtalan, mostohája azért veré hozzám; édes apja titkon hozza el mindennapi kenyerét.

Ad az isten, kinek nincsen, mond a királyfi; hozd el őt, bármily csuf, bármily ruhátlan, én az árvákat szeretem boldogítani.

Elővezetése nagy nehezen a ronda vén asszony a nagyon szegény, de igen tiszta öltözetű kis leányt, kinek orcája akár a harmat. Messziről megismeré a királyfi a szép termetet, a gyönyörűséges arcot.

Nem sajnálom többé fáradságomat, mond a királyfi; ölébe vette a szép leányt, gazdagon megajándékozta a szegény asszonyt, s rég ohajtott kedvesével utnak indult.

Utjok közben a szolgál emlékeztette urát, hogy illy együgyű öltözetben nem szép lenne királynak mátkáját haza vinni. – A királyfi helyesnek találta szolgálja figyelmeztetését.

Csak három mérföldet kellett már gyalogolniok az országig, mellyben a királyfi atya uralkodott. Egy kerek tó szélén állott egy nagy szomorú fűzfa, annak galyai közé ültették a leányt s azt tanácsolták neki, hogy addig le ne szálljon a fáról, míg ők arany öltözettel, s királyi hintóval vissza nem térendenek. Mikor ezt elmondták, elmentek.

A kis leánynak kebelében volt a három dió; hogy mátkáját meglephesse, fölvette arany öltözetét, s abban várta királyi mátkáját.

Alig végezte be öltözködését, egy sereg cigány asszony ment a fa alá, mellyen ő ült aranyos ruhában. A cigány asszonyok kikérdezték, miért ül ott, kit vár, s hova szándékozik? ő, minthogy a jó lélek senkitől nem fél, előadta származását, kiállott szenvedését, mostani állapotát, s azt is megmondta, hogy királyi mátkáját meg akarja tréfálni; megmutogatta dióit, és azokban levő ragyogó ruháit. A cigány asszonyok közül a legszebbik szép szín alatt felmászott hozzá a fára; elkérte dióit nézegetni, s mikor észre sem vette, a fáról a kerek tóba lökte. De a cigányok nagy csudálkozására ő arany kacsává váltott, s a tó közepéig repülve ott leszállt, s ott uszkált. A cigány asszonyok sokáig hajigálták az arany kacsát; de az mindig víz alá bukott. Végre valahára kifáradtak a hajigáló asszonyok, s ott hagyták az arany kacsát a tóban, a cigány asszonyt pedig a szomorú fűzfa galyai közt.

-260-

A királyfi napszállatkor elért a fához, mellyen szép mátkáját hagyta. Hát meglátja, hogy ott egy arany ruhás asszonyember! Csudálkozik drága öltözetén, s kérte, mondaná meg, hol tehetett szert az arany ruhára. A cigány asszony elmondta, a mit a lánytól hallott, s engedelmet kért, hogy ezt akkor nem mondta, mikor legelőször meglátta az özvegy asszonynál; s elhitette a királyfival, hogy csak azt akarta kitudni, ha szereti-e őt szegény öltözetében.

A királyfi elhitte, mit a cigány asszony beszélt, s kérte: szállana le a fáról, ülne kocsiba, hadd vigye haza király atya palotájába.

A mint a cigány asszonyt a fűzfáról a királyfi leemelte, igen különösnek tetszett neki mátkájának barna arcza.

Nem voltál te illy fekete, kedvesem, mikor itt hagytunk, mitől lettél illy barnává?

Gyenge bőrrömet nagyon megsütötte a verőfény, mond a hamis lelkű. Ha árnyékban leszek, néhány nap múlva ismét olly szép leszek.

A királyfi elhitte, s kérte vélt mátkáját, ülne kocsiba.

Mig azt arany kacsát le nem lövöd, addig nem mehetek, abból szeretnék enni lakodalmam napján, monda az átkozott menyasszony.

A vőlegény és szolgál sokáig czélozták az arany tollu madarat, sok puskaport és serétet elvesztegettek, de az arany kacsát nem találhaták, mert az mindig a víz alá bukott.

-261-

Szomoruan ült a fekete asszony a királyfi hintájába, de a sok szép beszéd által megjött a kedve, s kevés idő alatt haza értek. Az öreg király nem szerette barna menyét; de midőn fia megbiztatta, hogy az néhány nap múlva tündér szépségű lesz, megnyugodott.

Mikor már sok hónapig együtt voltak, s a menyasszony mégis csak fekete maradt, a királyfi hidegbben kezdte magát iránta viselni. Ezt észrevette a cigány asszony. – Hogy kedvre hozhassa királyi férjét, kihirdette városában, és a környékbeli falukban, hogy a király palotájában ezentul minden héten háromszor tollfosztás fog lenni, s oda szegényt boldogot meghivnak, és a királyné mindeneket szívesen fog látni.

Az arany kacsá, mikor a királynét haza vitték, utána repült a hintónak; és leányformáját ismét fölvevé, a király szomszédjában szolgálatba állott s szorgalmasan dolgozott.

A legelső tollfosztás alkalmával ő is elment, s az asztal végén senkinek sem szólva megült és fosztogatott.

Ugyan királyné hitvesem, monda a király, beszéld el jó munkásainknak azt a szép történetet, melly akkor esett, mikor téged mostoha testvéreid toplomba bocsátani nem akartak; mondd el, kik segítettek neked buzát szemelni?

A cigány asszony mindezekről semmit se tudott; s beszélt a mi nyelvére jött, hogy nevezetesen ő a kapu kulcsának a lyukán buvott ki, és hogy a szomszédból összehívta a lányokat, s azoknak segítségével végezte el a buzaszemelést.

Nem úgy volt az, felséges királyné, monda egy gyönyörű hangu leány, kinek öltözete igen

selejtes, de igen tiszta volt, a kémény mellől mondá az árva lány, hogy leskődött, meg a palánk tetejéről, meg az eperfa ágai közül; de az mind ártatlan fillentés volt a szegény árva lánytól, kit a királyfi megszeretett, kit mostoha testvérei máshoz hajtottak, kit a királyfi szolgájával együtt keresett, és kit a szomorú fűzfára ültetett, és kit te a tóba vetettél, kit férjed meg akart lőni; és az az árva lány én vagyok.

-262-

A királyfi megismerte kedvesét. – Felesége elájult.

De nem sokára magához jött. A cigány asszonyt gonosz tetteért a király példásan megbüntette, felnégyeltette, megégette, a kis árva lányt pedig feleségül vette. Mostoha anyját tömlöczbe vetette, annak két lányát megnyiratta, hajokat megégette, s szélnek eresztette. Az árva lány udvarába hozatta apját; az özvegy asszonynyal, kinél a szép lányt megtalálta, összeházasította. Az árva kis lánynak, és édes apjának lakodalma együtt tartatott... Enni, inni volt elég, még az árva gyermek is riskását evett. Az ajtó megett Tisza, Duna egy zsákban volt. Én is ott voltam a tánczó személyek közt, csizmámon hoszu szalma sarkantyú volt; valaki meg talált lökni, sarkantyú a zsákba vágódott, mellybe a Tisza és Duna volt; a zsák kilyukadt, a víz szerte szanaszét ömlött, engem elragadott, s itt nem messzire tett ki, s ide kerültem; ha nem hiszik, most is itt vagyok. –

8. A titkolódzó kis fiu és az ő kis kardja.

Egyszer hol volt, hol nem volt, volt egy tengeren túl egy kis falu, abban a faluban egy özvegy asszony, az özvegy asszonynak egy szép kis fia, kinek az arcán rózsa nyílt. Ennek a kis fiúnak a bal oldalán egy kardhüvely termett, és a mint a kis fiu nőtt, úgy nőtt vele a kardtok is; ugyanazon a napon, mellyen a kis fiu megszületett, kiütötte magát a kis kertben egy kardhegy, melly épen úgy növekedett, mint a kis fiu oldalán a kardhüvely. A kis fiu már esztendő korában megtalálta a kardot a kiskertben, és azt minden nap leszálltakor a kardtokba illegette. Egy estve, mihelyt a nap leszállt, lefeküdt a kis fiu, s igen mélyen elaludt. Más nap már guggon leste a hajnalt a földből kinőtt kard mellett, és azt hétszer egymás után a kardhüvelybe igazította. Igen vigan futott édes anyja elébe, ki reggeli harangozáskor kelt fel. Jaj édes anyám! mit álmodtam én, nem adnám a világért álmodat! –

-263-

Hát mit álmodtál, fiam? kérdé édes anyja. Oh édes anyám! nem mondom én addig senkinek, míg rajtam be nem teljesedik. –

Igen, de én tudni akarom, mondá az anya mérgesen, és ha meg nem mondd, majd megraklak.

Hiába fenyegette az özvegy asszony kis fiát: sem szép szóval, sem fenyegetéssel nem mehetett vele semmire; utoljára meg is verte, ez sem használt. Elment a kis fiu a kertbe, letérdelt kis kardjához, mellynek az volt a tulajdonsága, hogy örökké forgott, s mindennek megvágta a kezét, ki hozzá nyult, csak a kis fiúnak nem. A kis kard, mihelyt érzette, hogy hüvelyének széle hegyét érte, azonnal megállott, s belé csúszott, a kis fiu sokáig nézegette fegyverét és keservesen sirt.

Mikor ő anyja kertében keservesen sirdogált, épen akkor ment el a kerítés mellett azon ország királya. A király meghallotta a sirást, s kocsját megállította, inasát megszólította, menj el, édes szolgám, nézd meg: ki sir e kertben, és mi oka sirásának. Az inas engedelmeskedett, s így válaszolt visszatértekor király urának: egy gyermek térdel felséges királyom, itt a virágok közt, s ő sir, mert édes anyja kegyetlenül megverte. – Hozd el őt, édes szolgám, mondd meg királya hivatja, ki soha sem sirt, és a sirást nem hallgathatja.

A szolga a gyermeket elvitte, könyeit letörlötte; a király megkérdezte a szép kis fiut, volna-e kedve elmenni ő vele, ő fiának fogadná. –

-264-

Elmennék, felséges királyom! ha anyám eresztene. – Menj be, szolgám, a kis fiu anyjához, szóla cselédéhez a király, s mondd meg neki, hogy szép fiát a király elviszi palotájába, s ha magát jól fogja viselni, fele királyságát, s a leányát, mellyik legszebb, neki adja.

A haragos özvegy sirt örömeiben, s maga tette fel fiát a király ölébe, s a fejedelem kezét megcsókolta. Ne légy osztán olly fejes király atyád udvaránál, millyen voltál özvegy anyád házában; e szavakkal futott el a vén asszony szép kis fiától, ki ismét keservesen sirt. – A kocsiról a kis új királyfi lekéredzett, kis kardját tövéből kiszakasztotta, s a kard hüvelyébe dugta, mellyben az mindig csörömpölt. Mikor a kocsin már jó darabot haladtak és a kis fiu magát jól kisirta, a király így szólott a kis fiuhoz: miért sirtál, édes fiam, a kis kertben olly keservesen? Azért, mondá a kis fiu, mert édes anyám mindig szidott, aztán nagyon is megvert!

Hát miért szidott, és miért vert meg nagyon édes anyád? mondá a király.

Azért, mert álmodat nem akartam megmondani.

Hát miért nem mondtad ki álmodat szegény anyádnak?

Azért, mert azt senkinek ki nem mondom, míg be nem teljesedik.

Nekem se mondd ki? szól csudálkozva a király.

Nem, senkinek az istenen kívül, a pedig tudja.

Majd kimondod, ha haza megyünk, szól mosolyogva a király atya.

Három nap a király városába érkeztek. Örült a királyné három lányával, hogy felséges férje oly szép fiút vitt nekik. Mindennel kínálták a lányok a szép fiutestvért.

Ne szeressétek úgy, monda a bölcs király, nem érdemi az azt meg, mert titkot rejteget szívében, mellyet senkinek sem akar kivallani.

Majd megmondja nekem, monda a legnagyobbik leány.

A kis fiu fejét rázta.

De megmondja nekem, mond a középső.

Nem én, mondá a kis fiu haragosan.

Nekem fogja megmondani, - szóla hizelegve a legkisebbik.

Senkinek sem fogom ki mondani titkomat, mig be nem teljesedik, - megverem a ki kérdezni meri, mondá fenyegetve a kis fiú. -

A király szomorúan nézett feleségére és lányaira; szolgáit előhivatta, s a kis fiut kezökbe adta, s szolgálaihoz azt mondta: vigyétek e makacs gyermeket házatokba, nem való ő királyi palotába. -

A kis fiu oldalán a kard nagyot csördült; a szolgák megfogadták király urok parancsát, s elvitték oda, a hol ők laktak. - Sirt a szép gyermek, hogy a szépséges palotából levitetett; a szolgák gyermekei vigasztalták, gyümölcscsel kínálták, játékokkal örömmre hozták. Néhány óra alatt összeszoktak a gyermekek, s mind addig velök lakott a kis fiu, hogy már tizenhét esztendő lett. - A király nagyobb lányai a tengeren túli országok királyaihoz férjhez mentek, a legkisebbik is férjhez menendő lett. Egyszer lefutott a magas palotából a szolgák házába, hol a kis fiu oly szép lett, millyet hetedhét országig nem lehetett látni. A király leánya nagyon elcsudálkozott, mert még oly szép legényt nem látott, s így szólott hozzá: ha te, szép legény, titkodat kimondod nekem, ugy te az enyém, én a tied; a koporsó se válaszszon el tőled.

A kis fiu megverte a kérdezősködő királyleányt, mert régen megigérte. A gyönyörű leány igen igen sirt, és futott király atyjához, bevádolta a kegyetlen legényt.

Nagyon megharagudott az öreg király, s erős esküvéssel így szólott: ha ezer lelke van is, meg kell neki halni, vagy országomból még hírének is ki kell pusztulni.

A király városának napszállati oldalán magas akasztófa ásatott a földbe még azon a napon, mellyen az özvegy asszony fia a király lányát megverte. Kiment az egész város az akasztás helyére. A hóhér hátra kötözte a szép legény kezét. A szép legény oldalán megcsördült a kard. - A lármázó nép egészen elhallgatott. Mikor a sentenciát olvasta a király predikátora, hirtelen nagy láрма történt. Egy czifra kocsi vágatott az akasztófa felé, mellynek elején fehér zászló repült, mellyben a magyarok királya ült. A kocsi az akasztófa alatt megállott, abból a magyarok királya kiugrott, és a lekötözött szemű szép ifjunak gráciát kért. A haragos király elbeszélte, hogy neki nagy oka van azt a gazembert felakasztani, mert lányát megverte, csupán azért, hogy egy titkot kérdett tőle; a titok egy álom, mellyet csak akkor mondhat ki, ha beteljesedik.

Add nekem, királytársam, a bűnöst, monda a magyar király, majd megmondja nekem a titkot, van nekem egy szép lányom, kihez csak a hajnalcsillag hasonló, majd kimondja annak.

A kard megcsördült a szép legény oldalán. - Átadta a király a rabot a magyar királynak, ki azt kocszába ültetve kéré, mondaná ki titkát.

Nem lehet, uram királyom, monda a szomorú legény, mig be nem teljesedik. -

Majd kimondod leányomnak, - monda mosolyogva a magyarok királya.

Senkinek, monda a fiu határozottan, s kardja hatalmasan megcsördült.

Budára értek néhány nap alatt a király, és a szép legény. A király leánya épen a kertben sétált, mikor haza érkezett atyja a szép legénnyel, sietett a szép leány atyjához, s midőn annak kezét megcsókolta, meglátta a gyönyörűséges legényt, kihez hasonlót még szemei nem láttak. -

Nekem hoztad őt, monda a szerelmes leány, tündér országból? illyet asszony még nem hordott karján.

Nem tündérországból, az akasztófáról hozom őt, édes leányom, mond a király, neheztelve leányára, ki még soha férfiúhoz nem beszélt, s ezt egyszerre úgy meg tudta szeretni.

Nem bánom én édes atyám, monda neki a pirult lány, ha az akasztófáról hozod is, ő az enyim, én az övé, együtt halunk. Ezt a király lánya mondta a szép legénynek, ki a szép királyleányt összevisszacskókotta.

Megharagszol te ő rá, szép leányom, monda az elszomorodott király, mihelyt titkát kérded; goromba ő, nem királyi vérből származott, szolgák közt a helye. Ha megölne, ha szememet kivájná, orrom elharapná sem haragudnám én rá, monda a királyleány; ő nekem titkát kimondja, vendégszobámban lesz lakása, szivem közepén a tanyája. - Az atya megrázta fejét, s leküldé a fiatal embert a kerti szobába, hogy ott a könyvek közt magát mulassa. Alig telt el egy hét, a tündéri szépségű leány legszebb ruháját magára vette, s lement a kerti lakba, hogy ott a magános ifjut meglátogassa és titkát belőle kivegye.

Mikor a fiatal legény a gyönyörű lányt meglátta, mikor szépséges öltözetét vizsgálgatta: kiesett a könyv a kezéből, csak nézett, de szólni egy szót se tudott. A király lánya szólítja meg őt olyan szép hangon, millyet még fül nem hallott. – Mondd meg nekem, ifju legény, miért jöttem hozzád? ha kitalálsz, tied leszek.

Azért galambom, angyalom, monda a tüzes arcú legény, neked se mondom meg; ha szép szerivel akarsz király atyád palotájába menni, arról ne is tudakolódzál.

De a leány semmit nem hallgata az ifju beszédére, s még erősebben kérte, ölelte őt és csókolta. De a legény végre haragba jött s úgy pofon csapta a leányt, hogy mindjárt elindult az orra vére.

Sikoltozva futott a királykisasszony a palotába, hol atyja várta a válaszszal: hát meglátja a király a vért, a szép gyermek gyönyörű ruháján végig futni, lekiáltott az ablakból a kertbe „éhen kell meghalnod sárkánykölyök!” és lánya arcát, s orrát mosogatni kezdte.

-268-

Még azon a napon összehívatta a király a városban levő minden kőműveseket s megparancsolta nekik, hogy készítsenek hirtelen egy négyszög épületet, mellyben egy szék, és egy kis asztal férjen el; az asztal csak olyan kicsi lesz, hogy rajta csak egy könyörgéses könyv fog állani. Két óra alatt kész lett a kis torony. A kőművesek már haza felé indultak megmondani a királynak, hogy a munka készen van. De a király leányával találkoztak, ki még ott marasztott a kőművesek közül egyet, kit legőregebbnek látott, s kérdezte tőle: tudna-e a tornyocskán egy olyan lyukat csinálni, mellyen egy tányér étel, és egy palaczk bor beférjen, de a mellyet senki észre nem vehetne. Hogyne tudnék, monda az ősz kőműves, tudok biz én; csinállok is. A lyuk egy fertály alatt kész lett; a király leánya jól megfizetett a kőművesnek, s haza sietett.

Napszállatkor nagy sereg ember közt kihozatott a titkolódzó legény a kő épületbe s bünei elszámoltatván, kőfal közé tétetett.

De a király leánya nem hagyta őt sem éhezni, sem szomjuhozni; minden nap háromszor látogatta meg kedves szerelmesét, vitt neki könyveket, a millyeket kért. –

A király minden harmadik nap megnézte a foglyot szekretáriusával, ha meghalt-e már, de az mindig csak élt. A király csudálkozott.

Egyszer a török császár levelet irt a magyarok királyához; a levélhozó követ hozott még magával három nád vesszőt; a levélben azt írta a török császár, hogy ha meg nem tudja azt mondani, hogy a három nád vessző között mellyik az, a mellyik a gyökérhez legközelebb termett, mellyik volt a nádnak közepe, mellyik a legvége, háborút fog vinni a magyar királyra. A király igen nagyon megijedt, és szomorzkodott. A lány észre vette atyja szomorúságát, s kérdezte: miért busul király atyám olyan szertelen?

-269-

Hogy ne busulnék én, édes leányom, monda a jó király, nézd, a török császár ide küldött hozzám három nád vesszőt, s azt írja, hogyha meg nem mondom, mellyik ezek közül a tengeri nádnek vége, közepe, vagy töve, hadat hoz országomra.

Megsegít a magyarok istene, édes atyám, monda a leány, s kevés idő múlva szeretője mellett állott a torony lyukánál. Megmondta neki a török császár üzenetét, s atyja buslakodását.

Menj haza szívem, szép szerelmem! feküdjél le, és aludjál el, s ha felébredsz, mondd meg király atyádnak, hogy te azt álmodtad, hogy ha a nád vesszőket lágy meleg vízbe teszi, megtudja, hogy mellyik részén állott a náddarab a nádszálnak; mert a mellyik a víznek fenekére szál, az a nádgyökérhez legközelebb volt; a mellyik sem fenekére nem száll, sem a víz színén nincs, az a nád közepe; a mellyik pedig a víz színén marad, az a nád vége.

A lány haza sietett, lefeküdt, elaludt, s elmondá atyjának az álmot, mint azt szeretőjétől tanulta. A király megcselekedte, mit lánya mondott, s a nád vesszőket úgy jegyezte meg, hogy arra, melly a nádtövéhez legközelebb állott, egy huzást, a mellyik közepén volt, két huzást, a mellyik pedig hegyvégen volt, arra három huzást csinált, s magyarázatát a török császárhoz megírta. A vesszők épen úgy termettek, mint a magyar király jegyzései mutatták; a török császár nem küldött háborút a magyar királyra.

Egy esztendő múlva ismét irt a törökök császára a magyar királynak egy levelet, és küldött hozzá három csikót; a levélben a volt írva, hogy ha meg nem tudja azt mondani: hogy a három csikó közül mellyiket ellették reggel, mellyiket délben, mellyiket estve, hadat fog küldeni Magyarországra.

-270-

A király ismét busult, lánya ismét kérdezte, mi oka buslakodásának.

Hogy ne busulnék én, édes szép leányom, monda az öreg király, a török császár ismét levelet irt, s küldött három csikót, s azt írja, hogy ha meg nem mondom: hogy azon csikók közül mellyiket ellették reggel, mellyiket délben, mellyiket estve, hadat hoz országomra.

Arra is megsegít az isten, édes király atyám, monda a vidám leány, s fél óra múlva szeretője mellett termett, s közlé vele atyja baját és szomorúságát. –

Menj haza, szívemnek bálványa monda a rab legény, feküdjél le, és aludjál el... Álmaid közt sikoltasz fel. Ha kérde atyád: mi bajod, mondd meg, hogy te azt álmodtad, mintha atyáért a török császár török embereket küldött volna, hogy őt vigyék fogságba a császárhoz, mert nem tudta kitalálni, hogy a csikók közül mellyik látott világot reggel, délben, vagy estve: de épen mikor kötözték atyádat, azt álmodtad, hogy az a legény, ki tégedet pofon vágott, kiszabadult valahogy a

kőfal közül és megmondta, hogy a csikók közül melyik jött világra reggel, délbe, és estve.

Haza futott a király lánya, és megcselekedte a mit a kőfal közé rakott ifju tanácsolt.

Más nap a kőfalat széjjelverték és a szép legényt a király elébe vitték.

Téged fiam, hosszú fogságodban isten őrzött meg; én is hajlandó vagyok már neked megkegyelmezni; de előbb egy nagy dolgot kell felvilágosítanod. A török császár levele itt van, olvasd; a három csikó istállóban van; megfelelhetsz-e a levélre?

Megfelelek, uram király, mond a szabad ifju - de előbb én kérdezek valamit tőled? Van-e három egyforma tekenőd? Nincs, de lesz, mondá a király. Egy fertály alatt készen állott a három egyforma nagyságu és színű tekenő.

-271-

Té tess, uram király, mondá az ifju, egyik tekenőbe zabot, másikba eleven, harmadikba holt szenet: a csikó, melly a zabos tekenőhöz fog futni, reggel, melly az eleven szénhez megy, délben, az pedig, melly a holt szenes tekenőhöz siet, estve született. -

A király megtette, a mit az ifju tanácsolt; a csikókat megjegyezte, s haza küldötte. A török császár meg volt elégedve a válaszszal; mert nem küldött hadat a magyar királyra. -

A török császárnak volt egy boszorkány nénye, ettől kért tanácsot: mi tevő legyen, hogy Magyarországot kezére kerithesse? s hogy tudja ő azt meg, ki lehet azon ember, ki minden kérdésére oly igazán és bölcsen megfelel?

Hjah! édes testvérem, monda a boszorkány, nem a magyar király találja ki kérdéseidet; van ott egy ifju, ki igen szegény asszonytól vette származását, de a ki még magyarok királya fog lenni, míg azt meg nem öleted, addig Magyarországra hiába vásik a fogad. -

Ismét levél érkezik a magyar királyhoz, hogy ha azt az ifjut, ki nála élősködik, ki egy szegény asszony porontya, hozzá nem küldi, hadat küld nyakára.

Szomoruan adá a levelet a király a derék ifjunak; de az mikor elolvasta a kevély ember sorait, így szólott: nem félek én a kopasz kutyáktól, magam összevagdalom egész országokat, és ekkor oldalán olyat csördült a kard, millyet még soha sem. Nincs egyébre szükség, csak két ifjura; az a két ifju egyforma legyen, én is olyan álarczot festek millyen azoknak a képe, ha mind a hárman egyformák leszünk, nem félek az egész világtól se. -

A király lakó városában volt két egy testvér, ezek egymástól semmit nem különböztek; a szép ifju festett magának álarczot, s azt ábrázatára tevén, elmentek Törökországba.

-272-

A boszorkány már messzire megérezte szagát az idegeneknek. Mikor a török császár palotájába mentek, mindhárman egyszerre köszöntek, egyszerre hajtották meg magokat; a király kérdésére egyszerre feleltek; a vacsorához egyszerre ültek; az ételt egyszerre vitték szájukhoz, egyszerre keltek fel; étel után egyszerre hajták meg magokat, s a császár intésére a halló szobába mentek. A király nem tudott különbséget tenni a három ifju közt, mind megöletni nem akarta. De a boszorkány megismerte, magyarázta öcscsének a különbséget, melly a két ifju közt, és ő közte van, de az nem bírta felfogni.

No hát majd megtudod reggel, királyom, testvérem, mellyik az, kit megöletni akarsz, monda a boszorkány; a kinek inggalléra el lesz nyirva, az lesz a magyar király embere. Éjfél előtt egy órával, mikor a boszorkányok láthatlanok, és egy tű fokán is keresztül tudnak csuszni, a vén banya a kulcslyukon becsuszott a szobába, mellyben az ifju mélyen aludott. Mind a hárman egy ágyban feküdtek; szélen a szép ifju aludott. A boszorkány a nála levő kis ollóval elcsippentett egy kis darabot inge gallérából, s ismét kisiklott a házból. De a szép ifju midőn öltözött, meglátta a tükörben a csonka gallért, s mindenik társa gallérából elcsippentett ugyanannyit. -

Reggelizni hívta a három ifjut a császár. A vén banya az ablakban állott. Csak elcsudálkozott, mikor mind a háromnak el volt csippentve az inge galléra. Reggelizés után magokat meghajtották, s haza bocsáttattak.

A király leánya kételkedve nyughatatlankodott, míg szeretője haza nem érkezett. De midőn épségben, és egészségben találá egy estve atyja palotájában, igen megörült; s kérte király atyját, hogy engedje meg nekik, hogy egymáséi lehessenek. A király semmit sem szólott. A leány nagyon neheztelt atyjára; s midőn egy estve atyjánál esedezett, hirtelen elájult. Egy levelet pillantott meg, mellyet a török császár küldött, hogy az idegen ifjat egyedül küldje hozzá, mert az Magyarországra nézve veszedelmes ember. Az öreg király leánya által küldé el a levelet az ifjuhoz, - sirva adá át a leány a levelet. Ne sirj szivem szerelme! velem az isten, és az ő hatalma; így vigasztalá az ifju a király leányát. Indulok holnap reggel, mikor a nap felkél: egy esztendő alatt egymáséi leszünk.

-273-

Egyedül ment a bátor vitéz a török császárhoz. A vén boszorkánynyal az udvaron találkozott, ki suttogva mondá neki: most jöttél utoljára szép Törökországba.

A kard csördült. Az ifju rá se hallgatott a banya szavára. Mikor a király küszöbén átlépett, tizenöt fegyveres török állott vele szemben. Kiugrott a kard hüvelyéből s a törököket mind gombódára vagdalta; a királyt nem bántotta; hanem ismét hüvelyébe szaladt. Éjtszaka a vén boszorkány el akarta lopni kardját az ifjunak: de a kard kiugrott s a boszorkány vas orrát lecsapta.

A császár roppant sereget állita ki más nap reggelre az ifju ellen, de a kard olly gyorsan

forgott körülte, hogy őt a kardnak, vagy nyilvesszőnek még karczolása se érthette; a török pedig mind rakásra hullott.

A magyar király leánya már kétségbeesett, hogy kedvese a határozott napra elő nem jött, ugyanazért atyját mindaddig kérte, míg seregeit Törökország felé utnak nem indította. A sereg előtt a leány jött katonaruhában. Csak egy mérföldnyire kelle a seregnek az ifju elibe jőni, mert ő már akkor kis kardjával hazájához igen közel utazott. A király lánya, és a sereg őt bekisérték a magyar király palotájába, és ott kis királynak kiáltották.

Az ifju király néhány ezer katonájával elment azon országba, mellyben ő született. – Nagyon megrémült az édes anyja, mikor a sok katonát látta, mert azt gondolta, hogy a várost akarják elpusztítani: de még jobban megijedt akkor mikor látta, hogy katona egy udvarra se ment, az övébe pedig egy tűt se lehetne megállítani, annyi benne a katona! –

-274-

Reszketett, mikor egy derék ember leszállott lováról, és hozzá közeledett. De elcsudálkozott, midőn a derék ember az ő kezét megfogta, s azt megcsókolva így szólott: no, édes anyám! már most megmondom mit álmodtam. Azt álmodtam én, hogy én még magyar király leszek; álmodtam, hogy én még magyar király vagyok. Mikor ezt tőlem gyermekkoromban kérdezted, azért nem akartam megmondani, mert te álmodat elbeszélte volna, s a magyar király láb alól eltett volna. Most isten áldjon meg, hogy megvertél, mert ha meg nem vertél volna, a király el nem vitt volna, ha el nem vitt volna, felakasztatni sem akart volna, ha a király fölakasztatni nem akart volna, a másik király el nem vitt volna... Most megyek házasodni.

Ugy is lett. Katonáival haza ment; a magyar király leányát feleségül vette; most is él, ha meg nem halt. –

9. A két testvér.

Volt hol nem volt, még az operencia-országon is tul volt egy falu, a falu végén egy kis kunyhó, a kunyhónak kidőlt bedőlt falai közt rothadt szalmán egy öreg anyó feküdt, mellette két gyermeke sirdogált: szép leány a nagyobbik, s barna kis fiu ennek testvére, a kisebbik.

Az öreg anya meghalt, hideg tetemét falu temetőjébe, s árván maradt gyermekeinek gyámola nem ajánlkozék. – Ők elindultak.

Mentek, mendegéltek, sok hegyen, sok völgyön s hoszu utat hagytak hátra már, midőn Jánoska égető szomjuságot éreze.

-275-

Ut közben egy kerékvágásban zavaros vizet találtak, s a szomjas fiu felkiált örömeiben: édes néném! én iszom ezen kerékvágásból.

Ne igyál, felel okos testvére, mert kerék lesz belőled, ha iszol.

János sohajtott s tovább mendegéltek. Ut közben medvenyomot találtak, mellyben régi esőviz peshedt. – Édes néném! szomjas vagyok, engedj innom ezen esőmaradványból.

Ha iszol, édes öcsém, medve lesz belőled. A fiu szemei könnyekbe lábbadtak, de hajtott nénje intésére s tovább mendegéltek.

Ut közben farkasnyomra találtak. Jánoska könyezve tekintett nénjére, s szavát ismétlé.

Ne igyál, édes Jánoskám, farkas lesz belőled.

János, noha nyelve kéreggé száradt az égető szomj miatt, engedelmeskedett, s tikkadtan tovább mendegéltek.

Ut közben őznyomra találtak. Ebben tiszta viz csillámlott és csak úgy itatta magát. Jánoska lábai a nyom mellett öszverogytak, s minden ellenzés daczára vizét mohón itta ki. – Nénje midőn látná jóslata teljesültét, sirt, siránkozott; öcscse szép barna fürtei egyszerre puha, szürkés szálakká idomultak, kis fülei mögött szikár szarvak bujtak ki, lábai s kezei karcsu lábakká meredtek, s a gyöngye őz mosolyogva simult kisdud kezeivel egyre simogató testvérehez.

Igy mendegéltek tovább a szép leányka és kisdud fiu, a karcsu őz. Végre királyi udvarba érkeztek, hol az ifju király vidám arczczal fogadá különös vendégeit, s számokra csinos szobát nyitattott. Itt lakott a leány őzike testvérevel, s noha megtiltotta neki a mások előtti nyilatkozást, magokban mindig csevegtek a meghalt jó anyáról, utjokról, a szép királyfiról, s annak gyakori vadászatairól. Több hetek mulva a szép leány királyi fényes ruházatot kapott, s a királyfival nagy, hét országra szóló, lakodalmat tartottak. Elégedetten élt a szerelmes pár, a királyné szép és jó vala, férje őt bódulásig szerette. Az őzike untalan nénje oldalánál volt, egy tálból ettek, egy pohárból ittak, egy szobában háltak. – De nem tartott soká boldogságuk.

-276-

Lakott t. i. ezen király birtokában egy vas fogu boszorkány, ennek vala egy igen rút leánya, arcza fekete, szemei sárgák, orra bibircsós, fogai kapák, hangja rikácsoló, dereka görbe, s egyik lábára még azonfelül sántított is. Ezt akarta a boszorkány azon birodalom asszonyává emelni, s hogy célját nem érte, dult fult mérgében, kősziklákát szaggatott, s erdőket szárított ki. Végre halált esküvék a szép árva fejére, s hogy halálával rég ohajtott reményét felvirítsa rút gyermekeinek, igyen beszélt neki:

Édes gyermekem, szeretett Luczindám! akarsz-e királyné lenni? Ha igen, menj el titkon az udvarba, midőn a király vadászaton leend, s nejeének álmát lopd meg, aztán mess el hajából egy jókora fürtöt, s hozd ide nekem. Lépteidre vigyázz, szemmel tartsd az ő mozdulatait.

Luczinda szürke vörössel átcsikozott ködment öltött magára, s éjjelre az udvarba ért a gyanu nélkül alvó szobájába, ködmenét, hogy suhogásával neszt ne támaszson, a padlaton végig teríté, s lábhegyen anyja intésére egy gyönyörű fürtöt kanyarított ki gyikszelő bicskájával. A kisdéd őz nem ébredt fel.

Reggel már a szép barna tekercs varancsos béka tüdejébe tekergetve, karácson éjszakáján vágott tiszafa parázson fortyogott, s darab idő múlva a kenőcscsel Luczindát anyja tetétől talpig bemázolta, s ez azon perczen a meglopott királyné szakasztott mása lön. Most csak azon hánytorgató furfangos eszét a vén banya, mi módon veszesse el a fiatal királynőt; - végre rátalált. Lakott t. i. az udvarban egy fősvény kapus, kit aranyai megvesztegettek, s ennek segítségével, a király honn nem létében, éjjel neje szobájára törtek, s az ártatlant erővel hurczolták ki. Lármájukra a kis őzike is felébredt s a gyilkosokat távolról kiséré.

-277-

Volt az udvar félre eső szögletében egy elhagyott kőkut, benne lakott egy szörnyű nagy czethal. Ezen kut fenekére lökték a szép királynét, s annak kihült ágát Luczinda foglalta el, kinek külseje most már a volt királynétől mákszemnyit sem különbözött, s a haza tért király a szörnyű csalást észre nem vevé. A kis őzike napjait ezután a kut körül töltötte, mi a szemes banyának figyelmét nem kerülé ki. Megtanította tehát leányát, hogy királyi férjétől az őz meggyilkolását csikarja ki, s annak kivitelére illy tervet koholtak. Luczinda halálos betegnek téteté magát, piros színét anyja sárgára változtatta. - Férje éjjel nappal ágyánál ült, az őz a kut szélén járdogált. Orvosságot sehol nem találtak, s ekkor Luczinda előre kikoholt tervéből a kis őznek szívére s májára éhezett. Férje megborzadt ezen váratlan nyilatkozatra, s nem hitt nejeének; nem hitte, hogy annyira bálványozott állatocskáját megöletné; de Luczinda nem tágitott, mig elvégre a király, szíven hordván neje egészségét, rábirni engedte magát, s egyik szakácsnak az őz megölésére parancsot adott. Jól hallotta az őz mind Luczinda kivánságát, mind a parancsot, de hallgatott, s a helyett hogy magát kinyilatkozatná, szokott helyére a kuthoz ment, hol mély keservek közt így beszélt le a czethal lakába:

Nénikém, nénikém,
Te kedves nénikém!
Gyere ki a kutból,
Czethalnak gyomrából,
Mert fenik a kést
Gyenge kebelemnek,
Mossák a medenczét
Szép piros véremnek!

Midőn a szakács, hoszu kés kezében, a vágószerkre huzandó állathoz lopózkodott, és már harmadszor zengé ma keserves dalát, hallván ezt a kiküldött, ijedten a királyhoz szaladt elbeszélni, mit látott és hallott. - Ekkor maga a király megy megtudni, vajjon igaz-e? A kis őz most kétszerte keservesebben sirt, mint máskor, s könyezve dalolta:

-278-

Nénikém, nénikém,
Te kedves nénikém!
Gyere ki a kutból,
Czethalnak gyomrából,
Mert fenik a kést
Gyenge kebelemnek,
Mossák a medenczét
Szép piros véremnek!

Erre a király előlépett rejtekéből, s a faggatott őz neki mindent kivallott, elmondta, miként hurczolták ki nénjét ágyából a boszorkány és kapus, s miként lökték a mélységbe. Alig végezte beszédét a szép állat, azonnal a roppant czethal a kut fenekéről kivonatott, s annak felhasított gyomrából a valóságos királynét hétszerte szebben, mint annakelőtte, maga a férj emelte ki, s diadallal vezeté be. Luczindát pedig anyjával s a kapussal együtt négy részre daraboltatva, vára négy szögletére feszítetté, hogy mindenki példát venne rólok. Az őzike nénje őt a czethal gyomrában talált kenőcscsel megmosván, előbbi alakját visszanyerte.

Igy mind hárman maig is élnek, ha meg nem haltak. Holnap kerekedjenek egy tojánhéjba, s legyenek a te vendégeid. -

10. A diákok, meg a szegény ember.

Nem csak a tanult embernek van esze; van valami a köz ember lapos kalapja alatt is. Egyszer három diák megunta a kinlógium kenyerét, elindult vándorolni: azt gondolván, hogy a szerencsén majd keresztül futnak valahol, s valami országban királyok lehetnek.

-279-

Nem addig van a! Mennek, mendegélnek, hol egymás mellett, mint az urak szoktak, hol egymás után, mint a drótosok. Utjokban találkoztak egy szegény emberrel, ki egy uraság gazdája

volt.

A nagy urak mindig becsületesebben mennek el az ember mellett, mint az amolyan kopczihérek, kik azt sem tudják, ki volt apjuk; hol volt az a ház, a melyben legelőször szoptak.

A diákok dévajkódva mentek el a gazda ember mellett, s egyik uti pálczájával a lába szárát megcserdítette; s hozzá így szólott: Töksi bácsi, hány hét e világ?

Mával is kevesebb, nagy jó uram, mond az ember egész emberséggel.

Hol terem az erkölcs? kérdi a második csufondározva.

Megterem a virág a gazban is, nagy jó uram, válaszol a jó ember egész becsülettel.

Mi van a paraszt kalapja alatt? kérdi a harmadik csintalan.

Tessék bejőni, kérem alázatosan, a zsidóhoz, majd megmutatom ott, mond fél haraggal a becsületes gazda.

A diákok egymásra néztek, és a gazda ember után a korcsmába szállingóztak.

A szegény ember jó előre bement a zsidóhoz, hogy neki öt forintig mindig hordja a bort, és mikor öt forint ára lejár a diákok garatján, intsen neki.

A zsidó takarosán hordta a bort; a diákok ittak isten igazába; egyik a szentirásból okoskodott, másik káromkodott, harmadik a zsidónét fogdosta, amugy diákosan.

Mikor az öt forint lejár, a zsidó int. – A diákok kérdezik egymást, ha kifizethetik-e? de egyiknél sem volt egy árva garajczár se.

Majd megfizet ez a rossz kalap, szól hetvenkedve a gazda ember, s kalapját megrázzván, egy tallér penderedett az író asztalra. Lám, legátus uraim! van valami a paraszt kalap alatt. A diákok összesugtak s a kalapra alkudozni kezdtek a szegény paraszttal.

Nekem, már öregszerű ember vagyok! nem igen kell több temetésem napjaig öt száz bankó forintnál, – annyiért odadom az uraknak a kalapot, annak az a virtussága, ha megrázintják, mindig tallér esik belőle.

Elmentek a diákok a falu urához, s a zsidó szakállára kértek tőle öt száz forintot. Erős kontraktus mellett, a zsidó kezessége alatt, adott a falu ura a tudós utazóknak öt száz forintot, kik azt odadták a kalapért a szegény embernek. A gazda ember mosolyogva haza kullogott, s az öt száz forintot interesre adta.

Hegyen, völgyön lakodalom volt a diák desentoroknak; a legelső korcsma már az övék volt; ittak mint az ökörordsoda; mikor fizetésre került a dolog, kiugrott belőle az utolsó tallér; mert a jó embernek csak annyi volt a lelke körül. Örültek a diákok, s folytatták a kegyes elmélkedést. – Ismét felmutatja a zsidó a leirott táblát, melyen alul egy ötös szám látszott. A diák megrázta a kalapot: de az nem fizetett többet. A zsidó ledolgoztatta a diákokkal az étel, ital árát, csak akkor eresztette utjokra őket.

Nagy haraggal siettek a diákok a faluba, hol a szegény emberrel találkoztak. A falu végén egy erdő volt, ott barkácsolt a gazda ember, tartván szemmel az urdolgásokat. A mint meglátja a három diákot, egyszerre fűrészt kapott elő, s félig beresztelt egy nagy fát, a mellé oda állott, s vállát erősen a fa alá feszíté. Mikor már egy kiáltásra voltak hozzá az utasok, erősen kiabált rájuk, hogy jónének segíteni, mert a fa rá akar dűlni; a fa alatt kincs van; hogy könnyebben hozzá lehessen jutni, vagy könnyebben ki lehessen ásni, ő megfűrészelte: de mélyebben ment már belé a fűrész, a mint akarta; ha eláll mellőle, ledül, összetörik, őt is oda öli; ha istent ismernek, jőjenek, vessék alá vállaikat, ő haza szalad kötélért, felszalad a fára, s többed magával eldönti a fát, arra nyugot felé, mert a kincs itt keleten fekszik, a hol ő áll.

A diákok nem ismerték meg a nagyon elpirosodott embert, mind hárman alá vetették vállaikat a fának, az ember pedig sietett haza, hogy többed magával visszajőjön.

De neki gonosz volt a zuzája! nem jött biz ő vissza sem délre, sem ozsonnára; csak hogy elmehetett, és elbujhatott! Jól el is buvott már, de felesége mindenütt meglelte; ugyanazért mindig más helyet keresett, mert ő tudta, hogy a diák okosabb az asszonynál, legalább az ő feleségénél. Utoljára addig bujkált emide, amoda, hogy a házban az asztalon találta magát.

Nem azt mondom én apjuk! szól a ház gazdasszonya, mint ha meghalt volna kend, teritsük ki kendet izibe; ha eljőnek is azok a garabonczások, csak nem bántják talán a holt embert.

Mondasz valamit, anyjok! ennél a tisztartó sem tudott volna okosabbat gondolni, monda örvendezve az ember, nem hiába akartam én már a te fejedet régen bezsindelyeztetni; a te eszed olyan éles, mint a borotva. Hirtelen terítő deszkákat hordtak be, s a jó ember felfeküdt rájuk, s onnan beszélgetett a feleségéhez.

A diákok kifáradtak a várakozásban, s egyenként csendesen ott hagyták a fát, mellynek kidülésétől félték, pedig azt tizen sem tudták volna kidönteni. Egyenesen a hamis ember házának tartottak. A mint a küszöbhez értek: látták, hogy egy asszony térdepelve a pitvarban sir.

Mi bajod jó asszony? kérdi a legokosabbnak látszó diák.

Isten nyugtassa meg! megholt az én uram! engem egyedül hagyott.

Sohse szánja kend, mert igen kutya ember volt! De ne menjen szárazon tőlem a más világra, szól egyik diák, megnyugtatom utoljára. - S felkapván a halott botját az ajtónyílásból, végig huzott a szegény ember köldökén.

A halott sem hagyott többet ütni hasára, leugrott a teritőről, s térdre esett a diákok előtt, s hálálkodva így szólott hozzájuk: oh hogy mind a három isten áldja meg kigyelmeteket, legátus uraimék, az a három isten, kit már én színről színre láttam! - Ezentúl leszek már én gazdag ember! soha se tudtam én, miért ugrott fel tegnap előtt a döglött kutya az árokból a kert alatt, hát biz a botom ért hozzá, mellyet a varju után hajítottam, melly annak fél szemét már kivájta; csudálom, hogy ugrott fel a garád alól a tekintetes ur paripája, melly ezelőtt három héttel döglött meg vértályogban, hát az én mágyikus botom ért hozzá, mikor róla a kutyákat kergettem, mellyel fél oldalát már takarosán felpanizálták. Oh édes istenem! az én botomnak feltámasztó ereje van! - Nem adnám én azt a világ minden kincseért! Add oda, feleség, minden kincsemet legatus uraméknak; nekem már nem kell semmi, van nekem mindenem. A tekintetes itt az udvarban most haldoklik, ha meghal, egyszeribe lesz ezer forintom, mert olcsóbbért csakugyan nem támasztom fel; ha meghal a király, megyek s lesz millió forintom! annyit adnak egy jó király feltámasztásaért.

Soha se okoskodjál jó ember! kiáltának egyszerre mind hárman a teritőről feltámasztott gazdára, tedd el pénzedet pokolba, botod kezünkben marad, ha megszakadsz sem adnók vissza; majd tudjuk mi, hol kell ezt használni. És a nélkül, hogy hallgatnának a még mindig erősebben kiabáló ember kérésére, a botot vállukra vették, s mentek vele kincseket keresni.

A csélcsap gazda örült, hogy illy okosságot találhatott, s hogy így ellenségeit nyakáról letudhatta.

A halottélesztő három gavar ment dalolva, füttyölve; egyszer a mint egy kis faluból kiérnek, meglátnak egy roppant várost, mellynek végén olyan nagy halotti kiséret jött ki, hogy hosza vége nem volt. Tót ágast állott az öröm a legátusokban, képzelve előre, milly csomó pénz üti most tenyeröket. A mint a kisérettel találkoznak, kiáltnak a halottvivőknek: hó megáljatok! ki ez a halott? mi rangu? mit adnak érte, ha feltámasztjuk?

Egy gyászos asszony, ki talpig bakacsinba volt öltözve, s egy derék ifju ur, egészen fekete ruhában, állott kisirt szemekkel a diákok elibe.

Ez a lány grófkisasszony, szólott a gyászos asszonyság, ennek az ifju herczegnek a mátkája; a mit kértek, annyit adunk, csak támaszszátok fel.

Az egyik diák egyszerre felrugta az aranyos koporsót, a másik csak úgy könnyedén nyakszirton legyinti a grófkisasszonyt, és a halott, torokfájásban halván meg, minthogy torka az ütésre kifakadt, fölkelt, föllállott örömére a grófnénak, s a derék herczegnek.

A gyászének vig nótává vált, a trombiták csakugyan recsegtették az ugrós nótákat, s a három diák legelül ugyancsak hegyezte. A diákokat grófilag megvendégelték, s harmad nap mulva annyi aranyat adtak nekik, a mennyit elbirtak. Egész világon hírok ment a támasztóknak; hívták őket minden felé, de míg pénzükből tartott, addig sehová sem mentek. A zsidónak megfizették az öt száz forintot interesével együtt, mit a rosز kalapért kellett fizetni a földesuraságnak; a botadó gazdát is ugyan csak megajándékozták, ki a dolgokat magában szivesen kaczagta.

Egyszer hire futamodott, hogy meghalt az ország királya, kiért a királygyermekék fél világot oda ígértek. A három jó madár kocsiba ül, s megy nagy kényesen az ország fővárosába. Már vinni akarták a király testét a kriptába, mikor a halottélesztők megérkeztek. Tüstént felrugta egyik a koporsót, másik gyengén kezdi legyezgetni a király holttestét; de az felkelni nem akart, erősebben kezdi rajta jártatni a botot; mikor egyik kifáradt a püfölésben, a másik kezdett a támasztáshoz; de a király csak halott maradt; már egészen széjjelverték a kegyetlenek az öreg király holt tetemeit, midőn a herczegek megharagudván a gonoszokra, azokat elfogatták, megkötöttették, s halálra ítélték.

Más nap előhozták a rabokat, hogy kivégezzék. Megkérdezték tőlök, ki hitette el velök azt, hogy azon botnak támasztó ereje van? s tettek-e már valahol vele csudát, hogy a király szent testéhez mertek vele közelíteni?

A megrémült foglyok elmondták a szegény ember, és a grófkisasszony történetét; megmondták azt is, hogy a grófkisasszonynak csak a nyakát kellett egy kissé megütni, s tüstént felült; s azt is megmondták, hogy egy botot vettek egy szegény embertől, ki már őket egy izben csuful megcsalta egy rosز kalappal.

A tapasztalatlan ifjaknak megkegyelmeztek a királyi herczegek, de olly feltétel alatt, ha a hamis parasztot kézre kerítik, s hozzájuk viszik, hogy megölethessék.

Tüstént elindultak a megcsalatott ifjak, s három hét alatt a gonosz gazdát a király palotájába vitték. Három óra alatt lefolyt az ember törvénye, s rá az határozatot, hogy zsákba kötve a vízbe lökjék, melly a város közepén foly el.

Bekötötték a szegény embert egy nagy zsákba, vitték a vízbe. Mikor egy templom előtt vitték, épen akkor a templomban reggeli misét tartottak; a zsákvivők lelőtték a rabot az utfélre a templom előtt, ők meg bementek az isten házába, hogy a bűnös lelkeért imádkozzanak.

Épen akkor hajtották az utcában a csordát, mikor a halálra sentenciázott rab ott feküdt a zsákba kötve. Elővette a zsákos gazda ismét hamis eszét, s erős hangon így kezdett kiabálni: azért sem leszek király a megholt király helyett; inkább kész vagyok meghalni; sem irni, sem

Mit beszélsz te ember? mond a csordás megállva a zsák felett; király nem akarsz lenni? – mert irni olvasni nem tudsz! Jer csak, hajtsd azt a csordát! majd leszek én király, tudok én irni, olvasni, mint az örökélet! – Ezzel kioldta a zsákot, a rabot belőle kieresztette, maga belé bujt; a gonosz csontu ember pedig elhajtotta a csordát.

A miséről a zsákvivők kijöttek, a zsákot saroglyára tették, s vitték a vízre. Hiába kiálta a szegény csordás, hogy ne vessék vízbe, lesz már ő király, – megtanul irni, s olvasni is; bevetették biz őtet a vízbe, hogy most is ott van, ha ki nem fogták valahol. – A gazda ember pedig hajtotta a csordát a város alatt, hogy annál szabadabban menjen velök hazájába.

A három diák kiszabadult, s megnyugodva siettek kirabolni a szegény ember házát, melyet ők annyira felgazdagítottak. De mint csodálkoztak, midőn éppen azon város alatt, hol ő a vízbe vetetett, találkoztak ugyancsak ő véle a sokszor vízre vitt diákok.

Isten áldja meg legatus uraimékat, hogy engem e városba hozattak s a vízbe vetettek; látják, mily gyönyörű csordát hajtottam ki a víz alól! – van még ott ezer csorda is ilyen, csak ember kell, a ki kihajtsa! egy ember egyszerre csak egy csordát hajthat ki; én mihelyt ez elfogy, másér megyek.

A diákok, kik látva látták, mikor ezt az embert a vízbe lökték, hitték a mit mondott, s kérték vezesse őket oda, honnan e csordát elhajtotta. Ő is kimutatta a víznek azon részit, mely legmélyebb volt. – A legerősebb diák legelőbb úgrott a vízbe, s figyelmeztette pajtásait, hogy ha ő int, menjenek utána. A mint haldoklott, a fél keze felvetődött, s rángatózása közben olyan mozdulatokat tett, mintha integetne; ezt a többiek meglátták, s rohantak utána a mélységbe, s néhány percz alatt mind hármok a víz alá merült, s a csordákkal együtt oda maradt.

A figlár ember pedig megszabadulván üldözőitől nyugodtan kísérte csordáját hazája felé; az útban többnyire minden marháját eladogatta, s jó pénzzel megrakodva ment feleségéhez, kivel most is él, ha meg nem holt.

11. A kívánságok.

Az országuton megy tiz ezer kocsi, minden kocsin tiz ezer hordó, minden hordóban tiz ezer zacskó, minden zacskóban tiz ezer mákszem, minden mákszemben tiz ezer mennykő. Mind e mennydörgős mennykő üssön belé abba, a ki az óperenciából hozott mesémre nem vigyáz!

Hol volt, hol nem volt, elég az, hogy volt egyszer egy szegény legény, a kinek egy fiatal csinos felesége volt. Mind a ketten szerették egymást, csak az volt a bajok, hogy szegények voltak; mert egyiknek sem volt semmie se. Illyenkor aztán történt, hogy néha egy kicsit öszvepöröltek, és szemére hányták egymásnak, hogy egyiknek sem volt semmie. De azért szerették egymást.

Egyszer estve az asszony előbb jött haza, mint férje, és a konyhában a padkán tüzet rakott, ámbár nem igen volt mit főzni. Legalább egy kis levest főzők uramnak; mire haza jön, elkészül, gondolta magában. De alig tette föl a bográcsot a tűzhöz, és a tüzre néhány hasáb fát, hogy a víz annál hamarább felforrjon, ura már haza jött, és ő is felesége mellé a padkára ült. Ott melegedtek a tüznél, mert már hideg ősz volt. A szomszéd faluban éppen az nap kezdték a szüretet.

Tudod-e mi ujság, feleségem? így kérdezte az asszonyt.

Nem tudom biz én, semmit se hallottam. Hát mondja meg, hogy mi?

Hát a mint jöttem most az uraság kukoricaföldéről, messziről a sötétben is észrevettem, hogy az úton valami fekete folt van. De nem tudtam kivenni, hogy micsoda. Közelebb jöttem, hát uram fia! mi volt? Egy szép aranyos kis kocsi, benne egy szép asszony ült, elül meg szép négy fekete kutya befogva.

Tréfál kend, szakasztá félbe az asszony.

Nem tréfálok biz én, valóságos igaz. Tudod, milyen sáros határunkban az út. Hát bizony a kutyák a kocsival megakadtak, sehogy se birtak tovább menni. Az asszony meg nem mert kiszállani a sárba, hogy aranyos ruháját be ne piszkítsa. Én a mint megláttam, el akartam szaladni, mert valami gonosz léleknek tartottam. De ő utánam kiáltott és kért, hogy segítsen ki a sárból, semmi bajom se lesz, meg is jutalmaz. Gondoltam magamban, hogy bizony jól esnék, ha segítene szegénységünkön, és segítségemmel a kutyák kihúzták a sárból. Ekkor az asszony kérdezte, hogy házas vagyok-e. Megmondtam neki. Hát gazdag vagy-e? kérdezte tovább. Dehogy vagyok! alig van két szegényebb ember falunkban. No tehát ezen segíthetünk. Feleségednek három kívánságát fogom teljesíteni. Ezzel elment, mintha csak sárkányok ragadták volna. Tündér volt.

Az ugyan rá szedte kendet!

Majd meglátjuk. Próbálj csak valamit kívánni, édes feleségem! Erre az asszony hamarjában kimondta: bár csak volna egy kolbászunk, ezen a szép parázon ugyan csak megsülne.

Alig mondta ki, már is leszállt a kéményből egy lábas, benne akkora kolbász, hogy akár kertet

lehetett volna keríteni vele.

Ez helyes, helyes! kiáltottak mind a ketten, a másik két kívánságot okosabban kell használnunk. Be jó dolgunk lesz akkor. Mindjárt veszek két tinót, meg két lovat, egy malaczt is veszünk; így beszélt a férfi. E közt levette kalapjáról pipáját, hátáról kihuzta a zacskót és megtömte. Most rá akart gyujtani, de olyan ügyetlenül vette az üszköt, hogy a lábast kolbászostul feldönté.

-288-

Az istenért, a kolbász! Ugyan mit csinál kend? Bár az orrára nőtt volna kendnek, így kiáltott a megijedt asszony, és a kolbászt ki akarta kapni a tűz közül. De az akkor már férje orrán lógott, le egészen lába ujjáig. – Uram teremtom! segíts, így kiáltott megint az asszony. – Lásd bolond, oda a második kívánság, mondá ura. – Hát ezzel mit csinálunk?

Leveszszük, mondá az asszony.

Le biz az ördögöt! hisz egészen ide nőtt az orromhoz, nem lehet ezt levenni.

Hát levágjuk, másképp nem segíthetünk.

Dehogy engedem, dehogy hagyom a testemet vágni a világ minden kincseért sem. De tudod-e mit feleségem? Még egy kívánságunk van hátra. Kivánd, hogy a kolbász visszamenjen a lábamba. Akkor megint jól lesz minden.

Az asszony meg így felelt: hát a tinó, meg a ló, meg a malacz akkor hol marad?

De hiszen ilyen bajszszal csak nem járhatok, te se csókolsz meg, ha kolbász lóg le az orromról.

Sokáig így pöröltek, utoljára csakugyan rábirta az asszonyt, hogy azt kívánja, hogy a kolbász visszamenjen a lábamba. – De ezzel oda volt a három kívánság, és ők most is olyan szegények, mint azelőtt. – Azonban a kolbászt jó izüen megették; de mivel most átlátták, hogy pörölésök volt az oka, hogy nem lett se tinójok, se lovok, se malaczuk, megegyeztek abban, hogy ezután jobb békeségben fognak élni. Nem is pöröltek azután soha. Jobban is ment dolguk, és idővel tinót is, lovat is, malaczt is szereztek, mert szorgalmatosak és takarékosak voltak.

-289-

12. A félelemkereső.

Hol volt, hol nem volt, az operenciás tengeren is tul volt egy bolhaugrással, egy veréblépéssel egy gazda ember, kinek felesége is volt; volt kettejüknek egy fiok; ők azt Pihárinak nevezték. Ez a Pihári makranczos egy fiu volt. Egyszer az apa, meg az asszony mezőre mentek dolgozni, a fiut otthon hagyták ház őrzeni, s megparancsolták neki, hogy délben, meg estve a disznónak meg a tyukoknak enni adjon; osztán mikor estére harangoznak, a tüzhöz vizet tegyen, a tüzhelyet meg a házat seperje meg, az ólat hányja ki. – A fiú arra csak annyit mondott, hogy „jól van, jól!” –

A szülék napestig dolgoznak, estve haza jönnek a dologból; a fiút nem kapják otthon; tűvé tesznek a faluban mindent, sehol sem lelik, utoljára megkapták a faluvégen, egy kis házban, hol ő az oda való lánynyal szerelmeskedett. Megharagudott az apja keservesen, a fiút haza kergette; otthon az ajtót egy szolgafával betámasztotta, a szíj ostort elővette, s megrakta amugy magyar miskásan, hogy szintúgy csürgött csattogott minden a házban. Mikor untig fáradtig jártatta háta pecsenyéjén a suhogó bátyját¹⁴), hogy a vér csak úgy csatornázott végig a lába szárán, megpihent az apa és többet nem ütött; hanem azt kérdé tőle: félsz-e már most tőlem? Teszed-e másszor, a mit ma tettél? Fogadod-e ezután az apád szavát? – A fiu nem sirt, hanem makranczosan azt duhogta: sem nem félek, sem nem fogadom meg, a mit kend parancsol; úgy, csak azért sem!

No fiam! mondá az apja, soha se kellesz nekem többé! Koránt se olyan fia voltam én szegény édes apám uramnak, az isten nyugtassa meg, ha a forgószélbe esik is a pora! mégis, a mit mondott, úgy néztem, úgy megfogadtam, mintha a tiszteletes mondta volna a katékrából! Eredj, fiam, eb a lelked! a merre szemeddel látsz, nekem többé nem kellesz se testemnek se lelkemnek; nesze itt egy butykos pálinka, meg egy kenyér, loholy a szél után, a merre a talu repül. Ha apádtól sem félsz, addig üldözzön az isten ostora, mig *félszet* nem kapsz. –

-290-

A fiu nagy dünnögve elballagott; nem is köszönt senkinek. A mint ment, mendegélt, talált egy korcsmát, abban háromszáz katonát... A mint a korcsmába hág, egyenesen az asztalfőnek tartott, s levágta magát az asztalra, hogy a pálinkás üveg mind egy szálíg tánczra kerekedett. A katonák csak egymásra néztek, s neki iszonykodtak, hogy kilökjék őt az ivó házból: akkor Pihári talpra ugrik, kalapját az asztal alá vágja, öklével megüti a gerendát, szintúgy omlott belőle a szúpor, s nagy hegyesen elkiáltja magát: ki a legény a korcsmában? kinek van kedve velem megbirkózni? jöjjön, ha a gyermekét akarja tartani!! Erősen verte jobb kezével a mellét, de a balban a pálinkás butykost tartotta, s abból a bámuló katonákat sortában megkinálta. – Jól meg húzták a butykost az oltott lábu katonák, s egymás után szép énekszóval mind egy szálíg szépen elaludtak.

Ekkor a korcsmároshoz fordult Pihári s kérdte őt: tudna-e valahol ezen a világon olyan helyet találni, hol ő félszet kaphatna? –

De tudnék ám! felelt a korcsmáros gyanakodó képpel; van itt hét mérföldnyire egy király, van annak egy elátkozott vára, mellyben éjjelenként hét esztendeig ördögök tanyáznak, ki oda nappal

megy, annak semmi baja, de éjtszaka az ördögök izre porra szaggatják. -

Pihári elindult a királyhoz, s két óra alatt ozsonnatájon várába érkezett. Mikor a királyhoz bement, se nem kopogtatott, se meg nem hajtotta magát, hogy czipellőt csókoljon, sem a kalapját nem billentette, csak bokáját ütötte össze, s így szólt: szerencsés jó napot kívánok az urnak! s az asztal mellé kényesen oda bigyesztette magát. -

A király elébb soha se tudta, miféle vakmerő emberrel van üggye, s nagyon megzavarodott; de utóbb neki bátorodva kérte tőle: ki vagy, mi vagy? ki hozott ide? mi járatban vagy?

Vagyok apámnak elkergetett fia; azt mondja a legény, az ördögök hoztak, s azokat akarom megverni, megszalajtani. -

Épen jó helyen jársz - szóla örömmel a király, - van nekem egy igen szép, de hét esztendőre elátkozott, váram, az ördögök birják; nappal ugyan ellakhatik benne az árva gyermek is, de éjtszaka? nincsen ember, a ki benne életben maradjon; mindent széjjeltépnek benne az ördögök. Már tiz ezer katonám elveszett benne; ha te három éjtszaka váramban meghálnál s benne élve maradnál és váramat megtisztítanád a gonosz lelkektől: akkor fiu, ember vagy a talpadon, jó csillag alatt születél, kérhetsz, a mit kívánsz; fele királyságom, a legszebbik lányom a tied lesz.

Pihári mindezekre csak kaczagott; csak illegette magát az aranyos széken. - „Sok kéne ahoz uram, monda későbbben a királynak, sok kéne még ahoz, hogy az ördögök a várból elinaljanak; kéne ahoz huszonhat szekér fa, huszonhat szekér kalács, huszonhat szekér gyertya, huszonhat hordó bor.“

A király mindent rendesen beszállított a várba, s estére Pihári számára abban a legszebb szobát kitakaríttatá.

Pihári csordahajtáskor bekovártélyozta magát a várba, a fát mind egy szálíg meggyújtotta, a gyertyákat is; a borokat szobájába hőmpölygette, a kalácsot mind felszeldelte. Maga legelébb is mindenképen jóllakott, azután egy hajtókában egy palacz bort megivott, ismét máshoz kezdett, s köszöngette magára így beszélvén: isten éltesen Pihári! itt légy ember, Pihári! itthon vagy te itt is, Pihári!

A mint az üveget a szájától harmadikszor elveszi, úgy berúgja háza ajtaját egy kis ördög, melly igen borzas volt, mellynek szakála három róf is lehetett, hogy az száz darabra is szakadozott, s mormogva így beszélt: hogy merészeltél ide jőni, hová csak az ördög jöhet szabadon, honnan csak ördög mehet ki elevenen; ha ezer lelked lesz is, meg kell halnod; nem félsz, hogy mindjárt összevisszatéplek?

Ide vele! szól Pihári kiürítve palaczkját, megválik, ki kettőnk közül a derekabb legény, gyere, ha még vissza akarsz pokolba menni, fogj meg. -

A kis ördög belé csimpalykodott Piháriba, s úgy oda vágta a fényes padláshoz, hogy szintúgy nyekkent. Pihári felugrik, összeüti bokáját, bevesz egy pár itczét a kegyelemből, megfogja az ördögöt, úgy vágja az ablak vas rácsához, hogy az agyvelő mind kilocscsant a fejéből. Még egy pár itczét megivott az ördögrontó legény, lefeküdt, s a selyem ágyban reggelig édesdeden aludt.

A király hallotta éjtszaka várában a nagy dörömbözést, hallotta az ördög bögését, mellyre a halálharang félre verődött. Még sötét reggel eljött a király szolgája megtudni: hányadán van Pihári? Pihárit a szolga még aludva találta, s látta hogy csüngeti véres kezét az ágyról.

Pihári akkor kelt fel, mikor már a nap a hasára sütött. Felkelvén megmosdott és imádkozott annak rendi szerint; akkor nap ki se ment a házból, hanem készült és készítettett mindent éjszakára. - Minden kész lett a legvastagabb tőkétől a legvékonyabb szálkáig. - Mikor már öreg éjszaka volt, leült asztalá mellé, s a mint szokása szerint köszöntgeti maga felé az itczéseket, egy vastag ördög nagy dörömbölés közt berugja háza ajtaját, hogy az ezer meg ezer darabra szakadt. Héjh csunya egy ördög volt az! - két szeme olyan nagy volt, mint egy egy taligakerék, s mindeniket mit egy tenyéryi vastagságon vér futotta körül; - a szája, - a szája mint egy repedt ég, mikor belőle tüzes isten nyila szalad ki; magassága olyan volt, hogy nyolcz réti görnyedve bujt be a házba; a fogai úgy állottak, mint egy kidült bedült házoldal, az oldalbordái úgy látszottak mint egy felfordult kaszás szekér, a képe olyan volt, mint egy hegy, mellyet a záporosó összevissza árkolt, völgyelt; az egyik lába mint az ököré, másik mint a strucz madaré: nagyot toppantott a réti csuda, s Pihárit, mikor épen iszik, így szólítja meg: hát te vagy az a hitvány kurafi, a ki a mult estve szép öcsémet megölted? azért egyszeriben keservesen kilakolsz. - Ekkor megfogja a bámuló Pihárit, s úgy oda teremti a pagyimentomra, hogy egy fél óraig lélek se jött belé; de fél óra mulva felugrik Pihári a deszkáról, karjára tekergeti az ördög szakállát, úgy vágja a vár oldalához a tiz öles ördögöt, hogy a fal egyszeriben kidült; a gonosz lélek ketté tört; azzal lefeküdt, de még elébb megivott három czilinder bort s édesdedben aludt, mint akárki.

A mint más nap fél délben fölkel, mosdott és imádkozott, a mint ő szokta. Alig nézett széjjel, már ott volt az estve; ismét mindent összehordatott, nagy teketóriával neki ült az enni és inni valónak; gondolta magában, vagy eszem iszom többet, vagy soha sem; azért hát csak hozzá látok. - A mint falatozás közben így elmélkedik és szép csendesken iszkorál, egyszer hallja, hogy jó a legöregebb ördög, melly olly nagyokat dübbengetett, hogy lépései alatt csak úgy porlott a márványkő a tornácban; megrugja az ajtót, mellyen Pihárhoz lehetett bemenni, úgy hogy az milliom darabra pozdorjázott. - A mint belépett, már a szarva, melly a homlokából állott ki, a ház átellenben levő oldalát szórta ki felé, savó szeme a jobb válla hegyén ragyogott, két füle olyan volt, mint egy három hónapos csökös tinó lehúzott bőre, ujjain araszos köröm volt, egyebe nem

fért be a várszobába. Haragosan kiáltott Pihárirra, hogy menjen vele s birkozzanak meg a vár kapujában, de csak úgy menjen, ha bizik az inában, mert kutyakinnal fogja megölni; miért vesztette el két gyermekét, kikkel ő az egész világot akarta meggyőzni.

Pihári nem késett. Felölelt egy átalagot, melyben igen jó beczkói bor volt, mellytől az ördög is megfutamodik, egy zsák kalácsot vállára vetett, szemközt állott az ördöggel a várkapuban. A mint terhét lerakta, feltekintett az ördög fejéhez, melly olyan volt, mint egy görög láda, - s mégis csak olyannak látszott, mint egy kenyérkovász, mert igen magasan beért az ájerbe. Leguggolt a hosszú ördög, mikor Pihárit megfogta, s mikor az őt felemelte, ő a falu tornyát is talpa alatt látta, a magasságból úgy csapta le Pihárit az ördög, hogy térdig haladt be a földbe. - Pihári elájult, s félig meddig meghalt; mikor látta hogy most mindjárt egészen meghal, egyet rúgott, s a földből magasan felszökött, összeütötte mezít lábát, - mert csizmája a földben maradt, - felhajtja hirtelen az átalag bort, bekap sebesen harmadfél kalácsot, a borból egy pofával az ördög szeme közé köp, az szeme világát azonnal elvesztette. Ő is derekon kapja a hoszu Luczifert, de karjával körül nem érhetne,... kapja magát, kihúz kalapja mellől egy anglus tút, túlteszi azt az ördög derekán, megfogja a tű két végét, megszorítja az ördögöt amugy istenesen, s úgy nyomja a földbe, hogy csak a két keze, meg a nyaka látszott ki a kövek közül. Ekkor kap az oldalához, hogy kardját kirántsa, de minthogy ott soha kard nem volt, futott a várba a fegyveres kamarába; onnét kihozott egy mézsáros bárdot, s azzal az ördög nyakába belé vágott. Mikor már az ördög feje le akart esni nyakáról, így szólította meg Pihárit: még ilyen derék fiút mint te, soha nem láttam; megérdemled, hogy neked tanácsot adjak. No hát ide hallgass. A mint bemegy lakó házadba a várban, ott bal oldalon van egy fekete ajtó, azon nyiss be, ott van a király kassája, azt örzöttük mi! a mint oda belépsz, hunyd be szemedet, markolj a kincsbe kilenczszer, rakd zsebeidbe; mikor kijősz, az ajtónyíláson látsz egy kis csuprot, abból mosdjál meg, akkor amit akarsz mindent megcsinálhatsz, mivé akarsz, azzá változhatol. Ezeket mondván, szemét száját megtörölte, s meghalt. -

De Pihárinak volt esze, hogy nem ment a szobába, mellybe az ördög küldte; tudta ő, mi van a vas kádban; abban parázs tűz volt, mellytől a mi meggyult, azt eloltani nem lehetett, nem volt ő bolond magát megégetni! a csuporba meg választó víz volt; nem volt ő bolond, hogy azzal megmosdjék, hogy szemét elveszítse! -

Mikor a sárkányfejű ördögök fogait a király udvarán rakásra hordta, a királyhoz bement, s azt mondta: uram király! mindent elvégeztem.

Hát mit kérsz tőlem? - mondá a király.

Semmit uram, csak egy arany tüzűt, felelte Pihári. -

A király egy arannyal megpakolt tüzűt kötött a Pihári derekára. - Pihári egyszerre oda hagyta a királyt városostul együtt, s ment utazni egyes egyedül. A mint megyen mendegél, eleibe akad egy koldus, s neki ezt mondja: hová sietsz olyan nagyon, arany tüzűs legény?

Biz én magam sem tudom, - válaszolt Pihári, szeretnék valahol olyan helyet találni, hol én félszet kaphatnék; mert én csak azután lehetek boldog, addig nem. -

Hát, ha csak az a bajod, mond a koldus, látod hogy fénylik amott egy vár, annak van egy szomorú királya;... csak oda menj, megmondja ő a többit... Nem akarlak előre elijeszteni. -

Pihári megköszönte a koldus szívességét, s vetett neki harmincz aranyat, indult a vár felé, s a királyhoz érkezvén, megmondá, mi járatban van.

A király előbb Pihárit nagyon bolond embernek gondolta, hogy ő a veszedelmet keresi; de mikor látta, hogy kérése és ígérete mellett ugyancsak megáll, megölelte őt, s mindent ígért neki, csak kedves várát szabadítsa ki a tündér kisaszszonyok kezéből. -

Még ezelőtt százhetven esztendővel adta a nagyatyám zálogba ezt a gyönyörű várat a tündér lányoknak három száz esztendőre, még száz harmincz esztendő van hátra; akkor telik ki a zálog ideje, igen szeretném, ha még életemben kidisputálhatnám belőle a tündéreket.

Ha életembe kerül is, király uram! mondá Pihári, - mégis visszaveszem kezeikből váradat. Tizenhat szekér fát, hordó bort, gyertyát és kalácsot hordatott össze a várban, estve a számára kispert szobába beült, a fát, gyertyát meggyújtotta, s kezdé magát szokása szerint vendégelni. Éjfél tájban a kő padláson keresztül egy szőrös kéz nyújtózott alá, s már szinte fejét markolta meg Pihárinak; de Pihári nem szokott megijedni a maga árnyékától, s amúgy szegény emberesen úgy megszorította a kisértet szőrös kezét, hogy a bőre a kezében maradt, s így kiáltott rá haragosan: ne csak a kezedet, hanem magadat is mutasd, ha legény vagy! -

Legény nem vagyok - szóla egy gyönyörű hangu rózsaszáj, - melyet Pihári a kő padláson keresztül látott mosolyogni, melyet mikor meglátott, egyszeribe kilelte a szerelemhideg, erősebb vagyok én minden legényeknél, bár te náladnál ne lehetnék erősebb. - Ekkor egy pillanat alatt minden gyertya és fa kialudt, a kalácsok hulladoztak az asztról, a boros üvegek töredezték, s igen nagy lett a sötétség. Hát egyszer csak világosodik a szoba, mintha a hajnal jött volna belé hálni éjszakára; soha se tudta Pihári, mitől ilyen fényes az ő sötét háza, mellyben ezelőtt a sötétet harapni lehetett volna, hát négy tündér lány áll a szoba négy szögletében! azoknak szemeik ragyogtak, attól volt a ház olyan világos, az ötödik lány, a legkisebbik, a legszebbik a ház közepére állott, Pihárit derekon ölelte; mint a villámlás úgy szaladt Pihárral a szögletben álló tündérhez, az lökte őt a másodikhoz, az a harmadikhoz, az a negyedikhez olyan sebesen, hogy a házban forgószél kerekedett. Midőn szegény Pihárral már szinte egy óráig így lapdázta, ő se

vette tréfára a dolgot, középre ugrott a napnyugoti szegeletből, megragadta a legkisebbik tündért, azt az ágyba vágta, s mellé simult nagy jámboran. A házban tüstént sötét lett, mert a négy tündér eltűnt a vári szobából.

A fiatal tündér lány igen megszerette Pihárit, mert Pihári szép legény is volt. Nagyon reszketett a tündér menyasszony, mert félt, hogy kedvese megtalál halni a sok szenvedés miatt, mellyel testvérei megkínózták: ugyanazért minden lehelletére és mozdulására figyelmeztet, csókjaival erősítette a lankadó legényt, s arany hajával talpát is betakarta, hogy a tündér erő által új erőt nyerjen.

Mikor a szépséges tündér lány észrevette, hogy Pihári már megél, így szólította meg őt: csudálkozom szivem, szép szerelmem, hogy meg nem haltál, mikor már itt száz meg száz emberből kihajtottuk a lelket; kérlek, ha neked tetszem, végy el engem magadnak feleségként; birjuk ketten ezt a várat. - Nem ezt fogadtam én a királynak, szép galambom, - mond Pihári, - el kell innen távoznod még ma, nem holnap, én addig boldog nem lehetek senkivel, veled se, míg valaki ugyancsak meg nem tanít arra, mi a *félsz*, nekem addig mindig mennem kell, ezzel apám átkozott meg engem. -

Elvehetnél pedig engem, szóla üveghangon a tündér lány, én tiszta lélek vagyok, én hiven tudok szeretni. Nézd csak, milly szépen hajnallik, mint az örökélet, nekem nappal föld felett járnok s feküdnöm nem szabad, mégis elfeküdném ártatlan oldalad mellett estig is, ha tudnám, hogy meg kell is érted halnom! kérlek, óh ne menj el, esküdjünk meg reggel, mikor a nap felkel.

Pihárinak az Alkorán se beszélhetett volna eleget, ő mindenre csak a vállát rázta, s a fejét lógatta. - Hiába! a kit az isten megver, nincsen annak addig tepedelme, míg az isten ostorának csapója a bűnös ember hátán el nem kopik! -

-298-

Sirva adott Pihárinak egy pikszist a tündér kisasszony, s őt keservesen megsiratván, s kedve szerint száz meg százszor megcsókolgatván, elhagyta. - Pihári sem állhatta ki a dicsőséget, sirt, mikor a várat elhagyta, mint a záporosó. A királyhoz el se ment, hogy annak győzedelmét hirül adja, hanem ment ország világ sirdogálva bujdosolni. - Fél napig nagyon sebesen gyalogolt, s igen megfáradott; egy kis dombon leheveredett. Gondolkozott a szép tündérről, melly egészen a szívéig ette be magát; észébe jutott az arany katulya, s azt tüszűje mellől kivette... Sokáig nyitogatta a kis fényes eszközt, de nyitjára sehogy se tudott találni: ekkor meg nyom rajta egy kis arany soródot, egyszerre felpattan a pikszis fedele, s belőle egy kis tűzkigyó a Pihári orcájára ugrik, s ott széjelpattan; ettől Pihári úgy megijedt, hogy a rossz mindjárt kitörte! - Miután feljőzanodott, így beszélgetett Pihári magában: no jó Pihári, nem érsz már egy jó pipadohányt se; mennyi sokon keresztülmentél már, és meg nem tudtál ijedni, e haszontalanságtól mennyire meg tudtál rémülni! -

Ezzel félbeszakasztotta bolyongását, visszament a királyhoz, megmondta neki, hogy várát megváltotta a tündérektől; azokat meggyőzte, s a várból egyen kívül kipusztította.

Királyságom felét ígértem annak, és egyetlen szép leányomat, mondá az örvendező király; ha ezek neked tetszenek, derék ifjú! egyszerre átveheted!

Nekem, uram király! nem kell se fele királyságod, se szép lányod; én váraddal együtt azt a tündért választottam magamnak, a mellyiket az őt közül élve hagytam. -

Jól van, derék ifjú! mondá a király, ha azzal lehetsz boldog, azt sem ellenzem; de nekem megengedsz annyit, hogy holnap, hajnal előtt meglátogassalak, hogy megtudhassam, kit tettem boldoggá általad, és ki tehetett tégedet boldoggá.

-299-

Örömet, uram király! - mondá Pihári, - téged kérlek fel örömatyának, ha holnap esküvőmet tartom.

A király más nap hajnalban elment meglátogatni vára birtokosát s annak tündér ifju asszonyát. - Kit talált ott? Egyetlen leányát! ki a tündér lányokkal azért állott czimborába, hogy azokat megölethesse, s apja várát magának megnyerhesse.

Nem lehet kimondani a király örömét, midőn lányát látta tulajdon várában! Összeszólított papot, hóhért, vaskalapot; ettek, ittak, mulatoztak; estve lefeküdtek, hogy azóta mit mivelnek, nem tudom, mert onnan mindent kizártak, a többek közt engem is; mert ha ki nem zártak volna, most is ott ugrálnék örömben!

13. A szegény ember és a király.

A tengereken túl volt egy igen szegény ember, annak volt tizenöt apró lány gyermeke, ki őszi, ki tavaszi, egyik kisebb a másiknál, egyik rongyosabb a másiknál; igen szegényül éledgéltek. - A szegény apa tizenhét magával csak tizenhét tő kolompérből élt esztendő által. - Egyszer már annyira kifogytak eleségből, hogy testig lelkig semmit nem találtak a ház körül; már kicsibe mult, hogy rakásra nem haltak. - A szegény ember mit nem gondol? Egyszer csak azt látják a gyermekek, meg az anyjok, hogy az apjuk néhány sült kolompért a tarisznyába rak, azt egy boton a hátára akasztja. Nem szól egy szót is, csak elballagat magának. - Régen feltette magában, hogy el fog menni panaszra az istenhez. Most hát egyenesen oda indult. A mint ment, mendegélt nagy sohajtozva, utjába esik egy korcsma, betér a csaplároshoz, s köszön: jó napot adjon isten,

-300-

csapláros ur! Adjon isten neked is, szegény ember, mondta a csapláros, – mi járatban vagy?

Én bizony, mondá a szegény ember, megyek heted hét ország ellen az istenhez panaszra, mert én igen szegény vagyok.

A korcsmáros igen nagy szívvvel fogadta a szegényt, enni, inni adott neki mindent, a mi csak kellett. A mint jóllakott a szegény ember, tovább bötyörékel. Hát a mint töprenkedve ment, mert szegény cselédeit szánta, azon veszi magát észre, hogy egy nagy rengeteg erdőnek áll a közepén. – Meghökken, a mint széjjelnéz, és fánál egyebet nem lát. Hát egyszer eleibe áll egy tisztességes öreg ősz ember, s azt kérdi tőle: hol jársz itt te szegény ember, a hol a madárnak is csak a vadja jár?

Állj félre előlem, jó barátom, mondja a fáradt szegény, veled semmi közöm; én megyek heted hét ország ellen egyenesen az istenhez, bepanaszlom neki sorsomat; csak két kezem van, azzal reggeltől estig untalan dolgoztam, tizenöt gyermeknek nem győztem eleget keresni. A ki az ég madarát táplálja, s a mező liliomait öltözteti, gyermekeimet sem engedi meztelenül halni el éhen!

Igen jó helyen beszélsz, – felel az ősz öreg, – az én kamarámból él a koldus, az én erszényemből költenek a királyok, én teszem koldusokká a gazdagokat, én ültetem hintóba az igazán élő szegények és koldusok fiait és unokáit, ihol van egy kis asztal, ezt ha akarod, a tarisznyádban is elhordhatod.

Hát mit csináljak én e bakatella jószággal, – vág közbe a szegény, – megenném én, megenné az én cselédem a földről is, csak volna mit?

Várd végére az okos szót, ha ketté vágod, magadnak csinálsz bajt – dorgálta őt az ősz öreg; akármit adnak a szegénynek, köszönje meg; kinek kevés nem kell, annak sokat adnak; ha kevés becsü dolgot jól használunk, sokszor többet ér az a drágánál! Ennek a kis asztalnak olyan ereje van, hogy ha azt mondod neki: terülj, édes kis asztalom! mindjárt tele lesz étellel és itallal, millyen szemednek szádnak tetszik, ha nem hiszed, próbáld meg. – Megpróbálja a szegény ember. – Hát nagy öröme minden étel olyan termett a kis asztalon, millyet ő legjobban szeretett. Jól is lakott róla első intrátában úgy, hogy még életében úgy jól nem lakott. Megköszönte az öregnek a szivességet.

Az öreg ember, a mint az erdőbe távozott, azt mondta a szegénynek: mindent megad a jó isten azoknak, a kik őtet és egymást szeretik, még pedig akkor, mikor legjobban rászorúlnak.

A szegény ember egy tapodtat se ment, sietett haza éhes felesége és gyermekeihez. – A korcsmánál elsötétedett és szállást kért. – A korcsmáros kérdezte tőle: nem ehetnék vagy ihatnék-e?

Nem biz én, felelt a szegény ember, csak egy kis pihenésre van szükségem, idős ember vagyok; így gyalog szerben nagyon elfáradtam.

A hamis lelkü korcsmáros egyszeribe gyanakodni kezdett, hogy lehet az, gondolta magában, hogy ez az ember nem ehetnék? már azóta bizony, mióta innen elment, megéhezhetett; meglessem, alig ha valamihez nem jutok általa, s olyan szobát nyitott ki neki, mellyen a tolvajlyuk volt. –

A szegény ember alig várta, hogy beléphessen, mindjárt elővette a kis asztalt, terülj édes kis asztalom! ezt mondá neki, és a kis asztalon kenyér, bor, étel annyi lett, mint az itélet. Ő evett, a mennyi bele fért; mikor már egészen jóllakott, ezt mondta: borulj édes asztalkám, – erre is az ősz ember tanította, s az étel, ital eltűnt az asztalról.

Ezt a korcsmáros a tolvajlyukon mind kihallgatta és kinézte. Mikor a szegény ember elaludt, kilopta az asztalkát, s azon éjjel az asztalossal más épen olyan kis asztalt csináltatott, s oda tette azt a szegény ember mellé. Reggel jól volt még lakva a szegény ember, rá se nézett az asztalkára, csak felkapta, s a korcsmáros szivességét megköszönve, annak minden jót kívánt, sietett háza népe közé. Még messziről meghallotta, mint sirnak éhes gyermekei, még messziről kiabált hozzájuk: ne sirjatok, királykisasszonyok lesztok, én meg apátok, király.

A gyermekek elbámultak; felesége nyakát ölelte által.

A mint a házba bement a szegény ember, az asztalkát a ház közepén megállította, s mosolyogva így szólt: terülj édes kis asztalom. De az asztal üresen maradt. – Megint kérte asztalát, megint semmi sem lett rajta; harmadszor mérgesen parancsolt rá, harmadszor is csak üres maradt. Akkor megharagudott az ember, összetörte az asztalt, s tűzre vetette. Gyermekei sirtak. Ő ki nem állhatta az éhesek sirását, ismét utnak indult – panaszra az istenhez.

A korcsmároshoz öreg estve érkezett; az őt untig étette és itatta. Hajnalban már oda hagyta a szegény a szállást. – A rengeteg közepén ismét a tisztos öreggel találkozott, ki őt utjában megállította.

Legázollak! már neked nem hiszek! ajándékokat csak egyszer kétszer lehet használni. Megyek az istenhez, annak áldása soha el nem apad előlünk, mihelyt arra magunkat érdemesekké teszszük. – Nézz csak ide! – mondá a tisztos öreg, ki kezében egy fehér kecskét tartott, mellynek farkát megcsavarta. – Hát szeme szája eláll a szegény embernek, midőn a gyepen temérdek aranyat lát előmölve, de még jobban elcsudálkozott akkor, mikor az ősz öreg a kecske farkát csavarította, s az arany ott a hol kiömlött, a kecskébe visszament. Ha istenhez igaz maradsz, neked adom e kecskét, sokszor ezt ne sanyargasd, csak annyit végy ki belőle, mennyi egy napra

elég, mi egy nap el nem kél, el ne vesztegesd, bocsásd ismét oda, honnan vetted, ott más nap csak ugyan megtalálod. Ezzel átadta a kecskét a szegény embernek, s annak jó utat kívánva eltűnt az erdőben.

A szegény ember későn érkezett a korcsmába, s bement épen azon szobába, hol már tudtán kívül kárt vallott. Az ajtót gondosan bereteszelte, s kecskéjével próbát tett éjfélben. – A mint farkát jobb oldalra csavarítja, úgy ömlik ki belőle a gyönyörű drága arany, hogy még az asztalról is folyt le felé. – De az ördög soha sem alszik. – A korcsmáros leskelődött, mindent látott. Kiment a kecskenyájba, abból egyet épen olyant választott, mint a szegény ember kecskéje. Mikor a korcsmáros a kecskével haza került, akkor már a szálló visszaszívatta kecskéjével az aranyat, s jóllakván örömmel és vadcseresznyével, mit a zöld erdőben szedegetett, nagyon elaludt. A korcsmáros tudta az ajtónyílást, lábujhegyen besullogott az alvó emberhez, annak kecskéjét elvette, s helyette a magáét tette.

Reggel, uram, még viradta előtt, fölkel a szegény ember, vitte kecskéjét haza felé. – Haza ért. – Alig várta, hogy megcsavarhassa állatjának farkát, s az aranyokon kenyeret vehessen. Kitétte kecskéjét a dunna tetejére; de az sem jobbra, sem balra csavartatva, nem eresztett aranyat. A szegény ember átkozódott, békételenkedett, fenyegetődzött, s felfogadta, hogy ezentúl csak magának az istennek hiszen, másnak senkinek sem. – Kirántotta kecskéje farkát, azt megölte, megfőzette, gyermekeivel megétette, magának egy czimert tett külön belőle, hogy legyen mivel utazni szegény fejének.

Ismét utra kelt, a korcsmába nem tért be, kalapját levette, ment mendegélt énekelve, mint egy prosonciós (processió). Az erdő innenső szélén ismét maga előtt látta a tisztas öreg ősz; de azt haragosan félre taszította utjából, s csak egy kicsinybe mult, hogy meg nem kanyogatta. Az ősz öreg öklömnyi dobot vett elő, s arra vagy kétszer rá ütött, hát a a két ütésre két száz katona ugrott ki a dobból. – A szegény ember az erős izmos katonáktól úgy megijedt, hogy azt se tudta hirtelen, mit csináljon? – Az ősz ember figyelmeztette őt, hogy minden ember iránt kötelességgel viseltessék, kivált pedig az ősz emberek iránt, s a dobot neki ajándékozta. – A dobnak volt egy kis verője, mellynek egyik vége fehér, másik veres volt; ha a veres végével ütött a kis dobra, akkor minden ütésre száz katona ugrott ki abból; ha a fehér végével ütötte, ugyanannyi ment vissza abba. A dob használására jól betanította az öreg a szegényt, s biztatta, hogy ez a kis jószág elvesztett asztalát és kecskéjét is visszakeríti. Utóljára megáldotta az öreg a szegényt, s egyik az égbe, – mert az öreg az isten maga volt, – másik éhes gyermekeihez sietett.

-304-

Haza mentében betért a szegény ember a korcsmároshoz, ki őt igen szivesen látta, leskelődött estenden utána, nincsen-e most valami ispiritusféle a szegénynél; de annak is volt esze, hogy nem fitogtatta többé az isten ajándékát minden gonosz előtt, hanem kebelében tartogatta. – Vacsora után rá perdített a dobra, azonnal kipattant belőle száz erős vitéz; ezek közül kettőt ajtajára állított.

A korcsmárost nem fogta az álom, lábujhegyen besomótozott a házba; de majd a rosztörte ki, mikor észrevette, hogy két erős katona fogdossa amugy mostohásan a nyaka csigáját.

Add vissza gazdánk asztalát és kecskéjét, – mondá a két vitéz, különben, ha ezer lelked lesz is, halál az életeden.

A korcsmáros mindent visszahozott, ha még annyi lett volna is, csak hogy elbocsátották.

A szegény ember elbucsuzván a korcsmárostól, annak ezeket mondta: te gonosz pára, add istennek már a lelket, ne gonoszkodjál többé; mert az öreg tisztas ősz, ki nekem a kecskét és az asztalt adta, azt mondta nekem: a mit az isten ad jó kedvében, nem veheti azt el az ördög, vagy ha el veszi is, kinok között adja vissza. Ezzel örökösen oda hagyta a korcsmárost. –

-305-

Már csaknem elfeketültek a szegény ember gyermekei a nagy éhségnek miatta, mikorra apjuk haza érkezett; de akkor ám megvirradt szegényeknek; mert az asztal terült, a kecske ontotta az aranyat, a mennyi kellett.

A felgazdagodott szegény ember, hogy mások is lássák ő rajta az isten áldását, elküldte feleségét az ország királyához, ki még hét nagy országnak parancsolt azon kívül, mellyben a szegény ember lakott; azért küldte pedig a királyhoz feleségét, hogy hívja el azt ő hozzá ebédre. –

A király, kutyáit uszította a szegény aszszonyra, s hajdúival rugdostatta le palotájából, de tőle se hogy se tudván megszabadulni, utóljára megigérte, hogy ha neki olyan eledelt nem ad, millyennel otthon él, gyermekestül felaggatja őket. –

Mikor a király megérkezett, már akkor az asztal körül volt rakva tiszta arannyal, az asztalon szintúgy kaczagott a sok drága étel a király szemébe. Úgy jóllakott a király a sok jó ételből, majd kiszakadt mind a két oldala, a kecskét, meg az asztalt ajándékban kérte, hogy a szegény embert ismét pankróttá tehesse. – A dobot nem mutatta a szegény ember senkinek. Alig ment a király a kecskével, meg az asztallal egy cigány mérföldet, már attól valami idegen katonák megfosztották. Visszament a király a szegény emberhez; hát látja, hogy az arany kecske a tornácban megeg. –

A király keservesen megharagudott, s fenyegette a szegény embert, hogy hadat viszen házára, s mindenét felprédálja. A szegény ember nem félt semmit, csak annyit mondott a királynak, hogy a mit isten adott, nem veheti azt el az ördög.

Két hét alatt terítve volt a mező katonasággal. A szegény ember is elkezdte verni a kis dobot a pálcza veres végével: annyi katona táborozott ki a dobból, hogy azokkal erdő, mező, hegy, völgy,

-306-

még a vizek partja is tele lett. A király katonái mind egy lábíg elvesztek, a szegény ember katonáinak egy hía se lett. A királyt arany lánczon vitték a szegény emberhez, ki azt csizmatisztítónak tette. – A királyi palotát elfoglalta a szegény ember, s király lett. Becsületesen országolt. Országában még az árva gyermek kezében is hús volt. Most is él, ha meg nem holt.

14. Mátyás király arany gyapjas báránya.

Egyszer egy időben volt Mátyás királynak egy juhásza, a ki nékie még soha nem hazudott. Az burkusországi király ebéden vala Mátyás királynál, a hol az ebéd felett ezen juhászról gyakran folyt a beszéd, a többi között előhozá Mátyás király, hogy az ő juhászát lehetetlen volna reá venni az hazudásra. Felele a burkus király: fogadást teszek akármibe, a te juhászod kevés idő mulatja után meg fog tégedet hazudtolni. – Mondá Mátyás király: hogyha az én juhászom hazudni fog, fele királyságomat néked adom, ha pedig nem hazudik, te tartozol fele királyságodat nékem általadni. A fogadás megesett, más állapotokról kezdettek az ebéd felett tovább beszélni, és az ebéd után kvártélyára menvén elválása után, fogadását el nem felejtette, éjjel nappal azon volt, hogy nyerhesse meg a tett fogadást, mivel tudta a burkus király, hogy ezen juhász őrizete alatt legel Mátyás király arany szőrű báránya, abban a gondolatban táplálta magát, hogy pénzzel majd megvesztegeti a juhászt, és hazugságra fogja tanítani, gondolván, hogy a szegény juhász a sok pénzért meg fogja cselekedni. Kiméne tehát a legelőre a király, elérkezett a juhászhoz, beköszönt nála mint ösméretlen vidéki ember: jó napot adjon isten te juhász!

-307-

J. Isten hozta felségedet! (a juhász megösmérte termetén, hogy ezen vidéki embernek királynak kell lenni, ő tehát illendő tisztelettel állott előtte.)

B. K. Hallod-e te juhász, én te hozzád jöttem, hallottam, hogy itten nálad egy arany szőrű bárány vagyon; én azon bárányt tőled meg akarnám venni, adok érte annyi pénzt, aranyat, ezüstöt, a mennyit csak kívánhatsz magadnak.

J. Eladni legkönnyebb volna azt, sok pénzre nincs szükségem, hanem hogy hazudhatok én királyomnak, a kinek én még soha meg nem hazudtam, hogy hová lett a bárány?

B. K. Az legkönnyebb lészen; megmondhatod, hogy a farkasok elvitték.

J. De mondhat felséged a mit akar, tanácsát én nem fogadhatom, királyomnak hűséges akarok maradni, és neki hazudni nem fogok.

B. K. Tehát semmiféle mód alatt sem egyezhetek meg veled?

J. Kérem felségedet, kiméljen meg kényszerítésével, ha a bárányt meg akarja venni, vegye meg királyomtól, az övé, nékem csak az őrizete vagyon általadva.

Ezek után elméne a burkus király lakásába megszomorodva, már előre látta, hogy ha csak valami jobb tanács elő nem adja magát, fogadását elvesztheti. Gondolkozásba eredett. Megállj! monda magában, az én leányom szépsége, mellynek nap, hold, csillag megállott csudájára, valóban erőt fog venni a juhászon. Azon nyomban hivatja a leányát; a ki belépvén: atyám mit parancsolsz véghez vinni, mit tészel kötelességemmé?

B. K. Nagy dolgot, melly mind engem mind téged a nagy szégyentől szabaditson meg. Vagyon itt Mátyás királynak egy juhásza, a ki az arany szőrű bárányt őrizi, még soha királyának nem hazudott, fogadást tettem fele királyságommal, hogy őtet hazugságra fogom hozni, mellyet semmi módon véghez nem vihetek, ezen dolgot néked kell elvégezni, elmégy a juhászhoz, próbálj szerencsét pénz által megnyerni az arany szőrű bárányt, ha pénznek nem hajol, szépséged által próbálj, és hogy ha testedből kíván, még azt is engeddd oda, csak hogy én nékem holnap reggelig az arany szőrű bárány lábam mellett feküdjön.

-308-

A királykisasszony tudta atyja kegyetlenségét, nagy szomoruan kiméne az atyjától, felraká az atyjától kapott sok váltó pénzt, és elindula a juhász felé, és estve felé oda ére, s beköszöne a juhászhoz:

L. Jó estvét, te juhász!

J. Isten hozta felségedet ilyen későn, – mi dologban jár itt nálam ilyen későn?

L. Hallod-e te juhász, az atyám Mátyás királynál vagyon, hozzá sietnék, de az estve miatt elkéstem, és itt hállok meg nálad, ha megengeded.

J. Nagy szerencsémnek fogom tartani felséges kisasszonyt ezen kvártélyomban, mellynek teteje az eget éri, és a jó isten minden nap a szélel kisépreti, felfogadni; de nem az arany szőrű bárány-e az az állapot, melly felségedet ezen különös meglátogatásomra ide vezérlette?

L. Bizony hallod-e megvallom néked, az az oka itt való létemnek, az atyámnak nem akartad adni, de nékem talán csak ide fogod engedni ezen láda pénzért, nézd meg csak jól, melly sok fénylik benne.

J. Sem pénzért, sem szép szóért, s az egész világért sem adhatom, mivel királyomnak nem hazudhatok. – Több beszédek között a királykisasszony előveszi a jó borokat, és itatja a juhászt, midőn látta, hogy jó kedve vagyon a juhásznak, ujontan kéri, és erőlteti, a bárányt adja el néki, de

-309-

a juhász nem hajol kérésére. Minekutána a juhász már a bortól jó kedvbe került, körülnéz a leányt, és nagyon megszeretné, a leány észre vette a juhászon a változást, és újra kéri a bárányt és felelvén a juhász néki: pénzért, szép szóért, egész világért sem adhatom, de hogyha felségeddel ezen éjtszaka meghálhatnék, talán csak nagy nehezen reá adnám magamat.

A leány, mivel látta, hogy a juhász egyéb módot nem talál, és bárány nélkül haza menni nékie nem lehet, mivel félt atyja kegyetlenségétől, reá állott a juhász kivánságára. A juhász, mivel a bor erejétől meg volt verve, nem gondolta dolgának következtetését, kiméne és behozá az arany szőrű bárányt a leánynak, a melly véle még mulatozott, és sajnálásai után parancsolá a juhásznak megölni és megnyuzni, a husát megfőzni és az arany szőrű bőrért néki általadni, melly gondatlan eset hamarjában megtörtént, és a húsa az arany szőrű báránynak a bojtárok eledele lett; a leány a juhászszal nyugodalomra adták magokat egész reggelig.

Felébredvén a kisasszony jókor reggel, a juhász mellől eltevé az arany szőrű bőrt, indula atyja felé nagy sebesen kocsival, a juhászt még aludva hagyá, beméne az atyja szobájába, ki már nem is alhatott nyughatatlansága miatt, felugorván az ágyból hogy látta az arany szőrű bőrt, megköszöné leányának végbenvitelét ezen dolognak, mellynek ugyan nem tetszett az atyja öröme, mivel néki magának okozott szomorúságot. Az atyja a burkus király mindjárt parancsolá a kocsiba fogni, és igyekezett, hogy mentől hamarabb Mátyás királynál lehessen, hogy meghallhassa, miként fogja a juhász ötet meghazudtolni, a koci hamar előre huzatott, belé ült leányával, Mátyás királyhoz sietett, a kit is épen a fröstök mellett asztalánál találtak, őket is mindjárt früstökhöz kérte és leülének. S hagyjuk most ezeket mindenféléről beszélgetni, forduljunk a juhászhoz.

A juhász felébredvén látja változását, magában maradott. Kimén, nézi az arany szőrű bárányt, de a juhok és bárányok között nincsen; részegségéből kijózanodván, eszébe jön egész cselekedete, megijed, és bujában el akarja magát veszteni. Meggyózi magát, gondolván, jobb ha királyához megyen ezen dologt jelenteni, de hogy és miképen cselekedje ő azt. Nagy szomoruan fejébe teszi nagy kalapját, kezébe veszi botját, indul a palota felé a mezőről, utjában nagyon egy ürgelyuk, megáll előtte, gondolkozik, belé dugja a botját, reá teszi kalapját, hátra mén vagy húsz lépést, és képzele ezen botot Mátyás király személyének; felé indul, mintha magához a királyhoz menne, ekkép kezdi beszédét:

Szerencsés jó reggelt kívánok felségednek.

Isten hozott kedves juhászom, mi ujság oda ki a juhoknál?

Nincs egyéb felséged, az arany szőrű bárány elveszett.

Nem igaz, kutya mennykő teremtettét! mert a többi is elveszett volna.

Nem jól van, ilyen adta teremtette! mert el nem hiszi.

Felfogá a kalapját, botját, tovább méne; megint talál egy ürgelyukra, belé dugja botját, rá teszi kalapját, hátra mén vagy húsz lépést, és újra képzele Mátyás király személyét a botban, felé indul újra, mintha a királyhoz menne, folytatja ekkép:

Szerencsés jó reggelt kívánok felségednek, -

Isten hozott kedves juhászom, mi ujság oda ki a juhoknál?

Nincs egyéb, felséged, az arany szőrű bárány a kutba dögölt.

Nem igaz kutya mennykő teremtettét! mert a többi is elveszett volna benne.

Nem jól van, ilyen adta teremtette! ha így mondom, el nem hiszi.

Felfogá kalapját, botját, újra tovább méne nagy gondolkozva, már mi tévő légyen ő, megint talál egy ürgelyukat, belé dugja botját, rá teszi kalapját, hátra mén vagy húsz lépést, és újra beszél a tulajdon botjának:

Szerencsés jó reggelt kívánok felségednek -

Isten hozott! kedves juhászom, mi ujság oda ki a juhoknál?

Nincs egyéb: az arany szőrű bárányt megették a farkasok.

Nem igaz kutya mennykő teremtettét! mert a többi is megették volna.

Nem jól van, ilyen adta teremtette! mert el nem hiszi.

Felfogja a botját, kalapját, tovább méne, már közel vagy a király palotájához, nagy félelemben vagy, és még nem tudja beszédét, talál egy ürgelyukra újra, belé teszi botját, ráteszi kalapját, és mint az előtt, folytatja beszédét.

Szerencsés jó reggelt kívánok felségednek.

Isten hozott! kedves juhászom, mi ujság a juhoknál?

Nincs egyéb: az arany szőrű bőrű bárányt feketeért cseréltem.

Megörüle ezen gondolatján a juhász, hogy ő ezen módon nem fog hazudni a királynak, hanem igazat mond, úgy a mint történt. Felszedé jószágát, bátran kaczagva mégyen be Mátyás királyhoz a palotába, a kit épen a fröstöknél talált, meglátá a burkus király ötét, örült, hogy muszaj lesz

néki most meghazudtolni a királyt.

Mátyás király, mihelyt meglátá az ő kedves juhászát, azonnal szólittatá be felé palotájába, beköszön:

Szerencsés jó reggelt kívánok felségteknek.

M. Isten hozott! kedves juhászom, mi ujság oda ki a juhoknál?

J. Nincs egyéb felséged, az arany szőrü bőrű bárányt elcseréltem fekete szőrűért.

M. Micsoda fekete bárány lehet az?

J. Ez olly fekete szőrü bárány, mellynek csudájára még felséged is megáll.

M. Hol vagyon? mentül hamarább szeretném látni, vezesd ide!

J. Nem szükséges (reá mutat a burkus király leányára), ez azon gyönyörűsége fekete szőrü bárány, melly a juhaim közé tévedett, és mellyért én az arany szőrü bárányt elcseréltem, s ez nékem e nyájamban a legkedvesebb bárányom.

M. Brávó kedves juhászom! csak hogy nem hazudtál, a nyereségemet te néked adom ajándéku.

A burkus király is egy részt megörült ezen eseten, más részt szomorkodott, s mondá Mátyás királynak: nem csak hogy hallottam, hanem magam is tapasztaltam, hogy a magyarral nincs mit kezdeni, mert a hová más indulni akar, már ő onnan megjött. A burkus király tudván az egész esetet jól, a fele királysága mellett Mátyás király parancsolatjára a leányát is által kellett engedni nékie. S így emelkedett fel a juhász nagy garádicsra az emberiség, becsületszeretés, és igazság után.

-312-

15. A csuda-béka.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy ember, ennek három leánya volt; a legöregebbet így szólítá meg egykor az apa: menj lányom, hozz nekem friss vizet a kútból.

A leány ment, de mikor a kúthoz ért, annak fenekéről egy nagy béka felkiáltott hozzá, hogy addig nem hagyja őt korszójába vizet meríteni, míg az ujján levő arany gyűrűt le nem veti neki. – Majd bizony, hogy is ne! – felelt a leány – illy csúf állatnak adom én gyűrűimet, – s visszatért, mint jött, üres korszókkal.

-313-

Most másik leányát küldé az apa, de ez szintugy járt, mint az első, mert a béka ennek sem adott vizet, minthogy arany gyűrűjét le nem akará neki vetni a kútba.

Az apa jól kiszidá két idősb lányát, azután így szólta a legifjabbhoz: menj te Örszikém, te mindig helyre egy lány voltál, te tudom, fogsz tudni vizet meríteni, és nem hagyod atyádat szomjazni; menj, szégyenítsd meg nénéidet.

Örszike felfogta a korszókat, s ment; ennek sem akart a béka vizet adni, ha csak gyűrűjét le nem veti neki; de ez, minthogy apját nagyon szerette, beveté a kívánt arany gyűrűt a kútba, s nagy öröme atyjának, teli korszókkal tért haza.

Estve, midőn már jól besötétedett, kimászott a kútból a béka s Örszikeéknél az ajtóban így kezdett kiabálni: sógor uram, sógor uram! bizony ehetném én.

Boszankodva kiáltott az apa leányaihoz: adjatok csak annak a csúf békának valamit rágni egy cserépre.

Sógor uram, sógor uram! bizony nem kell nekem, czin tányérban pecsenye kell nekem; mondá a béka.

Adjatok hát neki czin tányérba, mert megront bennünket; szólta ismét az atya. – A béka falatozott; jóllakván újra kezdett kurutyolni: sógor uram, sógor uram! bizony ihatnám én.

Adjatok neki egy cserépbe valami moslékot, – mond az apa.

Sógor uram, sógor uram! bizony nem kell nekem, szép pohárban bor kell nekem.

Adjatok neki hát bort! kiált boszankodva az atya.

Felhörpöntvén borát, ismét rá kezdte a béka: sógor uram, sógor uram! bizony alhatnám én.

Vessetek neki a kuczgóba valami rongyot, volt a felelet.

Sógor uram, sógor uram! bizony nem kell nekem, selyem ágy kell nekem, kiabált a béka.

Ez is megadatott neki, de a mint lefeküdt, megint csak kiabálni kezdett: sógor uram, sógor uram! bizony lány kell nekem.

-314-

Menj lányom, feküdj hozzá, szólta az apa a legidősebbhez.

Sógor uram, sógor uram! bizony nem kell nekem, másik kell nekem.

Az atya küldé a másodikat; de a béka újra kiáltozott.

Sógor uram, sógor uram! bizony nem kell nekem, Örzsike kell nekem.

Menj Örzsikém - mond kedvetlenül az atya - hogy meg ne rontson bennünket ez az átkozott szörnyeteg.

Örzsike tehát a békához ment feküdni, de az apa gondoskodásból egy mécseset égve hagyott a kemencze vállán. Látván ezt a béka, kimászott ágyából s eloltotta a mécseset. A gazda újra meggyújtá azt, s újra eloltotta a béka is. Ugy szinte harmadszor is. Az apa látta, hogy a béka nem enged, kénytelen volt, bár aggódással telve, Örzsikéjét sötétben hagyni a csunya béka mellett.

Reggel a mint az apa s két idősb leánya felkeltek, szemöket és szájukat meresztették bámultokban, mert Örzsike mellett nem látták a békát, hanem a helyett egy szép barna magyar legényt arany zsinóros és gombos öltözetben, és arany sarkantyús csizmában.

A derék legény megkérte Örzsikét nőül, s megnyervén őt atyjától, siettek megülni a lakodalmat, nehogy az közel essék a keresztelőhöz.

A két néne irigy szemmel tekingetett Örzsikére, mert a nyalka magyar fattyú nekik is tetszett volna. Örzsike mindazonáltal boldog lett, olly boldog, hogy ki nem hiszi, szabad neki róla saját szemével meggyőződni; ám keresse fel, ha még él, s ha feltalálhatja a nagy világban.

-315-

16. Nefélj Jancsi.

Egy szegény özvegy asszonynak volt egyszer egy fia, azt, mert hogy olly bátor volt, hogy magától az ördög anyjától sem ijedt meg volna meg, még gyermekkorában Nefélj Jancsinak nevezték el. Anyja mindig azon aggódott, hogy fiát valami nagy szerencsétlenség éri, ha olly merész s vakmerő marad; feltette tehát magában, hogy Jancsiát minden áron megtanítsa félni. Ez okból a falubeli paphoz adta őt mendikánsnak, s a papot megkérte, hogy szedje össze minden tudományát s tanítsa meg fiát félni. A pap ugyan csak igyekezett is ám minden erejével valami módon rá ijeszteni a gyerekekre, s ez okból a legborzasztóbb s legkisértetibb meséket beszélte el neki, de az illy rémitések még kedvet ébresztettek Jancsiban hasonló kisérteteket látni. Nem is volt már egyéb hátra, hanem hogy valami kisértetek felállításával próbálja meg a pap félénkké tenni a rettenhetlen Nefélj Jancsit.

E végre a karácson előtti három napot határozta a pap; ekkor t.i. tizenkét órakor éjjel kellett a fiúnak harangozni menni a falu legvégén álló toronyba, itt bizonyosnak gondolta tisztelendő uram, hogy végre valahára csakugyan rá ijeszthet Jancsira. Egy öreg reverendáját e végre jól kitömte szalmával, s a torony elé állította úgy, hogy az egyik kezével az ajtó kilincset fogta. - Éjfél eljött, s Jancsi harangozni ment, s a torony előtt meglátta a reverenda ördögöt. - Ki vagy? elkiáltá magát; az ördög mit sem felelt. Jó - mond a fiu - ha nem felelsz, azt mondom: takarodjál el az ajtóból, mert úgy ruglak hasba, hogy tizenkettőt fordúlsz. Az ördög most sem felelt s Jancsi mérgesen ragadta nyakon a tisztelendő ördögét, s úgy sujtá a földhöz, hogy három ölnyire hentergett. - Azután, mintha semmi sem történt volna, felment a toronyba, megharangozott s haza ment. A pap, mivelhogy első próbája el nem sült, más nap két ördögöt csinált, egészen egyenlőt; az egyiket ismét előbbi helyére tette a toronyajtóhoz, a másikat pedig a harangkötelekhez.

-316-

Éjfélkor ismét ment Jancsi harangozni, s az első ördöggel ismét kurta processust csinált, mert a mint felelni nem akart, megint nyakon ragadta s elsújtotta azt; azután ment fel a toronyba s a mint látta, hogy ott a kötelet hasonló ördög tartja, ezt az előbbinek gondolta s így szólt hozzá: hát komám, hogy jöttél te ide? hiszen most vágtalek a földhöz, felelj, mert még egyszer oda teremtlek úgy, hogy össze nem szeded többé magad. Az ördög nem felelt, Jancsi tehát torkon kapá, s úgy csapta le a toronyból, hogy csak úgy suhogott.

Két próbát tett már a pap siker nélkül, de a harmadiktól még mindig jót várt, s ezt így intézé el: három reverenda ördögöt csinált, az első kettőt így helyezé el ismét mint az előtt, a harmadikat pedig fölállította a harangra, úgy hogy az akadályozza a harangozást.

Nefélj Jancsi a két első ördöggel úgy cselekedett, mint az előbbi napon, s ekkor harangozni akart, de csudálkozva látta, hogy az ördög már a harang tetején ül; ettől sem ijedt ő meg, hanem mikor látta, hogy szép szóra lejönni nem akar, boszúsan ragadta meg egyik lábát, s a toronyablakon úgy sujtotta le, mint a macskát. - A pap most már átlátta, hogy nem képes Jancsit félni megtanítani, s most már csak azon törte fejét, mikép adhat túl rajta; azért tehát más nap magához hívta, s így szólt hozzá: Jancsi! te derék, bátor ifju vagy, menj, vidd magaddal az én szürke lovamat s annyi eleséget, mennyit három napra elegendőnek tartasz, a merre szemed lát, menj a világba, meg ne állj sehol egész nap, de hová estve érsz, legyen az bár hol, ott szállj meg; úgy tégy más és harmad napon is, s a hol az éjt a harmadik napon töltöd el, ott telepedj le, úgy szerencsés leszel.

-317-

A pap, azt gondolta, hogy Jancsi bizonyosan elvész valahol az útban; de lássuk csak: úgy lett-e?

Ment mendegélt Jancsi első nap, estve egy szük gömbölyü, de magas fa bódéhoz ért a

pusztában, abba ment tehát éji szállásra, s minthogy ezt egészen üresnek találta, tüzet rakott a közepére, s szalonját pörkölt mellette; egyszerre csak azt vette észre, hogy fölülről valami csepeg, felnéz, s látja, hogy egy emberforma lóg fölötté; ejnye! – kiáltja – hát itt se hágy békét az ördög? jössz le onnan? vagy azt várod, hogy én lódítsalak le? Az ember vagy ördög forma nem felelt, s Jancsi egy ügyes ugrással lábon ragadta s rántotta le úgy azonban, hogy feje leszakadt s úgy esett le, s csak ekkor vette magát észre, hogy akasztott ember lógott feje fölött; azonban mit sem gondolt vele, s reggelig ott időzött.

Más nap ismét szakadatlanul utazott Jancsi, estve egy vendégfogadóba ért, s ott szállást kért, de azt a feleletet kapta, hogy csak fent az emeleten van üres helyük, ott pedig el nem hálhat, mert ott kísértetek járnak.

Mit? – kiált Jancsi – ösmerem én azokat a kísérteteket, adjanak csak egy tál jó ételt, egy ital jó bort, s egy égő gyertyát fel az emeletbe, majd ott hállok én, s fogadom a Belzebubra, hogy soha többé ott kísértetek nem lesznek.

A korcsmáros mindenképen igyekezett Nefélj Jancsit merényéről lebeszélni, de ez nem nyugodott, míg őt az emeletre fel nem kísérték. – Tágas szoba volt az emeleten, Jancsi annak legközepére tette égő gyertyáját, melléje tele tálát s egy kancsó bort, s ezek mellé telepedett végre maga is, s várta a borzasztó kísértetet.

Alig hangzott el a tizenkettő, s egyszerre szörnyű lánczörgés, kutyavonítás, lónyerítés, bógés, ordítás, mekegés, bégetés, sirás, nevetés, egy szóval minden nemű állati hangok vegyülete hallatszott.

-318-

Jancsi gyönyörködve hallgatta a szép éji muzsikát; de im egyszerre egy nagy halálfej gördült be az ajtón s a tál mellett megállt, Jancsi rá tekint, s a halálfej helyett egy vén barátot lát maga előtt állni, hosszú erős lánczokkal. Jó reggelt domine confrater! – kiált Jancsi – tessék jöjjön velem vacsorálni. Elmegyek – mond a barát – de te is jöjj velem, majd én mutatok neked valamit.

Szivesen – felel Jancsi – csak vezessen ördög tisztelendő uram. Ezek után égő gyertyával követte Jancsi a barátot, a lépcsőknél előre erőteté követőjét a barát, de Jancsi nem ment, s a pap kénytelen volt tovább is vezető maradni. Majd egy szűk pinczegádorhoz értek, itt ismét szerette volna a barát előre bocsátani, de az nem engedett, s így ismét csak az ördög ment elül; de alig tettek egy pár lépést, Jancsi olly ügyességgel és erővel lökte le a barátot, hogy hanyat homlok zuhant alá a lépcsőkön, s egészen összetörte magát. – Reggel a korcsmáros eltemette az ijesztő papot, Jancsit pedig jól megajándékozta, ki azonnal tovább vágatott.

Ismét egész nap lovagolt Jancsi, s estvére megint egy olly korcsmába érkezett, hol alatt nem kaphatott szállást, fent pedig a bolygó kísértetek miatt senki sem mert lakni.

Oda szállt tehát Nefélj Jancsi, s a legnagyobb terem közepén vigan falatozott, midőn az óra tompán jelentette az éjfél, egyszerre az előbbi napon hallott muzsikához hasonló zaj ütötte meg füleit s nagy ropogás közt egy emberi kéz esett le a padlásról tála mellé. – Jancsi hideg vérrel sújtotta a kezét az ajtó mögé; ismét egy más kéz, azt is az előbbi után dobá; most egy láb zuhant alá, azt szinte oda vetette Jancsi; ezt követte a másik leesett láb; végre egy nagy emberi fej egyenesen a tál közepére esett, s széttörte azt. Mérgeesen sújtá azt is ajtó mögé Jancsi; ezután körülnézett s az ajtó megett az oda hányt tagok helyett egy nagy kísértő alakot látott, ezt azonnal szidta, hogy fizesse meg az eltörött tálát. A kísértet erre így szól: jól van, jól, a kárt meg fogom fizetni, ha velem jössz. Jancsi rá állott, s mentek, úgy azonban, hogy mindenütt a kísértetnek kellett elül menni; így értek hoszu tekergős garádicson le egy nagy pinczébe. Csak úgy tátotta Jancsi szemét száját, midőn a pinczében három kád aranyat, hat kád ezüstöt, tizenkét kád réz pénzt látott.

-319-

Ekkor így szólott hozzá a rém: ime, válaszs magadnak egy kád pénzt a tál helyett, s vidd a hová akarod; de Jancsi hozzá se nyult, hanem így felelt: majd bizony! még én czipeljem a pénzt ki, a ki ide hozta, az vigye ki. – Jól van válaszolt a kísértet – látom, emberre akadtam, ha e pénzhez hozzá nyultál volna, azonnal szörnyüt haltál volna, most azonban, minthogy olly derék, s bátor ficzko vagy, a millyet még nem láttam, telepedj itt le, s használd e kincset békével, háborgatni, kísértetni többé senki sem fog.

E szók után a rém eltűnt, Jancsi a nagy kincsnek ura lett s nőül vette a korcsmáros egyetlen szép leányát, s vele, ha meg nem halt, még most is vigan él, s vigan költ a pinczében álló kádakból.

17. Juhász Palkó.

Hol volt, hol nem volt, annyi igaz, hogy egy juhász egykor a mezőn egy kis fiut talált. Csak két napos volt még a fiu, a juhász tehát egy öreg anyajuh által szoptatta a kis csecsemőt. Hét esztendeig szopott a kis fiu, kinek neve Palkó volt; most olly erővel birt a gyermek, hogy a közép nagyságu fákat gyökerestül ki bírta szaggatni. Az öreg juhász még hét esztendeig szoptatta Palkót a vén juh által, s most már a legnagyobb tölgyeket paréj gyanánt tépte ki a földből.

-320-

Fölkerekedett tehát Palkó s elment a nagy világba, hogy országot, világot lásson és próbáljon. Ment, mendegélt s még az első nap talált egy embert, ki a fákat kenderként nyötte.

Jó napot atyafi! szól Palkó - be erős vagy, komám.

Én a Fanyövő vagyok - felel a megszólított - s ugyancsak szeretnék Juhász Palkóval megbirkozni. Én a vagyok, jer hát és birkozzunk, kiált Palkó, s ezzel megkapja a Fanyövőt, s úgy vágja le, hogy térdig a földbe rogyott; de csak hamar kiugrik ez, s Palkót úgy csapja, hogy derékig a földbe sülyedt; most ismét Palkó fogta amazt elő s egész nyakig a földbe horpasztá. Elég! - kiált a Fanyövő - látom derék ficzkó vagy, s szeretnék kenyeres pajtásod lenni. Jó - mond Palkó - s azzal utnak indultak együtt. - Mentek, s nem sokára találtak egy embert, ki a köveket göröngyként morzsolta kezei között.

Jó napot! mond Palkó - erős ficzkó lehetsz, komám!

Én Kómorzsoló vagyok, s szeretnék Juhász Palkóval mérkőzni.

Ekkor evvel is megbirkozott Palkó, s szintugy, mint a Fanyövőt legyőzván, kenyeres pajtásává tette, s hárman folytaták tovább utjokat. Kevés idő múlva megint egy embert láttak, ki a kemény vasat úgy gyurta mint a tésztát.

Jó napot! - szól Palkó - te ugyan ördögi erővel birhatsz, komám. - Én Vasgyuró vagyok, s szeretnék Juhász Palkó szemébe nézni, felelt az. Palkó evvel is megbirkozott, hasonlóan legyőzte, s mint kenyeres pajtások mind a négyen tovább haladtak. Dél tájban egy erdőben letelepedtek, s Palkó így szólt társaihoz: mi hárman vadászni megyünk, te pedig, Fanyövő komám, addig itt maradsz, s jó vacsorát készíts nekünk. Hárman tehát vadásztak, a Fanyövő pedig süttött, főzött, már csaknem készen volt a főzéssel, midőn egy hegyes szakállu törpe emberke jött hozzá, s így szólítja meg:

-321-

Mit főzöl földi, adsz-e nekem is? A hátadra, ha kell, - felelt a Fanyövő. A kis törpe mit sem felelt, hanem csak várakozott, míg a káposzta megfőtt, akkor hirtelen nyakon kapta a Fanyövőt, s hanyat rántotta; s a lábast hasára tette, a káposztát megette, s eltűnt.

A Fanyövő szégyelte a dolgot, s hogy társai meg ne tudják, újra főzött, de az új főzeléket nem készíthetné már el egészen társai haza jötte előtt, okát azonban nem mondta nekik. Más nap a Kómorzsoló maradt hon, midőn a többiek vadászni mentek. Ez épen úgy járt a hegyes szakállu törpével, mint a Fanyövő. A Vasgyuró szinte úgy járt a harmadik napon. Ekkor így szólt Palkó: no komám! valaminek kell a dologban lenni, hogy egyitek sem tud addig főzni, míg vadászunk, menjetek most ti hárman vadászni, majd én maradok itt főzni. Azok mentek s örültek, hogy a törpe emberke majd meg tanítja Juhász Palkót is.

Palkó sietett a főzéssel, de mikor már csaknem kész volt vele, megjelent a hegyes szakállu, s enni kért.

Lódulj - kiált Palkó - s felkapá a lábast, hogy az el ne vehesse, a törpe ezt is hanyat akarta rántani, de Palkó hirtelen megkapta szakállánál, s egy nagy fához kötözé úgy, hogy az mozdulni sem birt. - A három pajtás jókor haza tért a vadászatról, de Palkó már készen volt a főzéssel, s így szólt a bámulókhöz: himpellér emberek vagytok ti komáim, hogy azt a hegyes szakállu kis törpét nem tudtátok megtanítani, most jertek együnk, azután majd megmutatom, mit tettem én vele. Jólakván, oda vezette Palkó társait, hová a törpét köté, de az már nem volt ott, sőt a fa sem, mert azt gyökerestül kiszakítá s elfutott.

A négy gavallér tehát öszveszedte magát s ment a nyom után, mit a fa maga után hagyott, mert a hegyes szakállu emberkét fel akarták keresni; így értek egy mély gödörhöz, s minthogy azontul sehohsem látták a fa nyomát, azt gondolták, hogy a törpe bizonyosan a mély gödörbe ereszkedett; kevés tanakodás után abban állapodtak meg, hogy Palkót leeresztik egy kosárban, ők pedig hárman ott kün várnak mind addig, míg ő a kötelet meg nem rántja, ha pedig azt teszi, akkor sietve fogják őt felhúzni. - Palkó tehát leereszteték, s mélyen a föld alatt igen szép völgyek közepett egy pompás kastélyt látott, mellybe azonnal bement. A kastélyban egy gyönyörű leányt talált, ki őt azonnal inté, hogy fusson el, minél előbb, ha nem akarja éltét veszteni, mert - úgy mond - e kastély egy hat fejű sárkányé, ki őt nőül orzá el a föld alatti helyre. Palkó bevára a sárkányt, mert a szép leányt meg akará szabadítani; nem sokára megjött a hat fejű szörny, s mérgesen csattogatá fogait a merész Palkóra, ki így szólt hozzá: én a híres Juhász Palkó vagyok, s eljöttem veled birkozni. - Jól teted - felelt a sárkány - legalább lesz mit vacsorálnom, előbb azonban jer, együnk egy kis erősítőt, s ezzel mázsányi kőgölgödények evéséhez fogott, azután Palkó elébe is tett egyet, ez miután már a sárkány jólakott, a neki szánt mázsás gölgödényt egy fa késsel ketté szelte, s mind két felét olly erővel vágta a sárkányhoz, hogy annak két fejét egészen szét zúzta.

-322-

A sárkány ekkor dühösen rohant Palkónak, de ez ügyes kardvágással más két fejét csapta el a szörnynek, azután átkarolta, s úgy sujtá fejével a sziklaföldbe, hogy utolsó két fejéből is kilocsant a veleje. A szép lány ekkor könnyű szemekkel hálálkodott Palkónak, hogy őt csúf kinzójától megmenté, egyszersmind elmondta neki, hogy még két ifjabb testvére is, úgy mint ő, két még hatalmasabb sárkány birtokában szenved.

Palkó azonnal eltökélte magát, azokat is megmenteni, s a leányt is magával vinni, miután a kastélyt egy arany vesszővel, mellyet a leánytól kapott, megcsapá, mire az arany almává vált; ezt zsebébe rejte Palkó, s úgy ment tovább. - Nem messze pompás kastélyban meglelé a második leányt kinek férje és kinzója tizenkét fejű sárkány volt.

-323-

E lány Palkónak, hogy biztosabban küzdhessen férjével egy selyem inget adott, mellytől azonnal kétszerte olly erős lett Palkó, s így a tizenkét fejű sárkányt is, miután vele előbb

megebédelt, hosszú küzdés mulva csak ugyan legyőzte, mikor mind a tizenkét fejét levette.

E kastélyt szinte arany almává változtatta Palkó egy arany vessző segítségével, s úgy ment tovább a két leánynyal. – A harmadik nem messze lévő kastélyban megtalálák a harmadik s egyszersmind legifjabb és legszebb leányt, kinek férje tizennyolcz fejü sárkány volt, ha pedig kün a föld hátán járt, akkor hegyes szakállú törpe emberi alakban mutatta magát. Erre fájt legjobban Palkónak a foga, s hogy a borzasztó szörnyeteggel könnyebben végezessen, a szép lány egy olly selyem inget adott rá, mellytől tizszerte erősebb lett, s olly bort, mellytől ereje még kétszeresen megszorodott. Haza jövén a nagy tizennyolcz fejü sárkány Palkó azonnal így szólt hozzá: hej komám, én vagyok Juhász Palkó, s eljöttem veled megbirkozni, s a szép leányt körmeid közül kiszabadítani. – Jó, hogy itt vagy – felelt a sárkány – két testvéremet te ölted meg, ezt csak életeddel fizetheted meg. Ezután más szobába ment, hogy erősítő selyem ingét fölvegye s az erősítő borból ihassék, de ott már sem az inget nem lelé, sem a hordóban bort nem talált, mert azt mit Palkó meginni nem birt, kiöntötte a szép leány. Mérgesen s kissé szepegeve futkosott most fel s alá a sárkány, de Palkó hirtelen rá rohant s egy vágással hat fejét metszé le, s kevés küzdés után a többit is összezúzta, vagy leszelte, s megszabadítván így a harmadik leányt is, a kastélyt itt is úgy, mint a kettőt, arany almává változtatta, és zsebébe rejtette, s úgy ment a három leánynyal a nyilás felé, melly fölött őt pajtásai várták. – Oda érvén, minthogy a kosárba mind a négyen nem tértek, Palkó a három leányt ültette be, s megrántá a kötelet, mire a három pajtás a kosarat azonnal felhúzta, de meglátván a három szép leányt, Palkó felhuzására nem igen gondoltak, hanem mindegyik egy leányt választott, s az erdőt tüstént elhagyták, s hét országon túl telepedtek le velők.

-324-

Palkó látván, hogyan csalatott meg a hűtlen barátoktól, mérgesen szitkozódott, s mennyre, földre esküdött, hogy ha kiszabadul, ha a világ szélire rejtenék is el magukat, véres boszút áll a csalárd czimborákon. Azután ide s tova bolygott a föld alatt: nem lelhetne-e valamit, mi által kiszabadulhatna a mélységből.

Sok kóválygás után egy nagy grif madár fészkéhez ért, hol több apró grifeket talált, s minthogy épen nem volt hon, s tüzes jégeső esett, a fészket köpenyével betakarta, s a kis grifeket megszabadította.

A vén grif ezt meg akarta hálálni, hátára ülteté tehát Palkót, hogy őt a föld alól kivigye; egyik felére az utra egy sült ökröt, a másikra pedig egy hordó bort akasztott, s Palkónak megmondá, hogy valahányszor fejét az ökör felé fordítja, abból egy darabot messen, s adjon szájába, ha pedig a hordó felé fordul, egy pint bort öntsön gégéjébe.

Igy repült Palkóval a grif három nap, három éjtszaka, a negyedik nap reggelén pedig épen azon város előtt tette le Palkót, hol három hűtlen pajtása lakott, maga pedig vissza ment fiaihoz.

Palkó, mihelyt az út fáradalmaait kipihente, a három család barát felkeresésére indult. Szörnyen meghökkentek a czimborák, látván, hogy Juhász Palkó, kit ők már az óta rég holtnak hittek, előjött; Palkó pedig ugyancsak oda beszélt nekik hűtlenségökért, azután pedig könnyü szerrel agyon verte mind a hármat, a három almát a város legszebb részén egymás mellé tette, az arany vesszőkkel megveregette, s azonnal a legszebb három kastély lett belőlök, a leányokat ezekben szállította, s maga a legifjabbat nőül vette, s még most is él vele a középső kastélyban, ha meg nem halt.

-325-

18. Zsivány Gyuri.

Mikor volt, mikor nem, nem tudom, elég azon, hogy volt egyszer egy özvegy asszonynak egy fia; a kis Gyuri növekedett, s olly pajkos volt már, hogy anyja nem birt vele, mesterségre szánta tehát adni, de hogy millyenre, azt maga sem tudta. Utoljára abban állapotodott meg, hogy öreg Erzsók koma asszonyától kér tanácsot, minthogy az a tanácsadásokban, és jövendölésekben az akkori asszonyokat mind felülmúlta. Öreg Erzsók asszony azt tanácsolta neki, hogy imádkozzék a templomban három napig, szent János képe előtt, a harmadik napon az majd meg fogja mondani, mit tegyen fiával.

Az özvegy csak ugyan úgy tett; a harmadik napon az egyházfi kíváncsi volt megtudni, hogy valljon mi végre kéri az özvegy szent Jánost annyira, ez okból az oltár mögé bujt, s a mint az özvegy kérdezte: uram szent János, mondd meg nekem, millyen mesterségre adjam fiamat? az egyházfi dörgő hangon kiálta az oltár mögül: zshiványságra add fiadat, úgy lesz az szerencsés.

Öreg Erzsók koma asszony unszolására megnyugodott végre ebben a szegény özvegy, s fiát az erdőbe egy hires zshivány gazdához vezette, s kérte őt, hogy fiát a zshivány mesterségre jól kitanítsa. Az orgazda zshivány elfogadta a fiút, s mindjárt az első nap megpróbálta annak ügyességét ekképen:

A falubeli mészárosnak másnap vásárra kellett menni lóháton, hová eladni való marháját, már előre küldötte, ennek megrabolását bizta a zshivány mester Gyurira.

-326-

Gyuri segítségire egy kecskét vett, azt a gyalogút mellett, merre a mészárosnak menni kellett, elbocsátá maga pedig sűrű bokrok közé rejtődött. A mészáros látván a kecskét magányosan bolyongni, lovát egy fához kötötte, s maga a kecske elfogására indult.

Alig ment el a mészáros, Gyuri a lovat azonnal elfogta s elment. A mészáros visszajövén, hiába

keresé lovát, azt gondolta, hogy tán eloldozódott s magától ment el, végre kénytelen volt gyalog folytatni útját a vásárba. Mikor pedig a vásárból a marháért kapott pénzzel megrakva ment vissza a mézáros, Gyuri a ló fejét levágta s azt egy útban levő tó közepére tette.

Az arra menő mézáros, meglátván a ló fejét, azt gondolta, hogy lova úszik a tóban, levetkeződött tehát a tó partjára, s a tóba ment, hogy lovát kihozza; az alatt a kis zsvány ruhástul együtt elvitte a mézáros pénzét, min a zsvány mester nem tudott eléggé csudálkozni, s miután Gyuri még néhány illy sikeres próbával mutatta ki ügyességét, a zsvány mester a legjobb bizonyítványokkal látta őt el, s mint jól kitanúlt zsványt bocsátá haza. Anyja igen örült fia ügyességének, s azonnal bemutatta őt földesuroknak. – A földesur úgy így szólt Gyurihoz: fiu, te ügyes zsvány vagy, de ha az éjjel szekeremet az udvarról el nem lopod, felakasztatlak.

Gyuri összeszedett néhány csirkét, mindenik fejére egy kis gyertyát ragasztott, s meggyújtván azt, a csirkéket a kapu alatt éjjel a földesur udvarába bocsátá. A cselédek, kik a kocsit őrzék az udvaron, csillagoknak gondolták a csirkéket, s széjjelfutottak fogdosni azokat, s minthogy az utcára szaladt, kinyitották a kaput, s utánok futottak; a kocsinál senki sem maradt, s így biztosan huzta azt ki a földesur udvarából.

Reggel a földesur száz forintot adott Gyurinak a kocsiórt, azután istállójába vezette s így szólt hozzá: nézd, ha ezen lovat az éjjel ki nem lopod istállómból, felakasztatlak.

-327-

Este, hogy a lovat el ne lehessen lopni, egy kocsist ültetett rá, azon felül minden lábát és farkát egy egy béres tartotta.

Gyuri éjjel koldus ruhába öltözve, talyigán egy kis hordócska pálinkát tolt a földesur házához, s addig rimázkodott a béreseknek, hogy azok végre beeresztették őt az udvarba háltni. Most a pálinkából, mellybe altató volt vegyítve, minden cselédét a földes urnak leitatta, s kevés idő múlva a ló őrzők mélyen aludtak mind; ekkor azt, ki a lovon ült kender tilóra ültette, azoknak, kik a ló lábait tartották, fa darabokat adott kezökbe, a fark helyett pedig egy guzsalyt, azután a lovat csendeszen haza vezette. A földesur reggel minden cselédjét megverette, Gyurinak pedig száz aranyat adott a lóért, s így szólt hozzá: még egy próbát adok, ha azt megteszed, két száz aranyat kapsz, ha nem, felakasztatlak, alólam és nólam alól ugyanis ki kell lopnod a lepedőt, lányom ujjáról pedig a gyűrűt.

Gyuri egy csupor főtt lencsével még nappal a földes ur lakába egy ágy alá rejtette magát, onnan éjjel, mikor már jó sötét volt, először a lány szobájába ment, s így szólt hozzá a földesur hangján: lányom, add csak ide gyűrűdet, az a zsvány, ha eltalálna jönni, nálam nem fogja keresni, s így nem lohatja el. A lány oda adta a gyűrűt, azt gondolván, hogy atyja kéri; Gyuri azután a földesur szobájába ment, s közibe és neje közé öntötte a lencsét, s ezután az ágy alá bútt. A földes ur csak hamar fölébredt, s nejét kezdte lökdösni, hogy mit csinált? ez mentegette magát, s azt mondta, hogy tán férje követte el magát; végre boszankodva mondá a földesur; már a mint van, úgy van, akárki tette, csak dobd azt a csunya lepedőt reggelig az ágy alá.

Ugy történt, a lepedőt ágy alá veté a nő, s nem sokára mindketten újra elaludtak; ekkor Gyuri a lencses lepedővel és gyűrűvel eltávozott, s reggel bámulva hallgatta a földesur megcsalását.

-328-

Gyurinak nem csak a kétszáz aranyat kifizette a földes ur, hanem minthogy igen megtetszett neki a furfangos ficzkó, leányát nőül adá neki, s holta után Gyuri lett az egész falu földesura, s még most is egyre úzi a tréfákat és kalandokat a környéken s meglegedve él szép neje mellett, ha még meg nem halt.

19. Az ördög és a vörös sapka.

Hol volt, hol nem volt, volt egy katona, kit igen gyakran verettek, kinek épen strázsán kellett állni éjszaka. A mint ott járt fel s alá, egy veres sapkás ember áll meg előtte s keményen szemébe néz. A katona semmit sem szólt, de az ismeretlen így kezdte beszélni: édes fiam, tudom én, mi van a te szivedben; te nem szereted a katonaságot, s most is szeretődön gondolkozol. – A katona mindjárt észrevette, hogy az az ördög s megismerkedett vele. – No édes fiam – mondá akkor az ördög, – vetkezzél le gyorsan, cseréljük ki ruháinkat. Én itt fogok állani őrt helyetted, ha megígéred, hogy mához egy esztendőre, ebben az órában, ebben a perczen itt leszesz, addig pedig menj hazádba, csak tedd fel ezt a vörös sapkát, melly ha fejedem van, szabadon mehetsz réven, vámon, senki nem lát meg.

A katona elment heted hét ország ellen a maga hazájába, és réven, vámon senki nem látta meg. A mint falujába ért, a kerten ment föl, apja udvarába benyitotta az ajtót, hallgatott egy kicsit, hát épen akkor is róla beszélgettek atyafiai. Ezen ő nagyon megörült, s apródonként levette a sapkát fejről s egyszerre előttük termett az atyafiaknak, kik még jobban megörültek. Ott volt szeretője is, de senki nem hitt, a maga szemének, mivelhogy ördögség volt a dologban. A katona erre mindent megmagyarázott, s tőlök, mihelyt akarta mindjárt eltűnt, s újra ott megjelent.

-329-

Már minden jól ment volna a szegény katonának, de nem sokára el kellett indulnia, hogy helyt álljon a mondott órában és perczen, azért nagy siralommal vált el szeretőjétől, atyafiaitól.

Ment tehát vissza felé a veres sapka alatt és réven, vámon senki sem látta meg. Jól vagyon édes fiam, – mondá az ördög; most látom, hogy becsületes ember vagy, a magyar ember meg

szokta tartani a szavát, visszajöttél ebben az órában, ebben a percben. Hej de azóta sok verést kaptam helyetted, azonban ne félj, ez nem lesz így ezután. Viseld magad rossz kedvvel, nem fog már téged senki bántani, mert én megcsináltam a mesterségét, hogy ha téged vernek is, mindig a kapitánynak fáj.

Ekkor az ördög visszacserélte veled a ruhát, és vörös sapkát, s eltűnt. A szegény katona, mert hiába! nem szerette azt az állapotot, megint olyat vétett, a minek száz bot a büntetése. Már ki is ment a szentencia, de a kapitány előre jajgatott, mert tudta, hogy neki fog fájni, azért okosabbnak hívé tanácsot tartani a felett, hogy az olly hasztalan embert inkább ereszsze el a szolgálatból, mint örökké vesződjenek veled. Ugy is történt. A katona elbocsátott, szerencsésen haza is ért, de azóta már az ördög sem szánja a katonát.

20. Az ördög és a zsidó.

Ördög. Jó reggelt, Izráel maradéka! hová sietsz olly hamar? megállj, mert a bőrödöt, mint sajátomat, magamhoz akarom venni.

-330-

Zsidó. Nem thutom, micsoda bőr; én nem atham sem vettem az urthól bőrt; nem ismerem, nem thutom, ki letyhen az ur.

Ö. Elég, ha én ismerlek. Te vagy az öreg Ábrahámnak kisebbik fia, Lázár; ki ennek előtte hatvan esztendővel nálunk szállást keresett, és befogadtuk veled együtt; és ez ideig mind éjjel mind nappal sokat fáradoztunk, most kívánjuk a jutalombőrt, a melly rajtad vagyon, hogy levesd.

Zs. A bőrt? micsoda bőrt? a zsidó bőrt, hogy the megnyerd, az le lehetetlen. Mostanában egy érdemes ember magam gorombaságaért pofon ütött úgy, hogy vért köptem, de ezen goromba tetteért törvénybe idéztem, és nekie száz forintot kellett fizetnie.

Ö. Lázár, hogy igaz lehetett, megengedem, mert a pénz jó orvosság minden nyavalyának, de velem sokat ne viszálykodjál, mert én törvény eleibe nem idézlek; csak a kontraktus értelme szerint a bőrödöt kívánom, mellyet én régen Ábrahám atyádtól cseréltem egy hetven esztendő hajadon leányzó bőrére tiz pénz ráadással, olly formán, hogy én tartozom a te bőrödöt hatvan esztendeig minden veszélytől őrizni, mellyet meg is cselekedtem. Már most eltelt a hatvan esztendő, a bőröd jól megvastagodott úgy, hogy pokolban fujtatónak használhatom, és pokolban bőrödnek kikészíthetése az ottan levőknek gyötrelmét öregbitheti.

Zs. Micsodha kontraktus az, hogy hirem nélkül a saját bőromet el lehetett cserélni? az nem igaz, sőt le lehetetlen!

Ö. Nézd, itt a kontraktus! (*mutatja.*) Én alulirott Drumó urammal megegyeztünk abban, hogy Borisza Jutka bőrére Lázár fiam bőriért elcseréltem tiz pénz ráadással olly formán, hogy én a hetven esztendő hajadon bőrére egész életemben használhatom; hasonlóképen Drumó uram hatvan esztendő elforgása után, kisebbik fiam, Lázár bőrére minden okvetetlen használhatja. Költ Nekeresden folyó esztendő hava utolsó napján. Reinitz Ábrahám, zsidó.

-331-

Zs. Az én apám az én bőromet el nem adhatta,
Nem bánom, ha magáét régen pokolban hagyta.
Egy vén leány bőriért az enyimet el nem cserélhette,
Lódulj pokolba, mert megrázlak felette.

Ö. Gorombaságodért majd megórozlak,
Nyelvességedért, tudom, felpofozlak.
A bőrödöt vesd le, azt akarom,
A többi jószágod vidd, nem bánom.

Zs. Ugy de ki lehetett azaz isten adta,
Ki a tulajdon bőromet is eladta?
Azt nekem értésemre kell adnod,
A mit elkezdte; különben megbánod.

Ö. Kereszturban egy vén leány lakott vala,
Ki a szemét egy pénzért kitolatta,
Szemöldökét egyenként kihuzatta,
Egy meszely borért mind kiállotta,
Egy kupa pálinkáért fülét elmetszette,
Két májas gombócért tiz fogát kiüttette.
Legénynek csókjáért haját kitépette,
Kézadásért orrát lefürészeltette.
Két itcze uj borért a bőrére eladta,
Apád Ábrahám azt nekie megadta.
Nyereséggel tőle én megvettem,
Ráadással bőrödért im elcseréltem.
Minél előbb tehát a bőrödöt adod,
Különben rossz leszek, majd meglátod.

Zs. Kontraktus-levelet a ki irta,
Tulajdon bórét neked eladhatta;
Én bórömet senki nem árulhatta,
Más jószágát senki nem kívánhatta.

Ö. Lázár, a bórödet mindjárt lenyeselem;
Foglak már; nosza, ide segítségem!
Belzebub, czinkos, őt fogjátok,
Bórét lerántom, vele nem órálok.

Zs. Ahj! vehj! urak, mit ígérhetek?
Nálatok gráciát én hogy nyerhetek?
Sok pénzem van nekem otthon rejtekben,
Adjatok pardont ezen esztendőben.
Minden kincsemet bizony nektek adom,
Ha bórömet pénzen én kiválthatom.

Ö. Pénznek pokolban nincs kelete,
Bórért bórét kíván Luczifer felsége.
Lázár, neked csak egyet mondhatok,
Nem bánod, tudom, a mit bórödért kívánok.
A mit a házadnál te otthon hagytál,
Rejtekben vagy az, azon ne aggódjál,
A bórért bórödet így felcserélheted,
De másképp bórödet el te nem viheted.

Zs. Nem bánom, azt örömmel cselekszem,
Díb dáb bóröket könnyen elcserélem.
Kontraktust véremmel megpecsételem,
Drumó urtól csakhogy megmenekedhetem.

Ö. Feleséged teherben maradott,
Két fiat szül, nekem eladatott.
Fiaid tőlem ki nem válthatod,
Pokolban lesz örök nyugalmod.

-332-

HAZAFI-DAL.

-333-

(Marczius 20-dikán, midőn Pest megye gyűlésén a szabad föld kihirdettetett).

Elmegyek én katonának ízibe,
Nem bizom az országot más kezire,
Szabad a föld! lesz annyi talpam alatt,
Hogy megállom, hogy megállom a sarat.

Hí a szép szó, hívogat édes hazám,
Jó az isten, paripát is ad alám.
Nem nehéz a fegyver, édes magyarom!
Ha magam is, ha magam is akarom.

Rajta vitéz! int az idő szaporán,
Mondott szóbul ért a magyar igazán.
Mondott szónak messzi elmegy a hire,
Álljunk a szó, álljunk a szó végire.

Jőjön akkor, a minek még jőni kell,
Ott leszünk mi, a hol aztán lenni kell.
Egy életünk, egy halálunk bizonyos;
Egyesüljünk, egyesüljünk rajta most!

Ez az ország mindenikünk hazája,
Felszabadult, a ki volt is, árvája.
Hadd szakaszszuk minden rosznak a végét,
Elfeledjük, elfeledjük a régit.

S hogy ne mennék katonának szabadon?
A mikoron magam is úgy akarom.
Hadd őrizze kuvasz otthon tanyámat,
Magam őrzöm, magam őrzöm hazámat.

-334-

TARTALOM.

ELŐSZÓ	V-VI.
SZERELMI DALOK	1-70.
BORDALOK	71-85.
GUNYDALOK	86-114.
HADI és KATONADALOK	115-135.
NEMZETI DALOK	136-147.
ROMÁNCZOK és ROKON	148-173.
VEGYES DALOK	174-192.
MONDÁK	193-332.

Jegyzetek.

- 1) Atyamester: a zsidó.
- 2) N. N alatt valamelyik legény neve értetik.
- 3) Most a lány nevét említik, ki a fenebb énekelt legénynek mátkája szokott lenni.
- 4) Értsd a legényt.
- 5) A beküldő sár hajó alatt sárga hajót vél, de inkább sárga hajú Magyar Ilona, s így mindenütt a hajó helyett haj értessék.
- 6) Tündér és több más Ilonáról emlékezik a köznép, ime itt Magyar Ilonát említ.
- 7) Megint csak többnyire legény neve.
- 8) É r t h e t l e n : ha csak felhőjén-t nem teszünk a felköltjén helyett, mikor a föllegeken ülő Mária értetnék, a festők után.
- 9) J e g y z e t . Közlöm e töredékes éneket a beküldő Kelecsényi Pálnak eme jegyzetével: „A szent Iván tüzét, mely a római vesztatüzzel egy eredetű lehet, leányok szokták rakni és átugrani. Ki m i k é p ugorja át, abból következtetik: mikor megy férjhez. - Erre vonatkozik már az ének kezdete: T ü z é t m e g r a k o l j u k s t b . ” - Így levén a szokás Kolonyban (Nyitra megye), szent Iván éneke alatt lehetlen mást érteni, mint valami házassági vagy házasságszerző ünnepek vagy szertartások alkalmával mondatni szokott éneket, mely hoszu lehet, mint a példabeszéd mondja, kivált ha minden eladó leány neve megénekeltetik benne. Egyébiránt az ének így a mint van, érthetlen; de azért méltó arra, hogy olvastassék.

S z e r k .
- 10) J e g y z e t . A monda értelmén ifj. Almási Sámuel, beküldő, szerint a népnél ez: Déva várát tizenkét kőmives építé, de a fal mit dél előtt emelének, minden dél után leomlott. Az a balvélemény uralkodván abban az időben, hogy azon fal legállandóbb, melybe embert raknak be: tehát az első kőmives azt indítványozza, miszerint azon kőmivesnőt, ki az ebédvékát leghamarább kiviendi, rakják a kőfalba, hogy így állandósítsák munkájukat. A balsors épen saját nejét vezérlé ki legelsőben, kit kőmives társai megfogván falba raktak - s így vár fala többé nem omladozék.
- 11) J e g y z e t . Az egésznek ez a története: Szolnokban szeretett egy legény valamely leányt, kit a bírónak mondanak; ennek nejét Sárinak hívták, innen a Sári bíróék nevezet, de a leány nem szerette viszont; ezért a legény boszúból egy lakadalom alkalmával halálíg tánczoltatta, t. i. a leány megszakadt; a mint ezt egy pór leánykától kivehettem.

P é c s i I s t v á n .
- 12) Savanyú.
- 13) Baranyai tájszó: pendel.
- 14) A szij ostor vastagabb, nagyobb mint a suhogó, azért mondatik a suhogó bátyjának.

S z e r k .

Javítások.

Az eredeti szöveg helyesírásán nem változtattunk.

A nyomdai hibákat javítottuk. Ezek listája:

<u>V</u> nagyság nem emelkedhetik	nagyság nem emelkedhetik
<u>9</u> An én kedves rózsám	Az én kedves rózsám
<u>27</u> Az egernek czinczogása	Az egernek czinczogása

53 Mergérhetné egy rózsával	Megérhetné egy rózsával
56 Én istenem I add azt érdem,	Én istenem, add azt érdem,
67 S mások elől eligézlek.	S mások elől eligézlek.”
69 Nem sekinek birtokáért.	Nem senkinek birtokáért.
74 Czehünkbe vétetik az nap.	Czéhünkbe vétetik az nap.
76 Éljen a ki nem vonja kí	Éljen a ki nem vonja ki
84 Elesíti fegyverünket,	Élesíti fegyverünket,
122 120.	220.
139 Véroket ontották.	Véröket ontották.
148 ROMAN CZOK ÉS ROKON.	ROMÁNCZOK ÉS ROKON.
153 „Eredj Csomor Danyi!	„,Eredj Csomor Danyi!
155 Halálom óráig!!!	Halálom óráig!!!““
159 minden gondok!	minden gondok!’
171 283.	282.
174 Nem bocsátok senkit	Nem bocsátok senkit.
179 208.	308.
184 Oh be édes, ob be jó	Oh be édes, oh be jó
197 én, világ szé passzonya!	én, világ szép asszonya!
197 halhatott meg a király,	halhatott meg a király.
206 kérdezto szép-e vagy rút	kérdezte szép-e vagy rút
208 a vén borszorkány egy	a vén boszorkány egy
209 éjszakának idejrn	éjszakának idején
211 a tukör mindig	a tükör mindig
211 Az ifjn király	Az ifju király
212 hogy mi idősebbek	hogy mi idősebbek
213 felhajította padlásra	felhajította padlásra
216 beljeb beljebb hatolt	beljebb beljebb hatolt
220 mit az ordögnek igérsz	mit az ördögnek igérsz
222 mellyet még pokolbau	mellyet még pokolban
228 sokat ettek, sokat ittak	sokat ettek, sokat ittak
229 Ambrus felugorván,,	Ambrus felugorván,
230 essék el a fe-e	essék el a feje
230 A kerékrévágásban a hegy	A kerékvágásban a hegy
231 megölte-e urama. Ambrus?	megölte-e uramat Ambrus?
236 ki volt terítve	ki volt terítve.
238 angyalnak látszott	angyalnak látszott
243 ,Ha te segítettél	Ha te segítettél
244 uj kocsisa ivó csuprába	uj kocsisa ivó csuprába
246 rnhatar nyílik	ruhatár nyílik
249 lopták el a jézsoviták,	lopták el a jézsoviták.
254 a harmadikból ragyogó	a harmadikból ragyogó
255 a király fia	a király fia
255 még a a konkoly	még a konkoly
255 Dé lután is beharangoztak	Dél után is beharangoztak
256 Gsak kevés ideig	Csak kevés ideig
256 Ne vidd még	Ne vidd még
260 mitől lettél	mitől lettél
262 engem elragadolt	engem elragadott
263 kegyet lenül megverte	kegyetlenül megverte
265 fenye getve a kis fiú	fenyegetve a kis fiú
267 ki szép királyleányt	ki a szép királyleányt
271 kopasz kutyáktól	kopasz kutyáktól
272 társa gallérából	társa gallérából
282 igen kutya ember	igen kutya ember
285 Mit beszélsz	Mit beszélsz
288 Kivánd, hogy a bolbász	Kivánd, hogy a kolbász
288 utoljára csakugyar	utoljára csakugyan
289 „jól van, jól!“	„jól van, jól!“
291 magát a várba	magát a várba
293 homlokából állott kí	homlokából állott ki
294 szeme világot	szeme világot
295 Hat mit kérsz	Hát mit kérsz
296 gyönyörü hangu ró zsaszáj	gyönyörü hangu rózsaszáj
298 he azzal lehetsz	ha azzal lehetsz
307 elméne a burkus király	elméne a burkus király
308 felséges kisaszonyt	felséges kisasszonyt
310 is elveszett volna	is elveszett volna.
310 kutba döglött	kutba döglött.

311 kívánok felségodnek	kivánok felségednek
319 álló kádakból,	álló kádakból.
323 Palkónák a foga	Palkónak a foga
326 rejtődzött, A mézárós	rejtődzött. A mézárós
328 ő uagyon megörült	ő nagyon megörült

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK NÉPDALOK ÉS MONDÁK (3. KÖTET);
MAGYAR NÉPKÖLTÉSI GYŰJTEMÉNY ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are

outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™

collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.